DACIA

magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 63, mai 2010

Al XI-lea Congres Internațional de Dacologie

Malus Dacus 2010

Revista conține rezumatele lucrărilor prezentate la Congres

De ce Malus Dacus

Dr. Napoleon SAVESCU

Dacologia este ştiinţa pluridisciplinară care studiază poporul dac, evoluţia lui de la începuturi şi până în prezent. Arheologia, istoria, filologia, fizica, geografia, chimia, astronomia, biologia, etnografia şi alte domenii de cercetare au aportul lor specific în studiul complex al dacologiei.

Dacia Revival International Society vă cheamă să lăsaţi pentru două zile grijile voastre acasă şi să veniţi la Alba Iulia, vineri şi sâmbătă, în 28 şi 29 mai 2010! Veniţi să ne alăturăm glasurile spre a le demonstra încă o dată tuturor că noi, românii, suntem urmaşii acelora care, secole de-a rândul, au înfruntat cele mai puternice imperii ale lumii iar astăzi continuăm să vorbim aceeaşi limbă, continuăm să avem aceleaşi tradiţii, continuăm să ne păstrăm identitatea în această Ţară Carpato-Dunăreană. De-a lungul secolelor, au sosit şi alte popoare pe teritoriul nostru: maghiari, ucrainieni, evrei, turci, sârbi etc., şi continuăm să trăim împreună ca fraţi, indiferent de limbă, cultură sau religie, respectând însă legile acestei Ţări aşa de primitoare.

Astăzi, după mai bine de 41 de decenii de la Re-Unirea câtorva dintre provinciile vechii Dacii de către „Malus Dacus", Mihai Viteazul, când Transilvania, pământul nostru străbun, s-a reunit cu Valahia şi Moldo-Valahia, dorim să ne exprimăm respectul şi admiraţia pentru cel care a înfăptuit acest măreţ act şi pentru care, El, Mihai, a plătit cu viaţa.

În documentele şi misivele care circulau între complotiştii vremii lui, Voievodul era numit **Malus Dacus,** adică **Dacul Cel Rău**.

De ce *dac* şi de ce *rău*? Pentru că întreaga coaliţie era conştientă de puterea teritoriilor reunificate, pentru că, la acea perioadă, Dacia era încă vie în mărturii şi documente iar Mihai Viteazul era *rău* într-adevăr cu cei care doreau dezbinarea visului său, a "pohtei" ce-a "pohtit": de a reuni cele trei ţări-surori.

Ioannis Bisselius, un profesor din Amberg, spunea la acea vreme: "***provincialii (transilvăneni - n.n.) ţineau mai mult la unul de-al lor, un Dac ca Mihai, decât la un străin ca Basta.*** *Căci oare ce-i este mai apropiat Transilvaniei decât valahul din vecinătate?"* Şi *„care alt popor, în afară de Valahi, poate fi într-atât de asemănător şi atât de plăcut transilvănenilor.* ***Căci mai toţi sunt de acelaşi sânge, de aceeaşi origine, de acelaşi nume: Daci sunt şi unii şi ceilalţi"***. (vezi „O istorie sinceră a poporului român", Florin Constantiniu, Univers enciclopedic, Bucureşti, 1998, p.138). Iezuitul Ioannis Bisselius, contemporan cu Mihai, adaugă: *"Vlahul, prin numele său, deşteaptă în inimile muritorilor memoria arhanghelului Mihail, ducele oştilor creştine..."* (Nicolae Densuşianu, Istoria militară a poporului român, Ed.Vestala, Bucureşti, 2003, p.241).

Acelaşi Ioannis Bisselius scria că, după supunerea Transilvaniei în octombrie 1599, Mihai *„trimise împăratului şi cheile Daciilor ca semn de deplină supunere*".

Reprezentanţi superiori imperiali din Boemia, într-o scrisoare adresată lui Mihai, din 20 februarie/2 martie 1600, înlocuiesc numele Transilvaniei cu cel al Daciei („supreme Exercitus in partibus Dacicis ductori et praefecto"), iar în text numesc Valahia, Dacia („Thraciae et Daciae partibus").

Ioan Jezernyczky, aflat la Praga, 4/14 aprilie 1603, adresează o cerere împăratului Rudolf II arătând că „după ce Mihai Voievod a redobândit Dacia (Daciam recuperraset), începând tulburări, şi-a părăsit casa din Teiuş, cerând acum guvernului imperial să i-o restituie sau să-i dea alta în acelaşi oraş.

Câţiva ani mai târziu şi istoricul francez Jacques Augustin de Thou foloseşte, referitor la anul 1599, denumirea de Dacia pentru Transilvania cât şi pentru celelalte două ţări, Valahia şi Moldova.

La numai 45 de ani distanţă de la evenimentele menţionate - când în documentele vremii se vorbea despre Malus Dacus, ("dacul cel rău"), răzvrătitul-revoluţionar şi domnitor Mihai Viteazul, care visa re-unirea celor ce vorbeau aceeaşi limbă, în hotarele vechii Dacii - găsim la biserica reformată de la Deva o inscripţie funerară din anul **1554**, ferită privirilor publicului larg, ignorată de istorici, dar care revine în actualitate.(Vezi Dacia Magazin # 26, oct. 2005, p.13-14).

Din ea aflăm cum se numeau locuitorii băştinaşi, neaoşi, ai Transilvaniei secolului XVI: „*Dominic Dobo se înturna dacilor şi geţilor*".

Prin inscripţia de pe această placă funerară, relativ bine păstrată, „bănuita" prezenţă a dacilor în plin secol XVI devine o certitudine. O certitudine care, cercetată îndeaproape, aduce noi şi puternice elemente în completarea istoriei noastre pe aceste meleaguri.

Fundamentale sunt afirmaţiile lui **Chalcocondil** (cca 1423, cca 1490) despre unitatea poporului nostru şi a limbii lui în toate regiunile istorice din vremea autorului

(Transilvania, Valahia, Moldova şi regiunile din sudul Dunării).

El, **Chalcocondil,** vorbeşte despre neamul care locuieşte pe un vast teritoriu, din Dacia până în Pind şi Tesalia. Vlahi se numesc şi unii şi ceilalţi. Şi n-aş putea să explic şi să spun care din aceştia la care au venit.

Chalcocondil numeşte Transilvania **Dacia** peonilor, dovedind o cunoaştere exactă a realităţilor etnice, a populaţiei predominant dace şi a statutului politic al Transilvaniei, aflate sub stăpânirea coroanei maghiare, a „peonilor".

Când vorbeşte de Mircea cel Bătrân, îl numeşte *domnul* ***Daciei*** **:**

"Iar acest Mircea nu de puţine ori ţinându-se cu femei tinere a avut de la ele nu puţini copii nelegitimi prin toată Dacia".

Vlad Ţepeş este numit şi el tot *domn al Daciei*.

De asemenea, Orban dacul - aşa cum l-a denumit cronicarul **Laonic Chalcocondil** în lucrarea sa intitulată „Expuneri istorice" - era născut în Transilvania; la acea dată se pare că Orban era un bărbat *„între două vârste, cu mustaţă blondă şi obrajii rumeni"*. Orban, care avea o anumită faimă câştigată în Ungaria vremurilor acelea, a fost iniţial angajat de bizantini, dar faptul că nu a fost plătit corespunzător (sau nu i s-au acordat încrederea şi fondurile necesare), l-a adus în tabara otomană. Aici el a dispus de fonduri pentru a-şi instala atelierul în vecinătatea oraşului Adrianopol. Construcţia primului tun-gigant, care a durat trei luni, depăşind, se pare, tot ce fusese realizat în domeniu până la acea dată, a inclus trageri de probă a căror efectuare a fost semnalizată locuitorilor oraşului Adrianopol pentru a nu provoca spaime inutile! Pentru a fi adus sub zidurile Constantinopolului, fiecare din aceste tunuri-gigant a fost amplasat pe câte un transportor lung de peste 30 de metri, tras de 50 de perechi de boi având pe fiecare latură câte 200 de muncitori-sprijinitori, câte o echipă de 200 de muncitori care netezeau drumul şi echipe de dulgheri care făceau podeţe peste eventualele denivelări sau curgeri de apă. Proiectilele sferice din piatră şi chiar din marmură (!) erau transportate în care trase de trei perechi de boi. În lucrarea „Istoria Turcilor", Mustafa Ali Mehmed, istoric turc, menţionează aportul tunului Orban, pe care-l considera „originar din Transilvania", şi precizează că din tunurile confecţionate de acesta "se putea trage de puţine ori pe zi, dar de fiecare dată produceau pagube mari."

Deosebit de bun cunoscător al realităţilor etnice din vremea sa, ***Chalcocondil*** *afirmă :* "**Dacii** vorbesc o limbă apropiată de a italienilor, dar într-atât de stricată şi deosebită, încât italienii cu greu înţeleg ceva când cuvintele nu sunt exprimate desluşit, încât să priceapă ce ar putea să spună".

În 1463, cronicarul bizantin **Laonic Chalcocondil** caracteriza Brăila ca fiind "oraşul dacilor, în care se face un comerţ mai mare decât în toate oraşele ţării".

Am menţionat aceste importante informaţii pentru a demonstra continuitatea fenomenului dacic din perioada medievală şi felul cum se reflecta el asupra conştiinţei poporului nostru de atunci ca, de altfel, şi azi.

Mihai Viteazul nu a fost primul reunificator de Ţară.

După Burebista şi **Decebal,** un strănepot al lui Decebal, împăratul dac **Regalian,** a reunificat Dacia înainte de aşa-zisa retragere aureliană.

Revoluţionarul şi istoricul Nicolae Bălcescu îi remarcă cu mândrie pe domnitorii români **Mircea cel Mare** şi **Ştefan cel Mare** care au nutrit aceleaşi gânduri de unire. Au mai fost însă şi alţi domnitori care au urmărit refacerea unităţii statale a celor trei ţări româneşti: în scrisoarea lui **Bogdan al III-lea** (tatăl lui Ştefan cel Mare), trimisă la 11 februarie 1450 lui Ioan Corvin de Hunedoara, domnul moldovean îşi exprimă dorinţa ca „ ***Ţara domniei mele şi Ţara domniei tale una să fie***".

În tratatul încheiat cu regina Elisabeta a Angliei în 1588, **Petru Şchiopul** preciza, nu fără relevanţă: ***„Noi, Petru, din graţia lui Dumnezeu principe al Valahiei şi al Moldovei...".***

În Dieta poloneză, T**a**ran**o**wski aminteşte despre **Petru Rareş** care ***„ ...nutreşte gândul măreţ al înfăptuirii unui regat al tuturor vlahilor până la Dunăre***". (Vezi p.314-315 Istoria adevărului istoric Vol.II Prof. A.Deac).

Ideea unei singure ţări cu o singură grupare guvernamentală se simţea ca cerinţă. Astfel, principele Transilvaniei, Sigismund Bathori, a încheiat în 1595 tratate cu Mihai Viteazul şi cu Ştefan Răzvan, prin care cei doi urmau să accepte un statut de vasalitate faţă de principele Transilvaniei.

Ciudat, dar adevărat este că şi turcii luau în considerare instalarea lui Bathori din ramura poloneză, ca domn al Transilvaniei, Moldovei şi Vlahiei.

Doi ani mai târziu, nobilul polonez Andrei Taranowski îi promitea lui Mihai „Moldova, Transilvania şi alte considerabile posesiuni, dacă s-ar alătura polonezilor".

Sosirea cardinalului Andrei Bathori ca principe al Transilvaniei, ca şi cererea acestuia, sprijinită de Polonia, ca Mihai să fie înlocuit la domnia Valahiei, creează probleme securităţii Valahiei.

Mihai trece munţii şi îl învinge pe Andrei Bathori în lupta de la Şelimbăr, în 1599. Cardinalul scapă cu viaţă de pe câmpul de luptă, dar este prins şi ucis de secui.

Poarta recunoaşte stăpânirea lui Mihai în Transilvania, în timp ce împăratul Rudolf al II-lea îi recunoaşte ceva mai târziu doar calitatea de guvernator.

În anul 1600 Mihai îl înlătură de la conducerea Moldovei pe Ierimia Movilă, care îi era duşman.

Se realizează reunificarea Daciei, Mihai Viteazul intitulându-se „din mila lui Dumnezeu, domn al Vlahiei, al Transilvaniei şi a toată Ţară a Moldovei".

În anul 1601, vistiernicul grec Stavrinos a scris un poem-omagiu despre Mihai Vlahul :

Fietecine,

Să poarte cernit straj

Că a murit Mihai
Că şi-au pierdut domnul
Viteazul şi omul
Cu nume de faimă
De-l rosteau cu teamă
Cari mai de cari
Turcii şi tătarii
Ungurii şi leşii
Tremurând ca peştii.

Chiar şi o sumară evocare a faptelor pilduitoare pe care Mihai Viteazul le-a înfăptuit în acea vreme crispată de orgolii şi lupte aprige pentru putere de la sfârşitul secolului al XVI-lea şi începutul secolului al XVII-lea dovedeşte magistral că domnitorul nostru a fost un patriot de primă mărime şi că viaţa sa a fost o luptă continuă pentru reunificarea pământurilor strămoşeşti.

Unirea de la 1600

Prof. Marian Cătălin ANDREI
Şcoala „Gheorghe Hariton“ Săhăteni, Buzău

Rememorarea numelui şi a faptelor lui Mihai Viteazul în perioada realizării Marii Uniri

În istoria românilor două nume strălucesc, fără posibilitatea de a fi vreodată egalate: **Mihai Viteazul şi Alba Iulia**. Şi fiindcă amândouă simbolizează realizarea ţelului celui mai scump al poporului român, urmărit cu perseverenţă si necontenit de-a lungul secolelor: cel al unităţii de neam şi, mai apoi, naţionale şi al constituirii statului naţional unitar – în conştiinţa noastră ele au ajuns la un fel de simbioză, pomenirea unuia fiind suficientă pentru a ni-l reaminti şi a ni-l reprezenta şi pe celălalt.

Astăzi, este limpede pentru toată lumea iubitoare de adevăr că, prin toate acţiunile sale politice, militare şi diplomatice, Mihai Viteazul a urmărit, în mod conştient, realizarea unui stat românesc unificat, suficient de puternic pentru a se opune tendinţelor de cucerire şi de subjugare ale Imperiului Otoman, dar şi ale Imperiului Habsburgic, în curs de formare. Acţiunea avea importanţă şi pentru celelalte state din zonă, precum şi pentru coaliţia creştină de pe continentul european.

Fără a intra în amănunte, să reamintim că, înaintea acţiunilor militare şi politice din Transilvania, domnitorul a încercat şi a reuşit, în oarecare măsură, să realizeze punţi de legături sufleteşti şi culturale cu românii de aici (Alba Iulia), mai întâi prin subordonarea Mitropoliei Ortodoxe Ardelene celei similare de la Târgovişte (1595) şi, mai apoi, prin ridicarea ei la respectul cuvenit (1596). Noua biserică mitropolitană construită de el în afara cetăţii Balgradului (1597) a fost dotată cu tiparniţă, iar în incinta funcţiona şi o şcoală românească. Nu întâmplător ctitorul a ales ca hram al noii biserici „***Sfânta Treime***“, simbolizând, desigur, cele trei ţări româneşti. Această afirmaţie se bazează pe faptul că sigiliul său din anul **1600** al statului unificat, este foarte asemănător cu cel al Mitropoliei Belgradului, cu deosebirea că, în locul personajelor sfinte, apar: Domnul în câmpul stâng, Doamna Stanca în cel drept, despărţiţi fiind de coloana, pe verticală, a stemelor celor trei ţări româneşti, cea a Transilvaniei formând baza, iar cea a Vlaho-Moldovei corolarul.

După cum se ştie, Mihai Viteazul şi-a stabilit capitala statului unificat la Alba Iulia. Din acel moment, pentru românii din generaţiile care i-au urmat, „vechea capitală a Ardealului“ va însemna capitala marii înfăptuiri politice a Domnului cu nume, înfăţişare şi fapte de arhanghel. Temerara lui înfăptuire avea să-l ducă însă la pierzanie, răscolind ura, pizma şi gelozia numeroşilor săi duşmani.

Scurta şi nefericita lui domnie, în care el nu a cunoscut bucuriile, nici măcar pe cele ale vieţii de familie, ci doar privaţiunile şi frământările misiunilor sale politice şi militare, a fost întreruptă, în mod brutal, prin mişeleasca sa ucidere de pe **Câmpia Turzii**, la **19 august 1601**. Lângă capul său, despărţit de trup şi aşezat pe stârvul unui cal, ucigaşii şi cei care i-au plătit au agăţat un epitaf în care era numit „***dac fioros şi adevărat Nerone***“. Lăsând la o parte împietatea, constatăm ca autorii lui, în furia lor oarbă, fără să-şi dea seama, recunoşteau originea dacă şi continuitatea poporului pe vechea lui vatră etnică. Se ştie că, până la urmă, capul domnului a fost dus în Valahia şi depus la Mănăstirea Dealu, ctitoria familiei sale. În ceea ce priveşte corpul, se ştie că a fost îngropat pe Câmpia Turzii şi că, mai apoi, a fost dezgropat, transportat şi reînmormântat, probabil la Mitropolia din Belgrad. Operaţiunea trebuie să se fi făcut în mare taină pentru a nu se cunoaşte locul mormântului şi a se evita astfel o eventuală păgânire. Din lipsa de probe arheologice şi documentare, chestiunea rămâne ipotetică, dar ar fi o minune divină ca trupul trudit al viteazului Domn să se odihnească chiar în cetatea măreţiei sale înfăptuiri.

Opera politică de la **1599–1600** s-a spulberat în condiţiile vitrege ale dispariţiei autorului ei. Ea a rămas însă ca un far călăuzitor al generaţiilor care au urmat în lupta pentru refacerea ei.

După o vreme destul de lungă de stare latentă, în care se părea că totul a fost dat uitării, importanța operei politice a lui Mihai Viteazul a ieşit la iveală, în toată splendoarea ei, în perioada de formare a conştiinţei naţionale a poporului nostru. Mai întâi, reprezentanții Școlii Ardelene, în frunte cu Gheorghe Şincai, şi mai apoi cei ai generației paşoptiste, în frunte cu Nicolae Bălcescu, au scos în evidență puternica personalitate a lui Mihai Viteazul şi importanța operei sale politice, ca moştenire lăsată urmaşilor. Se poate spune că după revoluția de la **1848–1849**, când națiunea română a ajuns la conştiința de sine, nu au mai fost momente importante ale luptei poporului pentru independență şi drepturi naționale în care numele lui Mihai Viteazul şi, implicit, faptele sale să nu fie pomenite. Vom parcurge în continuare drumul de la mărire la decădere al aceluia căruia duşmanii îi spuneau **Malus Dacus**.

Mihai Viteazul – simbolul de veacuri al ideii de Unire a Provinciilor locuite de cei de-un neam

Dr. Elena ARMENESCU

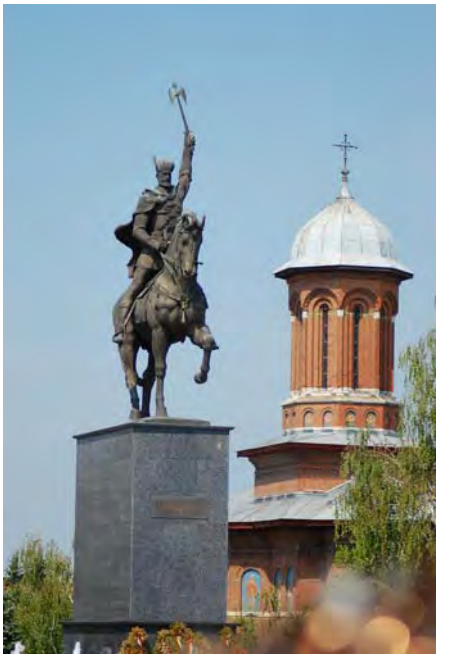

Chintesența creştinismului constă în Învierea lui Iisus, domnia lui Mihai Viteazul constă în re-Unirea dacilor, act rămas în conştiința poporului care în următoarele trei secole a susținut, prin nenumărate inițiative şi acțiuni, materializarea ei.

Este cunoscut faptul că Mihai Viteazul devine domn al Valahiei în octombrie 1593, fiind sprijinit de marele vizir Sinan Pasa, de puternica familie a Buzeştilor (din Oltenia, unde Mihai fusese ban) şi de Cantacuzinii aflați la Constantinopol.

În anul când noul domn al Valahiei urca pe tron, Liga Creştină depunea eforturi pentru a atrage Țările Române în coaliție, deoarece atât aşezarea strategică cât şi potențialul lor militar puteau fi decisive într-o confruntare cu otomanii.

În august, 1594, Ligii i se alinia principele Transilvaniei, Sigismund Bathory, apoi (prin intervenția acestuia) se alătura şi domnul Moldovei, Aron Tiranul.

…nevrând ca puterea turcească să crească cu oştile mele, m-am aliat cu Liga din propria mea voință, scria voievodul Mihai împăratului Rudolf al II-lea.

La 13 noiembrie 1594, la Bucureşti şi Iaşi, se declanşează insurecția antiotomană prin acțiunea asasinării garnizoanei otomane şi a cămătarilor levantini. A urmat atacul lui Mihai asupra cetăților de la Dunăre-Giurgiu, Hârşova, Silistra, după care oastea sa face incursiuni în Balcani, ajungând până la Varna.

În 12 septembrie 1595, Mihai avea să scrie: „Deci să ştiți că ne-am bătut cu turcul, înainte cu vreo trei săptămâni în țara noastră la Călugăreni, în care bătălie bunul Dumnezeu ne-a ajutat nouă creştinilor în chip minunat... Eu firește, cu toate că doresc peste măsură să mă năpustesc iarăşi asupra duşmanului, socotesc totuşi că trebuie aşteptat ajutorul celorlalți creştini. Iarăşi şi iarăşi vă rugăm stăruitor să vă îndurați de treburile creştineşti şi să stingeți focul care arde păcatele vecinului, înainte ca el să vă ajungă pe voi.“ (Din scrisoarea lui Mihai Viteazul către Castelanul Lvovului)

Ca urmare a luptelor împotriva otomanilor între 1594–1599, Valahia şi-a redobândit independența.

Ridicându-se constant şi energic împotriva regimului dominației otomane şi biruind în raporturile cu Poarta, strategul voievod Mihai, supranumit Viteazul datorită curajului său legendar dovedit în bătălii, a dovedit puterea pe care o avea în acea perioadă. El a înțeles că doar printr-o forță autentică poate ține piept Imperiului Otoman.

Unirea de la 1600 înfăptuită de Mihai Viteazul deschide în istoria poporului român o nouă epocă.

Unirea din timpul lui Mihai Viteazul a devenit un simbol în epoca emancipării naționale pentru unirea într-o singură țară, act politic de supremă importanță ce se va desfăşura sub semnul marii lui înfăptuiri: Unirea Țărilor de-un neam şi de-o limbă care avea să se desăvârşească în anul 1918, la 1 decembrie.

Simbolismul heraldic al lui Mihai Viteazul

Dr. Afrodita Carmen CIONCHIN

Sfârşitul secolului al XVI-lea a fost marcat de Unirea din 1600, al cărei artizan a fost Mihai Viteazul, domnul Țării Românești: la 27 mai 1600 se întitula «domn al Țării Românești, şi al Ardealului şi a toată Țara Moldovei»[1]. Sigiliul lui Mihai Viteazul a cuprins stemele Principatelor Române reunite, Dacia în vechile hotare: 1. «Pasărea cruciată» între Soare şi Lună – reprezentând Valachia/Țara Românească; 2. «Capul de taur» – simbolul Moldovei; 3. «Doi lei» afrontați pe cei şapte munți – reprezentând Transilvania, iar la dextra şi sinistra – Mihai şi fiul său Nicolae Pătraşcu. Sigiliul de pe actul din

[1] *Documenta Roumaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. XI, p. 529.

27 iulie 1600 conține simbolurile reunite ale celor trei țări românești:

ANEXĂ

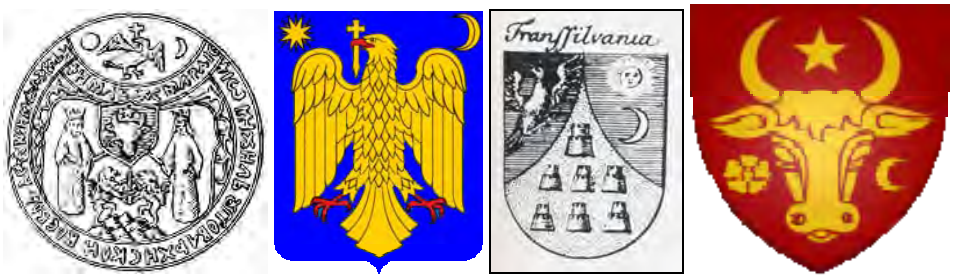

Sigiliul lui Mihai Viteazul cu stema celor trei țări unite: Țara Românească, Transilvania, Moldova

Moneda dacică «ΚΟΣΟΝ»[KOSON]

«PROVINCIA DACIA» – sesterți emiși de Filip Arabul

Stema lui Nicolae Pătrașcu Blazonul familiei Corvin

1. În cartuşul superior care domină pecetea este «pasărea cruciată» încadrată de «SOARE şi LUNĂ».

- «Soarele» şi «Luna» îşi au originea într-un trecut îndepărtat, perpetuat la daci, la daco-romani şi români: «Lumina zilei» reprezentând fertilitatea, iar «Lumina nopţii» – veşnicia. Potrivit unor ipoteze, SARMISSEGETUSA ar însemna: a) *Sarmi* 'Zeu Solar, Soare', *sege* 'învingător, biruitor' şi *tusa* 'înălţime', cu accepţiunea de 'Vârful sau Înălţimea Soarelui Biruitor' (Ion Ionescu); b) *Sar* 'soare', *mis/miz* 'lună, astru', *sighet* 'tărie, cetate' şi *usa* terminaţie, sintagma având accepţiunea de 'CETATEA SOARELUI ŞI A LUNII'. «SOARELE şi LUNA» sunt simbolurile tuturor VALACHIILOR / ŢĂRILOR ROMÂNE nord dunărene (vide Anexa)!
- Pasărea simbolizează DACIA şi Provincia Romană «DACIA FELIX»:

¤ În Ţinutul Orăştiei, dar şi în alte zone din Transilvania şi Banat, au fost descoperite monede de aur (8,41 grame fiecare) de tipul ΚΟΣΟΝ [KOSON], reprezentând un consul roman între doi lictori. Este de presupus că legenda KOSON a fost apropiată de magistratura romană de consul, cu forma prescurtată *cos*. KOSON în limba geto-dacilor însemna 'consul, conducător', dar şi 'rotund, cerc, cunună'[2]. Aserţiunea se adevereşte: prin rotacizarea consonantei «s» din KOSON, se obţine KORON, cuvânt identic cu lat. *corona* 'coroană, cerc'. Aşadar, daco-getul KOSON avea accepţiunea de «rotund, cerc, cunună», posibil 'monedă'. Pe reversul monedei era reprezentată o pasăre cu aripile deschise (pasărea pelasgă / străvechea valaco-dacică) ce ţine în «gheara piciorului drept o coroană / cunună», simbolul Daciei.

¤ O monedă romană atribuită împăratului Filip Arabul este inscripţionată «PROVINCIA DACIA». Divinitatea protectoare Dacia este încadrată de însemnele celor două legiuni cantonate aici: la dextra se află un vexil cu însemnul Legiunii a V-a Macedonica – «**pasăre cu inel în cioc**», iar la sinistra – cel al Legiunii a XIII-a Gemina – «**leul**». Interesantă este moneda prezentată de Romulus Vulcănescu în care lipseşte inelul, în schimb pasărea are o cunună (coroană) în cioc[3].

¤ Mitul «păsării dacice cu inel în cioc» (simbol al valaco-românităţii) s-a perpetuat şi în Evul Mediu: un mit al corbului se referă şi la Negru Vodă, presupusul întemeietor al Ţării Româneşti Muntenia, relatat de cronicarul Miron Costin; herbul familiei Iancu Corvin de Hunedoara, însemn heraldic ce se află pe două clădiri monumentale, castelul de la Hunedoara şi Catedrala românului Matei Corvin, regele Ungariei, din Budapesta; stema domnitorului Constantin Mavrocordat; stema unită a domnitorului Grigore al II-lea Ghica, domnitorul Ţării Româneşti. Cercetătorii nu au găsit nici o legătură de rudenie între Corvineşti şi fanarioţii familiei MAVROCORDAT. Aşa cum se vede pe stemă, arcaşul de la dreapta la stânga săgetează CORV-UL, iar de la dreapta la stânga în mijlocul numelui MAVROCORDAT, în citirea de la dreapta la stânga, este «CORV», dezlegându-se misterul peceţii!

Originea dacică se confirmă pe stema din 1616 a lui Nicolae Pătraşcu (aflată în albumul lui Valentin Franck, primarul Sibiului între anii 1639-1645), **inelul se află în ciocul acvilei muntene care are şi crucea deasupra capului**.

Pasărea pelasgo-dacă se află atât pe stema Ţării Româneşti, cât şi a Transilvaniei!

2. În cartuşul din mijloc este stema Moldovei[4]: cimierul «CAPUL DE TAUR» încadrat între «Soare şi Lună». Radicalul *zeget/siget - usa* – din Sarmizegetusa – are accepţiunea de 'tărie, cetate, fortificaţie'! Un omonim – TĂRIE, pl. tării '(rar înv. concr.) fortificaţie', adeseori confundat cu TAUR, pl. tauri 'bic, buhai, gonitor'; mr. *tavru*, lat. *taurus*, gr. *ταυροϛ* [tauros], alb. *te*r, it., cat., sp. *toro* (calabr. *táuru*), v.fr. *tor*, port. *touro*, got. t*arvos*, av. *staora*, v. germ. de sus *stiur*, v. prus. *tauris*, lit. *taurus* 'zimbru'[5]. De aici uşor s-a plămădit legenda vânării bovideului de Dragoş, voivodul care a pus bazele cetăţii Baia (toponim care avea ca emblemă cerbul decapitat, în gr. τραγος [tragos] 'ţap').

3. În spaţiul inferior se află «Stema Transilvaniei» cu «şapte coline / munţi» pe care stau doi lei afrontaţi ce «ţin» în labele superioare trunchiul arborelui «Nova Plantatio». Simbolurile stemei au dat naştere la diverse ipoteze. S-a susţinut că saşii au preluat această denumire din regiunea muntoasă din Germania de unde au venit, *Siebengebirge* 'Şapte munţi'[6], dar coloniştii germani nu veniseră din acel ţinut. Fritz Holzträger a susţinut că cifra *sieben* a fost caracteristică denumirilor din regiunea Rinului, folosindu-se de cuvântul dialectal *Sewenberjen*, considerând că locuitorii din zona Cibinului l-ar fi dat Carpaţilor Meridionali, denumire ce s-a referit iniţial numai la provincia Sibiului, *bertjen* transformându-se în *bürgen* 'cetăţi'[7].

«Leii» Transilvaniei simbolizează Dacia: «Iată semnul sau pecetea Daţilor, erau doi lei împotrivă unul altuia cu gurile căscate şi deasupra leilor coroană, precum pentru deschisul minţii s-au zugrăvit stema Daţiei cum vezi aici» (Nicolae Costin, *Cartea pentru descălecatul d'întâi a Ţării Moldovei şi neamului moldovenesc*); «Doi lei» sunt prezenţi şi în Stema Daciei în armorialul lui Hristofer Jefarović (Viena, 1741, f. 21 verso).

Din perspectivă istorico-lingvistică şi etimologică, simbolismul heraldic al lui Mihai Viteazul oferă astfel elemente semnificative privind unitatea şi continuitatea tuturor românilor.

---

[2] Ionel Cionchin, *Simboluri geto-dacice transmise daco-românilor*, în «NOI TRACII», Roma, an XVIII, nr. 180, 1989, pp. 11-13.

[3] Romulus Vulcănescu, *Mitologie Română*, p. 111.

[4] Hidronimul *Modova* este traco-geto-dac, comparabil cu eskuarul *malda* 'creştere, umflare a apelor'. Sintagma *mald + ova* are accepţiunea 'apa (valea) umflată/mare', (valea cu) multă apă'. Pentru macro-toponimul *Moldova* – teritoriul dintre Munţii Carpaţi, Nistru şi Marea Neagră – apelăm din nou la similitudinile româno-eskuare găsind în limba eskuară un omonim: subst. *malda* 'mal, coastă, ţărm, înălţime'. Într-o altă variantă, sintagma *mald* / *mold* + *ova* are accepţiunea 'malul apei'![4] Malul apei este pământ, în gotică *Mulda* însemna chiar 'pământ', 'ţărână'. (Afrodita Carmen Cionchin, *Stema Moldovei istorice – mit şi realitate*, în vol. *Românii din afara graniţelor ţării Iaşi-Chişinău: legături istorice*, Casa Editoriala Demiurg, Iaşi, 2008, pp. 23-54).

[5] Menţionăm pelasgul Ταυρος / Taurus, munţi în Asia Mică; Dealul *Taurus* în Sicilia (Diodor Sicul); *Taurici montes* în Chersonesul Tauric (Mela); în aromână *taur* înseamnă 'munte înalt'. *Tauriscii* erau un neam înrudit cu thracii, cu bastarnii şi scyţii; *taurisci* erau şi în Noric (Strabon); în Dacia au fost *Teuriscii*; *Taurinii în Alpi*; înţelesul acestor cuvinte ar însemna 'munteni' (Nicolae Densuşianu).

[6] K. J. Schröer, *Beitrag zu einem Wörterbuch der deutschen Mundarten des ungarischen Berglandes*, în *Sitzungsberichte der philosophischhistorischen Classe der kaiser Akademie der Wissenschaften*, vol. XXVII, Wien, 1858, p. 233.

[7] Fritz Holztrager, *Siebenbürgen, eine sprach und wortgeschichtliche Untersuchung*, în «Südostdeutsches Archiv», vol. V, 1963, p. 37.

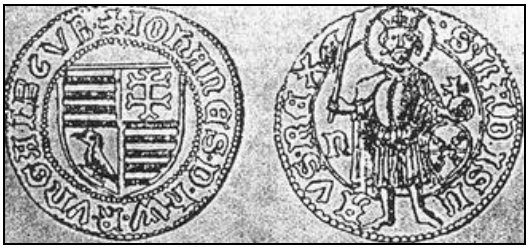

Sigiliul oraşului Baia Blazonul lui Iancu Corvin (Hunedoara) Monedă cu efigia lui Iancu de Hunedoara

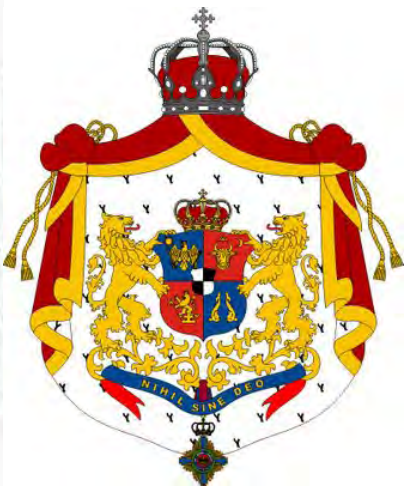

a. Armorialul lui Hristofer Jefarović b. Cronica lui Nicolae Costin c. Stema României

Mănăstirea „Mihai Viteazul“

Cristina MANOLE

Mănăstirea Mihai Vodă este una din cele mai vechi construcţii din Bucureşti, păstrate până astăzi, ctitorie a lui Mihai Viteazul. Zidită în anul 1594 şi aşezată în centrul unei incinte înconjurate cu ziduri, sub forma unei cetăţi, complexul mănăstirii a suferit mai multe transformări de-a lungul timpului, îndeplinind variate funcţii, cum ar fi: reşedinţă domnească, spital militar, şcoală de medicină, Arhivele Statului. Mănăstirea a fost şi un important sit arheologic. În incinta complexului mănăstirii, în centrul curţii se găsea un sit arheologic geto-dacic, vechi de peste 3.000 de ani compus dintr-o vatră, numeroase vase precum şi alte vestigii.

În prezent, din întreg ansamblul mănăstirii s-au mai păstrat doar biserica şi o clopotniţă. Acestea se află amplasate pe Strada Sapienţei, din sectorul 5 al municipiului Bucureşti, în spatele unor blocuri construite în timpul regimului comunist, din apropierea Splaiului Independenţei şi a Parcului Izvor. În 1813, Mănăstirea Mihai-Vodă „era printre mănăstirile mari ale ţării.”

Istoric

Foto. Podul peste Dâmboviţa ducând la Mănăstirea Mihai Vodă şi la noua Curte domnească (*William Watts, după desenul din 1793 al lui Luigi Mayer*)

Ctitorită în anul 1594 de voievodul Mihai Viteazul, în timpul în care era ban al Olteniei, biserica a fost amplasată pe vârful dealului din faţa Podului Mihai Vodă, deal care mai târziu se va numi Dealul Mihai Vodă. Construcţia a fost ridicată pe locul unei bisericuţe din secolul al XV-lea, construită probabil din lemn de către Vlad Dracul (conform unor documente din 1696). În curtea acestei biserici, sub un păr, a fost decapitat de către turci fiul lui Vlad Călugărul, prinţul Vlăduţ, la vârsta de 16 ani, după doar 2 ani de domnie.

Unele documente din 1433 o numesc Biserica Sf. Niculae sau Sfântul Nicolae din Pâlcov. Între anii 1558-1559 aflându-se în ruină, bisericuţa este refăcută de jupâneasa Caplea din Stăneşti, urmaşă a boierului Mogoş, mătuşă a boierilor Buzeşti. Jupâneasa dotează aşezământul cu cele necesare rânduielilor bisericeşti şi închină biserica ca metoh mănăstirii Simonopetra de la Muntele Athos. La moartea sa, în jurul anului 1585, va fi îngropată aici iar mănăstirea primeşte numele de Mănăstirea

postelnicesei Caplea sau Mănăstirea Sf. Nicolae al postelnicesei. La porunca lui Petru Cercel, fratele lui Mihai Viteazul, rămăşiţele trupeşti ale jupânesei sunt dezgropate şi mutate la Mănăstirea Bolintin, iar aşezământul este distrus şi călugării alungaţi. La mănăstirea Bolintin, datorită unor neînţelegeri ale călugărilor asupra drepturilor de proprietate cedate de jupâneasa Caplea, aceştia au dezgropat-o şi i-au împrăştiat oasele.

Undeva înainte de anul 1591, Mănăstirea, refăcută de jupâneasa Caplea, este reconstruită ca schit şi primeşte numele de Biserica Albă-Postăvari. Conform unor legende, aici ar fi existat o icoană făcătoare de minuni la care Mihai Viteazul s-a închinat şi a făcut legământul construirii mănăstirii Mihai Vodă, ţinând cont şi de o tradiţie a vremii conform căreia o mănăstire nouă trebuia construită pe ruinele uneia vechi.

Raiul Daciei vechi

Dr. Mihai BOCIOACĂ
Cercetător ştiinţific gr. II, la Institutul Naţional de Hidrologie şi Gospodărire a Apelor, Bucureşti, România
ing. Mihai SĂNDULESCU
Inginer geolog la Institutul Naţional de Hidrologie şi Gospodărire a Apelor, Bucureşti, România

Cel de al XI-lea Congres Internaţional de Dacologie este dedicat cinstirii memoriei unuia din cei mai mari eroi ai neamului nostru ,Mihai Viteazul, de la a cărui trecere în nemurire se împlinesc acum 410 ani, cel care a reuşit după aproape 1.500 de ani să reconstituie o mică parte a celei mai vechi şi mai mari forme de organizare politică, administrativă a neamului Dac, ai cărui moştenitori de drept suntem noi, românii.

Cunoaşterea trecutului poporului dac şi extinderea teritorială a formaţiunii sale statale, de fapt a Imperiului Pelasgic, unde după cum expresiv spune Mihai Eminescu, cât de mare este Dacia, redăm câteva versuri din poemul „Memento mori-panorama deşertăciunilor“, după care ne-am inspirat în alegerea titlului prezentei comunicări [4, pag. 289]

„Ăsta-i **raiul Daciei veche**, a zeilor împărăţie
Într-un loc e zi eternă– sara-n altu –vecinicie,
Iar în altul zori eterne cu–aer răcoros de mai;
Sufletele mari viteze ale-eroilor Daciei
După moarte vin în şiruri luminoase ce învie-
Vin prin poarta răsăririi care-i poarta de la rai“.

Pentru confirmarea celor de mai sus amintim că pe hărţile actuale ale lumii s-au mai identificat oraşele: El Dakka, sit istoric cu construcţii, pe Nil în Nubia de Jos, poate mai vechi decât perioada regatului Nou, circa 1539 î.Ch., perioadă în care a domnit Faraonul-femeie Hatshepsut, circa 1479 – 1473 î.Ch. [11, pag 66–85], Nairobi (n-ai robi) în Kenia, punctul cel mai vestic al Africii este numit Kap Verde, pe care se află oraşul Dakar, capitala statului Senegal, Bârsa (Cartagina), Bârsa (Bursa, Turcia) Dakka în Bangladeş [12], Kundacia în Asia Centrală [9], fără a mai socoti oraşe ca Atena, Micene (despre care N. Densusianu, în lucrarea **Dacia preistorică**, 2002, spune că este o copie măruntă a cetăţii Sarmizegetusa) Mistra, Sparta,Vlahiopolis etc., ultimele trei în Pelopones, iar multe alte localităţi, râuri şi munţi cu nume traco-geto-dacice din Europa, sunt menţionate în comunicarea „Hidronime, oronime şi toponime Traco-Geto-Dacice în Europa“.

O echipă a ziarului „Academia Caţavencu“, care însoţea caravana auto, în raliul Paris – Dakar, care avea loc la vremea aceea chiar pe acel traseu, a întâlnit triburi de beduini care vorbeau româneşte, în pustiul Sahara, iar într-o emisiune a postului TV 5 Europe, şeful caravanei, discutând cu reporterul francez a pronunţat cuvântul „câştig“, lucru pe care postul TV5 nu l-a mai tradus.

În acest sens contribuţii valoroase are N. Densuşianu (18.04.1846–24.03.1911) membru corespondent al Academiei Române (şedinţa din 15/27 aprilie 1880). Ocupându-se de populaţia Pelasgică, menţionează că este naţiunea primordială, strămoaşa traco-geto-dacilor, răspândită în toată Europa şi nu numai, bazându-se pe o amplă documentare istorică, iar vatra etnogenetică o constituie teritoriul actual al României [Dacia Preristorică, Ed. Arhetip].

Vasile Lovinescu, în lucrarea „Dacia Hiperboreană“ spune «când a reorganizat Imperiul Roman, spre sfârşitul secolului III e.n., Diocleţian a numit **ROMÂNIA** (s.n.), teritoriul locuit de geto-traci. «Dacă ar fi avut vreo legătură cu Roma, termenul s-ar fi potrivit Italiei. De fapt Roma, România, sunt vechi nume pelasgice», (sn), (Densuşianu, 2002, pag. 790 – şi Gh. Gabriel, 2001 pag. 71).

E. Vidal în «Analogie du Roumain et du Provensal», Ressamblances, Jerusalem, 1987, pag. XII, citat de Mitu Grosu în «Occitan et Roumain» spune: «jumătatea sudică a Franţei era deja numită cu numele glorios de Roumanie, într-un edict al lui Clotaire, nume pe care l-a pierdut pentru a-l schimba în cel de Occitania», sau tot aici constată «asemănări până la

identitate între română, limba matcă a Europei, cu idiomurile: provensal, catalan, tot midi-ul Franței, corsican, sicilian, friulan, toscan (unde în vechime s-a vorbit limba românească)», (sn).

În lucrarea «Potopul lui Noe» de W. Rayan şi W. Pitman, se afirmă că cea mai veche cultură şi civilizație datează de multe mii de ani şi a avut loc pe actualul platou continental al Mării Negre, pe teritoriul actual al Ucrainei, României, Bulgariei, Turciei, Georgiei si Federației Rusiei.

Autorii sunt cercetători de cel mai înalt rang la Observatorul Geologic Lamont-Doherty de la Universitatea Columbia şi laureați ai medaliei Shepard pentru excelență în geologia marină, apărută la Ed. Dacica, 2009, Copyright 1998 by Walters C. Pitman III and William B.F. Rayan.

Autorii sunt ingineri geologi, care pe baza unei aprofundate documentări la cele mai renumite universități din lume (UCLA, Harvard, Cambridge, Oxford, s.a.) şi cu cele mai noi tehnologii de investigații submarine, descoperă că de fapt potopul lui Noe (NOAHs Flood) a avut loc la Marea Neagră şi nu în bazinul hidrografic al râului Shat el Arab, format prin confluența râurilor Tigru şi Eufrat.

Până la mijlocul mileniului al VI-lea î.Ch. această mare era de fapt un lac cu apă dulce, numit de autorii antici «Pontul Euxin», pe malurile căruia a înflorit cea mai veche civilizație cunoscută, după cum bine argumentat susține cercetătoarea de origine lituaniană, Marija Gimbutas, de la Universitatea California din Los Angeles (UCLA).

De la această dată, a avut loc cel mai mare exod de populație ca urmare a accidentului tectonic, provocat de un mare cutremur, care a creat actuala strâmtoare Bosfor. În urma acestui proces geologic, apa sărată a Mării Mediterane, situată mai sus cu aproape două sute de metri față de nivelul lacului, a năvălit cu o forță care depăşea de sute de ori pe cea a cascadei Niagara.

Debitul de apa sărată (a cărei salinitate este 36 g/l) era aşa de mare, încât nivelul lacului creştea cu 15 centimetri pe zi, distrugând pentru totdeauna biotopul de apă dulce (în plus, de la platoul continental spre adânc apa a devenit abiotică, ca urmare a marii concentrații de hidrogen sulfurat), iar populația a fost nevoită să plece definitiv din calea acestui potop, în toate zările, ducând cu ea cele mai avansate forme de organizare socială, cultură materială şi spirituală, mijloacele de hrană, animale, vegetale, şi o limbă adecvată acestor cuceriri, care este de fapt limba pelasgă, limba matcă a Europei, a Asiei, a celor două Americi şi a Africii.

Acest din urmă continent al cărui nume ne spune ca este un unul care inspiră frică, (după o informație orală de la un profesor de slavistică, mare admirator al Africii şi al populațiilor africane, devenit apoi ambasadorul Cehoslovaciei la Sofia în Bulgaria, prin anii 1970).

Având în vedere că informațiile ştiințifice cele mai moderne confirmă datele referitoare la marea extensie a neamului pelasgic şi a dovezilor lor de pe hărțile lumii, concluziile cercurilor dacologice devin certitudini argumentate de cele mai moderne cercetări ştiințifice, care explică larga răspândire a numelor de râuri, localități, munți, peste tot locul, nu numai în Europa, dar şi pe toate continentele.

Nu pot fi considerate simple coincidențe numele râurilor, munților, localităților, cum sunt ale râului Amur, Oltul din Franta, din Lituania, numele de El Dakka din Egipt, Dakar, capitala Senegalului, Dakka din Bangladeş, etc., faptul că în limba mongolă la **râu** i se spune «muren», toate acestea constituindu-se în adevărată arhivă vie a neamului nostru, care nu poate fi furată sau falsificată, lucru de care trebuie să fim mândri.

Trădarea Dacului cel rău

Sabin BODEA

În cărțile de istorie care se predau elevilor de liceu nu sunt descrise împrejurările care au dus la moartea celui mai brav român care a reuşit unificarea Valahiei, Moldovei şi a Transilvaniei în 1599.

Mihai Viteazul s-a născut în anul 1558 la Târgul de Floci de lângă Giurgiu ca fiu al lui Pătraşcu cel Bun şi al Teodorei din familia Cantacuzinilor şi a fost ucis în noaptea de 9 spre 10 august 1601 în cortul său instalat în tabăra de lângă Câmpia Turzii la vârsta de numai 43 de ani de către românul Ştefan Jojica un nume pe care îl vom pomeni mai jos.

Târgul de Floci era vestit prin faptul că aici se adunau anual, ciobanii din toate provinciile româneşti, inclusiv din Ardeal şi Moldova pentru a-şi comercializa lâna rezultată din tunderea oilor. Datorită acestor evenimente anuale, copil fiind Mihai a putut observa răspândirea românilor în teritorii ocupate de alte țări precum cazul Ardealului, sau autonome conduse de domnitori români ca în cazul Moldovei. Probabil că atunci în nedumerirea sa de copil, această idee a unirii tuturor celor ce vorbesc aceiaşi limbă într-un singur stat care să se numească Dacia a prins contur. Educația primită precum şi firea sa deosebit de personalizată au făcut ca în timp să devină un adevărat lider capabil să catalizeze în jurul său adevărate forțe. Unirea era indiscutabil un vis secular al vorbitorilor de limbă strămoşească iar încercări timide în acest sens mai avuseseră loc de-a lungul mileniilor. Cu ocazia luptelor de la Şelimbăr din 18–28 octombrie 1598 Mihai Viteazul punea stăpânire peste o parte însemnată din teritoriul transilvan cu precădere în partea de sud-est a Transilvaniei. La 1 noiembrie îl învinge pe Andrei Bathory venit să-l alunge din teritoriile ocupate şi cu această ocazie pune stăpânire pe întreg teritoriul Transilvaniei locuit în majoritate de români ținuți în stare de iobăgie de către ocupanții unguri. În luna mai 1600 Mihai trece în Moldova de unde îl alungă pe Ieremia Movilă consfințind astfel unirea celor trei teritorii. Din nefericire acest vis nu a durat prea mult datorită trădării lui George Basta, general de origine arnăută a lui Sigismund Bathory, care s-a distins în toate confruntările militare purtate de imperiul austro-ungar din acea vreme. Datorită pericolului pe care ocuparea Ardealului de către Mihai Viteazul îl reprezenta pentru curtea de la Viena, s-a decis transferarea lui Basta din partea

de vest a imperiului în partea de răsărit, condusă de condusă militar de Sigismund Bathory. Un fapt demn de remarcat este faptul că generalul Basta era socotit drept cel mai bun general imperial el nepierzând nicio confruntare cu duşmanii imperiului. Datorită expansiunii otomane, Bathory îi propune lui Mihai să-şi unească forţele cu armata lui Basta pentru a reprezenta o forţă mai puternică la graniţele imperiului. Dacă este să dăm crezare relatărilor lui Nicolae Bălcescu din cartea sa „Românii supt Mihai Voievod Viteazul" care de fapt povesteşte doar evenimentele petrecute între anii 1593 şi 1601, prima întâlnire dintre cei doi generali a fost una de antipatie reciprocă şi nu una de colaborare strânsă în faţa pericolului otoman. În numeroasa familie Bathory lupta pentru supremaţie a fost una acerbă culminând cu uciderea lui Balthayar Bathory de către vărul său Sigismund care l-a prins cu o scrisoare adresată lui Sinan Paşa în 1995. La Şomlyo Ştefan Bathory care era craiul Poloniei este prins de George Basta şi omorât. Ştefan Bathory era frate cu cardinalul Andrei Bathory omorât de acelaşi Basta care se visa craiul Ardealului. Dar în calea sa rămăsese doar Mihai Voievod român, cu faimă mare supranumit cu reală teamă la Viena şi Budapesta „Malus Dacus" adică, „Dacul cel Rau". Această poreclă care a reuşit să işte foarte multe controverse, se datora pe de-o parte faptului că Dacia însemna la acea vreme un nume cunoscut în istorie, iar pe de alta faptului că năzuinţa de unificare s-ar fi născut din dorinţa lui Mihai de a reclădi ceea ce a fost odată Dacia. Fiind mai în vârstă cu 11 ani decât Mihai, cu o experienţă şi pregătire militară superioară Basta se făcuse remarcat mai cu seamă datorită vicleniei sale şi a diplomaţiei cu care manipula şi urzea trădări în tabăra inamică. După întoarcerea din Moldova oastea lui Mihai se împuţinase considerabil fapt speculat cu promptitudine de către Basta care îl atacă mişeleşte la Mirăslău unde îl învinge. Cu greu a putut fi convins Mihai să părăsească lupta unde cu siguranţă ar fi pierit datorită superiorităţii duşmanului şi a dotării militare mult inferioare. El se retrage la Alba Iulia de unde îşi ia familia împreună cu care se refugiază la Făgăraş. Spirit întreprinzător, el îşi reface oştirea şi se îndreaptă spre Câmpia Turzii unde îşi instalează tabăra. Este ucis prin trădare în noaptea de 9-10 august în momentul în care gărzile erau departe de cortul său. Trădătorul său era un român. Ştefan Joja (Jojiţa după Nicolae Bălcescu) născut în ţara Zarandului aproape de Moneasa. Nemeşii unguri îi ţineau pe români într-o precară stare socială aceştia fiind privaţi de învăţământ în limba maternă, de servicii medicale şi orice alte drepturi pe care ungurii le aveau la acea vreme. Mai mult ei erau obligaţi să muncească pe moşiile lor ca iobagi chinuiţi şi exploataţi de ocupaţia ungurească. Tatăl lui Ştefan Joja murise când acesta nu împlinise 5 ani. Mama sa l-a crescut singură până la vârsta de 10–12 ani. Autorităţile imperiale austro-ungare din acele timpuri trebuiau să se pregătească din punct de vedere militar datorită expansiunii puternicului imperiu otoman şi astfel într-o strategie bine pusă la punct autorităţile „recrutau" (ridicau cu forţa) copii în vârstă de 10–12 ani pe care îi urcau în furgoane încuiate şi îi transportau la regimentele imperiale pregătindu-i de mici în arta militară. Bineînţeles că primii vizaţi erau copii proveniţi din familiile sărace, ceilalţi proveniţi din familiile notarilor, ale primarilor, ale jandarmilor şi ale preoţilor fiind scutiţi prin decret imperial. Copilul Ştefan Joja care a fost nevoit să muncească alături de mama sa de mic, avea o minte ageră şi un fizic puternic.

Satul Rămuşa era compus ca şi astăzi, numai de cetăţeni de origine etnică română şi se află situat într-o mică depresiune a văii Moneasa (Menihaza) înconjurat de dealuri descendente parte componentă a Munţilor Apuseni. Edificatoare în ceea ce priveşte situarea şi istoricul acestui sat este lucrarea profesorului dr. Petru Tudoran *Ţara Zarandului* premiată de Academia Română în 1975. Autorul acestei monografii este originar dintr-un sat vecin cu Rănuşa.

După cum am văzut, micuţul Ştefan era înzestrat cu o minte ageră însuşindu-şi în scurt timp limba maghiară fiind avansat din grad în grad până la cel de general sub conducerea lui Sigismund Bathory, ulterior devenind chiar sfetnicul si cancelarul personal al acestuia. La 2 mai, Ştefan Jojiţa este însărcinat cu şefia delegaţiei maghiare care s-a întâlnit la Alba Iulia cu delegaţia unei deputăţii române compusă din Eftimie, mitropolit de Târgovişte, Teofil, Episcop de Râmnic, Luca, episcopul Buzăului, vornicii Mitrea şi Hristea, logofeţii Dimitrie, Preda şi Borca, vistierii Dan şi Teodosie postelnicii Radu şi Stamate Buzescuşi clucerii Radu şi Vintilă. Deputţia trimisă de Mihai se învrăjbi dând câştig de cauză lui Bathory prin abilităţile extraordinare de negociator ale acestui român din Ţara Zarandului nu departe de muntele Găina. De atunci Bathory începe a purta titlul de „Princip al Crăiilor Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti şi a Sfintei Împărăţii Romane", iar în Europa începe a fi numit Crai al Daciei, locuitorii acestor trei provincii fiind cunoscuţi sub numele de daci. Acest lucru a deschis ochii românilor prin aducerea aminte a ceea ce a fost odată Dacia şi întreg poporul său. Ulterior domniei lui Bathory prinţii care i-au succedat păstrau ideea lui de „Crăie a Daciei". Astfel au fost Cardinalul Andrei Bathory, Gabriel Bathory şi Bethlen Gabor care la 1628 a cerut sultanului Murad recunoaşterea titlului de Crai al Daciei.

Am arătat mai sus calităţile lui Basta şi arta acestuia de a manipula trădarea din taberele adverse. În acelaşi timp, Mihai Viteazul era un om drept şi cinstit calităţi vecine uneori cu naivitatea. Această naivitate şi încrederea pe care i-a arătat-o lui Basta avea să-l coste scump. Basta l-a folosit pe Ştefan Jojiţa pentru a pune în aplicare planul său mârşav de a-l suprima fizic pe Mihai. Acesta cunoscând limba română a recrutat sub conducerea şi la îndemnul lui Basta câţiva oameni din cercul de apropiaţi ai lui Mihai şi astfel s-a reuşit pătrunderea fatală în cortul lui Mihai unde a avut loc abominabila crimă. Drept recompensă pentru „actul de vitejie" a lui Jojiţa de a-i aduce capul lui Mihai drept trofeu, Basta a acceptat doleanţa acestuia fără să negocieze. Preţul era pe măsura trofeului. Simţind acest lucru Jojiţa i-a cerut lui Basta să-i dea un teritoriu aparţinând satului său natal în orice condiţii are dori. Ştefan Jojiţa a cerut să i se dea atâta teritoriu cât va cuprinde el, mergând călare, pe timp de vară de la răsăritul până la apusul soarelui pornind de la pârâul Moţului, urcând pe de Dealul Runa, îndreptându-se către Tăul Secat, urcând spre Măgura, şi de acolo spre Drumul Băii, către Secaci, apoi spre culmea Osoiului care se îndreaptă către Cetatea Deznei zidită la 1330, dar netrecând de aceasta şi revenind la Pârâul Moţului.

Suprafața rezultată din acest parcurs ecvestru al trădării, se apropie de 1600 de hectare și este cunoscut până în zilele noastre drept „averea nemeșească". Terenul este ocupat în proporție de 90% de păduri de stejar, carpen ulm și mai rar de conifere. Legenda spune despre intrarea triumfală a generalului Jojița în casa natală după 20 de ani de absență timp în care mama sa îl crezuse mort. Înainte de ați înfăptui drumul trădării pe cal acesta își îmbrăcă uniforma strălucitoare de general imperial și pătrunse în casa în care mama sa aflând cine i-a trecut pragul, și-a pierdut cunoștința.

Urmașii lui din zilele noastre povestesc că în drumul său călare cu ocazia delimitării teritoriale ce i se cuvenea ca răsplată a trădării, a întâlnit o fată care ducea apă rece de izvor cu donița părinților săi care lucrau pe ogorul personal în apropiere de locul numit Osoi. De la Osoi mai era puțin până la Pârâul Moțului și de acolo până la casa părintească a lui Jojița. Acesta i-a prezentat fata mamei sale căreia i-a spus că aceasta va fi soția sa. Și așa s-a întâmplat. Au plecat împreună la Mecz-Gyor unde s-au stabilit și unde au avut împreună 11 copii.

Unul dintre descendenții săi ne-a arătat o listă cu 156 de descendenți, răspândiți peste tot în România, afirmând că împreună cu cei din Ungaria numărul lor depășește 300, majoritatea necunoscându-se între ei. Tot el ne-a prezentat o hartă care delimitează teritoriul cunoscut și acum drept averea nemeșească, iar ca o ironie a sorții unii dintre urmașii lui Jojița se luptă prin tribunale ca să recupereze măcar parțial această avere dobândită acum patru secole prin ceea ce am putea numi ca fiind cea mai parșivă și murdară trădare din istoria noastră. Tocmai fiind o proprietate dobândită atât de murdar soarta averii nemeșești pare să fie una blestemată până în zilele noastre. Jaful din pădurile Deznei, din care fac parte și porțiuni importante ale averii nemeșești, de unde sute de mii de metrii cubi de masă lemnoasă au fost exploatați irațional tocmai cu ajutorul celor puși să păzească respectiv organele silvice locale.

În cadrul Ocolului Silvic Privat „Codrii Zarandului" prejudiciul reprezintă un volum de 1.327.588 mc de material lemnos.

Astfel de jafuri au avut loc de fapt în toate pădurile țării, contribuind la inundațiile terenurilor adiacente râurilor mici precum și la pierderea de multe vieți omenești.

Floci town (Orașul Floci)

Emilia BUCUR

Floci Town was, during the XIV-XVIII centuries, in the Eastern of Romanian Plain and it had a central economical and strategic role, as it controlled the eastern borders of the country. The disappeared town covered a 76 hectares area. Nowadays this site is an archaeological site, one of national priority interest. For the history of medieval town-planning in Romanian Countries, the research conducted on this site brought major contributions to the understanding of public and private space managing in that period.

Floci Town was the first County Capital, as the historic source tells us, but it was also the birth place of Michael the Brave prince, the place where his mother, Tudora, was a merchant. Due to the important results obtained during over 30 years of archaeological researches, the site Floci Town was included into the European program ,,Rehabilitating our Common Heritage".

With a coherent strategy and a long term program to valorize the findings made here, analyzed and exhibited into the recent opened archaeological base, we will bring to life the story of one of the most important trade centre of the Romanian Country during the XV–XVIII centuries.

Lumea magică a lui Mihai Viteazul

Adrian BUCURESCU

Nu e de mirare că străinii i-au zis lui Mihai Viteazul "Malus Dacus", întrucât nici noi nu îi alintam vreodată pe dușmani. Uimire stârnește caracterizarea marelui voievod făcută de un istoric din România, ce s-a răspândit nu doar printre străini, ci și printre "specialiștii" români, preocupați, după anul 1989, de "demitizarea istoriei". Caracterizarea cu pricina îi aparține lui A. D. Xenopol, care îl numește pe Mihai Viteazul "condotier valah". Iată, după dicționare actuale, definiția substantivului *condotier*: "căpetenie de mercenari, care se angaja în serviciul unui oraș, al unui principe sau al papii, în Italia; (fig.) om venal, gata a se pune în slujba oricărei cauze". Trebuie recunoscut că sună mai flatant "Malus Dacus" pentru un voievod român decât "om venal, gata a se pune în slujba oricărei cauze". A mai lungi vorba despre blasfemia lui Xenopol și a altora ca el este pierdere de vreme.

Un voievod ca Mihai Viteazul nu se ivește prea des în istoria unui popor. De aceea, încă din timpul vieții sale, el pare a se fi aflat sub o stea aparte, cu un destin magic. Ce altceva ar însemna dezvăluirea misiunii celei mai înalte a unui neam, aceea de a reîntregi străvechea și măreața lui țară? Niciun conducător român de până atunci nu îndrăznise să treacă de la vise la fapte; și ce fapte!

Locul nașterii și copilăriei sale nu a fost unul oarecare, ci a avut un bogat trecut istoric, cu unde planetare. În primul rând, Cetatea de Floci se afla la gura de vărsare a râului Ialomița, vechiul Naparis sau Kogaion ori Aurumetti, râul sacru al Geto-Dacilor. De altfel, urmele culturii și civilizației getice abundă în zonă, după cele neolitice.

Eschil și Pindar scriu că Amazoanle trăiau pe lângă Dunăre. Nu e nicio născocire aici, luptătoarele zise AMA-ZONES chiar au existat pe teritoriul Daciei și s-au menținut ca ordin militar și religios până în zorii Evului Mediu, cum am

demonstrat în câteva volume publicate până acum. O dovadă în plus cu privire la apărarea Dunării de către Amazoane este localitatea Giurgeni, care se află în perimetrul fostei Cetăți de Floci. Toponimul Giurgeni vine din sintagma tracică atestată ZOR-ZANOS "Doamnele Vrednice; Doamnele Nobile" (cf. zor; a zori; zana), care a mai dat în românește și *zorzoana*, inițial cu sensul de podoabă femeiască. Tot de la ZORZANOS vine și numele municipiului Giurgiu, aflat de asemenea pe Dunăre. În sprijinul aceloraşi etimologii, vine şi Feteşti, situat tot pe Dunăre, în apropiere de Giurgeni. Este adevărat că, în Evul Mediu, Feteștiul a avut și o altă variantă ca denumire, dar cea actuală, ce a fost și cea mai populară, este întărită de legendă că toponimul ar veni de la "Satul cu Fete", unde ciobanii ardeleni, aflați în veșnică transhumanță pe acolo, căutau fete pentru însurătoare. Bătrânii mai spun că, pe vremuri, se afla în zonă o măgură denumită "Dealul cu Fete", unde se aprindea focul pentru a vesti locuitorii din această parte a Bărăganului vreo navală a turcilor. S-au încercat mai multe explicații asupra atributului "Floci" al capitalei medievale a Județului Ialomița. Cea mai răspândită este aceea de "floace", adică lână ce s-ar fi vândut cu precădere în acel târg.

Să ne gândim însă că, pe lângă această cetate, au mai existat două capitale de județ, respectiv ținut, care au și dat numele unităților administrative: Vâlcea, în Oltenia, și Fălciu, în Moldova. Având acelaşi rol administrativ, e de înțeles că toate trei provin din acelasi etimon, atestat ca nume de preot trac, VOLOGAISES "Foarte Sus; Se înalță" (cf. fulg; vlaga; Valah; Feleac). Aşadar, formele intermediare VOLOGSI şi apoi VOLOCI au însemnat, la un moment dat, şi "Sediu al Puterii; Sediu al Domniei". Și, într-adevăr, Cetatea de Floci a fost capitala județului Ialomița din veacul al XV-lea până la începutul veacului al XVIII-lea.

Revenind la lumea magică a lui Mihai Viteazul, trebuie amintit că printre animalele sacre din mitofolclorul românesc se numără și cerbul. Acesta era simbolul lui Ion-Orpheus, marele prooroc al Geto-Dacilor, cum arată limpede cerbul decapitat de pe sigiliul de la Baia, prima capitală a Moldovei, iar ecouri îndepărtate ale acestui simbol se regăsesc în obiceiurile românești *Capra* și *Cerbul*. Iată de ce Viteazul era însoțit în războaie de doi cerbi, cum confirmă și cronicarul Balthasar Walter, care a stat în iunie și iulie la Târgoviște și a discutat cu "oșteni însemnați și vrednici de crezare", de unde a aflat și de "... cei doi cerbi domesticiți, care au făcut câteva drumuri împreună cu domnul (Mihai) și dormeau adesea lângă cortul stăpânului (lor), luau parte și la lupte și expediții, fără teamă, fie mergând înainte, fie alături de el; nu-i înspăimânta nici vuietul bombardamentelor, nici trăsnetul tunurilor, ci ridicându-se în două picioare, stăteau pe loc...; au fost martori neclintiți și la ultima luptă amintită mai sus, de la Călugăreni... Aici, însă, unul dintre ei murind din întâmplare, celălalt nesuportând durerea, s-a ascuns în pădure".

Imaginea personalității lui Mihai Viteazul în creația scriitorului pașoptist Dimitrie Bolintineanu

Prof. Gheorghe BUCUR

În conștiința scriitorilor revoluționari de al 1848, marii noștri domnitori au ocupat un loc privilegiat, determinat atât de semnificația faptelor lor, cât și de simbolistica personalității acestora. Trezirea conștiinței naționale a contemporanilor putea fi realizată prin înfățișarea unor voievozi exemplari ca Mircea cel Bătrân ori Ștefan cel Mare.

Cel care va corespunde, însă, cel mai bine idealurilor revoluționarilor pașoptiști este voievodul Mihai Viteazul, căci prin acțiunile lui a realizat două dintre cele trei obiective fundamentale ale acestora: libertatea națională și unirea vechilor provincii dacice. Așa se explică atenția acordată de către unii autori ai vremii, în special, și oprirea lor cu predilecție asupra personalității acestui domnitor: Ion Heliade Rădulescu în epopeea „Mihaida“, N. Bălcescu în „Românii supt Mihai-Voievod Viteazul“, Andrei Mureșanu în „Un răsunet“ (1848), Vasile Alecsandri în „Odă statuiei lui Mihai Viteazul“.

Cu excepția lui Ion Heliade-Rădulescu, care propunea în epopeea amintită o evocare de amploare, dar, din păcate, neterminată, singurul care se oprește, cu insistență, în epocă, într-un șir de creații literare asupra domnitorului Mihai, este scriitorul D. Bolintineanu.

Numit de Constantin Bacalbașa „poet al redeșteptării naționale“, Dimitrie Bolintineanu a avut o viață, dedicată patriei și poporului, de lupte, frustrări și suferințe, ilustrativă pentru epoca sa: membru al societății secrete „Frăția“, luptător pașoptist, arestat și exilat timp de nouă ani..

Pe de altă parte, tânărul scriitor cunoștea bine situația literaturii vremii și, privind fenomenul estetic din interior, înțelegea funcția etică fundamentală a ei. Având o imagine clară a evoluției poeziei românești și apreciind corect contribuția scriitorilor înaintași, posesor al unui simț ritmic și muzical deosebit, Bolintineanu, considerând că misiunea principală a poeziei „este de a ridica sufletele prin sentimentul admirării“, așează la baza conținutului creației literare un mesaj moral complex.

Țara-idee, toposul mitic al patriei, idealul eroic, admirația pentru trecutul glorios, personajul istoric reprezentativ constituie problematica fundamentală a poeziei lui patriotice și, în special, a „legendelor istorice“, prin care urmărește să realizeze trezirea conștiinței și educarea contemporanilor în vederea împlinirii marilor idealuri pașoptiste – independența și unitatea națională.

Un astfel de erou din trecutul nostru istoric, personaj simbolic și exponențial, în care poetul găsea un model exemplar și care putea constitui un mijloc convingător în evidențierea și argumentarea ideilor sale patriotice, era, fără doar și poate, Mihai Viteazul.

Ne vom opri asupra imaginii personalității voievodului, creată de D. Bolintineanu cu mijloacele artei literare, folosind, ca sursă a lucrării noastre, ediția în opt volume a operei lui D. Bolintineanu, realizată științific de către Teodor Vârgolici și

publicată între anii 1981–1986.

Am identificat 16 poezii dedicate lui Mihai Viteazul din ciclul „legende istorice“: **Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare, Mihai scăpând stindardul, Întoarcerea lui Mihai, Mihai la pădurarul, Mihai revenind de la Dunăre, Mihai şi ucigătorul, Moartea lui Mihai Viteazul, Mustafa-Paşa, Călugărenii, Mărirea lui Mihai, Mihai şi călăul, Muma lui Mihai, Bătălia pe gheaţă, Mihai în Transilvania, Mihai la Vidin, Mihai la Călugăreni** şi o satiră **– Mihai Viteazul în rai.** De asemenea, voievodul este eroul a trei piese de teatru (o trilogie) cu titlurile: **Mihai Viteazul condamnat la moarte, Dupe bătaia de la Călugăreni** şi **Mărirea şi uciderea lui Mihai Viteazul** şi al unui text publicistic, **Viaţa lui Mihai Viteazul făcută pentru înţelegerea poporului de un anonim** (din 1863), text nonficţional, cu un evident caracter de popularizare, dar valoros prin semnificaţia preocupării autorului de a mediatiza în masele largi populare şi pe înţelesul lor, mai ales, figura strălucitului voievod reunificator de ţară.

Imaginea generală a personalităţii lui Mihai, pe care voia să o transmită scriitorul, era aceea a unui voievod patriot prin excelenţă, dedicat patriei şi poporului său.

Titlurile creaţiilor surprind o diversitate de situaţii în care se manifestă eroul. Scriitorul, în aproape toate poeziile dedicate lui Mihai, recurge la situaţii-limită. Evocarea domnitorului este făcută, în primul rând, prin faptele lui de arme şi apoi prin atitudinile, ideile şi concepţiile sale, prin care se defineşte o personalitate complexă, unică, excepţională a istoriei naţionale. Mihai le-a avut pe amândouă, supranumele „Viteazul“ datorându-se tocmai acestor calităţi.

În majoritatea textelor, voievodul este văzut în acţiune, în mijlocul confruntării, luptând .

Multe poezii dezvăluie curajul şi însuşirile lui militare: **Mihai scăpând stindardul**, **Mihai revenind de la Dunăre**, **Mustafa-Paşa**, **Călugărenii**, **Mihai la Vidin** ş.a. Este celebră acţiunea temerară a domnitorului la Călugăreni, unde, pentru a-i îmbărbăta pe ostaşii lui şi a-i descuraja pe duşmani, se avântă singur în mijlocul cotropitorilor şi, după ce face minuni de vitejie, se întoarce teafăr la ai săi („Călugărenii“).

În momente de cumpănă, eroul nu ezită şi, aşa cum apare într-un episod din „Mihai în Transilvania“, se avântă în luptă în fruntea oastei:

„Domnul ţării însuşi merge-n fruntea lor,
Cu sabia-n mână…
Astfel domnul nostru trece neprivit,
Sparge tot ce poate pe fatala-i cale.“

Acţiunile voievodului au deseori o semnificaţie simbolică. Apărarea şi salvarea steagului ţării cu preţul vieţii nu este numai o îndatorire militară, ci este, înainte de toate, un semn al mândriei şi demnităţii ostăşeşti. Un asemenea gest îl găsim evocat în poezia „Mihai scăpând stindardul“, poezia fiind considerată de G. Ibrăileanu drept „cea mai frumoasă baladă a lui Bolintineanu“:

„Dar sub mii de braţe trebuie să cază:
Trece printre unguri fără ca să-l vază;
Şi stindardul ţării el înfăşurând
Către sân îl strânge înapoi cătând.
Şi în umbra nopţei armăsaru-i zboară…”

Impresionează nu numai temerara incursiune în tabăra inamică şi salvarea drapelului, dar şi dinamismul acţiunii într-o înlănţuire gradată a faptelor, săvârşite de un luptător solitar, caracterizat printr-un curaj de excepţie.

De nenumărate ori, poetul evidenţiază ideea sacrificiului de sine de care este însufleţit voievodul, căci în momentele de cumpănă, în special, exemplul personal era necesar pentru a se depăşi o situaţie dificilă sau considerată fără ieşire. Bolintineanu îl înfăţişează pe domnitor, în mai multe rânduri, ca erou de epopee, comparându-l cu semizeii din antichitate, ca în poezia „Mustafa-Paşa“ voievodul, numit cu intenţie sugestivă *Mihai Viteazul*, îl provoacă la luptă directă pe conducătorul turc, învingându-l.

Un conducător de ţară de o asemenea anvergură, un luptător atât de înzestrat nu putea fi înlăturat decât prin trădare şi crimă mişelească. Uciderea voievodului în tabăra de pe câmpia Turzii, săvârşită de doi criminali, deghizaţi în soli, şi ordonată de generalul Basta, este înfăţişată în poezia „Moartea lui Mihai Viteazul“

Prin prezentarea atitudinii altor personaje faţă de Mihai, scriitorul evidenţiază respectul, admiraţia şi dragostea de care se bucura voievodul.

Moartea eroului este plânsă nu numai de armata lui, ci, ca în „Miorița“, potrivit unei vechi viziuni populare, de întreaga natură:

„Toat-a lui oştire cu durere-l plânge.
Apele pe cale stau şi se opresc;
Paserile-n aer triste ciripesc.
Moartea cu-a ei mână faţa lui atinge;“

Hotărâre, perseverenţă, demnitate, noblețe morală, patriotismul faptelor sunt trăsături esenţiale ale domnitorului.

O altă modalitate de definire a personalităţii voievodului o constituie prezentarea ideilor, atitudinilor şi concepţiilor acestuia. În structura baladelor, cea mai importantă parte este formată dintr-un discurs patriotic, rostit cu gravitate de către erou.

Mihai nu este numai un extraordinar om de arme, un iscusit militar, un strateg remarcabil, ci şi un gânditor, un om care reflectă asupra condiţiei umane, a nevoii ei de libertate şi demnitate, iar, ca domn, extinde aceste deziderate la nivelul ţării şi al poporului.

Eroul este conştient că statutul de domn implică responsabilităţi majore faţă de poporul pe care îl conduce. El nu poate fugi nici în faţa cotropitorilor şi nici de îndatoririle pe care le are. Când un sfetnic perfid, înaintea bătăliei de la Călugăreni, îi propune ca soluţie retragerea în faţa armatei lui Batori, lăsând ţara pe mâna cotropitorilor, domnul consideră aceasta ca trădare de ţară şi trădarea condiţiei sale de conducător. Nu poate exista decât alternativa – lupta sau moartea:

„Asta este fuga. Mihai va muri,
Dar naintea morţii el nu va fugi!
A-şi apăra ţara este datorie,
Dumnezeu va face ce-o voi să fie.
Domnul ce nu are suflet a muri
Pentru tron şi ţară, nu merită-a fi.“ („Mihai la Călugăreni“)

Scriitorul alege momentele memorabile din viaţa domnitorului, când acesta, posesor al unor numeroase experienţe de luptă şi de viaţă, poate să emită în mod justificat meditaţii şi judecăţi de valoare morală, în special. Prima poezie din ciclul legendelor istorice şi, după unii critici, prima valoric, „Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare“, scrisă la Paris în 1846, conţine ideile fundamentale ale 48-ismului românesc. La 21 de ani, poetul, în atmosfera efervescentă pariziană revoluţionară, transpunea în cuvintele unei voci pe deplin autorizate, aceea a *eroului de la Călugăreni*, ideile patriotice ale luptei cu demnitate:

„Ce e viaţa noastră în sclavie oare?
Noapte fără stele, ziuă fără soare.
Cei ce rabdă jugul ş-a trăi mai vor,
Merită să-l poarte spre ruşinea lor!“

Domnului, căruia „Fericirea ţării inima-i răpeşte“, îi este clar că a sosit clipa luptei hotărâtoare, care statuează o singură soluţie-viaţă-n demnitate sau moarte:

„Astăzi este timpul ca să isprăvim.
Sau români ne pierdem sau români trăim!”

Prin titlul poeziei „Mărirea lui Mihai”, autorul enunţă momentul de apogeu al voievodului, dar textul conţine şi cuvintele ursitoarei, apărută în vis, care-i meneşte lui pieirea, iar „ţării splendid viitor”. Lupta neobosită a eroului, care a urmărit cu perseverenţă împlinirea vechiului vis al unirii neamului, după atâtea strădanii şi jertfe, în sfârşit, s-a înfăptuit.

„Din trei ţări române, cei mai mari s-adună
Şi cu trei coroane pe Mihai cunună.
La prea mândre mese căpitanii-nchin
Pentru sănătatea regelui creştin.“

Imaginea creată este semnificativă şi memorabilă, deoarece Mihai depăşeşte statutul de domn al unei ţări şi, fiind încununat cu trei coroane, este numit rege, simbol al unirii ţărilor române.

În „Mihai şi călăul“, pentru a prezenta condamnarea de către erou a utilizării crimei pentru îndepărtarea unui inamic, Andrei Batori, scriitorul în incipit, ca de obicei, înfăţişează succint cadrul, situaţia:

„În cetatea Clujul, într-un vechi palat,
Stă Mihai Viteazul rege coronat.
Ungurii, românii, saşii i se-nchină:
Dacia revarsă vechea sa lumină.“

Aici, găsim elementele fundamentale ale condiţiei sale apoteotice: se află în Ardeal, într-un palat din Cluj, este considerat rege încoronat, căruia i se închină toate naţiile –românii, ungurii, saşii –, în felul acesta Mihai reînvie vechiul stat dacic. Ultimul vers, „Dacia revarsă vechea ei lumină“, exprimă admiraţia poetului şi credinţa în aureola mitică a Daciei, şi voievodul devine, astfel, primul reunificator al provinciilor străbune.

În unele texte, se pot identifica sugestii ale condiţiei titaniene şi vizionare a domnitorului.

Însufleţit de un cald patriotism, scriitorul a găsit în Mihai Viteazul un prototip al voievodului cu dragoste de patrie şi a creat în operele lui o imagine memorabilă a personalităţii acestuia, văzând în el, mai ales, luptătorul pentru libertatea ţării şi primul reunificator al vechilor provincii dacice.

Dimitrie Bolintineanu, ca şi alţi scriitori din epocă, a văzut în Mihai Viteazul, eroul de la Călugăreni, modelul unui domn patriot, care corespundea idealurilor generaţiei 48-iste de libertate naţională şi unitate naţională, urmărind, prin evocarea lui artistică, trezirea conştiinţei naţionale a contemporanilor şi contribuind la perpetuarea în timp a imaginii gloriosului voievod.

Autorul înfăţişează, în limbajul epocii, destoinicia militară a domnitorului, trăsăturile lui morale şi caracteriale, insistând asupra vitejiei, tenacităţii şi perseverenţei, eroismului şi spiritului de sacrificiu, temerităţii şi bărbăţiei, optimismului şi vizionarismului, sentimentului demnităţii şi al responsabilităţii faţă de ţară şi popor, al patriotismului înflăcărat, subordonate unor înalte idealuri–demnitatea naţională, neatârnarea şi unitatea naţională.

Scriitorul paşoptist D. Bolintineanu, animat de un cald sentiment de dragoste de ţară, a evocat cu mândrie şi admiraţi**e** personalitatea marelui voievod, **Mihai Viteazul, primul reunificator, la 1600, al provinciilor vechii Dacii, devenit, pe bună dreptate, simbol şi model suprem de patriotism.**

Liga Creştină şi Mihai Viteazul

Prof. Angela BUCUR–PREDESCU

Marile schimbări economice, politice, religioase şi artistice care au avut loc în secolul XVI, erau determinate în primul rând de descoperirile de noi teritorii peste ocean. Spania, stăpâna oceanelor, care dominase viaţa economică, începea să cedeze în faţa Angliei.

Pe fondul unei grave crize economice şi politice, care se manifesta în Imperiul Otoman spre sfârşitul acestui secol, începe organizarea, din iniţiativa Papei Clement al XVIII-lea (1592–1605), unei noi cruciade împotriva turcilor, „Liga creştină" .

Cauzele religioase ale luptei împotriva turcilor erau provocate de Spania. Spiritul catolic şi unificator determinase mişcările religioase care nu se mulţumeau numai cu lupta împotriva protestanţilor, ci începea şi lupta împotriva Semilunei.

Împotriva turcilor s-au angajat să lupte şi habsburgii din Austria, care erau vecini cu ei. Împăratul Rudolf al II-lea (1576–1612), rudă cu Filip al II-lea al Spaniei (1555–1598), era obligat să lupte împotriva turcilor.

În îmbunătăţirea relaţiilor economice şi politice cu Imperiul Otoman era interesată însă regina Elisabeta a Angliei (1558–1603) care, în urma tratatului comercial încheiat, a permis englezilor o vie activitate diplomatică cu Turcia. Înţelegând că „Liga creştinilor" împotriva Imperiului Otoman urmărea interesele spaniolilor şi catolicilor, dându-se ordine diplomaţilor săi să oprească progresele acestei alianţe. Trimite şi un sol la curtea regelui Poloniei, Sigismund al III-lea Wassa, care avea ca misiune să îi împiedice să intre în această Liga cu habsburgii şi să întărească legăturile comerciale cu Anglia (P.P. Panaitescu, *Mihai Viteazul*, Ed. Carol I, Bucureşti, 1936, pag. 34).

Papa Clement al VIII-lea, care se afla în fruntea propagandei pentru Liga, adresa apeluri stăruitoare principilor creştini, dar aceştia nu erau dispuşi să facă sacrificii mari pentru cauze în care interesele lor imediate nu erau în joc.

Veneţia, care dobândise privilegii comerciale de la sultan, nu dorea să şi le pericliteze.

Nici chiar Moscova, care avea relaţii bune cu împăratul Rudolf, nu cuteza să înceapă un război cu turcii. Împăratul Rudolf îi scrisese Papei cum presupunea el că i-ar putea da ajutor moscoviţii: „aţâţând şi ajutând pe perşi şi georgieni împotriva duşmanului comun; ocupând pe tătari, ca să nu poată să îi ajute pe turci şi apoi trimiţând majestăţii sale bani". (Ion Sarbu, *Istoria lui Mihai Voda Viteazul - Domnul Ţării Româneşti*, Ed. Facla, Timisoara, 1976, pag. 51).

Se spera ca şi alte popoare despre care Roma nu avea idei limpezi, cum erau cerchezii şi mingrelii, iar alţii se gândeau chiar la perşi, să se înduplece să ajute la triumful creştinătăţii. (Nicolae Iorga, *Istoria lui Mihai Viteazul*, Ed. Minerva, Bucureşti, BPT, 1979, pag. 125).

„Liga Sfântă" compusă din Papa, Spania, Austria cu statele germane şi ducatele italiene Toscana, Mantova şi Ferrara urmau să lupte împotriva turcilor. Este puţin probabil însă, ca Liga să fi obţinut victorii dacă nu ar fi aderat şi Ardealul, Moldova şi Valahia.

Dacă însă cazacii, ca şi moldovenii, ardelenii şi muntenii, bulgarii, sârbii, albanezii se înţelegeau şi alcătuiau, cum spune Nicolae Iorga „o puternică Ligă creştină ar arunca pe sultanul învins şi umilit în Asia strămoşească".

În anul 1593, când Mihai a venit în scaunul domnesc de la Târgovişte, conştient că nu poate duce decât politica pe care o permitea puterea ţării, a căutat să se integreze în sistemul de alianţe ce se închegau. În definirea programului său politic, a invocat, nu o dată, ataşamentul faţă de Creştinătate şi şi-a prezentat faptele ca decurgând din rolul ce şi l-a asumat în apărarea Creştinătăţii.

Starostelui Cameniţei O. Potocki, Mihai Viteazul îi scria: „...nu facem altceva, numai zi şi noapte ne batem la Dunăre cu duşmanul." şi continua „...m-am apucat să ridic această mare greutate cu această ţară săracă a noastră ca să fac un scut al întregii lumi creştine." (*Mihai Viteazul în conştiinţa europeană. Documente externe*, Ed. Academiei RSR, Bucureşti, 1982 , pag.10).

În 17 ianuarie 1701, împăratului Rudolf îi scria„...nevrând să sporesc puterea turcilor prin ostaşii mei, spre distrugerea creştinilor, de bună voie m-am arătat gata a lua parte la Liga Creştină, fapt prin care mi l-am făcut pe tiran duşman de moarte şi însetat după sângele meu." (Ibidem, pag. 616).

Ducelui Toscanei îi mărturisea: "Nu am pregetat să mă alătur creştinătăţii cu puterile mele şi cu cheltuieli uriaşe " (Ibidem , pag 644)

În urma campaniilor rămase celebre prin rapiditatea acţiunilor, Mihai Viteazul a reuşit să înlăture primejdia otomană şi să atragă atenţia lumii europene. Ambasadorul Republicii Veneţia la Praga şi Viena, Tomaso Cantorini, îi scria, la 9/19 septembrie 1595, dogelui Pasquale Cicogno despre bătălia de la Călugăreni precizând: „Creştinii au obţinut o biruinţă totală împotriva turcilor" (Marin Cristian, revista *Catedra*, nr.1/2010, Ed. Cronnos, Giurgiu, pag. 14). O altă ştire din 7 septembrie 1595 relatează despre „izbânda" de la Călugăreni: „oastea vrăjmaşă fu împrăştiată toată de armele creştine." (Marin Cristian, *Călugăreni, 13/23 august 1595 – Victorie sau luptă nedecisă?*).

Cu anul 1596, în condiţiile unor neajunsuri în alianţa creştină, Mihai Viteazul a amplificat dimensiunea politico-diplomatică în activitatea sa, fără să renunţe la cea militară.

Valahia a ajuns, astfel, să fie factor important de echilibru între Imperiul Otoman şi cel Habsburgic. (Ştefan Ştefănescu, *Mihai Viteazul, artizanul primei mari uniri a românilor*, revista Fundaţiei cultural-ştiinţifice Mihai Viteazul Călugăreni, nr.6, Bucureşti, 1998, pag.1).

Căpitani şi diplomaţi gorjeni în slujba lui Mihai Viteazul

Prof. dr. Zenovie CÂRLUGEA, Tg. Jiu

În realizarea „*planului dacic*“, Mihai Viteazul s-a sprijinit atât pe organizarea şi forţa ostăşească, cât mai ales pe acţiunile diplomatice îndelung gândite, la care a antrenat pe cei mai vrednici şi străluciţi colaboratori.

Tactician şi strateg încercat, voievodul şi-a recrutat din rândurile marii boierimi loiale căpitani de nădejde: fraţii Buzeşti (Radu, Preda şi Stroe), Radu Calomfirescu, paharnicul Manta ori Baba Novac, dar şi boieri de largă viziune diplomatică care l-au reprezentat cu cinste fie la Înalta Poartă, fie pe lângă Casa de Habsburg, Papa, Curtea Spaniei... Aderând la ţelurile afirmate, în conjuctura politico-strategică a vremii, de Liga Sfântă şi atrăgându-şi nemulţumiri din partea Înaltei Porţi, a regatului polon ori hanatului tătar, Mihai Viteazul constatase că nu toate popoarele realizează pericolul expansiunii otomane în Balcani şi ameninţarea Europei creştine.

Ambiţiile hegemonice ale principelui Sigismund Bathory al Transilvaniei (încă din 1595) asupra celorlalte ţări dacice extracarpatice, refuzul regatului polon, cu pretenţii asupra Moldovei (declarată „membru credincios şi inseparabil al coroanei poloneze“), de a adera la Liga Sfântă, iminentul pericol otoman la linia Dunării şi, nu în ultimul rând, imprevizibila adversitate a hanatului tătăresc din Bugeac care, ca şi polonezii, aderau la politica otomană de asuprire a Ţărilor Române – toate acestea au constituit pentru voievodul Mihai Viteazul impedimente majore în aplicarea şi consolidarea vizionarului său „plan dacic“ de unire a celor trei ţări în lupta pentru independenţă şi neatârnare.

Acţiunea politico-militară a voievodului venea să reaşeze pe noi temeiuri raportul de forţe şi interesle marilor puteri în regiune. Acesta este faptul care deranja cel mai mult Imperiul Otoman şi Regatul polon, între care Moldova avea, în regimul condominiului, o dublă suzeranitate (încheind un tratat de alianţă cu Polonia, dar având totodată şi o mai veche suzeranitate faţă de Poartă).

După ce Mihai le arătase turcilor, vreme de aproape cinci ani, că Ţările Române s-au putut scutura de vasalitatea impusă, el încearcă în 1597 – după ce Poarta îl recunoscuse ca domn pe viaţă, reducând şi tributul la jumătate – să se apropie de idealurile Ligii Sfinte.

La 30 mai / 9 iunie 1598, în urma unor avantajoase negocieri, el încheie Tratatul de prietenie şi alianţă militară cu Rudolf al II-lea, la Mănăstirea Dealu, garantându-i-se prin acesta domnia ereditară, sprijin şi front comun în lupta antiotomană.

Dar şovăielnicul principe al Transilvaniei, Sigismund, abdică în favoarea fratelui său, cardinalul Andrei Bathory, care la 1 mai 1599 trimite soli la Poartă anunţând că va relua plata tributului, convins că protecţia sultanului şi politica pro-polonă îi vor asigura o liniştită, lungă şi prosperă domnie.

În noua situaţie creată, Mihai Viteazul nu mai avea de ales – el va acţiona în spiritul luptei pentru neatârnare, crezând în idealurile Ligii Sfinte. La 19 iulie 1599, el prezintă împăratului planul de pacificare a Ardealului şi de readucere a acestuia în coaliţia antiotomană. În scrisoarea sa din 12 septembrie 1595, adresată castelanului Lwowului, Mihai Viteazul îşi declara răspicat idealurile creştine, aşteptând în lupta lui antiotomană şi „ajutorul celorlalţi creştini“ – „iarăşi şi iarăşi vă rugăm stăruitor să vă îndatoraţi de treburile creştineşti...“

Între timp, domnul Moldovei Ieremia Movilă şi Andrei Bathory al Transilvaniei îi cer imperios să părăsească tronul şi ţara, mesaj la care răspunde categoric: „Nu-mi las nimănui ţara şi moşia până ce nu mă vor smulge de acolo târându-mă de picioare“.

Acum este momentul în care mintea sa se luminează de scânteia „planului dacic“, la îndeplinirea căruia trece cu o acţiune energică şi concertată, pe plan militar şi diplomatic. .. Au urmat, se ştie, cucerirea Ardealului, în urma înfrângerii lui Andrei Bathory în bătălia de la Şelimbăr (18/28 octombrie 1599), iar în primăvara lui 1600 cucerirea Moldovei, între 21 aprilie şi 21 mai (primul *blitz-krieg* din istorie), acţiuni energice întreprinse „pentru rămânerea patriei noastre în unirea cu creştinătatea“.

În toate aceste acţiuni, din care nu au lipsit prestaţiile diplomatice ale unor luminaţi dregători, Mihai Viteazul s-a sprijinit pe oameni de încredere, care au primit însărcinări speciale în Transilvania, în vremea ***sfatului princiar*** alcătuit din nobili maghiari şi boieri români. Multitudinea actelor maghiare şi latineşti, emise de cancelaria domnească din Alba Iulia, grăiesc despre o bună organizare administrativă şi diplomatică. În cetăţile ardelene de la Gherla, Chioar, Făgăraş şi Gurghiu, voievodul şi-a instalat căpitani şi oştiri corespunzătoare.

În cele trei diete ale sale (două la Alba Iulia: 20–28 noiembrie 1599, 20–27 iulie 1600 şi una la Braşov: 12–15 martie 1600), s-a hotărât îmbunătăţirea contribuţiilor financiare, fără însă a afecta interesele stărilor privilegiate, mai puţin ale nobililor care maltratau pe iobagi. În privinţa organizării bisericeşti, la Alba Iulia va fi aşezat scaunul episcopal românesc (care va rămâne aici vreme de un secol, până la Unirea cu Roma), mai mulţi prelaţi de peste munţi fiind aduşi pentru a întări poziţia ortodoxismului în întreaga Transilvanie.

Un sprijin considerabil l-a primit fostul ban al Craiovei din partea boierilor olteni, în mod special din partea **căpitanilor şi diplomaţilor gorjeni**. Din volumele de documente privitoare la domnia lui Mihai Vioteazul, publicate până azi, un număr de 31 cuprind informaţii privitoare la cele 40 de aşezări din judeţul Gorj, ţinut considerat de Nicolae Iorga drept „cel mai minunat ţinut de moşneni din România“... Sate întregi de moşneni din Gorj s-au înrolat sub stindardul luptei pentru libertate şi neatârnare, conduşi de căpitani destoinici. Între aceştia s-au remarcat Buzeştii, care stăpâneau în secolele XV-XVI „Târgu Jiul din moşi-strămoşi”, deopotrivă cu sute de moşii, circa 300, în toată Ţara Românească.

Între colaboratorii gorjeni ai lui Mihai Viteazul se numără LUPU, paharnicul din Glogova (stăpân peste satele

Şomăneşti, Rogojelu, Negomir şi câteva sate din Mehedinţi), jupân vel spătar MIHAI BENGESCU din Bengeştii de pe Gilort, BARBU clucerul din Drăgoeni, PREDA din Ţânţăreni, postelnicul BĂLACI din Urdari, NICOLA din Glogova...

În octombrie 1599, pentru bătălia de la Şelimber, un numeros corp de oaste condus de fraţii Buzeşti şi banul Udrea au trecut, la solicitarea voievodului, pe Valea Oltului, pe la Turnu Roşu „cu oştile Craiovei şi ale Jiului şi cu ale Mehedinţilor", marii boieri sau fiii acestora devenind comandanţi ai unor unităţi ostăşeşti.

Instituţia ***căpitanilor***, înfiinţată în timpul domniei lui Mihai Viteazul, îi strângea la un loc şi pe boierii gorjeni de ispravă ostăşească, precum DUMITRAŞCU din Frăteştii de Jos, PREDA HAIDUCU din Pojogeni şi MIHAI CEPLEANU din Bengeşti. În documentele vremii se află şi alte nume de căpitani vrednici de amintire, dar şi de boieri cărturari şi diplomaţi de felul lui **STOICA RIOŞEANU din Strâmba**, ctitorul bisericii-mănăstiri „Sfânta Treime" din localitate în care se află înmormântat. Stoica sau STOICHIŢĂ, cum îl aflăm în documentele vremii, s-a născut în 1538 şi a trăit până în 1620. La 50 de ani ajunge logofăt al II-lea, apoi răbojar (strângător de biruri în Ialomiţa), după care devine mare vistier, din 1597 până la sfârşitul lui 1599, când ia parte la campania din Transilvania. Va fi numit mare postelnic în noul sfat al Transilvaniei, încredinţându-i-se misiuni diplomatice de maximă importanţă.

Printr-un document din 1594 este răsplătit de voievod cu câteva familii de ţigani „*pentru credincioasa şi dreapta slujbă pe care au slujit-o domniilor noastre în ţări străine*". Cu siguranţă este vorba de misiunea diplomatică la domnul Moldovei, Aron-vodă, din august 1594, când domnitorii şi-au făcut „*jurăminte reciproce ca să se ajute unul pe altul*", în proiectul de alianţă antiotomană, derulat în spiritul Ligii Sfinte.

În decembrie 1595, logofătul Stoica îl va însoţi pe Mihai la Alba Iulia, ca oaspeţi ai lui Sigismund Bathory, în acelaşi scop al perfectării alianţei antiotomane.

Printr-un document din 4 august 1599, Mihai Viteazul îl răsplăteşte cu noi moşii în Gorj (Peştişani, Bâlta) şi Ialomiţa – „*pentru credincioasă şi dreaptă slujbă pe care au slujit-o domniei mele în ţări străine din tinereţea lui*".

În 1599, după bătălia de la Şelimbăr, Mihai Viteazul îl trimite pe marele vistiernic Stoica şi pe BANUL Mihalcea, care cunoştea bine greceşte, la împăratul Rudolf al II-lea pentru perfectarea actului juridic de stăpânire asupra Transilvaniei. Cei doi soli sosesc la Viena, cu mare alai, ducând împăratului calul împodobit al cardinalului Andrei Bathory şi şapte steaguri, dimpreună cu dorinţa voievodului de a i se ceda cetăţile Huszt, Şimleu, Oradea, Baia Mare „şi alte locuri ce se ţin de ele". Trimişii solicită împăratului un ajutor bănesc pentru înfiinţarea unei gărzi personale de 4000 de ostaşi.

Tratativele prestate de banul Mihalcea şi marele vistiernic Stoica continuă la Praga, în ianuarie 1600, unde aceştia prezintă împăratului noi solicitări ale voievodului: stăpânirea asupra Ţării Româneşti şi Ardealului, dar şi sprijin în caz că se va afla vreodată la strâmtoare, decăzut din drepturi, ba chiar „răscumpărarea" în caz că va fi prins...

Chemat de îndată la Alba Iulia pentru noi instrucţiuni, marele vistiernic Stoichiţă revine la Praga în februarie, unde primeşte din partea împăratului laude adresate vrednicului voievod al Transuilvaniei...

La 20 martie, Stoica revine la Alba Iulia aducând cu sine scrisorile împărăteşti de mulţumire şi recunoaştere.

În 1600, îl va însoţi pe Mihai în campania din Moldova. Revenit, alături de voievod în capitala Ardealului, i se va încredinţa din nou o misiune diplomatică pe lângă Casa de Habsburg, împreună cu Gaşpar Korniş, obţinând din partea împăratului, la 22 septembrie, numirea lui Mihai ca „*Guvernator al Ardealului*", specificându-se clar că „*Mihai va păstra pe viaţă cârmuirea Ardealului*".

Vestea numirii voievodului ca „Guvernator al Transilvaniei" vine, însă, târziu, după înfrângerea sa în bătălia de la Mirăslău, de către generalul Basta împreună cu nobilimea maghiară şi complicitatea cu comisarii imperiali....

Arestat împreună cu Radu Buzescu la Alba Iulia, Stoica va fi eliberat de generalul Basta în decembrie 1600, în speranţa unor intervenţii pentru sprijin otoman.

Într-un document din iulie 1601, marele vistiernic Stoica primeşte din partea voievodului misiunea de a-i ridica pe secui la luptă pentru recucerirea Ardealului pierdut.

După asasinarea lui Mihai de către gărzile generalului Basta, Stoica Rioşeanu va primi, împreună cu alţi boieri, scrisori şi daruri din partea lui Rudolf al II-lea pentru serviciile sale. Îşi va continua activitatea diplomatică şi în timpul marelui domnitor Radu Şerban, din nou la curtea imperială. Devenit mare postelnic, Stoica Rioşeanu din Strâmba-Gorj a fost unul din cei mai apropiaţi colaboratori ai viteazului voievod, boier diplomat de mare prestigiu, consecvent şi loial în toate misiunile încredinţate. Va fi răsplătit, pentru serviciile aduse, cu moşii în Gorj, dar şi în Transilvania – el va dobândi domeniile Mariei Cristina, fosta soţie a lui Sigismund Bathory.

A murit în primăvara lui 1620, fiind înmormântat în pronaosul ctitoriei sale, biserica „Sfânta Treime" a Mănăstirii Strâmba din sudul Gorjului.

El rămâne în diplomaţia lui Mihai Viteazul ceea ce fuseseră, pe câmpul de luptă, celebrii Buzeşti sau faimosul Baba Novac.

Agatârşii din Ţara Aurului

Prof. dr. Zenovie CÂRLUGEA

În Cartea a IV-a a ***Istoriilor*** sale, Herodot, întrerupându-şi evocarea expediţiei lui Darius al lui Istaspe împotriva sciţilor (vara anului 514 î.Ch.), zăbovea, în paragrafe întinse, pentru a descrie ţara şi obiceiurile sciţilor. Sciţii locuiau, în vremea lui Herodot, regiunea nord-pontică, venind aici o dată cu migraţiile ariene din Asia Centrală (de pe la 1600 î.Ch..). Împinşi spre vest de massageţi, sciţii au distrus civilizaţia cimerienilor, care, dezbinaţi în a părăsi sau nu meleagurile, s-au nimicit

între ei, mărturiile rămânând în curganele de pe malurile Nistrului.

În secolul al VII-lea, valuri de sciți din zona nord-pontică s-au răspândit spre apus, unii prin nordul Carpaților spre pusta ungară, alții pătrunzând în Transilvania de sud și ocupând teritoriul dintre Mureș și Olt, alții coborând în Muntenia și spre Adriatica...

Tot din cele aflate la Olbia și în alte părți ale Pontului, Herodot afirmă că țara locuită de *scythi* a fost înainte a cimerienilor.

Numele de „agathyrși" ar însemna „oamenii regelui care-i va fi condus spre Apus", căci, împinși de sciți, ei locuiau „dincolo de granițele Scythiei propriu-zise".

Agatârșii, care, conform spuselor lui Herodot, locuiau la izvoarele râului Maris (Mureș), aveau obiceiuri *în parte trace, în parte scite* (cap. CIV), fiind urmașii sciților veniți în valuri în secolului al VII-lea î.Ch. și stabiliți în Transilvania. În vremea lui Herodot ei erau deja tracizați, deoarece, refuzând nomadismul, se sedentarizaseră în această zonă fertilă și ferită de invadatori.

Așadar, această semințe de sciți nomazi s-a sedentarizat vreme de câteva generații și, prin unirea de triburi, au fost asimilați de triburile geto-dacice atestate în nordul Dunării încă din epoca bronzului și organizați în uniuni de triburi, conduse de regi cu reședința în *davele* întărite.

Un rege al agatârșilor se numește Spargapeithes (cca 500 î. Ch.), amintind de numele generalului massaget Spargapises, fiul reginei Tomyris, învingătoarea lui Cyrus la 514 î.Ch. (Herodot, I, 211 și urm.) – ceea ce sugerează înrudirea lor cu sciții din ținuturile nord-pontice, dar sedentarizați în *Țara Aurului*, pe cursul superior al Mureșului.

Regii agatârșilor participaseră la sfatul de război al neamurilor scitice (alături de tauri, neuri, androfagi, melanhleni, geloni, budini și sauromati/sarmați), plănuind împreună cu triburile sarmatice „cum să țină piept într-o luptă deschisă numeroasei oști a lui Darius" (Cartea IV, paragraful CII).

Informațiile geografice și etnografice ale lui Herodot privind caracterul originar schytic al agathyrșilor sunt confirmate și de mărturiile filologico-arheologice.

Din punct de vedere arheologic, cultura specifică agatârșilor a fost identificată în mormintele de înhumare de pe valea Mureșului superior, în zona Ciumbrud (renumită zonă viticolă). Datate din 550–450 î.e.n., mormintele de înhumare ale agatârșilor concordă cu textele privitoare la ei din această perioadă herodotiană, când agatârșii, răspândiți și în afara arcului carpatic, în Moldova și piemontul getic și Muntenia de nord, formau uniuni de triburi care, sub conducerea unor destoinici regi, s-au opus expansiunii scitice în zonele carpato-dunărene.

În paragraful CIV, Herodot îi menționează pe agatârși ca fiind „bărbații cei mai gingași" care „poartă mereu podoabe de aur" (procurat probabil din nisipurile aurifere ale râurilor transilvane), erau așadar „*Chrysoforoi*" („purtători de aur") – N. Densușianu, *Dacia preistorică*, ed. 1913, p. 846.

„Aurul agatârșilor – scrie Vasile Pârvan în „*Getica*", ed. 1982, pp. 331, 596 – e deci pre-agathyrsic", adică „prădat de scythii Hallstattului II de la thracii noștri din Carpați, care de secole strânseseră atâta aur cât rar alți barbari ai Europei centrale, și anume în toată vârsta bronzului, până la sfârșitul perioadei a IV-a (= a Hallstattului I), când vin scythii de-i supun", precum „aurul lui Decebal e sau pre-La Tène, sau pseudo-dacic".

Agarârșii erau „întemeietori de cetăți", cunoșteau metalurgia și purtau costume frumoase cusute cu flori – ceea ce grăiește, obserbă Densușianu, despre „gradul lor de civilizație" (ed. cit., p. 846). Practicau agricultura și se ocupau cu creșterea animalelor, vânătoarea, albinăritul. Erau viticultori destoinici și băutori de vin în ritualurile de peste an.

„Ei sunt, e drept, iubitori de viață ușoară și poartă pe ei multe podoabe de aur", înclinați spre „polygamie, ca și scythii și ceilalți barbari" (V. Pârvan, op. cit., p. 26).

„Femeile – scrie Herodot, amintindu-ne de esenienii de mai târziu de la Marea Moartă – le au de-a valma, ca să se lege între ei ca frații, și astfel, înrudiți fiind cu toții, să nu mai fie roși de pizmă și ură între ei. În ce privește celelalte obiceiuri, se apropie de traci."

De la Aristotel (*Probl.,* XIX, 28) aflăm că agatârșii își cântau legile, învățându-le astfel pe dinafară, ceea ce ne amintește de statutul mai vechi al *Bellaginelor zalmoxiene și* ne face să credem că ei se topiseră în marea masă a triburilor geto-dacice intra- și extra-carpatice (N. Densușianu, *op. cit.*, p. 895; FONTES, II, pp. 19, 416-417; Iordanes, *Getica*, c. 11).

„Această datină, de a cânta legile divine ca imne, are caracterele vieții religioase arhaice", constată Densusianu (p. 866), iar aceste legi ale Turditanilor „nu puteau fi diferite de legile cele sfinte ale antichității pelasge, pe care Hesiod le numește «universale» și «arhaice»" (p. 867).

Herodot afirmă că regele Anacharsis al agatârșilor era contemporan cu Numa Pompiliu al Romei (I, 211) „care a compus o lucrare în versuri despre legile scythilor păstori".

La 33 d.e.n. (Fontes, I, p. 19), scriitorul latin Iamblicus afirmă că tracul Zalmoxa „le-a întocmit legile" și „le-a scris". Codul sacru al *Belaginelor* trebuie să fi existat de multă vreme la tracii care i-au dat pe Orfeu și Musaios lumii elene, dovadă că un anumit tip de *sacralitate orfică* constituia o dimensiune esențială a spiritualității traco-geto-dace.

Agatârșii constituie, în istoriografia traco-geto-dacică, dovada unui neam care, prin sedentarizare, s-a topit în marea masă a geto-dacilor, apropiindu-i, cum s-a văzut, multe din obiceiurile și cutumele pe care strămoșii noștri le-au transmis carpato-danubienilor daco-romani de mai târziu.

Amintirea lui Mihai Viteazul în Munții Gorjului

Prof. dr. Zenovie CÂRLUGEA
Zoia Elena DEJU, Tg. Jiu

1. După bătălia de la Mirăslău (18 septembrie 1600) în care s-a dovedit că generalul Basta acționa, alături de nobilimea maghiară, în deplină înțelegere cu comisarii habsburgi ai lui Rudolf al II-lea și solidar cu nemulțumirile stărilor privilegiate din Transilvania, Mihai Viteazul trece Mureșul însoțit de oastea împuținată considerabil și de credincioșii săi luptători, coborând spre Sibiu, apoi spre Făgăraș, unde îl aștepta familia. De aici, prin Brașov, coboară în Valahia.

La 20 septembrie 1600, generalul Basta, victorios la Mirăslău, intră în Alba Iulia, dezlănțuind un adevărat genocid împotriva italienilor și grecilor tolerați de fostul principe al Transilvaniei.

În Moldova, cu ajutor polonez, este, la 27 septembrie, înscăunat Ieremia Movilă. Oastea polonă, în fruntea căreia se afla însuși regele Jan Zamoyski, trece în Muntenia, înscăunându-l pe Simion Moghilă, acceptat imediat și de Înalta Poartă, datorită mai vechilor relații de înțelegere cu regatul polonez. Văzându-se părăsit de o parte din boierii credincioși, ba chiar de credincioșii săi căpitani, frații Buzești (Preda, Preda și Stroe), care, în numele unor calcule strict boierești, trecuseră de partea noului domn, Mihai va pierde bătălia decisivă cu polonii, la Bucov, pe Teleajen, la 20 octombrie 1600, după ce zadarnic încercase să-i oprească pe aceștia la Năieni și Ceptura.

Fiind nevoit să se retragă din fața oștirii poloneze bine echipate, care număra 16.000 de luptători și căreia i se adăuga și oștirea moldovenească, Mihai încearcă o nouă rezistență la Curtea de Argeș, unde sorții îi sunt împotrivă (25 noiembrie 1600). Era ultima rezistență organizată de el. Voievodul își forța, de fapt, norocul, uitând că în tabăra inamică se aflau acum boierii Buzești (care îl vor înlătura pe Simion Moghilă în vara lui 1601, așteptându-l pe Mihai, după victoria de la Gorăslău, să-și reia tronul)...

Singurul teritoriu neocupat rămânea Oltenia natală, Mica Valahie, unde Mihai se retrase, încercând să-și reorganizeze oștirea, dar mai ales de a se sfătui cu vechii lui colaboratori, boierii locului, care-i rămăseseră credincioși. Între ei de cel mai mare folos era, desigur, vistiernicul Stoica de la Strâmba, dovedindu-se un abil diplomat în precedentele demersuri ale voievodului pe lângă Casa de Habsburg și nu numai.

Dar, oricât și-ar fi organizat el oștirea și rezistența împotriva polonilor care controlau acum, în acord cu turcii, Moldova și Valahia, voievodul fără scaun nu putea interveni. De aceea el consideră că numai calea diplomatică îl va scoate din încurcătură, fapt pentru care hotărăște să plece la Viena pentru recuperarea a tot ceea ce pierduse.

Acum, în târzia toamnă a anului 1600, el se îndreaptă spre Oltenia subcarpatică, unde se bucură de ajutorul militar și diplomatic al colaboratorilor săi rămași credincioși din mai vechea Terra Lytua a voievodului Litovoi. Din Târgul de pe Jiul de Sus se îndreaptă spre Schela-Sâmbotin, iar de aici, prin pasul Vâlcan – Buliga din Munții Gorjului (căci accesul pe Valea Jiului încă nu era practicabil) găsește cărarea spre Transilvania. Era vechiul drum montan, de plai, numit după 1916 și „Drumul Neamțului", având-se în vedere însemnătatea strategică a acestuia în acțiunile militare din Primul Război Mondial.

Însoțit de puțină oaste, Mihai coboară spre Petroșani, iar de aici în Țara Hațegului, ferindu-se a fi reperat de gărzile generalului Basta, stăpân peste toată Transilvania.

Prin Deva, Beiuș, Oradea, Debrețin, Tokay, Cașovia și Bratislava, ajunge la Viena (12 ianuarie 1601), iar de aici la Praga, unde se afla Rudolf al II-lea. De-a lungul mai multor întâlniri și urmare unor rapoarte exacte privind situația reală a noii configurații politico-strategice din regiunea carpato-dunăreană, Mihai reușește să lămurească administrația imperială și pe însuși împăratul, încredințându-i-se misiunea restabilirii situației în Transilvania. Aici nemeșii îl izgoniseră pe Basta, readucând pe tronul Principatului, pentru a treia oară, pe Sigismund Bathory (ademenit încă din 1598 de polonezi cu stăpânirea a două ducate în Silezia, Oppeln și Ratibor). Urmează revenirea spectaculoasă a voievodului în Ardeal, reunirea cu armata generalului Basta și bătălia de la Gorăslău, în care Sigismund este înfrânt, stăpânirea principatului fiind disputată acum de cei doi „rivali", dintre care Mihai era cel îndreptățit...Ce gând criminal și-a pus în gând rivalul său se cunoaște...

Amintirea trecerii lui Mihai, în noiembrie 1600, prin ținuturile Gorjului subcarpatic, – vechea Țară Lytua de care nici Cavalerii Ioaniți nu se atinseseră, - în drum spre Viena, atât de discretă pe atunci, a rămas vie în tradiția locului de sute de ani, din generație în generație... De aceea, în urmă cu aproape opt decenii, la Schela – Sâmbotin, autoritățile comunale și județene au hotărât ridicarea unui impozant monument.

2.În primăvara lui 1932, Societatea Culturală „CULTUL EROILOR" din București a hotărât ridicarea unui monument închinat memoriei marelui voievod Mihai Viteazul, în amintirea trecerii sale prin Pasul Vulcanului (comuna Schela), spre Ardeal. Locul a purtat din vechime numele de „POAIANA LUI MIHAI", locul de popas nocturn înainte de trecerea munților…

În august 1932, monumentul era gata și el sosea în gara Târgu-Jiu, fiind apoi amplasat, pe la începutul lunii septembrie, într-un loc de popas de pe drumul ce leagă Schela Gorjului de Vulcanul Hunedoarei (unde ar fi poposit, împreună cu oastea lui, Marele Voievod, în urmă cu 410 ani)…

Cel ce a făcut propunerea și a stăruit la ridicarea acestui monument a fost locotenent dr. C. Lupulescu, fiu al comunei Sâmbotin, împreună cu fratele său, studentul Ion Lupulescu…

Monumentul, instalat în septembrie 1932, era înalt de 6 – 7 metri și avea în vârf un vultur, iar pe piedestal, în basorelief, chipul viteazului voievod.

Inaugurarea s-a făcut pe **25 septembrie**, de față cu multe autorități gorjene și în prezența unui numeros public, foarte mulți participanți fiind din Târgu-Jiu.

Darea onorurilor a revenit unei companii din Regimentul 18, a unei baterii din Regimentul 7 Artilerie Grea, participând cu însuflețire muzica Regimentului 18 Gorj. Serviciul divin a fost oficiat de preotul Gr. Prejbeanu, protoiereul județului.

A fost evocată marea idee a **Unirii** întrevăzută și realizată pentru o clipă de Mihai Viteazul, precizându-se că acesta a întemeiat Mitropolia de la Alba-Iulia și că a reorganizat episcopiile Sf. Sinod, toate bisericile Transilvaniei fiind arondate Mitropoliei Ungro-Vlahiei (să amintim că voievodul a ridicat în Ardeal trei biserici: la Ocna Sibiului, alta în satul Luşărdea, iar alta în partea de miază-zi a Cetății Făgărașului). Poate e interesant să amintim că la inaugurare a participat și **Jean Bărbulescu,** directorul-proprietar al ziarului „Gorjanul", întemeiat la 15 martie 1924, în calitate de secretar al Uniunii Ofițerilor de Rezervă, întrucât, se știe, acesta fusese combatant în campaniile primului război mondial.

Frumos ni s-a părut cuvântul (discursul) institutorului Staicu Pătrășcoiu, din Sâmbotin, care a afirmat că „Mihai Viteazul a fost ucis mișelește, pe la spate, dar sufletul lui a rămas viu, electrizând generațiile viitoare. Vin, după el, un 1821, 1848, 1859, 1877 și, în fine, un 1916", când visul lui s-a împlinit aidoma: „Suntem datori noi, cei de azi, să desăvârșim unirea sufletească".

În final, a luat cuvântul lt.dr. C. Lupulescu, care a afirmat: „Această bucățică de pământ e scumpă în relicve și datori suntem s-o proslăvim și să ne îndreptăm cu pioșenie pașii către ea, atât în zile de bucurie, cât și în zile de îngrijorare".

Se cuvine să precizăm că frații Lupulescu, căpitanul dr. C. Lupulescu și magistratul Ion Lupulescu, au condus revista „JIUL", primul ca director, iar celălalt ca secretar de redacție și magistrat la Târgu-Cărbunești (a căzut eroic pe frontul de Răsărit, în toamna lui 1941). Numărul din iunie 1942 al revistei „Jiul" îi este dedicat sublocotenentului-erou Ion I. Lupulescu.

„JIUL" era „organ al căminelor culturale din Valea Jiului". Apărea la Târgu – Jiu sub egida unui comitet, condus de ofițerul dr. C. Lupulescu (un timp medic al Sanatoriului Dobrița). Revista s-a dorit și a reușit să fie „o tribună liberă și o expresie a activității factorilor culturali din regiune". (an I, nr.1/ian-febr.1933). A apărut în perioada 1933 – 1941.

Iată, așadar, că ținutul Gorjului cu satele lui de moșneni, cu stăpânirea „din moși-strămoși" a Târgu-Jiului (dar și a sute de moșii în întreaga Muntenie), dar mai ales cu diplomatul de carieră al voievodului, vistiernicul Stoica Rioșeanu de la Strâmba, ctitorul bisericii-mănăstiri de acolo, ca și alți credincioși dregători, a contribuit la reușitele voievodului Mihai Viteazul, atât în plan ostășesc cât mai ales pe teren diplomatic.

La Mânăstirea Strâmba își doarme somnul de veci Stoichiță Rioșeanu

Malus Dacus în memoria secolelor

vs.

personalitatea lui Mihai Viteazul așa cum rezultă din documente, cronici și creații populare ale contemporanilor săi din spațiul european

Traian Tr. CEPOIU
Istoric, publicist, scriitor

De la înălțimea mileniului nostru și a numeroaselor mărturii istorice existente, nu mai încape nicio îndoială asupra faptului că, pentru istoria poporului român, momentul Mihai Viteazul reprezintă o viziune originală specifică marilor spirite ale renașterii și post-renașterii, de reunificare politică pe criterii etnogenetice a tuturor românilor din teritoriile vechii Dacii, acea Dacie amintită și de geograful german Sebastian Franck în lucrarea sa „Weltbuch", tipărită la 1534.

Faptele de arme, actele politice şi diplomatice ale lui Mihai Viteazul, care îşi dorea ca ţara să fie liberă de orice amestec străin, reînviind visul de reunire a spiritului dac, pentru a face faţă situaţiilor nefaste impuse de evenimentele în derulare ale istoriei, demonstrează fără drept de apel, pentru minţile limpezi, care nu au acceptat transformarea lor în simple sinecuri ale politicului, religiosului sau orgoliilor personale, înaltul progres al conştiinţei naţionale a poporului român, din vremea gloriosului voievod.

Acţiunile de mare anvergură ale lui Mihai Viteazul începute prin declanşarea operaţiunilor militare din 1594 împotriva turcilor, prin ineditul său act de reînviere a visului dac, prin reunirea provinciilor vechii Dacii, nu reprezenta un fenomen izolat în epocă. Din timpuri străvechi, ideea de naţionalitate şi rasă a evoluat în paralel cu ideea de castă şi clasă.

Considerăm ca o greşeală a istoriografiei europene postrevoluţionare franceze de a fi atribuit ideea de afirmare a popoarelor marelui eveniment al epocii, care făcea, desigur, referire strictă la spaţiul francez. Şcoala pozitivistă germană care se afirma la sfârşitul secolului XIX, avea să aducă unele îndreptări fenomenului, prin stimularea ştiinţelor auxiliare. Cu toate acestea, forţe oculte şi micimi omeneşti continuă să distorsioneze multe din momentele cruciale ale istoriei vechii Dacii, cum este şi cazul reunirii celor trei provincii: Muntenia, Ardealul şi Moldova sub un singur sceptru; să fie privite şi analizate în ceea ce priveşte personalitatea lui Mihai Viteazul în realizarea „planului dacic", cu foarte multă parcimonie şi subiectivism.

O mare parte a Europei centrale, aşa cum o cunoaştem azi, precum şi Balcanii, duceau în perioada lui Mihai Viteazul o aprigă luptă de emancipare în încercarea realizării de către unele popoare a unei unităţi naţionale în înţelesul modern al termenului, uzitând de toate formele luptelor ce puteau fi duse -inclusiv armate - pentru a se elibera de sub stăpânirea distructivă otomană. Crunta reprimare a popoarelor subjugate, permanentele lupte de cucerire, expansiune şi distrugere a tot ceea ce reprezenta element autohton de către cotropitori, au declanşat lupta de eliberare şi emancipare a multor popoare.

Faptele de mare vitejie ale lui Mihai Viteazul – Malus Dacus al documentelor infidele, au impresionat adânc marile curţi ale Europei creştine, pe unele îngrijorându-le chiar. Impresionată a fost, în special, lumea creştină din spaţiul balcanic care vedea în el nu numai reunificatorul vechilor daci de la nordul Dunării, dar şi eliberatorul lor de sub jugul turcesc.

Iorga şi Russu, printre alţii, au emis opinii conform cărora Mihai Viteazul nu ar fi fost atât de popular în rândul poporului său, pentru dăjdile grele pe care le plăteau. Cu toate acestea, marea majoritate a boierilor săi îl urmară până la capăt, iar poporul care nu era cuprins în oastea sa regulată, îl respecta. Alţi istorici, tributari ai unor idei preconcepute sau din alte motive, au confundat - în mod voit sau nu - marea personalitate a lui Mihai Viteazul, cu o banală ambiţie de aventurier militar.

Autorul, nefiind adeptul vechiului obicei împământenit şi practicat destul de frecvent în istoriografia românească de a judeca lucrurile în virtutea unor licenţe de gândire sau opinii exprimate de alţii, de a da crezământ cu o naivitate inexprimabilă numeroaselor prejudecăţi afirmate sau vehiculate încă din perioada medievală în cronicile şi documentele curţilor imperiale, a cabinetelor europene sau ale bisericii, preluate de istorici ad literam, ignorând din motive pe care nu le vom analiza marile probleme ale fiinţei poporului nostru, îşi propune să prezinte în acest material, personalitatea lui Mihai Viteazul, dintr-o nouă perspectivă. Noua perspectivă a autorului are la bază şi analizarea cu mai multă atenţie a unor acţiuni care au avut ca substrat direct, implicarea instituţiilor bisericilor creştine, deoarece, în mod deosebit în spaţiul ortodox răsăritean, nu o dată, şi atunci ca de altfel şi azi, naţiunea este confundată cu biserica. Două noţiuni total incompatibile, mai ales cu spiritul dac.

Din această perspectivă sunt prezentate evenimentele istorice cuprinse în documentele de epocă, cronicile şi creaţiile populare, care relevă şi atestă marea personalitate a lui Mihai Viteazul, actul său efemer, dar cu putere de trăsnet, care a impus în faţa istoriei aspiraţia fundamentală a libertăţilor dacice, numit chiar şi de cei care-l vor abandona *„general omni excepţione maior"*, a cărui moarte va impresiona şi îndurera pe cei care-l iubeau, apreciau şi admirau.

Încă din timpul vieţii, aşa cum se rostise şi iezuitul Biseliu, contemporanul lui Mihai Viteazul, *„numele său câştigă o mărime şi o celebritate neînchipuită, ce se răspândi peste toată faţa pământului, încât toată lumea era plină de acest nume…"*

Mihai Viteazul, un ilustru comandant şi un bun diplomat

Prof. Gheorghe VLAD
Col. R. Viorel CIOBANU

Campania din anul 1599 a fost un exemplu strălucit în care se poate vedea ce rol joacă inteligenţa diplomatică într-un conflict militar. **Campania anticipează cu câteva secole modul în care trebuie organizată şi gândită o campanie modernă.**

Până în 1599 în Imperiul Otoman se păstra o deosebită discreţie asupra pregătirilor militare. Numai sultanul ştia care va fi obiectivul pregătirilor, marele vizir era pus în temă cu puţin înainte de începerea campaniei, iar vecinii aflau care era direcţia atacului în momentul când trupele otomane se puneau în mişcare.

Aceasta era prima treaptă spre concepţia modernă, a doua o va realiza Napoleon Bonaparte în anul 1800 – utilizând presa în scopuri militare pentru a masca adevăratele intenţii şi pentru a realiza surpriza la momentul potrivit.

Campania realizată de Mihai în 1599 anticipează cu 200 de ani ceea ce a făcut marele Napoleon.

Admirabile sunt talentul şi abilitatea lui Mihai Viteazul.

La începutul lui martie 1599, Mihai se pregătea de noi lupte ofensive. La 29 martie, Sigismund Bathory renunţă la tron

în favoarea lui Andrei Bathory, care era favorabil unei înțelegeri cu turcii.

Mihai se vedea izolat de aliatul său Rudolf al II-lea, de la care nu mai putea primi ajutoare militare și bănești. Toți vecinii săi: sultanul, Ieremia Movilă, Andrei Bathory urmăreau să-l înlăture din scaunul domnesc. În mai, s-au purtat tratative polono-moldavo-turce pentru recunoașterea lui Andrei Bathory ca principe al Transilvaniei, fiind cel mai periculos dușman al lui Mihai. Andrei Bathory făcuse planul să atace Valahia în același timp cu o armată moldo-polono-tătară iar un sol al său îl îndemna pe Mahmud –Pașa să-l atace pe Mihai din sud și să-l înlocuiască cu Simion Movilă.

În această situație, tactica lui Mihai a fost să câștige timp. El depune o vie activitate diplomatică pentru a evita orice acțiune militară contra sa. Turcii erau atunci cei mai periculoși pentru el. Mihai profită de faptul că Andrei Bathory nu era recunoscut de turci și, pe acest considerent, atacă. Atrage atenția turcilor că o alianță moldo-transilvano-polonă ar fi foarte periculoasă pentru ei, căci ar pierde toate țările române. Cum Andrei Bathory era cetățean polon și cum Simion Movilă s-ar fi aflat sub influența polonă, s-ar fi realizat o unire a celor trei țări române sub egida coroanei polone. Probabil Mihai duce tratative cu turcii ca să-i reînnoiască scaunul de domnie. La 27 august 1599 marele vizir îi trimite steagul de recunoaștere ca domn.

Pe de altă parte, **Mihai duce tratative cu Andrei Bathory pentru a câștiga timp**, mai ales că acesta se considera stăpân și al Moldovei și al Țării Românești. La 26 iunie, Mihai împreună cu boierii săi au jurat credință lui Andrei Bathory, vanitatea acestuia era satisfăcută și acesta îi trimite o scrisoare domnului moldovean Ieremia Movilă în care îi cerea să nu-l mai atace pe Mihai. Situația internă din Transilvania era defavorabilă lui Andrei Bathory, fiind nobili care fie nu agreau politica acestuia, fie că râvneau ei la titlul de principe (Backsay), fie erau adversari politicii externe a acestuia (D. Napargy).

Toate acestea constituiau un ajutor prețios în timp, câștigat de Mihai, de care el s-a folosit cu mare abilitate diplomatică.

Mihai a sabotat tratativele dintre Andrei Bathory – Ieremia Movilă și turci și a reușit să câștige încrederea lui Rudolf al II lea. La data de 2 august 1599 s-a încheiat o înțelegere între Mihai și Împăratul Rudolf al II lea, potrivit căreia Mihai se angaja în Transilvania cu

10.000 de pedeștri și 10.000 de călărești, iar trimisul împăratului -generalul Basta- cu 6.000 de pedeștri, 3.000 de călărești și 12 tunuri, precum și o importantă sumă de bani dată lui Mihai.

În septembrie, Andrei Bathory și-a dat seama că Mihai îi era dușman implacabil, dar era prea târziu. În octombrie Andrei Bathory trimite un sol în Țara Românească cerându-i lui Mihai să nu părăsească țara, în același timp cu solul ce venea din partea lui Ieremia Movilă și care îi cerea același lucru.

Mihai reușește și acum să evite pericolul. El simulează permanent frica - de la începutul lui aprilie până în vară.

Culmea ironiei o constituie faptul că Mihai merge până acolo încât îi cere lui Andrei Bathory să-i permită să treacă prin Transilvania spre castelul Kunisberg (Silezia) pe care îl primise în dar de la Rudolf al II lea.

O acțiune ofensivă în perioada când dușmanii erau coalizați împotriva sa ar fi fost fatală. **Mihai a intuit perfect că simulând slăbiciunea va găsi îngăduință** pentru că fiecare dintre vecini dorea să stăpânească Țara Românească și o acțiune a unuia atrăgea riposta celuilalt și se ajungea astfel la un război turco-polon pentru care nu erau pregătiți. Mihai a știut cu dibăcie să profite din plin de acest lucru. Mihai a jurat credință lui Andrei Bathory, a trimis soli regelui polon, insistă la Poartă să fie reînnoit domn. Informați prin propaganda sa făcută cu mare abilitate că vrea să renunțe la domnie și să plece din țară, dușmanii săi cred în promisiunea sa.

Pentru a anihila atacul din partea lui Andrei Bathory și a Moldovei, Mihai primește condițiile puse de turci și se obligă să-și trimită familia ostatecă la Istanbul. La cererea lui Andrei Bathory de a părăsi țara, Mihai a fost de acord. El merge chiar mai departe, pune el însuși la cale o demonstrație contra sa chiar în Capitală. Boierii săi credincioși – Buzești, Banul Udrea, Aga Lecca scriu în Moldova că domnul nu are cu ce să-și mai plătească oastea din care pricină mercenarii l-au părăsit, că țara este săracă, că domnul se pregătește de fugă. **Toate aceste zvonuri întreținute de Mihai au un singur scop: să câștige timp și să-și mascheze propriile pregătiri**. Turcii erau convinși că domnul nu are resurse, că supunerea lui este efectivă. Venea toamna și trupele intrau în cantonamentele lor. Pericolul turcesc a fost astfel înlăturat, rămânea însă cardinalul Andrei Bathory și oastea moldo-polonă. Convinși de slăbiciunea lui Mihai, aliații s-au mișcat încet. **Mihai își maschează perfect pregătirile**, își trimite oastea de mercenari la sate în perioada culesului viilor.

Între timp „boierii revoltați și puși la cazne de Mihai“ erau trimiși în secret în Oltenia ca să pregătească oștile Jiului și Mehedinților. Când Mihai a fost sigur că turcii nu-l vor ataca, se hotărăște să atace Transilvania pentru că Andrei Bathory nu era pregătit iar moldovenii și polonii nu puteau veni la timp în sprijinul acestuia. Mihai, la începutul campaniei, l-a asigurat pe Rudolf al II lea că acțiunea sa s-a făcut în urma înțelegerii cu generalul Basta.

La 18 octombrie 1599 un sol trimis de Mihai îl informa pe Andrei Bathory în Dietă că Mihai pornește spre Dunăre ca să-i atace pe turci și că era gata să-și trimită fiul ostatec, semn al sentimentelor sale de supunere. Când s-au înapoiat solii din Ardeal, Mihai era sub munte cu armata sa. În ajunul campaniei din Transilvania mercenarii nu știau unde vor merge, li s-a spus că vor trece prin Ardeal înspre Ungaria, unde împăratul i-a fixat loc de ședere. La 25 octombrie Mihai trece cu oastea sa pe lângă Codlea. Modul cum a câștigat Mihai bătălia de la Șelimbăr este cunoscut.

Iată foarte pe scurt **omul extraordinar care a fost Mihai care a fost nu numai un general viteaz, ci și un mare diplomat al timpului său.**

Cetatea Sarmisegetusa, «Inima Daciei»

Dr. Afrodita Carmen CIONCHIN
Prof. Ionel CIONCHIN

Sarmisegetusa a rămas încă o enigmă, atât pentru istorici cât şi pentru filologi. Este necesar a se preciza că au existat două aşezări cu această denumire:

1. *Ζαρμιζεγεθουσα βασιλειον*/*Zarmizegethusa regia*, cetatea de scaun a regelui Decebal, menționată de Ptolemeu care i-a calculat şi coordonatele geografice: 45°15' latitudine şi 47°15' longitudine.

2. La 20 de kilometri de Munții Orăştiei (pe linie aeriană), în apropierea Porților de Fier ale Transilvaniei, se află Colonia Ulpia Traiana Dacica, căreia începând cu 117/118 p.Chr. i s-a adăugat denumirea Sarmizegetusa, **capitala Daciei Romane**.

În izvoarele literare, în inscripțiile din Dacia Romană şi din alte provincii, toponimul a fost ortografiat: *ZARMIZEGETUSA, ZERMIZEGETUSA, ZERMI-ZEGETUZA, ZERMI-ZEGETE, SARMIZEGETUSA, SARMATEGTE, SARMAZEGE.*

Cercetători de elită, români şi străini, au încercat zeci de variante care să dezlege etimologia enigmaticului toponim: compus din numele sarmaților şi geților (Jakob Grim, B.G. Niebuhr); *Sarmate – getusa*, *getaisa* 'oraşul Sarmaților' (J.G. Cuno); *Zarmize – gethusa* 'loc sau localitatea Sarmaților' (A. Edelsbacher); *Armis* sau *Sarmis* şi titlul de *egetor* sau *egetes* 'comandant al popoarelor sau oştirilor', iar *-usa* este o terminație toponimică întâlnită şi în alte provincii pelasge (Nicolae Densuşianu); *zermi* 'stâncă, înălțime' şi *zeget* 'palisadă, gard, cetate' cu accepțiunea 'cetatea de pe stâncă sau cetatea înaltă' (I.I. Russu); *Sarmi - zege - thusa* 'puternic - întărita - cetate' (Carol Vicze) etc.

Toponimul în grafiile transmise variază între 9 şi 13 litere şi ar fi posibil ca *Sarmizeget* să fie forma daco-getă. Dacă forma *Sarmizegetusa* este cea reală, toponimul poate fi format din elementele *sarmi+zeget+usa*.

- Primul element, ***zarmi/sarmi***, este forma daco-getă a românescului *țărm* – considerat cu origine incertă, probabil din latină. Cuvântul este arhaic, pelasg/valac, având accepțiunea de 'pământul de lângă o apă mare', dar şi de 'munte', comparabil cu românescul *mal* 'țărm', dar şi cu albanezul *mal* 'munte'. Nedispunând de consonanta «*ț*», scribii greci şi latini au înlocuit-o cu consoanele «*z, s, h*».

Substantivul *țărm* 'malul apei' a fost atestat de termenul pelasg *samos/sarmos* 'faleză'. Radicalul *sarm/țărm* cu accepțiunea de 'munte' poate fi apropiat de pelasgicul/valacul *harmo* 'înălțimea' şi *herma* 'piscul', în toponimele cretane cu corespondență în zonele interioare ale Asiei Mici. Rădăcinile pelasge sunt forme mediteranizate: *harmo/sarmo* 'înălțimea' şi *herma/serma* 'piscul'. Ipoteza este confirmată de toponimul *samos/sarmos* 'înălțime', la pl. *samoi* [citit sami]/*sarmi* 'înălțimi'. Primul element al toponimului *Sarmizegetusa – zarm/sarm* – are accepțiunea de 'înălțime, pisc, munte'. Confirmarea o găsim în informația transmisă de geograful Ptolemeu: «Sarmația europeană se mărginește… la miazăzi cu iazigii metanaşti din locul unde se termină Munții Sarmatici şi până unde începe Muntele Carpatos».

- ***Zeget/seget***, al doilea element al sintagmei, este de o importanță deosebită. În antichitate radicalul **seget* (coexistând cu forma *seged)* a fost răspândit în întreaga Europă: *Segeda*, capitala belilor din Peninsula Iberică; *Segedun*, în Aquitania (sud-vestul Franței); *Segedunum* (azi Vallsed on Tyne), în Britania; *Segedunum* în Bretagne şi, cu prudență, *Segodunum* (azi Wurzburg) şi *Sigtuna* – una din fostele capitale ale Suediei. Radicalul s-a conservat până în zilele noastre în toponimul *Szeged* [citit Seghed], numit şi *Seghedin* – aşezare la confluența Mureşului cu Tisa, în toponimul *Szigetvar*, apoi în *Sighetul Marmației*, *Sighetul Silvaniei*, precum şi în numeroasele aşezări medievale numite *SIGHET* (cu diverse forme) lângă Satu Mare, în apropiere de Cluj-Napoca, la Miercurea Ciuc, iar în Banat, la Sculea – Gătaia, la Denta, la Livezile (Tolvadia), lângă Bârna, lângă Lipova etc. De acelaşi etimon trebuie să apropiem şi toponimul *Sighidunum*, numit şi *Siggidunum* (citit în greacă Singhidunum) – Beogradul de astăzi. Prin afereza consonantei «*s*», radicalul se regăseşte în aşezarea *Egeta* (azi probabil Brza Palanka), un fost *Segeta*, pe malul drept al Dunării, ținutul *Segetica* în Moesia Superioară. Radicalul este prezent şi în *Segesta*, numit şi *Segestica* (astăzi Sisak), oraş în Pannonia Superioară, pe malul drept al Savei. O altă aşezare numită tot *Segesta* (=*Segeta*), cunoscută şi sub formele *Egesta* şi *Aegesta* (azi Castellamare di Golfo), se găsea în Sicilia.

În toponimele antice, radicalul este vocalizat fie cu «*e*», fie cu «*i*», menționat cu consonanta surdă «*t*» (*Seget* sau *Siget*), cu consonanta sonoră «*d*» (*Seged, Siged, Sigid*), cu «*st*» (*Segesta=Segeda*), prin afereza consonantei «*s*» (*Egeta*) şi a fost răspândit pe întregul continent, din Britania până în centrul şi sud-estul Europei.

Cercetătorii au încercat să demonstreze că substantivul *zid* nu este 'monopol slav': radical vechi euroindian, regăsit în vechiul pers. *dida* 'zid', cu alternanțele fonetice în noul pers. *diz, dez* 'cetate', în tracicul *diza* 'cetate', grec. *teikos* 'zid', scr. *cita* 'clădire, construcție, zidire', păstrat în ital. *città* 'oraş, cetate', e.i. **edh* (prin afereză) 'gard, incintă, casă', lat. *aedes* (prin afereză) 'casă, palat, odaie' etc. În baza criteriului euro-indian a fost posibil ca traco-daco-geta să fi dispus de termenul *zid*, de la care *zidire* 'construcție, clădire, *(loc) zidit* 'întărit cu zid' (compară cu scr. *editha* – prin afereză – 'a se întări'), *zidoni* 'zid mare, zid puternic'. Cu alternanța consonantică «*z/s*» se regăseşte în toponimul *Siden/Side* (cetate în Asia Mică) şi *Sidon* (considerat a însemna 'loc de pescuit') – puternica cetate din estul Mediteranei. Prin alternanța consonantică «*d/g*»: *Sigeion* (cetate în Asia Mică); toponimul dacic *Sigone/Siggone* (citit în elină Sigone) – oraş ce se găsea pe teritoriul actual al Slovaciei. De altfel, alternanța consonantică «*d/g*» (palatalizarea consonantei «*d*» a fost cunoscută la popoarele euro-indiene: ion. Demeter, dor. Gemeter) raportată la *zid* devine *zig* în toponimul tracic *Zigere* 'zidire' (oraş pe țărmul vestic al Pontului Euxin), «(loc) zidit» devine «(loc) zigit»/zigid – în toponimele *Sigidunum/Siggidunum* (în elină

Singhindunum) şi *Sigidava/Siggidava* (în elină Singidava), care alternează cu «*zeget/seget*» şi cu formele mai sus menţionate cu accepţiunea de 'întăritură cu zid, tărie, cetate'.

Toponimele *Zygeth var* (un pleonasm: *zygeth* 'cetate' şi *var* 'loc întărit, cetate'), atestat în 1391, *Castrum Zygeth* (1464), actualul *Szigetvár* şi *Szidette*, menţionat într-un document din anul 1733, ortografiat în documentele anterioare *Zyget* (1466), *Ziget* (1547) – pentru *Sighetul Marmaţiei*, poate confirmă această ipoteză.

Parte din toponimele traco-daco-gete, transmise de scriitorii greci şi latini, se termină în *-esa, -isa, -os(a), -usa*.

Din cele expuse se constată că *zeget - usa* (cu toate formele de grafie) are accepţiunea de 'întăritură cu zid, tărie, cetate'.

Cele două cuvinte formează o sintagmă:

1. *Zarm/sarm* 'munte' şi *zegetusa/segetusa* 'întăritură (cu zid), tărie, cetate', iar «*-i-*» vocală de legătură, cu accepţiunea de 'Muntele Întăritură' (tradus în manieră elină în 'loc întărit' de Dio Cassius), 'Muntele Cetate'.

2. *Zarmi/Sarmi* 'munţi' şi *zegetusa/segetusa* 'întăritură, tărie, cetate', cu accepţiunea de 'munţi întăritură', 'Munţi Cetate'.

3. *Zarmi/sarmi* – formă la genitiv 'a muntelui' şi *zegetusa/segetusa* 'întăritură, tărie, cetate', cu accepţiunea 'a muntelui cetate', CETATEA MUNTELUI/GRĂDIŞTEA MUNCELUI (MUNTELUI), confirmare etimologică a localizării capitalei Daciei.

Tricolorul «este însuşi drapelul naţionalităţii române din toate ţările locuite de români»!

Prof. Ionel CIONCHIN

Scump Românilor, nelipsit de la marile evenimente ale neamului, tricolorul este un simbol mobilizator în formarea şi dezvoltarea conştiinţei naţionale, în realizarea unităţii întregului neam românesc, inclusiv a Românilor din afara graniţelor României. Mare parte din cercetători au considerat tricolorul românesc ca o moştenire a Daciei, perpetuat peste veacuri, simbolizând fenomenele naturale.

În documentele Bibliotecii Vaticanului, timişoreanul Marius Bizerea a descoperit tricolorul daco-românesc în Novela XI, a împăratului Justinian, din 14 aprilie 553. Stema Episcopiei Justiniana Prima a fost descrisă astfel: «Ex parte dextra, in prima divisione, scutum rubrum in cuius medio videtur turris, significans utramque Daciam in secundo divisione scutum coelesti cum (signum) tribus Burris, quarum duae e lateribus albae sunt, medio vero aurae», 'Din partea dreaptă, în prima diviziune (un) scut roşu în mijlocul căruia sunt văzute turnuri, însemnând Dacia de dincolo [Dacia Traiană], în a doua diviziune scut ceresc (albastru = culoarea cerului) cu semnele tribului, ale căror două laturi (margini) sunt albe, iar mijlocul auriu (galben)'[8].

Tricolorul a fost simbolul statelor medievale româneşti: «culoarea roşie» – steagurile din Moldova, «culoarea galbenă» – steagurile din Valachia/Ţara Românească şi «culoarea albastră» – cele din Transilvania. Urmaşii voievodului Dragoş păstrau culorile scutului: roşu, galben şi albastru[9]. Prima stemă a Ardealului avea culorile roşu, galben şi albastru, iar istoricul Ioan Cavaler de Puşcariu a susţinut că «vechile culori ale steagului Principatului Transilvănean au fost albastru, galben şi roşu»[10].

Mitologul Nicolae Densuşianu, cercetând izvoarele istorice, a susţinut că Pasărea Fenix a reprezentat emblema Ţării Româneşti, aşa cum atestă iconografia medievală. Oratorul grec Claudius Claudianus, în *Idile*, portretiza Pasărea Phoenix: «Ochii săi scânteiază de o lumină tainică, în jurul gâtului penele îi strălucesc ca flacăra, deasupra capului are o creastă roşie al cărei vârf luceşte ca o stea şi revarsă în întunericul nopţii o lumină senină, picioarele îi sunt roşii ca purpura de Tyr, un cerc de azur îi învăluie aripile, iar partea superioară îi este împodobită cu pene aurii». Potrivit oratorului grec, Pasărea Phoenix reprezintă tricolorul, roşu, galben şi albastru!

Interesantă este etimologia preferată de lingvişti: Φοινιξ [Phoinix], uneori Phöinix, 'curmal, purpuriu, fenician'. Este de presupus că etimonul ar fi pelasgul PANĂ[11], pl. pene, conservat în limba daco-română, grecizat phoenix!

Pe documentele emise de Mihai Viteazul se găsesc prezente toate cele trei culori. **Tricolorul a fost prezent în blazonul nobilului Gheorghe Ciocăneşti, castelanul cetăţii Sidouar/Jdioara din Banat şi al fraţilor săi, acordat de Mihai Viteazul prin documentul emis la 18 februarie 1600, în Alba Iulia**: «Noi, Michael, voievodul Valachiei Transalpine, consilier al prea sacrei maiestăţi imperiale şi regeşti, locţiitor în Transilvania şi căpitan general al oştilor aceleiaşi (maiestăţi) dincoace de Transilvania şi hotarele părţilor care-i sunt supuse etc., dăm de ştire făcând cunoscut prin cuprinsul scrisorii… hotărâm în chip lămurit ca de acum înainte aceiaşi Gheorghe, Nicolae, Ioan şi Petru Ciocăneşti, toţi moştenitorii şi urmaşii lor de ambe sexe, să fie socotiţi şi cunoscuţi drept adevăraţi şi neîndoielnici nobili. Iar spre semnul acestei adevărate şi desăvârşite nobilităţi a lor am dăruit prea îndurător… acest blazon sau însemn de noblete, anume: stând drept, un scut triunghiular de culoarea cerului, a cărui parte de jos este ocupată de un deluşor cu patru brazde verzi de iarbă, în a cărei parte din stânga se află un cerb (reprezentat) în întregime, făcând o săritură mare şi al cărui gât este străpuns pieziş de o săgeată; deasupra scutului este aşezat un coif militar cu viziera lăsată în jos, împodobit în chip desăvârşit cu pietre preţioase

[8] Marius Bizerea, *Tricolorul românesc peste veacuri*, în «Magazin istoric», Bucureşti, nr. 9, septembrie 1970, p. 50.
[9] Prof. dr. Augustin Deac, *Istoria adevărului istoric*, vol. II, Editura Tentant, Giurgiu, 2001, p. 413.
[10] Ioan Cavaler de Puşcariu, *Notiţe despre întâmplările contemporane*, Sibiu, 1913.
[11] În limba română este considerat din lat. *pinna*.

şi perle, din care (coif) se iveşte deasupra din nou o jumătate de cerb, asemănător cu cel de dinainte, iar din culmea sau vârful coifului cad pe amândouă laturile scutului fâşii sau panglici, de o parte roşii şi albe, iar de cealaltă parte de culoarea cerului şi aurii şi îl împodobesc cum se cuvine, aşa cum se vede că toate acestea au fost reproduse şi pictate mai lămurit în fruntea sau la începutul acestei scrisori a noastre de către o mână iscusită şi prin măiestria pictorului»[12].

După aproape o jumătate de secol, Gheorghe Rákocyz, principele Transilvaniei, la 15 august 1645, pentru vitejia sa, l-a înnobilat pe Andrei Barcsay de Bârcea Mare împreună cu ostaşii din suita sa acordându-i un «blazon sau însemn de noblețe» pe care persistă cele trei culori – roşu, galben şi albastru.

Diploma împăratului Iosif al II-lea (1780-1790), din 21 decembrie 1781, reînnoită de Leopold II, face referire la oraşul Timişoara: «roşu» – prima parte – într-un câmp udat cu sângele a nenumărați eroi din secole trecute, «galben» – partea a doua – un scut aurit, şi «albastru» – partea de jos a pajurei! Tricolorul pentru Timişoara nu este o surpriză, iar Budapesta, capitala Ungariei, are ca steag tricolorul românesc: roşu, galben şi albastru.

În revoluția de la 1821, pe steagul lui Tudor Vladimirescu era pictată icoana sfinților Teodor şi Gheorghe, iar ciucurii erau de culorile roşu, galben şi albastru.

Câțiva ani mai târziu, în anul 1834, corăbiile negustoreşti ale Țării Româneşti, în timpul domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842), obținuseră dreptul de a arbora tricolorul: «Drept aceia prin Înalta Împărătească poruncă, să dă la corăbiile cele negustoreşti, steag cu fața galbenă şi roşie, având pe dânsul şi stele şi la mijloc pasăre albastră ca un cap. Iar în cele ostăşeşti alt steag cu fața roşie, albastră şi galbenă, având şi aceasta stele şi pasăre cu cap, la mijloc, precum de noi s-au găsit cu cale».

La Blaj, în 3/15 mai 1848, pe Câmpia Libertății tricolorul avea inscripția «**Virtus romana rediviva**», '**Să reînvie virtuțile romane**'; la 11 iunie 1848, pe Dealul Filaretului din Bucureşti a fost arborat tricolorul românesc, cu inscripția **«DREPTATE FRĂȚIE».** Prin Decretul nr. 1 (26 iunie 1848) al Guvernului Provizoriu al Țării Româneşti, **tricolorul roşu-galben-albastru** a devenit **DRAPEL NAȚIONAL**.

În lupta pentru formarea statului național român, «TRICOLORUL» a devenit simbolul unirii, steagul tuturor românilor. Tricolorul românesc a fost oficializat la 1 septembrie 1863 prin ordinul de zi emis de domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Mihail Kogălniceanu afirma că steagul tricolor **«este însuşi drapelul naționalității române, din toate țările locuite de români»!** Prin Legea nr. 96 din 20 mai 1998, ziua de 26 iunie a fost proclamată drept **ZIUA DRAPELULUI NAȚIONAL AL ROMÂNIEI.**

Tricolorul atestat pe aceste meleaguri, la mijlocul secolului al VI-lea, este alt argument al autohtonismului şi al daco-românității noastre.

Pelasgii – valahi înveşniciți în mitul Blajinilor

Prof. Maria CIORNEI

Studiul urmăreşte a evidenția cercetarea mitului Blajinilor, ca unul dintre relicvele spirituale ancestrale transmise urmaşilor valahi, descendenții direcți ai pelasgilor.

Întreg demersul înscrie intenția de continuitate şi permanență a pelasgilor protoantici, cu nucleul de formare în zona carpato-dunăreană, pornind de la afirmarea, prin demonstrații ştiințifice, a faptului că etimonul comun al *valahilor*, al *belaginilor (Codul de legi al neamului pelasg)* dar şi al *Blajinilor* mitici, este lexemul *Pelasg.*

Insistăm pe menționarea faptului că în acest mit, asimilat unui rit funerar, personajele se deosebesc de celelalte legate de pomenirea morților sau de Moşii de Iarnă sau Moşii de Vară prin aceea că sunt sărbătoriți o dată pe an şi că blajinii mitici sunt ființe vii iar prezentarea tradițiilor legate de aceştia, a habitatului lor între două tărâmuri lângă apa Sâmbetei, a trăsăturilor lor de caracter indică timpuri ancestrale.

Chiar dacă există şi intruziuni creştine, Biserica nu a acceptat sărbătoarea Paştele Blajinilor, considerând-o păgână, dar nici nu a avut forța să o asimileze cum s-a întâmplat în alte cazuri.

Ea rămâne însă foarte vie, practicată după ritualurile străvechi pe tot teritoriul României de azi ca şi în unele zone din apropierea granițelor noastre, ceea ce arată imensul prestigiu al pelasgilor care au intrat în mitologie şi despre care vorbesc cele mai mari personalități antice.

Trecerea în revistă a cercetătorilor ce s-au ocupat de acest subiect, țintind etimologia cuvântului *Blajin*, scoate în evidență un fapt neadevărat, ce s-a impus, şi anume acela că lexemul amintit ar fi de origine slavă, el fiind de fapt o formă fonetică foarte puțin schimbată a cuvântului pelasg cu care se şi identifică.

Denumiți şi rohmani cu variantele rogmani, rucmani blajinii sunt văzuți de cercetătorii mai vechi sau actuali având ca etimon sanscritul *brahman*.

Studiul nostru demonstrează că termenii blajini, rohmani ca şi români şi România sunt formați prin închidere, pe plan local şi că *ariminii* de care amintesc anticii, ca fiind „*pelasgii cei mai războinici din Carpați*" sunt în realitate românii, rohmanii şi că alături de termenul de România aceştia sunt foarte vechi; o dovadă este şi relicva vie, constituită de *aromâii* de la sudul Dunării.

Studiul are ca substanță demonstrarea faptului că termenii *blajinii, rohmanii, românii* sunt legați de timpurile imemoriale şi că trebuie a fi luați în considerare ca atare, atunci când se vorbeşte de istoria națională, dar şi de cea

[12] Costin Feneşan, *Documente medievale bănățene*, Editura Facla, Timişoara, 1981, pp. 116-117.

universală.

Studiind cu seriozitate ştiinţifică un mit, cel al blajinilor, se pot spulbera alte mituri ce lasă în necunoscut o perioadă foarte lungă din istoria poporului român anulând orice perspectivă spre deschideri în cunoaştere, prin negarea adevărurilor evidente de unii istorici consacraţi cantonaţi fie în rutină ori, şi mai periculos, în reaua credinţă.

Mihai Viteazul – imagine, mit, istorie

Oana Vasilica COANDĂ

„În ţara mea aş fi putut să rămân liniştit şi sigur, fără nici o teamă, dacă nu m-ar fi chemat credinţa mea faţă de creştinătate. Io Mihail voievod al Ungrovlahiei, al Ardealului şi al Ţării Moldovei" – Memoriu al lui Mihai Viteazul din anul 1600 către împăratul Rudolf al II-lea.

Figura eroică, cu învăluiri de legendă, a lui Mihai Viteazul, nu îşi are asemănare în istoria noastră naţională. Sub conducerea marelui voievod s-a înfăptuit cea dintâi unire politică a celor trei ţări române: Ţara Românească, Transilvania şi Moldova.

Am abordat, în lucrarea mea, personalitatea lui Mihai Viteazul din trei perspective: imagine, mit şi istorie, intenţionând să prezint imaginea creată şi rămasă în inima Olteniei, miturile legate de figura eroică a domnitorului precum şi faptele sale de arme, politica sa.

Viaţa lui e una din cele mai impresionante din câte s-au desfăşurat pe pământul strămoşilor. Mihai Viteazul a cunoscut din plin şi bucuriile şi durerile vieţii; a cunoscut dulceaţa biruinţei şi amărăciunea înfrângerii; a stăpânit cât niciunul dintre voievozii noştri, pentru ca într-o clipă să piardă totul; a văzut pe cei trufaşi închinându-se şi a căzut prin trădarea lor. Contemporanii, prieteni sau duşmani, au simţit că au în faţă o personalitate excepţională; unii l-au ridicat în slăvi, alţii l-au urât cu patimă, cu toţii însă au rămas impresionaţi de această apariţie unică.

Născut în vatra Ţării Româneşti, peste care veacurile au trecut, Mihai, fiul viteaz al românilor, apare ca simbolul cel mai curat al primei noastre uniri. Prezent nu numai în legendă, ci şi în toată istoria noastră, el rămâne una dintre cele mai reprezentative figuri de ostaşi ai istoriei. Mihai Viteazul a însemnat un capitol de mare strălucire a istoriei noastre, în general, şi a artei militare româneşti, în special. Sunt înclinată a crede că el a reprezentat soluţia îndrăzneaţă a scindării încercuirii vrăşmaşe a momentului şi a creării unei mari arii de forţă şi posibilităţi de manevră prin unirea tuturor capacităţilor existente în cele trei vetre româneşti.

Calităţile de mare comandant dovedite de Mihai Viteazul în aceste împrejurări s-au impus cu autoritatea binemeritată. Concentrând forţele principale în două zone situate la distanţă apreciabilă una de alta, voievodul a reuşit să ascundă pregătirile, iar în urma unor bune informaţii, ca şi a unui calcul judicios, să execute deplasarea forţelor şi să le asigure joncţiunea în aceeaşi zi în locul dorit. Surprinderea a fost uluitoare pentru inamic. Ea a contribuit la asigurarea succesului în cea mai mare bătălie: Şelimber. Drumul spre Alba Iulia, capitala Transilvaniei, era deschis.

Din întreaga Românie care îi este datoare lui Mihai Viteazul, cea mai îndreptăţită regiune care să vorbească despre Mihai este Oltenia. Nu pentru că aici a trăit şi a fost ban, ci pentru simplul fapt că el este încă prezent în spiritul, amintirea şi istoria Olteniei. În Bănie, călăreşte încă azi şi ridică securea deasupra capului, în semn de victorie, Mihai Viteazul.

Statuia lui „Nea' Mişu", cum îi spun tinerii de azi, este emblema Craiovei, este imagine, istorie şi spirit. Aşa arăta, probabil, Mihai Viteazul: un om de statură medie, solid precum un munte, cu mantia prinsă de un umăr cu o pahtă şi căciula uşor aplecată spre ochiul stâng. Cuca poartă o pană în partea dreaptă iar în mâna stângă domnitorul îndreaptă securea spre cer, privind înainte ca un adevărat învingător. La brâu, în partea stângă a corpului, ţine sabia în teacă. Uneori cred că nu ezită să scoată sabia dacă cineva ar ameninţa sau tulbura liniştea Craiovei. În mâna dreaptă ţine cu forţă frâul calului puternic ce arată cam nărăvaş şi care priveşte în jos de parcă acum ar coborî de pe soclu şi ar începe să îl poarte pe Mihai Viteazul prin Cetatea Banilor. Mihai arată ameninţător, victorios, măreţ şi demn, gata să coboare de pe soclul pe care scrie „Mihai Viteazul 1593–1601".

Dacia Revival International Society Filiala Getia Minor Tulcea

Oraşul de Floci, vechi centru medieval din Valahia

Radu COMAN
Muzeul Judeţean Ialomiţa

Oraşul de Floci, staţiune arheologică, identificată de multă vreme în teren, se află situată pe ambele părţi ale actualului drum european, Bucureşti-Constanţa, l-a aproximativ 5 kilometri vest de comuna Giurgeni, judeţul Ialomiţa, de-a lungul bornelor kilometrice 105- 106.

Astăzi, în zona de nord a sitului arheologic, se află amplasat bustul marelui Domn Mihai Viteazul, acesta a fost ridicat cu ocazia împliniri a 400 de ani de la Unirea Principatelor Române.

În zona de sud a rezervaţiei, a fost construită Baza de cercetare şi expunere muzeală Oraşul de Floci, cu ocazia deschiderii oficiale din data de 29 octombrie 2009, a fost emis un Zapis. Întreg proiectul a fost susţinut de către Consiliul Judeţean Ialomiţa, de preşedintele său, Vasile Silvian Ciupercă, de asemenea de Muzeul Judeţean Ialomiţa, de directorul

acestuia Florin Vlad.

Rezervația arheologică se află în partea de est a Câmpiei Munteniei cu temperaturi, vara, foarte ridicate iar, iarna, scăzute, ceea ce dă un contrast terenului total diferit între anotimpuri. Crivățul este principalul vânt ce se face resimțit în zonă. Vegetația este abundentă în timpul ploios, iar când este secetă terenul devine arid. Râul Ialomița se află la aproximativ 2 kilometri sud de așezarea medievală, având o alimentare pluvio-nivală, debitul mediu lunar maxim se înregistrează, în luna aprilie, iar cel minim, în luna septembrie.

Astăzi siliștea orașului păstrează un fragment din biserica numărul 1, zid din cărămidă lucrat în stil brâcovenesc, pe care localnicii îl numesc ”Mănăstire”, fundația bisericii a 2-a , fundația edificiului cu contraforturi și fundația casei cu două încăperi.

Din anul 1470 devine prima capitală a județului Ialomița, funcție pe care o va deține aproximativ 300 de ani. De asemenea este locul de naștere al primului reunificator de țară, Mihai Viteazul. Un bust al acestuia se află și în sala de expoziție a bazei arheologice de la Orașul de Floci.

Orașul de Floci, vechi centru medieval, azi dispărut, se află poziționat la limita de sud-est a Țării Românești, pe unul din vechile cursuri ale râului Ialomița, ce se vărsa în Dunăre. Hărțile întocmite în cursul secolelor indică așezarea orașului pe ambele maluri ale râului Ialomița. Astăzi se observă o vale mai pronunțată despre care se afirmă, cu bună dreptate, că a fost vechea albie a râului. Fiind unica așezare din estul Câmpiei Române în epoca medievală, înființarea acesteia a avut loc mai înainte de prima atestare documentară, în acest sens stă mărturie, hrisovul din 8 ianuarie 1392, prin care Mircea cel Bătrân dăruiește Mănăstirii Cozia mai multe sate.

Cercetarea complexă prezintă în general evoluția singurului oraș medieval, dispărut din Muntenia medievală. În secolul al XVIII-lea, după documentele emise, ultimele părți din moșia orașului au ajuns în proprietatea mănăstirilor Sf. Spiridon din București și a mănăstirii Mărcuța, prin actele de danie ale lui Alexandru Ghica (1768) și Alexandru Ipsilanti (1779).

Așadar, cunoașterea cât mai profund posibilă a acestei perioade istorice contribuie la o înțelegere coerentă a fenomenelor evolutive sau involutive produse de-a lungul timpului.

Goția e Terra Incognita din Geția

Olimpia COTAN-PRUNĂ

Interesant cum *națiunile apar și pier* în istorie, la comandă, trasate cu sabia învingătorilor, apoi bine ticluite de *înțelepți slujbași* ai cultului pentru rege și împărat, alternând teroarea armată cu cea spiritual-politică, fără de sfârșit, de-au dispărut milenii din cronologia unor zone importante de pe Terra, de-au rămas numai frânturi din culturi și civilizații considerate dispărute. Urmașii trudesc să recompună Corabia Timpului istoric din aschiile plutitoare în neantul mitologic, în ritualuri, datini și obiceiuri. În acest mod istoria este o haltă prin care în timp au trecut călătorii: unii au rămas, alții mai sunt amintiți, despre unii nu se mai știe nimic și ne-am obișnuit spre *știința noastră istorică* cu apariții și dispariții. Adevărul istoric alungat în adâncuri izbucnește în seisme arheologice, lingvistice, cultice, toponimice, creații materiale, cultural artistice, inițieri sacre cu bogăția lui simbolică.

Cea mai bogată zonă europeană, ce abundă în mărturii străvechi multimilenare, este Vechea Vatră a Europei din cotitura munților Carpați, de la Dunărea de Jos, *unde trăiește azi poporul român,* așa cum argumentează mulți savanți ai lumii. Maria Gimbutas deține autoritatea ca arheolog cercetător în teren, în calitatea sa de fiică a Europei, și reface traseul multimilenar al străvechimii geto-dacilor. Paradoxal este că despre toți vecinii geografici ai geto-dacilor se consemnează istoric când și de unde au venit, iar despre noi numai *tăcere grea*, impusă timp de peste un mileniu pentru termenii *dac* și *Dacia*, pentru *get* și *Geția*, pentru *schiți* și *Schiția*, ținuturi cu resurse de invidiat, protejate de Munții Carpați despre care în scrierile de la începuturile Evului Mediu și până în veacul al XVII-lea se mai amintea doar ca de o *Terra Incognita.* De ce? **Pentru că strămoșii noștri erau deja aici**.

Dintre numeroasele comunități semnalate de istoricii antici la Dunărea de jos, ***prezența Goților Carpi*** în calitate *de atacatori ai romanilor* care îl împing pe Hadrian la 117 *din vestul Mării Negre, cum* scrie G. Pântecan, dovedește că nu sunt popor migrator. Este eludată existența Cotinilor, **Coților** și Cotensilor, Cauconilor prezenți pe harta lui Ptolemeu la anul 114 în curbura estică a Carpaților și se înlocuiește denumirea comunităților Cotinilor Coți din Coția, numită și de V. Pârvan Schyția. *Coții și istoria lor se înlocuiesc* cu cea de ***Goți***, iar Țara Goția e trecută sub tăcere. **Goții** *sunt prezenți în istorie* fiindcă au îngenunchiat invincibila Romă și **Alaric** a restituit avuțiile Vaticanului capturate de armată. La 337 Imperiul Roman **era rupt** spre Apus și Răsărit. Goții conduși de Alaric din Delta Dunării într-o a *doua incursiune* doboară Roma la 23 august 410. Cam atunci numele **Coților,** comunitate din curbura carpatică, a fost înlocuit cu cel de **Goți,** ce a substituit și numele de **dac, get, schit**, aceștia din urmă fiind nedrept scoși astfel din istorie. **Coții** apar o singură dată pa harta lui Ptolemeu, alături de comunitățile Cotinilor, Cotensilor, Caucoensilor. Astfel se produce o mare diversiune milenară, de proporții europene. Aceste comunități făceau parte din marea comunitate a geto-dacilor, cunoscută în istorie cu *numele generic* ***Carpii*** dat de romani pentru *dacii liberi* **din Carpații sud-estici de curbură**. Ciudățenia este că transfugii au *curajul* să ne scrie istoria. Ajungi să te crucești aflând cum așa-zișii migratori veniți de aiurea întemeiază în câțiva ani vetre strămoșești. Printre ei *cumanii*, apoi ungurii, secuii, timp în care inima Europei pare că *rămâne pustie*, de este nevoie ca papalitatea să ne salveze numele țării, cel de Dacia, transferând-o spre Polul Nord până-n Groenlanda, fără geto-daci... Vai de-așa *istorie*! Vai de astfel de consemnări considerate...istorice!

Este o strategie de desființare a geto-dacilor atât de evidentă prin consecințe că nu mai sunt necesare scrierile

sechestrate ca dovezi ale existenței cele mai uluitoare civilizații din Inima Europei. Istoria omenirii nu începe cu scrierea rânduielile stabilite de învingătorii cotropitori. Împăratul Iulian Apostatul (361 – 363) interzice folosirea numelui de **daci, Dacia**, **geți, Geția**, s**chiți, Schiția**. *Goția* e *Țara Goților,dar în Insula Gotland*. **Dacia** este identificată cu **Danemarca**. **Got** și **Goția** se confundă teritorial cu Schiția Nord-Dunăreană, cum scriu istoricii timpului, lucru arătat și de harta istoricului român V. Pârvan. Numele de Dacia a fost dus în vest de *goții/geții* de pe Prut, Nistru, Marea Neagră și Delta Dunării, scrie G. Pânteca, dar… îi consideră **de neam germanic,** deși Sfântul Ieronim în *Biblia Vulgata* recunoaște că sunt de **neam scitic**. Scrierile grecilor și romanilor antici denumesc popoarele din Șciția ca fiind geții, dacii și goții din Hiperboreea. Isidor din Sevilia scrie că *cei vechi i-au numit mai mult geți decât goți*. Regii danezi nu au origine biblică. **Țara Coților** numiți **goți** este localizată în zona **Deltei Dunării, în partea de sud-est a curburii Munților Carpați și la sud de Carpații Meridionali, unde episcopul got Wulfila i-a convertit cu greu la arianism după anul 348**. Împăratul ostrogot Athanaric a trecut în Țara Bârsei, numită de islandezul Snorri Sturluson în secolul al VIII-lea *Caucaland*, zonă în care viețuiau cauconii, din același neam cu coții, cumanii/comanii, goții.

Prelații din *Dacia* erau atribuiți unei *Terra Incognita* de li se adăuga numele localității de origine ocolindu-se apartenența *geto-dacă*. Spre exemplu Niceta e de *Remesiana*, Eticus e *Istricus*. În anul 1069 în nordul Dunării Vlad e domn în *Blahia* **nu în Dacia**, dar în *Codex Rohonczi* scrie: *cu o populație diferită de slavi și unguri*, că *aici trăiau geto-dacii* și *interdicția funcționa*. Ținuturile daco-getice poartă în istorie diverse nume, dar cele de *Dacia, Geția, Schiția* nu mai sunt utilizate nici după ridicarea interdicției, la 1245 la 25 martie, de către Papa Inocenții al III-lea, care îi localizează ca **români** în *apropierea Dunării și a Mării Negre*, aici unde erau în vechime *coții, schiții, geții* și bineînțeles **goții,** aspecte consemnate în scris de istoricii timpului: *Dacia ubi et Gothia* – **Dacia, unde e Gothia**, poziționate pe harta lui Orosius la 416, care descrie *Pământul locuit* unde: *...în est se află **Alania**, în mijloc **Dacia**, unde este situată **Gothia** și…departe… **Germania.*** Guilloume de Jumieges la 1070 scrie în *Istoria dacilor Normandiei*, că: *Dacia care…se numește Danemarca… dacii …spun despre ei că sunt danezi, după numele unui rege, Danaus.* Cartografii și istoricii din secolele V-VI folosesc pentru *goți* numele de *Dacia, daci* și *geți*, de *dacorum, ghotorum, getarum, schites, ca să justifice originea biblică a țărilor nordice*, apelând la numele de Gog și Magog, scrie Isidor de Sevilia la 636. În Diploma Ioaniților (1247) sunt menționate primele **formațiuni politice românești** conduse de Litovoi, Seneslau, Ioan, Farcaș cu nume diferite de *Dacia* sau *Geția*, ținute la index. În vestul Europei cuvântul Ghot este sinonim cu Zeu, fiindcă daco-geții erau considerați în vechime oameni sacri, din *Țara Zeilor,* unde trăiau comunitățile geto-dace, din care erau și **Coții**, numiți **goți** de autoritatea cultică a Romei în declin, ce duce o ofensivă agresivă ca să se impună pe plan religios. Reușită în vest prin violență, dar refuzată de dacii din inima Vechii Europe, papalitatea ocolește numele Cotanilor, Cotinilor, Coților sedentari multimilenari grupați în Episcopia Goților, care devine în secolul al IX-lea Episcopia Buzăului, și care pe la 1200 înființează Episcopia Cumanilor, migratori *turcici, de parcă niște migratori* pot ctitori țări la comandă. Cumanii sunt în fapt Cotanii, Coții. Comanii/cumanii sunt trăitorii din coamele, culmile carpatine sud-vestice, din cotul Munților Carpați. Cumidava străbună e la Râșnov, iar comanii sunt autohtonii de aici. **Cumae** e cetatea de reședință a Sybilei de la care Împăratul Tarquinin cumpără 6 din vestitele cărți cu profeții asupra Romei, scrie N. Densușianu. Nu este o întâmplare că poemul popular scris în secolul al X-lea, *Beowulf*, se intitulează **Cotton Vitelus A XV** și are 3000 de versuri, în care *Geții* se luptă cu un *rege suedez*. Suedia exista în același timp în care Papa Agapet II, la 24 septembrie 954, într-o scrisoare **numește Danemarca cu termenul *Dacia***, apelând la un *Rex Daciae*, în care creștinismul catolic nu exista oficial, după care prin Bulă Papală se creează la 1228 **Provincia Romano Catolică Dacia a Ordinului dominican** ce includea Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda, Estonia, insulele Orknei, Shetland, Islanda și Groenlanda ….și ce dezamăgire că trimișii papalității nu au întâlnit picior de dac, de get, de schit, dar mai ales de goth, de-au tulburat *Istoria.* Așa s-a translatat numele de *dac și Dacia, de got și Goția*, în vestul Europei, iar în Estul ei a apărut o *Terra Incognita*, în care istoria autentică a Daciei e salvată de cultura etnică și limbajul geto-dac. S-a indus ideea că goții sunt nemți, strămoși ai germanicilor, aspect speculat de Iordanes care scrie *Getica* în care preia informații din *Istoria goților* scrisă de Casiodor în Academia creată de Împăratul ostrogot Theodoric cel Mare la Ravena în 551. Cartea lui Casiodor, dispărută și aceasta ca și cele peste 200 de scrieri antice, a renăscut în *Getica* lui Iordanes ce s-a păstrat fiindcă e socotită ca *mărturie* de istorie antică a *poporului german,* după care a fost scrisă și *Cartea eroilor națiunii germane* unde-s evocați:… Zamolse, Dromichete, Burebista, Deceneu, Cotiso, Scorilo, Decebal. Scrisă de Hainrich Pantaleonis, între anii 1562–1571, lucrarea îi asigură pe cititori că descrie viața unor personalități germane care *au împodobit și au făcut mare patria*, scrie D.I. Predoiu. Cum e posibil **ca un popor migrator** să devină așa de numeros într-un timp scurt încât să conducă coaliția antiromană la 269, unde au pierit 50.000 de goți, iar împăratul să se numească și Gothicus? Românul Mircea Eliade a semnalat această translatare de identitate *ce merită a fi cercetată.* Împăratul Aurelian este somat de Regina Daciei, Driantila, să părăsească ținuturile geto-dace, potrivit înțelegerii cu soțul său, Împăratul Regalian, asasinat cu doi ani înainte. În anul 551 bizantinii, cu generalul Belizarie, cuceresc *teritoriile vizigote* riverane Mării Mediterane, care la 589 adoptă religia romano-catolică, dar păstrează și religia ariană până la 722. În istoria normanzilor scrisă de Dudo de Saint Quentin la 1020, sunt localizați ***alanii, dacii și geții*** care erau ***goți***, în Dacia din Danemarca și acest *adevăr ne-istoric* s-a predat sute de ani în școlile nordice. O reconsiderare se face abia în secolul al XV-lea de către Jarl Gallien. G. Pântecan, românul-suedez octogenar, bazându-se pe documentele cancelariei Bisericii Romano-Catolice de la Roma și din cancelariile regilor scandinavi, deschide ușile ferecate ale istoriei, arătând că utilizarea numelui de *Dacia* și *Goția* pentru țările nord-europene este *un subiect neelucidat încă* și istoria europeană are datoria să privească adevărul istoric în față.

Omul-zeu medic Zamolxis văzut de filosoful Platon

Maria CRIŞAN

***Motto**: Odată falsitatea introdusă în istorie,*
este foarte greu de dezrădăcinat, ba chiar şi de recunoscut (N. Densuşianu)

S-au scurs opt, respectiv şase ani de când am scos ediția română şi, împreună cu fiul meu Honorius, cea bilingvă româno-engleză a cărții „Zámolxis primus Getarum legislator", a eruditului suedez CAROLUS LUNDIUS, profesor de ştiințe juridice la Universitatea din Upsala, asesor regal, preşedinte al Curții Supreme de Justiție, Arhiepiscop de Upsala şi autor al unor prețioase cărți juridice, ba chiar şi filologice – totuşi, din păcate, se continuă şi în prezent a se comite nestingherit greşeli, ca şi mai înainte de a fi fost făcută cunoscută românilor această carte.

De aceea am socotit şi socot utilă limpezirea faptelor, căci fiecare zi, lună, an, adăugate la acest pescuit în ape tulburi, face din ce în ce mai dificilă dezrădăcinarea falsității, aşa cum subliniază şi savantul român Nicolae Densuşianu în prefața publicației „Hurmuzaki" din anul 1897, din care am extras motto-ul intervenției mele.

Se comit aşadar, în continuare, greşeli, începând cu chiar numele primului nostru legiuitor – ZÁMOLXIS (cum se află şi în dialogul CHARMIDES al lui Platon), pe care unii cercetători îl consideră a fi fost ZALMOXIS şi, pornind de la această premisă falsă, ei analizează, prin intermediul cunoştințelor de limbă sanscrită pe care le au (i.a. inginerii Mioara ALECU şi Eugen Lăzărescu), silabă cu silabă, ba chiar literă cu literă, numele ZALMOXIS, trăgând concluzii total eronate, de tipul:

a) limba română se trage din sanscrită; b) Geto-Dacii nu au avut o scriere; c) ZALMOXE, adică SALMOKSA, ar fi fost un nume generic, acordat unei anume categorii de preoți daci, formați succesiv în procese de inițiere la nivele înalte (desigur, o asemenea stare se putea instala posterior existenței fizice a lui Z.)

Deşi analizele lor, în sine, sunt corecte (în cazul în care numele nu ar fi fost ZÁMOLXIS, ci ZALMOXIS, iar, cu ajutorul decriptării şi al limbii sanscrite, s-ar fi ajuns la SALMOKSA, repet, analizele sunt corecte, dar premisa, numele de la care s-a pornit, fiind falsă, analizele lor sunt, de fapt, nule. [Tot aşa stau lucrurile şi în ce priveşte concluziile trase de echipa de OVIDIOLOGI din Liverpool care, în urma cercetărilor minuțioase întreprinse în arealul dobrogean, au concluzionat că Ovidiu ar fi inventat exilul], ei pornind de la ideea preconcepută că Tomisul lui Ovidiu ar fi totuna cu actualul oraş Constanța – concluzie logică, dar falsă – fiindcă nu au analizat opera de exil a Sulmonezului, aşa cum s-ar fi cuvenit să o facă, – ci au îmbrățişat ideea preconcepută şi falsă, de fapt, fiindcă premisa de la care s-a plecat fusese falsă: **premisă falsă – concluzie falsă. Falsitatea s-a instituționalizat la noi de jumătate de veac – deci, foarte greu de dezrădăcinat,** după cum o sublinia şi savantul N. Densuşianu, – de la noi s-a extins în lumea largă, pentru că primul exeget al lui Ovidiu – Prof. Dr. Eugen Ovidiu Drîmba – nu s-a orientat după textul ovidian, aşa cum s-ar fi cuvenit să o facă, ci după traduceri, româneşti în speță, false ca toponimie. Şi pentru că falsitatea a fost introdusă de o mare personalitate, este greu de dezrădăcinat; cât de bine se încadrează în context judecata de valoare a istoricului român C.C. Giurăscu, prin spusele: „Cela prouve une fois de plus, de quelle vie tenace peut jouir une fausse opinion lorsqu'elle a été, initialement, formulée par une sommité scientifique ou par une grande personnalité."

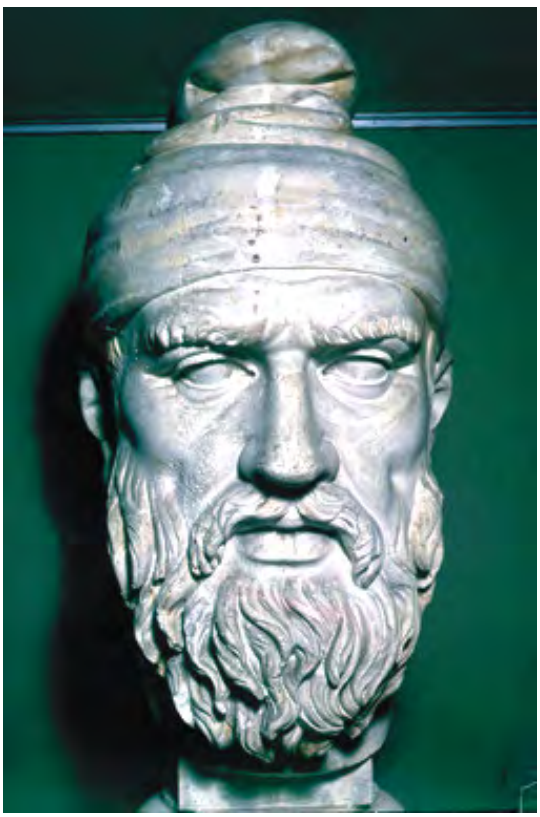

Aşadar, după cercetările minuțioase întreprinse de eruditul suedez CAROLUS LUNDIUS, începând cu manuscrisele, incunabulele,..., existente în arhivele suedeze, în Cronica Sueoniei şi comparate cu cele existente în marile biblioteci europene, inclusiv în Biblioteca Vaticanului (în timpul călătoriei de studii, care a durat ~15 ani, însărcinat fiind de regele Carol al XI-lea cu alcătuirea unei noi legislații – cerință iminentă – ca urmare a faptului că, sub sceptrul acelui rege, Regatul Suediei număra/includea, prin anexare, 18 state şi regiuni), a stabilit numele corect al acestui mare legiuitor ca fiind ZÁMOLXIS ↻ SAMOLSE.

CAROLUS LUNDIUS este primul întocmitor, pe plan internațional, al unui dicționar de cuvinte gete, din care ne oferă, în „Zámolxis primus Getarum legislator", Upsaliae, Henricus Keyser 1687, o sumă suficientă spre a putea judeca lucrurile în limitele bunului-simț filologic. Aşadar, ştim că numele acestui prim şi mare legiuitor al Geților este cel de ZÁMOLXIS, îmbrățişând filiera elină, dar, după mss. din arhivele suedeze, este SAMOLSE şi aşa socotim a fi şi corect: cărturarii nordici merită toată atenția pentru acuratețea ştiințifică (1. întreprindeau călătorii de studii ce durau şi 15 ani; 2. nu plăteau tribut ideilor preconcepute; 3. respingeau amestecul politicului în cercetare; 4. aşterneau pe hârtie numai ce vedeau cu proprii ochi şi ce auzeau cu propriile urechi).

Că strămoşii noştri Geto-Daci au avut o scriere (negată de cei doi cercetători susmenţionaţi), ba chiar cu secole/milenii înainte de întemeierea Romei (în 753 î.C.); că limba română şi multe alte limbi euroasiatice se trag din limba getă, inclusiv sanscrita, de aceea geta s-ar cuveni să fie oficial considerată o protoindoeuropeană, cum de fapt şi este – fapt confirmat prin lexic, iar martori ai acestei stări de fapt ne sunt, în primul rând, savanţi şi gramaticieni romani de talia unui CATO MAJOR, VARRO, Publius Ovidius Naso, Festus, plus: CRIŞAN, Maria – „Cărturari nordici despre Geţi şi limba lor scrisă" – Bucureşti, Arvin Press 2004; „Concordanţe istorice între Traco-Geto-Daci, Hitiţi şi Etrusci, pe bază de lexic şi alfabete"; Dio Chrysostomus – „De Getarum sive Gothorum origine et rebus gestis" – Cambridge, Classical Library, 1961-1964; FRIEDRICH, Johannes – „Hettithisches Elementarbuch" – Heidelberg, Carl Winter Universitätsverlag 1860; JORDANES – „De Getarum sive Gothorum origine et rebus gestis" – Stuttgartiae, Impensis Eduardi Fischhaber 1861; MAGNUS, Johannes Gothus – „Historia de omnibus Gothorum Sueonumque regibus" – Romae, Sumtibus et cura Zachariae Schüreri 1619; MEYER-LÜBKE; W: – „Romanisches etymologisches Wörterbuch" – Heidelberg, Carl Winter Universitätsverlag 1935; VULCANIUS; Bonaventura , Brugensis – „De litteris et lingua Getarum sive Gothorum" – Lugdunum Batavorum 1597.

Mihai Viteazul văzut ca eliberator al naţiunilor balcanice

Prof. Marioara CRISTIAN – Călugăreni

Şi în secolul al XVI-lea confruntările militare în Europa au avut ca „ax central" lupta dintre cele două mari imperii, „Sfântul Imperiu Roman de Naţiune Germană" şi Imperiul Otoman, pentru a-şi împlini, fiecare în parte, visul himeric de „Imperiu Universal" – „mesaj testamentar" al fostului Imperiu Roman al Antichităţii. *Motivaţia* religioasă, şi la un imperiu şi la celălalt, a fost, desigur, componenta majoră a propagandei, dar *fondul real* al confruntării era expansiunea în vederea împlinirii amintitului vis himeric. În cazul Imperiului Otoman, motivaţia religioasă era clar exprimată. În cazul „Sfântului Imperiu" european, cu ascendentul papal asupra „lumii catolice", această motivaţie era mai abil transmisă/inoculată creştinilor catolici care urmau să suporte greul acţiunii, precum odinioară în vremea cruciadelor. Ascendentul papal mai promova un „stimulent" în plus, pentru a-şi „însufleţi" aderenţii/partizanii: aducerea Răsăritului „schismatic" la „dreapta credinţă", deşi în acest secol „dreapta credinţă" catolică, „universală", era puternic afectată de „Reforma" protestantă. Pentru creştinii ortodocşi care deja suportau rigorile ocupaţiei sau suveranităţii otomane, motivaţia religioasă nu era una de propagandă, ci făcea corp comun cu lupta lor de *redobândire* a independenţei naţionale, cum anterior ocupase acelaşi loc alături de lupta pentru *apărarea* independenţei. Ataşamentul acestora la „cauza creştină" europeană era unul firesc şi total antiotoman, fără alte interese sau viclenii colaterale.

Naţiunile balcanice – vlahii balcanici, bulgarii, sârbii, albanezii, grecii –, ocupate de Imperiul Otoman, n-au stat pasive nici mai înainte, dar când Mihai Viteazul, în 1594, a declanşat lupta antiotomană şi a obţinut primele importante succese, militanţii balcanici au văzut în el, pe de o parte un imbold pentru a-şi amplifica propriile lor acţiuni antiotomane, pe de altă parte un posibil eliberator, cu care să-şi poată uni forţele.

Un rol important în lupta antiotomană l-a avut *Republica Raguza* (Dubrovnic) din Dalmaţia, pe ţărmul Mării Adriatice. Vasală Porţii otomane, Raguza obţinuse, în schimbul tributului plătit anual, dreptul de a face comerţ, care i-a crescut considerabil forţa economică; evident – şi posibilitatea de rezistenţă. Negustori reguzani sunt câştigaţi de propaganda antiotomană a papalităţii iar unii din ei au ajuns comisari ai împăratului Rudolf al II-lea, şeful militar al „Ligii Creştine". Negustori raguzani îi mijlocesc lui Mihai Viteazul contacte cu militanţi balcanici iar voievodul valah foloseşte raguzani în propria sa diplomaţie.

În Croaţia, în 1596, voievodul Gheorghe Sencovici cere ajutorul lui Mihai „pentru creştinii din Adriatica", pentru a porni la lupta împotriva turcilor iar în anul următor, 1597, militanţi croaţi şi albanezi, sub conducerea voievodului Grădan, pornesc lupta antiotomană. *Împotriva sârbilor*, răsculaţi în 1594, turcii, aflaţi în dificultate, fac apel la tătari, care reprimă cumplit răscoala. Dar în anul următor, 1595, într-o nouă acţiune antiotomană, incursiuni sârbeşti ajung până aproape de Adrianopol. Răsculaţi din nou în 1597, sârbii trimit solie lui Mihai, aflat atunci la Târgovişte, rugându-l să treacă Dunărea, unde îl aşteaptă 10.000 de luptători sârbi. De altfel, ţinut la curent, prin agenţii săi, voievodul valah era doritor să-i atace pe turci în Balcani, fiind convins că aici „toţi creştinii îi vor sări în ajutor". Luptători sârbi s-au înrolat voluntar sub comanda lui Baba-Novac, cunoscutul oştean credincios al lui Mihai. *În Bulgaria* se manifestă o mare simpatie pentru lupta antiotomană declanşată de Mihai Viteazul, care era aşteptat aici ca eliberator. Centrul rezistenţei antiotomane a bulgarilor era oraşul Târnovo, unde mitropolitul Dionisie Rally era unul din principalii animatori.

În 1595, 2.000 de haiduci bulgari, ajutaţi de sârbi, atacă Sofia, dar Sinan paşa, aflat în drum spre Rusciuc, în campania contra lui Mihai, îi înfrânge pe răsculaţi. O parte dintre aceştia au trecut în Valahia şi s-au înrolat în armata lui Mihai. În mai multe rânduri Mihai a uşurat trecerea în Valahia sa a multor bulgari şi sârbi. Mihai fusese înştiinţat, în februarie 1595, de către creştinii bulgari, că „vor să i se alăture şi să ajute la războirea cu turcii"; îl asigurau că „mai bine de 30.000 de oameni ar sta gata, în păduri, aşteptându-l". În martie 1595 Mihai atacase garnizoanele turceşti la Rusciuc, Vraţa, Silistra iar în luna următoare, aprilie, incursiuni ale valahilor, bulgarilor şi sârbilor au ajuns la o zi şi jumătate de Adrianopol. În mai 1595, o incursiune a lui Mihai însuşi ajunge până aproape de Sofia. Un larg răsunet a avut în Bulgaria victoria lui Mihai la Nicopole, în mai 1595; în luptă au fost distruse 500 de luntri (caiace) cu care Sinan paşa dorea să întindă pod peste Dunăre. Acţiunile lui Mihai la sud de Dunăre au întârziat campania lui Sinan paşa, dar au provocat şi greutăţi de aprovizionare oştilor otomane ce se întorceau din Ungaria.

Cu conducătorii grecilor, în rândul cărora stăruia gândul refacerii Bizanțului, legăturile lui Mihai au fost foarte strânse. Andronic Cantacuzino și frații săi, Dumitrache și Ioan, l-au susținut pe Mihai la obținerea Domniei și l-au încurajat să înceapă lupta antiotomană, chiar dacă nu-i vor fi dezvăluit gândul menționat. Este firesc ca Mihai, un om informat, fiu de grec el însuși, să fi cunoscut un asemenea gând, care includea în el – o soluție importantă! – începerea acțiunii antiotomane în Țările Dacice. Nu avem însă știri că voievodul valah, animat de salvarea Valahiei din situația-limită în care ajunsese și de reconstituirea Daciei, împărtășea himera bizantină, pe care nici aliații săi europeni, catolici ostili „schismaticilor" Răsăritului al căror sprijin fusese Bizanțul, nu „agreau" acest gând.

Mihai intrase în legătură cu capii Bisericii grecilor, precum Maletie Pigas, patriarhul Alexandriei și alții. Unii însă erau pentru o atitudine moderată față de imperiu, chiar pentru ajungerea la o înțelegere, precum acest patriarh al Alexandriei, deși alții, precum episcopul Ciprului, Laurentius Paleolog, erau pentru o acțiune fermă antiotomană a tuturor creștinilor. În Peloponez, grecii se împotriveau turcilor în munți. Mitropolitul Dionisie din Larissa a fost alungat de turci, bănuit de o înțelegere cu Mihai Viteazul, căruia i-ar fi trimis și bani. Aceeași învinuire a fost aruncată și asupra altor ierarhi greci.

În 1598 Mihai întreprinde o nouă ofensivă la sud de Dunăre, atacând și jefuind Vidinul, Nicopole, Filipopoli, Novigrad, Silistra, urmată de o nouă incursiune în 1599, ajutat fiind de voluntari balcanici.

Prin aceste incursiuni care încurajau și amplificau lupta de eliberare a națiunilor balcanice, Mihai își asigura, totodată, „spatele" în perspectiva continuării planului dacic prin unirea Ardealului și a Moldovei.

În continuare, efortul lui a fost canalizat, covârșitor, în această direcție, dar a lăsat și în cadrul națiunilor balcanice o motivație și un mesaj: că lupta proprie, dar și în colaborare cu frații valahi din Țările Dacice, este calea principală în acțiunea lor pentru redobândirea independenței.

Revirimentul balcanic antiotoman din timpul lui Mihai Viteazul, dar și din alte momente, chiar dacă nu atât de favorabile ca acestea, prezintă o importantă lecție a istoriei, valabilă și pentru azi, dar și în perspectivă.

Dintotdeauna Marile Puteri au urmărit expansiunea asupra națiunilor și supunerea lor până la anihilarea acestora prin „globalizarea" pe care o urmăresc azi. Consecvente în acest sens malefic, ele au transformat „Balcanii", în epoca modernă, în așa-numitul „butoi cu pulbere", pentru a putea să domine sud-estul Europei și de aici să „meargă" mai departe. Între alte metode viclene folosite, Marile Puteri – de „ieri" și de „azi" – au recurs și recurg pur și simplu! – și la furtul de identitate națională și la reconvertire religioasă, provocând, în final, vrajbă interetnică și, mai ales, o nefirească ostilitate față de frații valahi de la Nordul Dunării, față de care s-au practicat, de asemenea, amintitele metode viclene, care și-au vădit și încă își vădesc efectele. Or, *ab initio*, prin strămoșii comuni –, națiunile autohtone ale Balcanilor sunt rude bune, de sânge, cu valahii din Țările Dacice. Această rudenie, această frăție, a fost dovedită și de efortul comun pentru eliberare, declanșat de Mihai Viteazul. Descifrarea și conștientizarea acestei frății și a acestui efort ar deschide o perspectivă optimistă în colaborarea în viitor a națiunilor din Sud-Estul Europei, pentru a se dejuca, în zonă, efectul extrem de nociv al infiltrării marilor puteri. Fiecare națiune, prin ea însăși și, deopotrivă, în frăția și unitatea lor de acțiune își apără și promovează interesele firești și legitime.

Istorie și destin în viața personalităților politice românești: Burebista, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza

Conf. Univ. Dr. Elena Tereza DANCIU

Despre strămoșii traci, Herodot scria în cartea a cincia a *Istoriilor* sale: „Neamul tracic este, după cel al indienilor, cel mai mare dintre toate. Dacă ar avea un singur domnitor și ar fi uniți între dânșii, ar fi de neînvins și, după cum cred eu, cu mult mai puternici decât toate popoarele…".

Lipsa de unitate politică a fost și rămâne o trăsătură atavică a națiunii române și probabil unul din motivele pentru care de la începuturi și până în prezent, indiferent de ceea ce am realizat, nu am reușit să ne stabilim locul meritat în istoria universală și mai batem și în prezent la porțile Occidentului. Este un paradox al istoriei noastre moderne și contemporane, ca o țară care are rădăcini străvechi și care a reprezentat izvorul civilizațiilor antice să ceară umil dreptul la recunoaștere.

Responsabilitatea ne aparține pentru că nici în trecut și nici în prezent nu am avut capacitatea de a ne impune prin tot ceea ce a fost reprezentativ în cultura și în tradițiile noastre. De foarte multe ori, din ignoranță sau din rațiuni politice, am șters sau am modificat file din cartea istoriei, iar influențele societății contemporane ne oferă un alt paradox: tendința de a minimaliza importanța educației și de a pune accent pe valorile materiale într-o societate informatizată.

Nu știm în care timp vom învăța că, **fără o istorie obiectivă și recunoașterea propriilor valori, nu vom avea niciodată un destin mai fericit.** Pentru destinul nostru comun s-au sacrificat în repetate rânduri strămoșii noștri. Mulți au căzut pe câmpurile de luptă pentru a ne păstra independența și, cu toate că am avut o civilizație unitară care dovedește o prezență îndelungată în același spațiu, au fost necesare sacrificii pe altarul unității noastre de neam.

Burebista reușea să-i reunească pe „cei mai viteji și cei mai drepți dintre traci"[13] în granițele naturale și să realizeze cel mai mare regat geto-dac, dar în anul 44 î.Hs. avea să fie asasinat „în urma unui complot pus la cale împotriva lui de o mână de oameni"[14]. Marele stat creat în timpul și din inițiativa lui Burebista s-a dezmembrat în patru-cinci formațiuni politice și, în ciuda reluării aceleiași inițiative de către Decebal, statul geto-dac nu a mai avut niciodată aceleași granițe, iar cucerirea

[13] Herodot, *Istorii*, IV, 93;
[14] Strabon, *Geographia*, VII, 3, 11;

romană a oprit din evoluția sa firească unitatea statală și cultura geto-dacă.

După retragerea trupelor și a administrației romane din provincia Dacia, singura formă de organizare socio-politică a rămas obștea teritorială, care a avut marele merit de a fi creatoarea și păstrătoarea valorilor noastre tradiționale, chiar în condițiile vitrege impuse de valul de migrații. Niciuna din dominațiile temporare nu a reușit să dezrădăcineze acest popor și nici să-i transforme cultura și, în ciuda aceleiași lipse de unitate politică, românii au rămas uniți spiritual.

După întemeierea statelor medievale românești, frații de etnie și de limbă au trebuit să treacă secole de-a rândul granițele de la unii la ceilalți, dar au împărțit dreptatea după Legea țării sau Obiceiul pământului și nu după legile Țărilor Române. Legea țării era legea strămoșească transmisă din generație în generație, era obiceiul pământului de care acest popor a fost în permanență legat și ale cărui reguli nescrise a știut să le respecte.

În acest sens, semnificativă ni se pare proba jurământului cu brazda când partea, care trebuia să dovedească linia corectă de hotar dintre două proprietăți, traversa această linie cu o brazdă de pământ pe umăr sau pe cap. Jurământul mincinos atrăgea nu numai o sancțiune laică, ci și pedeapsa divină, ancestrală a pământului pe care l-ai călcat fără a fi de bună-credință.

De asemenea, legătura între membrii străvechilor cete de moșneni numite și obști teritoriale nu era una de sânge, ca în cazul comunităților gentilice, ci una de teritoriu, de spațiu comun pe care locuiau și pe care îl lucrau. Obiceiurile românilor, juridice sau nejuridice, au fost expresia acestei legături și unul dintre motivele principale pentru care vorbim de o cultură unitară al români.

Despre solidaritatea existentă între membrii obștilor sătești, Andrei Rădulescu scria: „Oamenii aceștia știau în același timp să caute a profita de legăturile dintre ei de solidaritate și de a trăi în condiții cât mai omenești, în care sentimentele jucau un rol foarte important. Acesta se petrecea și în zile bune și în zile rele. Iată, să amintim, de pildă, ce se petrecea, mai ales la cei înstăriți, de ziua numelui, la logodnă care se făcea cu mult fast, dar mai ales la nuntă, care nu a fost studiată destul. *Sunt obiceiuri care se găsesc cu mii de ani înainte de Hristos în aceste regiuni*. *S-au păstrat obiceiurile acestea*. Iar afară de aceasta se văd sentimentele care îi lega pe acești oameni de la copil până la baba bătrână”[15]. Această solidaritate s-a manifestat și în domeniul juridic prin existența principiului răspunderii solidare. Neachitarea birului de către moșnean sau răzeș sau săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul obștii atrăgea o responsabilitate comună.

Din păcate, această solidaritate socială și juridică nu s-a manifestat și în plan politic.

Cea de-a doua inițiativă de a-i uni în aceleași granițe pe români i-a aparținut lui **Mihai Viteazul**. În vara anului 1600, el reușea să fie singura autoritate politică din istoria medievală a României care a putut să stăpânească „câteștrele țările românești“, cuvântul lui fiind „ascultat de la Nistru până în Banat și de la Maramureș până la Dunăre. În hrisoavele sale, el se intitulează: „Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești, al Ardealului și al Țării Moldovei“[16].

Din nefericire, această situație nu avea să dureze mult. Aceleași rațiuni și ambiții politice au grăbit sfârșitul viteazului conducător și, implicit, au zădărnicit pentru a doua oară în istoria noastră planurile de unitate politică. În cronici se arată că: „…pizma au pierdut pe mulți bărbați fără de vină, ca și acesta. Căci era de ajutor creștinilor și sta nu ca un viteaz bun pentru ei, cât făcuse pre turci de temerea, de frica lui; iar diavolul ce va binele neamului creștinesc nu l-au lăsat, ci iată că cu meșteșugurile lui au intrat prin inima celor răi, hicleani, până-l deteră și morții. Și rămaseră creștinii și mai vârtos Țara Românească săraci de dânsul“.

Încercările românilor de unitate politică au fost parțial realizate aproximativ 250 de ani mai târziu, în 1859, pe un fond general de autodeterminare a națiunilor. Cel care în 1859 era ales domnitor al Principatelor Române, **Alexandru Ioan Cuza**, a fost silit să abdice în noaptea de 10 spre 11 februarie. Motivul loviturii de stat din februarie 1866 nu l-a constituit „reaua administrație a țării“ ci, așa cum se exprima Mihail Kogălniceanu, „nu greșelile ci faptele lui Cuza au dus la abdicare“[17]. Activitatea reformatoare a lui Cuza i-a deranjat și pe reprezentații conservatorilor și pe cei ai liberalilor, ceea ce a condus la îndepărtarea domnitorului. Nu a fost omorât, dar a fost expulzat și silit să moară departe de țară.

Ceea ce au câștigat românii la 1859 era unirea Țării Românești și a Moldovei într-un singur stat. Însă visul de aur al locuitorilor acestei țări avea să fie înfăptuit abia la 1 decembrie 1918, vis pierdut în 1940, în urma pactului Ribbentrop-Molotov, când România pierdea Basarabia, Bucovina de Nord și nord-vestul Transilvaniei. Pierdute au rămas și astăzi Basarabia și Bucovina de Nord și nu știm dacă acea clipă ancestrală a anului 1918 va mai fi rescrisă în cartea istoriei neamului și dacă va mai trebui să plătim tribut pentru a fi uniți politic.

În plus, în trecut am fost o singură entitate socială și culturală, chiar și separați politic. În prezent, mai ales după decembrie 1989, legile care guvernează societatea sunt cele ale egocentrismului politic, dar și social. Coeziunea socială, respectul pentru acest pământ și pentru aproapele nostru s-au risipit treptat în societatea democratică modernă și contemporană.

Este, deci, o istorie care se repetă și un destin pe care îl retrăim pentru greșeala de a ignora lecțiile pe care această istorie ni le-a oferit.

---

[15] Andrei Rădulescu, *Pagini inedite din istoria dreptului vechi românesc*, Editura Academiei Române, București, 1991, p.73;
[16] Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, Editura ALL Educational, București, 2003, p. 199;
[17] Mihail Kogălniceanu, *Acte relative la 2 mai 1864*, Ediția a II-a, București, 1894, pp. 79-80.

Mihai Viteazul, aventurier sau erou național?

Rodica DODAN

„În țara mea as fi putut să rămân liniştit şi sigur, fără nicio teamă, dacă nu m-ar fi chemat credința mea față de creştinătate. Io Mihail voievod al Ungrovlahiei, al Ardealului si al Țării Moldovei”
Memoriu al lui Mihai Viteazul din anul 1601 către împăratul Rudolf al II-lea.

Şi totuşi cine a fost Mihai Viteazul?

Pentru multă vreme i s-a mai spus şi Mihai Pătraşcu, fiul voievodului Pătraşcu cel Bun (şi, implicit, frate al domnitorului Petru Cercel), atribuindu-i-se, în mod eronat, o filiație nobilă care să îi legitimeze prezența pe tronul Munteniei si, apoi, al Ardealului si Țării Moldovei. Izvoarele istorice susțin însă falsitatea unei asemenea teorii. Cert este că Mihai s-a născut undeva în apropierea Ialomiței, în localitatea Piua Pietrii de azi, în anul 1558, la un an după moartea lui Pătraşcu cel Bun. Chiar si ideea că el ar fi fost un fiu nelegitim si postum al domnitorului valah este puțin probabilă, atâta vreme cât Pătraşcu a murit în anul 1557 în urma unei grele şi îndelungate suferințe, acesta fiind şi motivul pentru care a fost dus de către medicii săi la aerul curat al Vâlcei. Cunoaştem, în schimb, numele mamei sale, Tudora (sau Teodora) Cantacuzino, "o văduvă frumoasă şi bogată din zona Ialomiței", o femeie de neam grec din impresionanta familie a Cantacuzinilor.

Tinerețea lui Mihai este una marcată de treburile negustorești, acolo unde viitorul voievod dă dovadă de o abilitate înnăscută. O cronică polonă îl prezintă ca fiind negustor de vite, în timp ce o alta, spaniola, îl arată ca pe un comerciant de bijuterii. Alături de influentul său unchi Iane Cantacuzino, zis şi Epirotul, Mihai învață turceşte si greceşte şi dovedeşte un real talent pentru ştiințele vremii. Tot prin unchiul său, capuchehaia (reprezentant al domnului la Stanbul), Mihai începe o fulminantă ascensiune pe scara socială. Bazându-se pe averea strânsă în anii tinereții si pe relațiile lui Iane, tânărul este numit bănişor de Mehedinți în anul 1588, moment în care începe achiziționarea primelor sate. Doi ani mai târziu, în 1590, el este numit mare stolnic, pentru ca după alți doi ani, în 1592, să devină mare postelnic. Mai trec doar câteva luni si ambițiosul tânăr este numit mare agă. În tot acest timp, Mihai îndeplineşte si funcție de ispravnic în locul unchiului său care locuia la Istanbul. Sub domnia lui Alexandru cel Rău (1592–1593), acelaşi Mihai devine ban al Olteniei în locul lui Iane.

Averea sa era deja una considerabilă, după propriile declarații, viitorul domn deținând 23 de sate numai în județul Romanați, altele fiind aduse ca zestre de soția sa, Stanca, fiica lui Dobromir, fost ban al Olteniei, în timp ce alte sate de moşneni le dăruise mamei sale. Este evident că Mihai rivaliza cu însuşi domnitorul şi, chiar în aceste momente, sunt lansate zvonurile că ar fi nimeni altul decât fiul lui Pătraşcu cel Bun. Poate ca acesta este motivul pentru care Mihai este arestat şi obligat să jure în prezența a 12 boieri si a domnitorului Alexandru cel Rău că nu are legături cu defunctul voievod, fapt pe care noul ban al Olteniei îl îndeplineşte fără crâcnire. Credibilitatea, însă, a unei asemenea întâmplări este pusă sub semnul întrebării, mult mai credibilă fiind aceea în care Mihai a fost condamnat la moarte în lipsă datorită implicării într-un complot prin care urmărea să ia tronul Valahiei. Cert este că Mihai scapă cu fuga si, pentru două săptămâni, se ascunde în Ardeal. Ia apoi drumul Constantinopolului acolo unde, cu ajutorul unchiului său Iane, al lui Andronic Cantacuzino, fiul lui Seitanoglu, al lui Sigismund Bathory si al agentului englez Barton, reuşeşte să îl înduplece pe sultan si să obțină tronul Valahiei. Sumele pe care Mihai le oferă atât sultanului cât si nobililor turci care să îi faciliteze intrarea la suveran sunt fabuloase, el fiind nevoit să cheltuie aproape tot ce agonisise de-a lungul anilor si chiar să împrumute sume exorbitante. Astfel, în octombrie 1593, noul domnitor al Valahiei intra în Bucureşti însoțit de un alai de creditori dornici să îşi recupereze cât mai repede investiția şi dobânzile aferente, bani pe care Mihai nu îi putea obține decât din satele populate de valahi.

Birurile devin insuportabile, țăranii aleg să fugă de pe moşii lăsând locul turcilor care prinseseră " a se aşeza" şi a înlocui, în multe locuri, populația locală. Muntenia se transformă încet-încet într-o provincie turcească iar banii necesari creditorilor nu puteau fi strânşi cu una-cu două. Dovedind o intuiție caracteristică doar marilor lideri militari şi politici, Mihai nu rămâne indiferent la mişcarea antiotomană ce cuprinsese Europa si, atras de mirajul eliberării țării de către turci şi, nu în ultimul rând, de datoriile grele către creditorii săi, el alege să se alăture Ligii Sfinte europene. Astfel, el nu aşteaptă să fie invitat ci, fapt ce îl caracteriza din plin, ia inițiativa si trimite el însuşi soli în Ardeal şi Moldova, precum si la boierii Buzeşti, pe care îi cheamă alături de el în lupta antiotomană. Rezultatul a fost o înțelegere deplină între cele trei țări. La 13 noiembrie 1594, la doar un an după înscăunarea sa, Mihai cheamă pe toți creditorii la vistieria domnească pentru a "încheia socotelile". Dar socotelile sale erau mai mult decât sângeroase. Tunurile lovesc în plin în mulțimea celor adunați să-si primească banii. Supraviețuitorii sunt masacrați de armata domnească. Au urmat circa 2.000 de ieniceri, întreaga garnizoană turcească din București, în frunte cu emirul. Giurgiul este asediat, dar rezistă în fața armatei lui Mihai. În schimb, La Hârşova, Silistra si Târgul de Floci, turcii suferă înfrângeri zdrobitoare. În Moldova, Aron Vodă măcelerea pe toți otomanii din Iaşi şi dădea semnul unei răscoale generale în cele două țări române.

La Istanbul, sultanul decide înlocuirea "hainilor" si, în fruntea a două armate conduse de Hasan Paşa si Mustafa Paşa, trimite înlocuitorii: Bogdan, fiul lui Iancu Sasul în Moldova, si Ştefan Surdul în Muntenia. În acelaşi timp, suveranul turc asmute asupra lui Mihai pe tătari. Mihai îi întâmpină la 14 ianuarie 1595, în apropierea satului Putinei, apoi, la 16 ianuarie la Stănești. În ambele înfruntări el iese victorios, dar nu poate împiedica unirea celor două armate musulmane. Domnitorul îşi surprinde, însă, adversarul la Marotin, după ce trecuse Dunărea pe gheață si reuşeşte o victorie strălucită. Ambii paşi

sunt uciși, iar înlocuitorul său este pus pe fugă. Armatele sale continuă înaintarea până la Munții Balcani, iar populațiile locale (bulgari, sârbi, albanezi, greci) i se alătură. Răscoale pornesc peste tot şi era evident că sultanul nu va tolera o atare stare de fapt.

Călugăreni – victorie sau înfrângere a lui Mihai?

Răscoala lui Mihai şi a lui Aron Vodă trezise în sânul popoarelor din Balcani speranța eliberării de sub jugul otoman. Haiducii sârbi şi bosniaci, unii dintre cei mai sângeroşi şi mai temuți adversari ai turcilor stabiliți în Balcani, i se alătură lui Mihai Viteazul fără nicio condiție. Printre ei se afla inclusiv temutul Baba Novac, un războinic feroce chiar şi la vârsta de 80 de ani. Din Istanbul pornea, însă, temutul ordin. O armată de circa 40.000 de oameni, (nici pe departe 150.000 – 300.000 cât se vehicula în manualele de istorie postdecembriste), în frunte cu Ferhat Paşa, pornește către Muntenia. Mihai trebuia dat ca exemplu în fața celor care mai aveau idei de rebeliune. Sultanul se răzgândește inexplicabil si îl înlocuiește pe încercatul general cu vizirul Sinan Paşa chiar înainte de a trece Dunărea. Mihai nu reuşește să strângă mai mult de 8.000–14.000 de oşteni, cărora li se adaugă un contingent de 2.000 de unguri şi circa 200 de cazaci. Se părea că totul se va sfârşi într-o baie de sânge pentru valahi.

Conştient că nu poate înfrunta o asemenea armată în câmp deschis, Mihai Viteazul alege aceeaşi tactică pe care şi marele Ştefan voievod o folosise la Vaslui, anume alegerea unui teren prielnic care să nu permită desfăşurarea trupelor otomane. Iar acest loc a fost satul Călugăreni din apropierea Giurgiului. La 13/23 august 1595, valahii îşi încep ofensiva. Primul lor atac are darul de a îi duce până aproape de corturile turcilor, dar contraofensiva ienicerilor îi face să se retragă peste Neajlov, lăsând în urmă 11 tunuri. Ungurii nu iau parte la luptă, preferând să se folosească doar de artilerie împotriva trupelor ce înaintau amenințător. Este momentul în care Mihai alege să pună totul în joc. În fruntea ostaşilor rămaşi, el se regrupează şi pornește un contraatac fulgerător. Doi paşi sunt uciși chiar de către domnitor, în timp ce detaşamentul unguresc decide, în final, să lovească din flanc. Cazacii şi un mic grup de ardeleni, după ce învăluiseră armata turcească, atacă din spate creând un haos general printre turci. Totul se transformă într-o retragere dezorganizată, însuşi Sinan fiind la un pas de a-şi pierde viața în tumultul de oameni şi animale. 3.000 de turci îşi pierd viața în luptă, iar muntenii reuşesc să recucerească tunurile pierdute. Dar victoria lui Ştefan de la Vaslui nu mai putea fi repetată.

Turcii erau încă mult prea mulți. Întăririle se aflau pe drum iar spionii lui Mihai îl avertizaseră deja de iminența sosirii lor. Pierderile în rândul armatei muntene erau uriaşe, astfel că domnitorul alege să se retragă în Transilvania, lăsând liber invaziei otomane. La fel ca la Rovine, victoria pe câmpul de luptă rămăsese a românilor, turcii fiind, însă, cei care ocupau Muntenia.

Între timp, după o noapte a nunții care se dovedise un fiasco, Sigismund Bathory alege să îşi părăsească mireasa, pe Maria Cristina, si, cu inima frântă, alege să îşi aline durerea în război. Era semnul pe care îl aşteptase atâta vreme Mihai. Sigismund aducea cu el 22.000 de secui, 15.200 de soldați ardeleni şi 63 de tunuri. Moldova răspundea şi ea chemării domnitorului muntean cu 3.000 de oameni şi 22 de tunuri. Lor li se alăturau şi 300 de italieni, experți în asedii şi arme de artilerie trimişi de ducele din Toscana. Sinan, fără să ştie ce îl aştepta, alege să treacă Dunărea şi să lase la Giurgiu doar ariergarda si o pradă uriaşă. Un adversar prea mărunt pentru armata creştină. Giurgiul cade în urma unui atac violent, transformând expediția de pedepsire ordonată de sultan la stadiul unui eşec răsunător. Cronicarul turc Naima, nota cu amărăciune: "O asemenea retragere dezastruoasă şi înfrângere n-a mai fost pomenită în istorie". În schimb, Muntenia, în frunte cu Bucureştiul, era o ruină. Războiul transformase oraşele în grămezi de resturi fumegânde, iar satele se deşertau în lipsa oamenilor care aleseseră fuga sau moartea în luptă.

Mihai Viteazul şi căluşarii, față cu dacismul

Silviu N. DRAGOMIR

Xenophon din Efes (sec. II–III) descrie în *Anabasis* un dans care ne apare surprinzător de asemănător căluşului: El spune: *După ce libațiunile au avut loc şi s-a cântat un <pean>, s-au ridicat mai întâi tracii. Cu acompaniament de «aulos», jucară înarmați. Săreau în aer cu o mare uşurință şi fluturau în mâini săbiile lor. La sfârşit, unul dintre ei* (vătaful?) *îl loveşte pe altul... care cade cu o destulă dibăcie... Învingătorul îl despoaie de arme pe învins şi, iese cântând... Restul tracilor îl poartă pe celălalt ca pe un mort. Însă, acest dansator era, pe de-a-ntregul nevătămat*". Suntem - pare-se - în fața celei mai vechi descrieri a dansului "căluşul", mai ales în cazul că luăm în considerare scena specifică: dans bărbătesc, de grup, cetaşii poartă arme, iar stilul de mişcare este cu sărituri înalte, ritmate şi de o mare îndemânare -, în plus mai apare simularea unei morți ritualice ş.a.

Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei* (anul 1716) descrie şi el acest dans specific:

"Căluşul se compune dintr-un număr nesoț de jucători: şapte, nouă sau unsprezece. Aceştia se numesc căluşari... Ei îşi pun o coroană pe cap, împletită din foi de pelin amestecate cu alte flori... Toți țin în mână o sabie cu care ar străpunge îndată pe oricine... Au peste o sută de jocuri diferite, cu mişcări anume întocmite, unele fiind aşa de meşteşugite încât se pare că nici nu ating pământul când joacă, ci, că parcă zboară prin aer"

Demn de relevat e faptul că privind vechimea dansului căluşarilor, numărul părerilor e cam aproape egal cu al cercetătorilor care au încercat să determine sorgintea acestui joc.

Nicolae T. Cernea este acela care coboară cel mai mult perioada de închegare a dansului, afirmând că procedura stabilirii vătafului, alegerea componenței cetei, inițierea colectivă, jurământul sacru, ca şi modul comun de viață pentru

perioada cât fiinţează ceata de călușari, vin din substratul ultra-arhaic al neoliticilor, care, cu multe mii de ani în urmă umpleau monogenetic, sau prin roiri succesive, vastul spațiu danubiano-carpato-pontic de curând deglaciatizat. Atunci, prin schimb de păreri şi de experiență, populațiile de culegători, vânători, păstori şi mai la urmă agricultori au imaginat şi creat practici prin care să-şi asigure adaptarea la noul mediu, ca şi la perpetuarea speciei. Toate au avut la origine instructaje colective, dublate de inițieri. Ele erau fie primare, sau *clanice*, pentru toți copiii de ambele sexe ajunşi la vârsta de 10–14 ani, fie superioare, sau *tribale*, pentru candidații la conducerea vieții tribului –, când viitorii conducători politici, religioşi sau de altă natură – cum erau *vătaful* de călușari ori *şamanul*, primeau riguroase inițieri în speță.

Toate *formele de inițiere* au evoluat cu timpul în asociații secrete specializate, sau organizații religioase pe bază de mistere, dar au fost nevoite să se estompeze în fața creştinismului, sau să dispară definitiv. Foarte puține dintre ele s-au metamorfozat pentru adaptări în vederea acceptării lor încă din perioada primitivă a creştinismului. Pentru a fi tolerate de biserică, s-a renunțat la fondul inițiatic, păstrându-şi doar forma, scenariul ancestral sau, uneori, doar părți din acestea.

Nicolae Miulescu, topograf şi cercetător al istoriei noastre vechi, este acela care plasează sorgintea călușarilor în perioada tracă, el amintind (singurul!) de o *Sărbătoare a Călușarilor*, pe care o consideră cea mai mare sărbătoare a strămoşilor noştri geto-daci. Delir? Se poate, dar el vedea originea certă a *Călușului* în cultul mesagerului care pleca la "Zalmokşa" (denumirea îi aparține). Acestui inițiat, după ce i se încredința mesajul ce trebuia să-l rostească în fața zeului – pentru păstrarea desăvârşită a tainei, a secretului – i se punea un căluş în gură. Deci, "alesul" (inițiatul), devenea prin aceasta, "*Călușar*".

Theodor Speranța, se aliniază şi el la sorgintea tracă a dansului, afirmând că *Miorița* şi *Călușarii* sunt *obiceie venite de la daci, iar ei trebuiesc căutați mai adânc în timp...*

Horea Barbu Oprişan este un adept al originii romane a călușarilor (v. *Călușarii*) şi insistă foarte mult asupra efectelor tămăduitoare ale dansului. Dealtfel, ca şi: **Ion Heliade Rădulescu** (*joc al romanilor întocmit de strămoşul Romulus pentru răpirea Sabinelor*").

Romulus Vuia aprofundează legătura mitică dintre astrul solar şi călușari, care-şi încep şi termină jocul la răsăritul şi, respectiv, apusul Soarelui, dar susținând şi o legătură între iele şi călușari. **Ovidiu Bârlea**, este aproape de teoriile lui Romulus Vuia, văzând în jocul călușarilor "*contopite două reprezentări principale: una legată de venerarea ielelor şi a doua legată de cultul cabalin, deci de vechiul cult totemic al calului*". Şi, oarecum concluzionând: "*Supoziția latină trebuie părăsită, faptele confirmând o sorginte cu mult mai veche: traco-geto-dacă –, în orice caz pre-romană*. Jocul lor a fost analizat şi de alți cercetători, dintre care îi amintim pe **Teodor T. Burada, Ion Muşlea** şi **Mircea Eliade**.

Indiferent de cum numim dansul analizat: căluş, călușari, hălăişa, călușeri sau căiuți –, respectivul joc venit din adâncul protoistoriei noastre nu are egal în spectaculozitate şi dinamism. Şi nu putem neglija nici contribuția acestui dans arhaic la unitatea de neam şi limbă a poporului nostru. Şi cum putem neglija realitatea care consemnează efortul de redeşteptare a mândriei naționale în acele momente sărbătoreşti, când în fața obştilor rurale din Câmpia Ardeleană, Bihoreană, Orădeană sau Bănățeană – ca şi în creierul munților – apăreau asemenea falnici flăcăi care, mândri şi slobozi, încinşi cu tricolorul nostru, marcau prin acest dans fantastic forța şi perenitatea poporului român? În mod cert, prin legăminte sacre şi de nezdruncinat, călușarii au transmis timp de mii de ani copiilor lor, ca şi copiilor copiilor lor un schimbul de ştafetă, contribuind la cauza dacismului.

Poate tocmai de aceea, în momentele sărbătoreşti de mare impact pentru națiunea română, înaintaşii noştri consemnau caracterul festiv prin însuşi dansul fascinant al călușarilor. Chiar şi scriitorul maghiar Dorzsa Daniel (v. *Korniss Ilona* – Pesta, 1850) consemnează că Mihai Viteazul (*Malus Dacus*) şi-a serbat victoria alipirii Ardealului pe *Câmpia de la Alba-Iulia*, la 10 octombrie 1599: "*La serbare participau şi oşteni de-ai lui Mihai Vodă, călușarii, sub comanda vornicului Baba Novac, boier din Muntenia, aceştia producând următorul joc: Într-un cerc mai larg erau aşezați doisprezece stâlpi pe vârful cărora se aflau table de un stânjen pătrat. Pe fiecare se posta câte un jucător în costum de aceeaşi croială purtată şi astăzi* (deci în 1850) *de jucătorii munteni... În jurul stâlpilor se aflau înşirați una sută de călușari, după datina poporului, cu mâinile pe bâtele lor ghintuite cu argint. Pe cap aveau căciuli de miel negru, împăunate cu pene aurite. Purtau cămăşi albe până la genunchi, care se contrăgeau în crețe fantastice printr-un brâu de piele, încărcat cu bumbi*". Acolo, "La Furci" – unde jucaseră călușarii lui Mihai Viteazul - aveau să fie, peste timp, martirizați românii dornici de libertate.

În 1919, când Armata Română a definitivat *Marea Unire* opunându-se ororilor lui Bela Khun – şi spre a consfinți hotărârea din 1 Decembrie 1918 – la fraternizările dintre armată şi populație, de la Sibiu până la Oradea au fost repetate cele petrecute pe vremea Viteazului prin participarea îndrăgitelor formații de călușari –, pentru a marca legătura dintre vechiul nostru dans străvechi şi nebiruitul sentiment al dacismului peren.

Cu opincile lor, acei călușari români au bătut – cu o nestăvilită frenezie – pământul care, de atunci, le-a revenit pentru totdeauna...

Malus Dacus – Mihai Viteazul
„Restitutor Daciae“

Silvia DRUMEA BALCANU, Italia

Un an nou, un alt strălucit Congres Internațional de Dacologie!

Din Italia, de unde gândul meu a călătorit mereu spre patrie, am venit cu sufletul deschis să vorbesc despre marele reunificator de țară, despre eroul veşnic tânăr şi veşnic demn de evocare: Mihai Viteazul.

Deoarece Timpul este inamicul numărul unu al erei moderne în care trăim, deci din lipsă de timp, încerc să fac în mod cât mai succint un portret- rezumat, să spun aşa, al uneia dintre personalităţile politice de vârf din istoria românilor.

1. ISTORIC

”Pe-un picior de plai, / Pe-o gură de rai, /Iată vin pe cale, /Se cobor’ la vale”/…

După Burebista, care i-a unit pentru prima dată pe cei trei ciobănei într-un singur stat ce avea să poarte un nume cu o puternică rezonanţă istorică, DACIA, iată că pe acest picior de plai apare un alt nume ce avea să facă marile puteri ale timpului să tremure. Acest nume este Mihai Pătraşcu, supranumit Viteazul sau Malus Dacus, ce ocupă un loc important în primplanul istoriei României. Fiul Teodorei Cantacuzino îşi începe ascensiunea politică ca stolnic al curţii, postelnic, agă, ban al Craiovei până la a ajunge pe tronul Valahiei în anul 1593. La alegerea acestuia de către sultan, el este susţinut de unchiul său, Iane Cantacuzino, de patriarh şi de alte personaje importante la Poartă. Mihai formează alianţa antiturcă cu Sigismund Bathori şi cu voievodul Moldovei Aron Vodă, iar după aderarea la „Liga Sfântă”, porneşte campania antiotomană contra Înaltei Porţi. Luând poziţie, acţionând cu determinare, provoacă schimbări decisive, surprinzând lumea, demonstrând capacitatea de a obţine maximul, condiţiile nefavorabile transformându-le în avantaje pentru el. Campania necesită multe cheltuieli ceea ce aduce Valahia într-o stare critică; astfel, cu visteria goală, constrâns de împrejurări, aplică o soluţie necesară supravieţuirii statale şi dă legea legării ţăranilor de glie. Această campanie îl arată lumii pe adevăratul Mihai Vodă, ca o puternică personalitate politică, bun strateg militar, curajos şi temerar, multe din bătăliile sale fiind un exemplu de artă militară. După victoria de la Şelimbăr asupra lui Andrei Bathory la 1 noiembrie 1599, Mihai intră triumfător la Alba Iulia şi, chiar dacă nu este aplaudat de nimeni, primeşte cheile cetăţii de la episcopul Napragy. La 28 februarie 1600, demonstrează a fi un subtil politician şi strateg de geniu întâlnindu-se cu ambasadorii Poloniei la Braşov, acceptă sovranitatea acesteia în schimbul recunoaşterii titlului de principe al Valahiei, Transilvaniei şi Moldovei, pentru sine şi moştenitorii săi. La 14 aprilie pătrunde, prin mai multe puncte, în Moldova. Însuşi Mihai fiind în fruntea trupelor, avansează pe Valea Trotuşului şi-l învinge la Bacău pe Ieremia Movilă. Unirea pune în evidenţă superioritatea personajului politic, Mihai Vodă cel Viteaz. Din cauza conflictelor interne provocate de nobilimea maghiară în Ardeal a Movileştilor susţinuţi de poloni în Moldova, cât şi contextului politic înconjurător, marea unire se destramă. Fugind la Praga, Mihai îl întâlneşte pe împăratul Rudolf al II-lea care îi promite că-l va susţine în luptă. Într-adevăr, începe campania de recucerire ajutat de generalul Basta, înfrânge la Gorăslău pe Sigismund la 3 august 1601 continuând cu recuperarea Valahiei, însă câteva zile mai târziu a fost asasinat mişeleşte, din ordinul împăratului, la Câmpia Turzii.

2. OMUL

Fiecărui om la naştere i se dă un destin, iar de soarta anumitor oameni este legat un anumit destin istoric, practic fiecare este liber să se sustragă momentului, consolându-se, sau îl poate trăi aşa cum e, însă cel al lui Mihai Vodă curgea fatal pe traiectoria ce-i aparţinea, făcându-i imposibilă sustragerea. Conştientizând că este ceva ce izvorăşte din adâncul fiinţei sale, descoperind semnificaţia spirituală a propriei existenţe, va încerca să dea un alt sens realităţii, neacceptând o subjugare oarbă. Deoarece cine se târăşte riscă să fie călcat, Mihai alege riscul, ameninţarea constantă a morţii apreciind ceea ce este important în viaţă, gloria, cucerind onoarea eternă. Fire ambiţioasă, doreşte să lase un semn de neşters în istorie, riscând tot ce avea şi, cum din ambiţie se naşte gloria, el ajunge imortal prin realizările sale, cucerind gloria eternă. În memoriul adresat împăratului Rudolf al II-lea, Mihai Viteazul spune: „În această ţară aş fi putut trăi liniştit, sigur şi fără nicio frică, dacă nu mă simţeam chemat de credinţa mea faţă de Maiestata Voastră şi faţă de întreaga Creştinătate. Eu însă, nevrând să sporesc puterea turcilor prin ostaşii mei, spre distrugerea creştinilor, de bună voie m-am arătat gata a lua parte la Liga Creştină, fapt prin care mi-am făcut pe tiran duşman de moarte.”

3. SIMBOL

Unirea celor trei principate române a însemnat reîntregirea familiei, formarea unui întreg, întreg ce generează putere: - puterea de a înfrunta greul; -puterea de a ţine fruntea sus; - puterea de a îndepărta duşmanul. Uniţi am devenit puternici, uniţi am devenit periculoşi pentru inamicul dinafară, uniţi am fost invidiaţi şi temuţi. Înfăptuită unirea, măreţul om politic adoptă aceeaşi stemă pentru toate teritoriile; construieşte o biserică la Alba Iulia; acordă anumite înlesniri preoţilor şi iobagilor; numeşte mitropolit al Transilvaniei pe Ion de la Prislop. Steagul lui Mihai Viteazul este simbolul perfect al personalităţii acestuia: arborele, pe a cărui coroană verde a aşezat corbul cu steaua şi crucea dublă în cioc. Arborele, simbol mitologic, reprezintă „Axa Lumii” ce uneşte cerul cu străfundurile Pământului, prin intermediul rădăcinilor căruia au venit la lumină strămunii omului, iar a cărui coroană atingând cerul vine în contact direct cu Puterea Divină. Acvila regală este mesagerul omului către Atotputericul, simbol meteoric al nobilităţii şi discernământului, indică expresia maximă a spiritului celui pe care-l reprezintă. Mitul arborelui rămâne unul dintre cele mai surprinzătoare pe care umanitatea a conceput-o, pentru a explica atât constituţia universului, cât şi locul pe care omul îl ocupă.

4. PĂMÂNTUL MAMĂ

Divinitatea Pământului Mamă este foarte veche, atemporală aş spune, iar Zeiţa Mamă era întruchipată pe pământ de sacerdotesele regale. Strămoşul mitic ce reprezintă spaţiul carpatic este DOKIA sau BABA DOKIA, iar noi, dacii, locuitorii acestor plaiuri străbune, suntem fiii ei legitimi. Faptul că aceste teritorii îi poartă numele vorbeşte de la sine de importanţa personalităţii acesteia. Mircea Eliade spune că „...bătrâneţea” înseamnă clipa în care Lumea a început să se dezvolte, deci momentul în care şi-a făcut apariţia Timpul; altfel spus, „bătrâneţea” este o formulă a Timpului primordial, a

„primului Timp", deci bătrânețea Dokiei înseamnă că ea s-a născut înaintea Lumii, deci a văzut Lumea născându-se și Timpul ivindu-se. Pentru a te simți cu adevărat liber, trebuie să ai rădăcini adânci care să te susțină. Spunând *rădăcini* spun origini, spun trecut, spun strămoși, spun istorie și – de ce nu? – mitologie. Solidaritatea mistică cu pământul natal este o forță magnetică obscură ce supraviețuiește, se manifestă și o percepem fiecare dintre noi. Sentimentul mitic al autohtoniei s-a manifestat în mod deosebit și în personalitatea lui Mihai Viteazul. Sentimentul că Pământul te-a născut, așa cum a dat naștere rîurilor, copacilor, stâncilor, sentimentul că „aparții locului", sentimentul de „înrudire cosmică" cu mediul înconjurător, este un sentiment ce depășește solidaritatea familială. Mihai o recunoaște într-un memoriu adresat ducelui de Toscana, Ferdinand I, în 1601: „ Nu am pregetat să mă alătur cu puterile mele și cu cheltuieli uriașe la creștinătate, nefiind cunoscut de nimeni și nici nu le-am făcut silit de cineva, ci ca să am și eu un loc și un nume în creștinătate, am părăsit toate celelalte prietenii ce le aveam. Astfel, rog toată creștinătatea să-mi stea în ajutor, căci am pierdut tot și țări și bogății și soție și copilași și în sfârșit tot ce am avut pe lume."

5. MOARTEA

Talentul, genialitatea, triumful sunt calități ce stârnesc invidia. Pentru cel de la conducerea unui mare imperiu este greu de acceptat că într-o țară mică și neînsemnată poate să se nască un personaj ilustru, succesele sale fiind uneori atribuite hazardului. În timp ce gloria fuge ca și umbra, răzbunarea este ca și foamea: mereu mănânci, mereu ți-e foame, așadar fu ordonată uciderea lui Mihai ce devenise incomod.

Această dramă trebuie să amintească românilor că suferința nu este niciodată definitivă, că moartea este urmată de o reînviere întotdeauna, că orice înfrângere este anulată și depășită prin victoria finală, victorie ce peste câteva secole va face să răsune, peste aceleași meleaguri, peste aceiași fii ai Dokiei reuniți, să răsune un „... hai să dăm mână cu mână/ cei cu inima română...". Mihai Viteazul, prin unirea celor trei principate române, a influențat istoria, lăsând urme de neșters în memoria românilor reactualizând ideea de independență, unire... uitată și pierdută de-a lungul secolelor

Deoarece cuvintele sunt forma practică a gândului, dați-mi voie să-l citez pe miticul Mihai Eminescu:

„ Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie:
Era pe când nu s-a zărit
Azi o vedem și nu e."

Asasinarea Viteazului Mihai cauza și consecința nenumăratelor trădări

Prof. Vlad GHEORGHE
Student Bogdan Filip GHEORGHE

Popoarele balcanice au văzut în Mihai un mare conducător, eliberator și unificator. În perioada noiembrie1594-martie 1595, Mihai execută următoarele operații ofensive:

Anul 1594:

- La 13 noiembrie la București sunt uciși cămătarii și creditorii levantini și oastea turcească de supraveghere, ce număra câteva mii de oameni;
- La 15 noiembrie atacă orașul Giurgiu, ucide pe toți turcii găsiți aici, scăpând numai 2 dintre ei, care trec Dunărea înot și vestesc despre prăpădul dezlănțuit de voievod;
- La 10 decembrie, la ordinul lui Mihai, Albert Kiraly, comandantul detașamentului ardelean, atacă Orașul de Floci și ucide toți turcii prinși aici;

Anul 1595:

- La 01 ianuarie 1595 este atacat și distrus orașul Hârșova;
- La 06 ianuarie este atacat orașul Silistra;
- 14-25 ianuarie, în trei bătălii succesive: la Stănești, Putineiul și Șerpătești sunt distruse armatele turco-tătare trimise pentru a-l scoate din domnie;
- În februarie sunt atacate cetățile Rusciuc, Șiștov, Cernavodă, Babadag, Varna iar haiducii bulgari incendiază Sofia;
- În martie este luată cu asalt Cetatea Brăilei.

Lupta antiotomană progresa cu mare succes. Turcii răspund pregătind o mare expediție contra lui Mihai, condusă de Sinan-Pașa.

În fața pericolului, Mihai și-a dat seama că singur nu poate rezista puhoiului turcesc, având nevoie de aliați. De aceea trimite în Transilvania o delegație de 12 mari boieri în frunte cu mitropolitul țării –Eftimie.

Această delegație a fost prima care l-a trădat pe Mihai, pentru că prin tratatul încheiat, la 20 mai 1595, Sigismund Bathory era recunoscut și ca domn al Munteniei, iar Mihai devenea locțiitorul său, puterea sa era micșorată, fiind pusă sub tutela celor 12 boieri care au fost incluși în Dieta Transilvaniei.

În împrejurările grave în care se afla țara, Mihai a fost obligat să accepte tratatul, dar recunoștea că: "**Am fost trădat, înșelat, fără niciun fel de rușine".**

În iunie 1595, situaţia Vlahiei devine şi mai gravă, deoarece Sigismund Bathory l-a înlocuit din domnia Moldovei pe aliatul lui Mihai, Aron-Vodă, cu Ştefan Răzvan, care în condiţii umilitoare îşi recunoştea vasalitatea faţă de Sigismund. Mihai nu şi-a pierdut cumpătul nici în aceste grave împrejurări, întârziind cât a putut trecerea otomanilor peste Dunăre, ca oştile din Transilvania şi Moldova să-i vină în ajutor. Dar moldovenii şi transilvănenii au întârziat cu ajutorul promis.

Situaţia lui Mihai era gravă pentru că î**n tabăra sa se aflau o serie de boieri în frunte cu vistiernicul Dan**, **care erau gata să-l trădeze**, să-l dea pe mana lui Sinan –paşa, căruia "să-i mulţumească că i-a scăpat de un domnitor zurbagiu şi răzvrătit, gata oricând de războaie". **În campania de la Călugăreni, tactica aplicată** (atacul prin surprindere de la Hulubeşti şi atragerea voită a otomanilor spre Călugăreni, în mlaştinile formate de râurile Neajlov şi Câlniştea, împiedicând astfel desfăşurarea de forţe turceşti, aşezarea pe malul nordic al Neajlovului a celor zece mii de oameni pe două linii şi 10 tunuri, iar la nord de Călugăreni constituirea unei rezerve de 6.000 de oameni şi 2 tunuri sub comanda lui Albert Kiraly, distrugerea cu artileria a unui punct obligat de trecere – podul de pe Neajlov, atacul concentric asupra podului şi reluarea dispozitivului iniţial, replierea spre locul de dispunere a rezervei într-un dispozitiv în formă de unghi, cu flancurile refuzate, şi executarea apoi a unui puternic contraatac), **exemplul personal şi vitejia lui Mihai au însufleţit mica sa oaste de zece ori mai puţin numeroasă decât cea otomana obţinând o victorie strălucită.** În luptă au pierit patru paşale, şapte sangiaci şi mii de turci.

Victoria de la Călugăreni a avut un larg răsunet european, pentru că în armata sa, pe lângă români, luptau şi greci, bulgari, sârbi, albanezi, el devenind, de fapt, conducătorul întregii lumi balcanice ce dorea să scape de asuprirea otomană.

Mihai, pe lângă prieteni şi oameni de nădejde, a avut parte şi de duşmani pe măsură, perfizi, răzbunători, trădători, care-l vânau atât în ţară cât şi în afara ei. Astfel, chiar oamenii aliatului său principal, împăratul Rudolf al II-lea, nu se bucurau, ci se speriau de **grandiosul plan pe care îl făcuse Mihai, care vroia să ridice contra turcilor toate popoarele balcanice şi să ajungă astfel cu oştile reunite până la zidurile Istambulului.**

De aceea, **marea sa realizare la 1600 a fost efemera unire care a durat câteva luni, până în toamnă când duşmanii săi s-au coalizat împotriva sa**.

Primul mercenar care l-a trădat pe Mihai a fost generalul austriac Gheorghe Basta pe care împăratul Rudolf îl trimisese în Ardeal ca să-l ajute pe Mihai, dar acesta nutrea să ajungă el stăpânul Transilvaniei. Basta a reuşit să-l facă pe căpitanul lui Mihai – Aga Lecca – să-i permită să treacă pe lângă Cetatea Chioar, pe care acesta trebuia să o apere şi să nu permită nimănui să treacă spre interiorul Transilvaniei. În acest fel, **cu ajutorul trădătorului Aga Lecca, Basta a ajuns la Alba-Iulia unde a trecut pe faţă de partea nobililor maghiari**, nemulţumiţi că erau conduşi de un valah spunând ca „acum vrea să-i ajute pe magnaţii maghiari să-l alunge pe valah". Dar nevrednicul **Basta nu ştia că cine trădează are şi el parte de trădare,** căci nobilii maghiari l-au acceptat pe moment, nu ca să-l recunoască ca voievod, ci ca să-l readucă la putere pe vechiul lor principe Sigismund Bathory.

Apoi l-au trădat pe Mihai nobilii maghiari, în frunte cu Ştefan Czaky, Gaspar Korniş, Moise Secuiul şi alţii, care-i juraseră credinţă pe Biblie şi în care Mihai îşi pusese încrederea. Aflând de trădarea lui Aga Lecca şi de cea a lui Basta, Mihai a părăsit Moldova şi a trecut în grabă în Ardeal, cu puţini ostaşi, pentru a se confrunta cu trădătorii.

La 18 septembrie 1600, a avut loc bătălia de la Mirăslău. În această confruntare Mihai a fost trădat de lefegii cazaci care, la primul atac al mercenarilor lui Basta, au înclinat steagurile şi au trecut de partea acestora, trădându-l pe cel căruia îi juraseră credinţă. Şi în bătălia aceasta Mihai a făcut minuni de vitejie bărbătească, la fel ca la Călugăreni sau Şelimbăr, s-a aruncat eroic în luptă, dar nu mai avea cine să-l urmeze căci lipseau de lângă el fraţii Buzeşti şi Udrea Băleanu şi Banul Manta. Disperat, **Mihai a smuls steagul alb, cu scutul verde şi cu crucea în cioc şi a trecut Mureşul înot, nevoind ca acest standard al biruinţei să rămână în mâna trădătorilor săi.**

Mihai a fost trădat a doua oară de generalul Basta în august 1601, (împăcarea lui Mihai cu Basta o realizase împăratul Rudolf) după victoria de la Gurăslău. **Cu aprobarea tacită a împăratului Rudolf al II-lea Basta pune la cale asasinarea lui Mihai**, care s-a realizat la 19 august 1601, la Câmpia Turzii. Iată cum descrie letopiseţul Cantacuzin acest asasinat: *„iar când fu într-o dimineaţă, văzu Mihai oaste nemţească venind către cortul lui, unii călări, alţii pedeştri şi socoti Mihai Vodă că aceştia sunt ajutor lui şi nimica de dânşii nu se temea, iar ei procleţii* ***(trădătorii)*** *nu au fost ajutor, ci vrăjmaşi. Şi dacă văzu că sosesc ieşi Mihai Vodă din cortul său, înaintea lor vesel şi zice: „Bine aţi venit voinicilor, vitejilor". Iar ei se repeziră asupra lui ca nişte dihănii sălbatice cu săbiile scoase. Ci dete unul cu sulița de-l lovi drept în inimă, iar altul degrab îi tăie capul. Şi căzu trupul lui cel frumos ca un copaci pentru că nu ştiuse, nici se prilegise sabia lui cea iute în mâna lui cea vitează. Şi rămase trupul gol aruncat ca aşa au lucrat pizma încă din începutul lumii..."*

Istoricul german Johann Christian Engel a cinstit memoria eroului român scriind: „*să depunem flori pe mormântul acestui domn de mare însemnătate pentru istoria lumii, căci el a ajutat, şi a ajutat puternic să se apere Europa de turci.*"

Marele nostru istoric Nicolae Iorga aprecia că: „*mai presus de toate Mihai a fost un om drept, cinstit, care-şi respecta întotdeauna cuvântul şi care în întreaga sa viaţă de numai 43 de ani nu a trădat pe nimeni*".

"Căci mârşava trădare ce-ascunde-al ei obraz
În veci nu se încuibă în suflet de viteaz"
(Vasile Alecsandri)

Ştiința dacică

prof. Gabriel ANDREI
Şc. ”V. Voiculescu”, Pirscov, jud. Buzău

Pentru a ne face o imagine despre nivelul la care au ajuns dacii în domeniul ştiinţific, **Iordanes** ne-a lăsat un citat plin de admiraţie si chiar dacă acest tablou era exagerat, el cuprindea un sâmbure de adevăr si arată interesul care si-l dădeau dacii pentru dezvoltare si progres: **„Vezi ce mare plăcere, ca nişte oameni prea viteji să se îndeletnicească cu doctrinele filosofice, când mai aveau puţintel timp liber după lupte. Putem vedea pe unul cercetând poziţia cerului, pe altul însuşirile ierburilor si ale fructelor, pe acesta studiind descreşterea si scăderea lunii, pe celălalt observând eclipsele soarelui si cum, prin rotaţia cerului, (astrele) care se grăbesc să atingă regiunea orientală sunt duse după o regulă prestabilită“.** Persoanele care se ocupau cu predilecţie de cercetarea ştiinţifică erau preoţii, dar se pare ca nici nobilii laici nu erau străini de astfel de activităţi chiar dacă numărul acestora din urmă era mic. Primele cunoştinţe din domeniul ştiinţelor le aduce Zamolxe care pune bazele medicinei, astronomiei si a jurisdicţiei în Dacia, cele mai multe date însă le avem despre perioada domniei lui Burebista când preotul Deceneu a realizat al doilea salt semnificativ în ştiinţa dacică, dupa Zamolxe.

În domeniul astronomiei, a măsurării timpului si a medicinei, a ştiinţelor în general, „geţii au fost întotdeauna superiori aproape tuturor barbarilor şi aproape egali cu grecii“ (Iordanes).

Cunoştinţele despre astronomie ale dacilor îşi depăşeau timpul. Iordanes spune că dacii ştiau raportul dintre diametrul Soarelui si al Pământului, cunoşteau în detaliu mişcările stelelor pe bolta cerească, mişcările planetelor din sistemul solar, orbitarea Lunii în jurul Pământului si efectul satelitului asupra planetei noastre. Autorul got ne mai spune că dacii aveau si cunoştinţe de astrologie.

Mersul vremii se pare ca a fost un fenomen pe care dacii l-au studiat timp îndelungat, iar cunoştinţele de astronomie le-au permis să elaboreze unul din cele mai exacte calendare cunoscute vreodată. Acest lucru trebuie privit ca pe o teorie care îşi aşteaptă argumentele care să o impună definitiv. Teoria conform căreia sanctuarele circulare de la Sarmizegetusa erau folosite drept calendare a fost elaborată de iluştri istorici români, cum ar fi St. Bobancu, E. Poenaru si C. Samoilă. Deşi lucrurile au fost studiate cu profesionalism si dispunerea pietrelor în sanctuare rezolvă de minune problemele pe care le înfruntă omul care întemeiază un calendar, această teorie nu poate fi admisă ca informaţie adevărată în afara oricărei umbre de îndoială, neexistând alte izvoare care să o ateste.

SANCTUARUL MIC ROTUND

Micul sanctuar rotund este alcătuit din 114 piese dintre care 13 sunt lespezi, iar 101 sunt stâlpi. Cei 101 stâlpi sunt împărţiţi de cele 13 lespezi în 13 grupări în următoarea ordine: 8 grupe de 8 stâlpi, 1 de 7 stâlpi, 3 de 8 stâlpi şi una de 6 stâlpi.

Micul sanctuar rotund întruchipează un calendar solar:

- 1 stâlp = 1 zi
- 1 lespede = 1 marcaj pentru o săptămână si pentru un an
- numărătoarea poate începe de lângă oricare lespede
- un an se atinge prin 3 rotaţii complete + 8 săptămâni
- se marchează anul scurs pe lespedea la care s-a ajuns
- se începe noul an de la stâlpul următor
- se efectuează un ciclu de 13 ani (până se marchează toate lespezile)
- în acest interval anul dacic rămâne în urmă cu 1 zi faţă de anul tropic si se aplică corecţia de o zi
- din cauza celor 2 săptămâni de 6 si 7 zile, durata anilor fluctuează dând următoarea succesiune: 364-366-365-366-365-364-366-365-364-367
- singurul deficit al acestui sanctuar este nevoia de a ţine minte săptămânile impediment ce poate fi uşor înlăturat prin calcularea punctului unde se termină anul nou şi marcarea lui.
- structura simplă a calendarului îl indică a fi unul civil.

SANCTUARUL MARE ROTUND

Marele sanctuar rotund este structurat pe 3 cercuri concentrice plus o absidă în interiorul lor.

Cercul exterior(A) este alcătuit din 104 lespezi (de 45 de cm înălţime) lipite una de alta şi care formează un cerc perfect închis. Lipit de primul, al doilea cerc(B) este format din 210 piese: 180 de stâlpi (cu înălţimi între 120-135 cm) despărţiţi în

30 de grupuri de câte 6 de 30 de lespezi (cu înălțimi între 55-65 cm). Al treilea cerc(C) la o distanță considerabilă de primele două este format din 68 de stâlpi (cu înălțimea de 3m , acoperiți cu teracotă si dotați cu piroane ce aveau în capăt inele) aranjați în 4 grupuri despărțiți de lespezi în următoarea ordine: 17 stâlpi-4 lespezi- 18 stâlpi-3 lespezi- 16 stâlpi-4 lespezi- 17 stâlpi-4 lespezi. Absida conține 72 de blocuri: 68 de stâlpi împărțiți în 2 grupe despărțiți de câte 2 lespezi, astfel: 13 stâlpi-2 lespezi-21 de stâlpi-2 lespezi. Lespezile din cercul C şi din absidă formează 2 axe perpendiculare. Pe direcția celei orizontale în afara sanctuarului se află pragul de acces un pătrat de 4x5 lespezi.

Sanctuarul mare întruchipează de asemenea un calendar solar:
- 1 stâlp din B si C reprezintă o zi
- numărătoarea poate începe de oriunde la B şi C, dar puțin probabil
- un an se atinge prin două rotații ale cercului B
- concomitent se parcurge şi cercul C la a cărui fiecare parcurgere se adaugă o zi la cercul B (se mută marcajul pe stâlpul dinainte) rezultând ani fluctuanți de 365-366 de zile
- corecția este foarte bună pentru un ciclu de 13 ani
- 1 stâlp din absidă reprezintă un an , parcurgerea ei (21+13+13=47 ani)
implicând corecția de 7 zile eşalonat sau deodată
- 1 stâlp din cercul A =1 an, parcurgerea lui (104 ani) implicând corecția de 2 zile deodată

Construcția mai complexă cu o destinație mai complexă probabil. Aceasta ar putea însemna că era un calendar religios. Folosirea ceva mai complicată decât cel mic are avantajul unei corecții mai bune pe termen mai lung, poate era folosit la anticiparea mai uşoara a anumitor evenimente, probabil a sărbătorilor religioase (care probabil erau însemnate pe cercul C) oricum destinația era cert diferită datorită structurii săptămânilor.

Diferența de opinii dintre istorici se referă doar la modul de folosire a sanctuarelor căci algebric calculele ies minunat pe hârtie, arătând originalitatea absolută a calendarului dacic şi exactitatea surprinzătoare a lui.

În domeniul medicinei, autorii antici din Grecia au vorbit numai cu admirație despre medicii-preoți daci. O importantă informație ne este lăsată de Dioscoride care ne transmite numele dacice pentru 42 de plante medicinale. De la Platon însă putem desprinde o informație nu mai puțin valoroasă şi anume felul în care practicau medicina preoții daci „despre care se spune că îi fac pe oameni nemuritori“. Iată care sunt cuvintele preotului medic citat de Platon: „Zamolxis care e regele nostru, dovedeşte ca zeu ce este, că tot aşa cum nu se cuvine să încercăm a vindeca ochii fără să fi vindecat capul, nici să tămăduim capul, fără să ținem seama de trup, cu atât mai mult nu trebuie să încercăm a vindeca trupul fără a căuta să tămăduim sufletul; pricina pentru care cele mai multe boli nu se supun artei medicilor Helladei este că ei nesocotesc întregul pe care ar trebui să-l îngrijească, iar dacă acestui întreg nu-i merge bine, nu poate să-i meargă bine nici părții. Aşadar, tracul meu, de la suflet pornesc cele rele şi cele bune pentru corp, ca şi pentru omul întreg; de acolo purced acestea, aşa cum din cap purced cele privitoare la văz“. Iată o concepție complexă despre anatomie şi despre ştiința curativă care erau în posesia dacilor, cunoştințe care, după cum şi Platon admite, îi pune deasupra medicilor greci care practicau medicina de la Atena până la Roma. Aşadar, medicii daci se foloseau şi de vindecarea bolnavului pe cale psihică, pe lângă metodele clasice. Aceste metode, la daci, cuprindeau terapia cu plante, precum şi intervențiile directe pe corp, arheologii aducând la lumină numeroase truse cu instrumente chirurgicale. Medicii daci ajunseseră să posede un bagaj de cunoştințe medicale destul de mare pentru a efectua operații inclusiv pe creier, aşa cum o demonstrează craniul cu trepanație perfect vindecată, descoperit la Hunedoara. Faptul că dacii îşi incinerau morții îi privează pe arheologi de studiul bolilor şi remediilor lor din Dacia.

Dacii au reprezentat o civilizație înaintată iar ştiința se cerea să fie la acelaşi nivel înalt, fapt pe care „oamenii de știință“ daci l-au înfăptuit.

Celebrarea marelui voievod Mihai Viteazul la 410 ani de la unirea celor trei provincii româneşti 9 mai 1600

Ing. Nicolae GROSU

Motto: “*Cel mai mare duşman al Istoriei este uitarea”*.
(Miron Costin, cronicar, 1633– 1691)

Intrarea lui Mihai Viteazul in Alba-Iulia

Marea epopee înfăptuită de Voievodul Mihai Viteazul a fost realizată după o sfântă luptă mare, în luna mai 1600: “/…/ *Mihai realizase unitatea politică a Țărilor Române, fapt de o însemnătate nemăsurată, dacă nu ca o încoronare a năzuințelor trecute /…/ de a-şi întinde hotarele politice până unde se întind acelea ale naționalității sale. Aceasta este gloria cea mai mândră a lui Mihai Viteazul, steaua care, aprinsă de el în trecut, va luci totdeauna viitorul poporului român şi a cărei lumină va fi pururea îmbinată cu figura lui Mihai”*. (A.D. Xenopol, Istoria românilor din Dacia Traiană, vol. III, Iaşi, 1980, pg. 289) (1).

În preajma campaniei din Moldova, Mihai afirma: “*Când voi fi adus în puterea mea cele trei țări (române, n.n.), atunci cu adevărat voi putea apuca pe turc de barbă şi voi aduce cu atât mai multe servicii creştinătății”. Istoricii consideră că*

aceasta este formularea cea mai elocventă cu referire la proiectul politic al lui Mihai Viteazul. (Damian Todiță, Mihai Viteazul și Clujul, Ed. Napoca Star, 2004,pg. 34) (2). /…/*"Pentru clujeni este un lucru cu semnificație deosebită că atât Mihai Viteazul, cât şi Baba Novac şi-au trăit ultimele zile pe meleagurile noastre, rămăşiţele lor pământeşti înnobilând ţărâna acestor locuri"* (2) /…/*"Recent a fost găsit, în Arhivele Otomane, firmanul de numire a lui Mihai în tronul tatălui său. Aici este scrisă data de 22 august 1583 şi formularea "Mihai, fiul Voievodului Păstraşcu", adică Pătraşcu cel Bun, Basarabul"*. (2)

În octombrie 1595, Baba Novac a trecut Dunărea şi s-a pus în slujba lui Mihai. Baba Novac îl numea pe Mihai Viteazul*: „iubitul meu domnitor"*, alături de care a luptat pentru unirea Transilvaniei cu Țara Românească și apoi pentru unirea celor trei Țări Româneşti pe întinsul vechii Dacii.

La 28 octombrie 1599, ora 9, s-a înfăptuit epopeea Ardealului, prin marea confruntare de la Şelimbăr. Victoria de la Şelimbăr a însemnat unirea Transilvaniei cu Țara Românească. Epopeea Ardealului a durat 11 zile.

La 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul a intrat triumfător, ca principe, în Alba Iulia, urmat de Baba Novac. "*Deci, dobândi Mihai Viteazul două ţări: Ardealul şi Ţara Românească"*, consemna cronicarul vremii. Ecoul victoriei a cuprins toată Europa. Sultanul a trimis lui Mihai un steag în semn că îl recunoaşte drept stăpân al Transilvaniei, dar şi lui Nicolae Pătrașcu, domnul Țării Româneşti, numit la 9 iunie 1598. Gestul Porții însemna recunoașterea internațională a Unirii celor două Țări, sub sceptrul lui Mihai Viteazul. Ioan de Prislop a fost numit Mitropolit Ortodox de Alba Iulia.

"La 12-13 noiembrie 1599, oamenii lui Mihai Viteazul au alcătuit în limba română Catastihul

Țărâi Ardealului despre județe şi vamele şi ocnele. Să se ştie Țara Ardealului cu județele şi cu venitul, câtu-i iaşte. Fac împreună porți 14.424 (gospodari)". (2) Astfel, și în Transilvania se fac acte în limba română, iar județul, ca instituție administrativă tradițională românească, a fost implementat și în Ardeal.

La 14 noiembrie 1599, din Alba Iulia, Mihai i-a scris primarului "oraşului noastru", Cluj: "*Credem că vă este cunoscut D-voastră cum Dumnezeu ne-a adus în țara aceasta şi ne-a dat biruință "*. Aceasta arată legătura lui Mihai Viteazul cu Clujul.

În aprilie – mai 1600 s-a înfăptuit epopeea Moldovei. La 15 aprilie 1600, Mihai îi scria lui Baba Novac să participe la campania din Moldova. La 24 aprilie, Baba Novac a sosit la Alba Iulia. Campania din Moldova a început la 4 mai 1600. Lupte intense au avut loc în 8-9-mai, când oastea lui Eremia Movilă s-a împrăştiat, luând-o la fugă. Epopeea Moldovei a durat 8 zile.

Eminescu spunea: *„Cucerirea Moldovei şi Munteniei de români nu este o supunere a altor popoare, ci organizarea economică, socială şi politică, pe care o dau ţării lor în cursul veacurilor"*.

Când Mihai a trecut munții pentru a cuceri Moldova, a lăsat Transilvania în seama banului Mihalcea și a celor doi comisari. (2) După cucerirea Moldovei, Mihai cerea împăratului să-i recunoască *„în perpetuum Ardealul, Moldova şi Țara*

Românească, lui şi fiului său". (2)

Legătura lui Mihai cu Clujul era permanentă. Astfel, prin scrisoarea din 20 mai 1600, domnul comunica din tabăra de pe malul Nistrului, bucuria de a fi cucerit Moldova şi că *„ în curând mă voiu întoarce la voi. Dumnezeu să vă binecuvânteze"*.

„Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, Domn al Ţării Ungro-Vlahiei şi Voievod al Ardealului şi Domn al Ţării Moldovei". Scris în Iaşi, anul 7108 (1600) iulie 27. Însemnarea autografă a lui Mihai Viteazul : *„Io, Mihail Vodă"*. *„Io"* este prescurtare a numelui „IOANNES"– cel ales de Dumnezeu; din mila lui Dumnezeu, reprezintă originea divină a puterii domneşti. (Victor Moldovan şi colectiv, Istoria Românilor, sinteze şi modalităţi de evaluare, Capacitate 2002, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002) (4).

„Dacă a fost vreodată un principe în lume demn de glorie pentru acţiuni eroice, acesta e signor Mihai, principele Valahiei". (Henric al IV-lea, Regele Franţei – contemporan) *(„Neamul românesc de pretutindeni"* fondat de Nicolae Iorga, serie nouă, august 2001). (6)

*„Iar eu, cât pot de stăruitor, te rog să urmezi în cele ce ai început, răspunzând aşteptării mele şi ca semn al preţuirii mele /.../ socotindu-te aşa cum te socotesc, pentru statornicia ta, demn de fapte şi mai măreţe". (*Regele Filip al III-lea al Spaniei, contemporan.) (6)

Mihai Eminescu spune despre Mihai Viteazul : *„ /.../Acest om fenomenal prin vitejie şi prin minte, această jertfă tragică a unui mercenar de rând ca Basta". (*M. Eminescu, STATUL I , Funcţiile şi misiunea sa, Ed. Saeculum I.O. Bucureşti, 1999) (7)

Pe firul faptelor, în octombrie 1600, soţia Voievodului, Stanca, împreună cu fiul său, Ion Nicolae Pătraşcu, au fost închişi la Gilău-Cluj, până în martie 1601, când au fost mutaţi la Făgăraş.

La 5 februarie 1601, la Cluj, a fost asasinat Baba Novac, împreună cu duhovnicul său, Saşca, apoi au fost puşi în ţeapă, lângă Turnul Croitorilor, din Cluj. Între 10-16 august 1601, Mihai Viteazul s-a aflat în Cluj. În 12 august a făcut parastas pentru căpitanul său, Baba Novac şi a ridicat un steag în cinstea sa.

Marele Voievod Mihai Viteazul este exemplu pentru generaţiile care îi urmează pentru modul în care a ştiut şi şi-a arătat recunoştinţa pentru colaboratorii săi , pentru faptele lor cele mai mărețe.

În 17–18 august 1601, Mihai Viteazul s-a aflat în tabăra de pe câmpia Cristişului, lângă Turda.

La 19 august 1601, duminică dimineaţa, Mihai Viteazul a fost asasinat, din ordinul lui Basta. Vestea dispariţiei Voievodului a produs stupoare în toată Europa. Ambasadorul spaniol la Veneţia numeşte evenimentul *„o tragedie foarte ciudată"*.(2, pg.123) Se sfârşeşte astfel Marele Voievod, pe care un contemporan îl prezenta : *„Înalt de statură, cu barbă neagră, faţa negricioasă, severă; stângaci, reputat şi Viteaz"*. (2, pg. 110) *„Mihai Viteazul a surprins stadiul de dezvoltare în care se găseau provinciile surori şi găsea că ele vor merge mai liniştite şi cu mai mare siguranţă în Istorie – Unite"*. (2)

Rămăşiţele pământeşti ale lui Mihai, s-au topit în ţărâna de lângă Arieş, în zona unde a fost satul Cristiş, despre care Bălcescu spunea că a fost ars de cazaci. Capul lui Mihai a fost dus la Târgovişte de către boierul Turturea.

„În timpul vieţii nu şi-a construit nici castele, nici palate, n-a acumulat averi cu care să-şi poată plăti bunăvoinţa sau tronul la sultan sau la împărat". (N.Iorga, Istoria lui Mihai Viteazul, vol. II, Bucureşti, 1935, pg. 151) (10)

În studiul său, *„Românii subt Mihai Voievod Viteazul"*, Nicolae Bălcescu face portretul Voievodului: *„Un bărbat ales, vestit şi lăudat /.../ pentru frumuseţea trupului său, prin virtuţile lui alese şi felurite, prin credinţa către Dumnezeu, dragostea către patrie, îngăduinţa către cei asemeni, omenia către cei mai de jos, dreptatea către cei deopotrivă, prin sinceritatea, statornicia şi dărnicia ce împodobeau mult lăudatul său caracter /.../ cu cuvântul lui blând şi îmbielşugat"*.

O iniţiativă excepţională a IPSS Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolit al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, în anul 2003, o reprezenta construirea mănăstirii Mihai Vodă lângă monumentul lui Mihai Viteazul, pe câmpia de lângă Turda, unde a fost asasinat Voievodul Mihai Viteazul.

Col. (r) ing. ec. Nicolae C. Grosu – Preşedintele Asociaţiei şi al Fundaţiei, posesor al Diplomei şi Emblemei de Onoare Aniversare, acordate de Asociaţia Naţională a Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere "Alexandru Ioan Cuza", membru de onoare al Asociaţiei Naţionale "Cultul Eroilor" şi a Asociaţiei Naţionale a Veteranilor de Război.

Mihai Viteazul şi Brăila

Adriana GRIGORESCU

MOTO „Totdeauna, în timpuri grele şi nenorocite, roditorul
pământ al patriei noastre şi-a născut izbăvitori."
(**N. Bălcescu**)

I. Situaţia internaţională şi a Ţărilor Române la sfârşitul secolului al XVI-lea.
– Imperiul Otoman
– „Liga Sfântă"
– Ţările Balcanice
– Ţările Române (**De ce nu le-au cucerit turcii? n-au putut? sau n-au vrut**?)
II. Brăila – târg, schelă (port), cetate turcească (descrierea) şi Raia.

O problemă controversată este **dacă Brăila a fost cetate şi înainte de anul 1540?** Istoricii P.P. Panaitescu, B. Câmpina, N. Stoicescu şi Petre Ş. Năsturel au susţinut cu argumente personale că Brăila a fost cetate chiar din timpul lui Mircea cel Bătrân. Dar istoricul C-tin C. Giurescu, medievistul Gh. I. Cantacuzino, arheologii de la Muzeul de Istorie Brăila şi directorul, prof. univ. dr. Ionel Cândea, în urma cercetărilor pe teren din 2002-2003, contrazic cu dovezi şi arată că Brăila a fost doar târg şi schelă.

III. Companiile militare ale domnului Mihai Viteazul la Dunăre şi Brăila (1594-1598)

– organizarea armatei şi strategia.

– momentul 3/13 nov. 1594

Pentru **eliberarea Brăilei**, anexată de Imperiul Otoman în 1540, oştile lui Mihai Viteazul au trebuit să susţină nu mai puţin de **şase bătălii**.

– 30 dec. 1594 – Albert Kiraly trece Dunărea pe gheaţă, jefuieşte Şiştovul

– 1 ian. 1595 – altă oaste condusă de Preda şi Radu Buzescu ard şi jefuiesc Hârşova

1. – **8 ian. 1595** – **Banul Mihalcea** atacă Silistra (Dârstor), Măcin, Nicopole, Cernavodă, Rahova şi **Brăila**

– 14 ian. – tătarii sunt înfrânţi la Putinei de fraţii Buzeşti

– 16 ian. – au loc luptele de la Stăneşti şi Şerpăteşti conduse de paharnicul Manta

– 26 ian. – Mihai Viteazul trece Dunărea la Rusciuk, unde cele două paşale – Hassan şi Mustafa – aveau poruncă să-l înlăture din domnie.

2. **martie-aprilie 1595 –** lupte la cetatea Brăilei, care se predă în 10 aprilie – (Muzeul de Istorie al Brăilei, prin arheologii Eugenia Neamţu şi N. Harţuche au descoperit **două tezaure** datate **prim. 1595**, îngropate la **Sihleanu** şi **Batogu**).

3. **vara 1595** – iulie – Sinan Paşa reia cetatea Brăilei pentru scurt timp şi îi întăreşte fortificaţiile; – august – Călugăreni.

4. – **oct. 1595** – Giurgiu

– **nov. 1595** Mihai Viteazul cu ostaşii săi surprind un convoi de care ale turcilor ce ieşea din cetatea Brăilei, o parte din garnizoană este trecută prin ascuţişul sabiei şi alta s-a înecat în Dunăre, în graba de a fugi pe malul celălalt.

5. **febr. 1596 –** turcii împreună cu tătarii reuşesc să reia Cetatea Brăilei, dar la scurt timp o pierd din nou.

6. **oct. 1596 –** tătarii năvălesc şi jefuiesc Brăila, Buzău şi Bucureşti. **Mihai Viteazul** îi urmăreşte în retragere. La **Brăila** spânzură pe mulţi turci în afara oraşului.

De stăpânirea sa asupra Brăilei, care a durat până la sfârşitul domniei (1601) se leagă: înfiinţarea în această parte de răsărit a unui **„ban de Buzău şi Brăila”** în persoana Banului Mihalcea (de origine brăilean) şi **ridicarea de către Mihai Viteazul a unei biserici**, despre care istoricul C-tin Giurescu spune că nu-i poate preciza locul. Cercetările arheologice din 2002-2003 conduse de prof. univ. dr. Ionel Cândea, Niculina Dinu şi Cristian Apetrei (Univ. Dunărea de Jos Galaţi) au emis două ipoteze: pe locul Bisericii Sf. Arhanghel Mihail de azi, din centrul oraşului sau pe terasa Dunării, în apropierea Mitropoliei Proilaviei, înfiinţată în 1590 şi existentă până la 1828.

Biserica lui Mihai Viteazul a fost probabil dărâmată de turci, când au revenit în cetate după moartea domnului.

IV. Importanţa acestor lupte şi urmările.

Personalitatea lui Mihai Viteazul.

„Brăila nu va pieri decât în ziua când va pieri Dunărea. Şi Dunărea este eternă.”

(**Sotir Constantinescu şi George Buzea „Brăila prin veacuri şi zilele noastre”**, Tip. Slova, Brăila, 1937)

Anexe: – Bibliografie

– Dicţionar tematic

– CD cu aspecte inedite de la Arhivele Naţionale – Brăila şi Muzeul de Istorie Brăila

Mihai Viteazul, Frescă a Umanităţii în spaţiul Carpato-Danubiano-Pontic

Ciprian IACOB

Pentru istoria europeană, secolul al XVI-lea este perioada în care se afirmă Umanismul şi Renaşterea, dar au loc şi mari convulsii provocate de Reformă şi Contrareformă. Noua dinamică continentală a cuprins în sfera ei şi Ţările Române, confruntate cu seismele provocate de fenomenele civilizaţiei moderne.

Mihai Viteazul s-a născut în anul 1557, fiind fiul domnitorului Ţării Româneşti Pătraşcu cel Bun (1554–1557).

S-a stabilit în Oltenia în anul 1580, iar domnia e pregătită de ocuparea unor dregătorii consecutive în aparatul de stat al Valahiei: bănişor de Mehedinţi (1588) în a doua domnie a lui Mihnea Turcitul (1585-1591), mare stolnic (sfârşitul anului 1588), mare postelnic (1591) sub domnia lui Ştefan Surdul (1591–1592), mare agă (1592), mare ban al Craiovei (1593) sub Alexandru cel Rău (1592–1593).

Încă din timpul negoţului, Mihai izbutise să-şi consolideze baza materială, fapt însemnat în acţiunea de luare a domniei. A deţinut un domeniu însemnat format din 129 de sate şi 20 de posesiuni în alte sate. În iunie 1593, Alexandru cel Rău (care voia să-l piardă pe Mihai) descoperă un complot al boierilor şi îi execută pe câţiva dintre aceştia. Mihai fuge în Transilvania, unde se bucura de sprijinul principelui Sigismund Bathory, şi de acolo, la Istanbul unde, cu ajutorul unchiului său, Iane şi al lui Andronic Cantacuzino, cât şi cu al lui Sigismund şi al agentului englez Barton, izbuteşte să ia domnia (octombrie 1593).

Lupta pentru independență a făcut din Mihai un erou de legendă, un conducător antiotoman de valoare europeană ca și Iancu și Ștefan, o personalitate de excepție pe plan politic, diplomatic și militar. Mihai rămâne în fața românilor primul Restitutor Dacicae (refăcător al Daciei) al neamului românesc, domnul primei uniri a românilor, act istoric ireversibil. Mihai a realizat în practica istorică un vis iar urmașii săi, într-o formulă sau alta, au încercat să reediteze Unirea românilor.

Mihai Viteazul deschide în istoria poporului român o nouă epocă, care se va desfășura sub semnul marii lui înfăptuiri politice: Unirea Țărilor Române. Puternica personalitate a marelui domn și faptele sale, de răsunet european, au dat un nou curs politic istoriei Țărilor Române.

Ridicându-se împotriva regimului dominației otomane și biruind în raporturile cu Poarta, el a dovedit resursele puterii pe care Țara Românească le avea. Sporind prestigiul acesteia prin Unirea Țărilor Române, Mihai Viteazul a pus sub semnul întrebării, deopotrivă, stăpânirea otomană și tendințele de dominație ale Imperiului Habsburgic și ale Poloniei. Dar domnia lui Mihai Viteazul, și mai cu seamă stăpânirea lui în Transilvania, au fost pentru nobilimea de aici un prim semn al prăbușirii dominației în viitor. Unirea din timpul lui Mihai Viteazul a devenit un simbol în epoca emancipării naționale pentru unirea într-o singură țară.

Confruntat de la începutul domniei cu opresiunea și exploatarea otomană, Mihai aderă, din proprie inițiativă, la Liga creștină. Anterior, din îndemnul lui Rudolf al II-lea, împăratul Austriei, Sigismund Bathory, urmat de Aron Vodă, s-au alăturat și ei Ligii.

Mihai Viteazul a fost una dintre marile personalități ale istoriei noastre. Militar înzestrat cu calități excepționale, a fost și un diplomat care a știut să aprecieze momentele istorice grave pe care le traversa țara. Soluțiile sale dovedesc un atașament pentru ideea de apărare a civilizației europene, pe care o și exprimă, continuând o tradiție a istoriei românești. În acest sens, nu numai că s-a integrat Ligii Creștine, dar a asociat țelurile acesteia elementul eliberării popoarelor din Balcani de sub dominația otomană, cu gândul la independența acestora. A recâștigat independența Țărilor Române și a fost înfăptuitorul primei uniri politice din istoria poporului român. El a încercat s-o consolideze, întemeind-o pe existența poporului român din cele trei țări. Unirea a fost un fapt obiectiv, necesar, așa cum vor fi și împlinirile de mai târziu. Ea s-a înfăptuit dinspre Valahia.

În condițiile în care Ungaria, înfrântă de turci la Mohacs în 1526, era transformată în „pașalâcul de la Buda“, iar Transilvania devenea principat autonom sub suzeranitate otomană, înfăptuirea unirii politice a Țărilor Române de către Mihai Viteazul, în condițiile politice ale epocii, a răspuns unei necesități istorice. Ea venea ca o încoronare a unei îndelungate evoluții istorice, la care au colaborat o seamă de factori. În primul rând, faptul că Țările Române, pe deasupra separatismului politic, reprezentau o singură civilizație, creație a poporului român, unitar prin originea lui etnică, prin limbă, cultură și religie. Ideea o exprimau boierii munteni într-o scrisoare în care cereau să fie la un loc cu Țara Românească, fiindcă „suntem de-o limbă și o lege“. Ideea solidarității între români s-a văzut și în atitudinea țăranilor, care, la vestea victoriei de la Șelimbăr, s-au ridicat împotriva nobilimii maghiare.

Din aceste dovezi și din altele se vede că în societatea româna, în secolul al XVI-lea exista o activă conștiință de neam. Aceasta s-a exprimat și prin scrisul în limba națională. Unirea Țărilor Române s-a întemeiat și pe legăturile economice dintre Țările Române în Evul Mediu, care au creat premisele unificării politice. După domniile marilor principi și voievozi români, legătura dintre cele 3 state s-a menținut pe temeiul unității geografice, demografice, economice și lingvistice în toată perioada de grele încercări.

Romanul „Viața și faptele lui Michai Viteazu“ de Iulia Hasdeu, ecou al preocupărilor celor din neamul Hasdeu pentru istorie

Dr. Crina BOCSAN

Istoria literaturii române consideră drept jaloane ale evoluției noastre culturale personalități ce și-au lăsat amprenta prin activitatea depusă în slujba cunoașterii în țară și peste hotare a spiritualității neamului nostru, a tradițiilor, obiceiurilor și a istoriei. Așa s-au impus Dimitrie Cantemir, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Nicolae Iorga. Au rămas figuri luminoase, dominante, de formație enciclopedică.

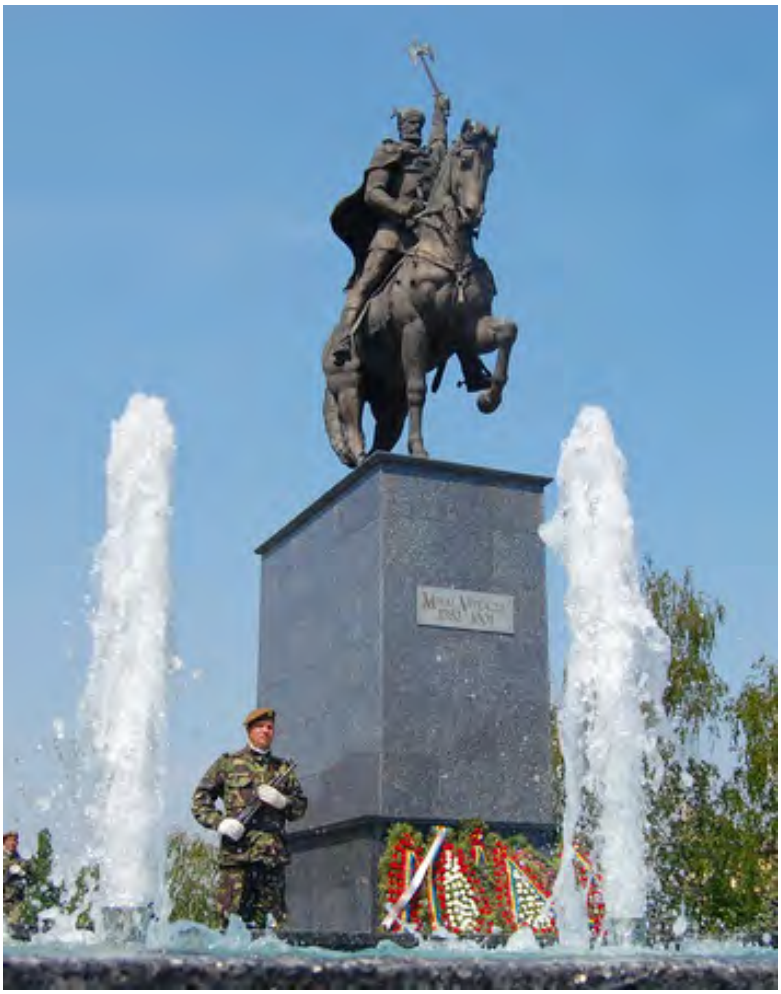

B. P. Hasdeu s-a impus ca dascăl, cercetător şi deschizător de drum, formator de şcoală în domenii foarte diverse (istorie şi istorie comparată, filologie, lingvistică română şi lingvistică comparată, jurnalism şi dramaturgie, etnografie şi folclor). Se poate vorbi de o autentică ***dinastie de cărturari*** **HASDEU**, întrucât tradiţiile culturale ale familiei au fost puse de bunicul lui Bogdan, Tadeusz Hyzdeu (rezident în Polonia), de tatăl Alexandru Hajdeu (rămas în Basarabia, membru fondator al Academiei Române), de unchiul Boleslav Hasdeu (savant în Austria). Ca descendent dintr-o veche familie de boieri moldoveni, s-a născut într-un mediu propice pregătirii intelectuale, în cultul tradiţiei cărturăreşti, îşi continuă studiile la Harcov la facultatea de Drept, însă frecventează şi cursuri de filologie şi istorie. Proiectează lucrări despre mitologia dacică iar apoi, după ce trece Prutul, cercetează documente vechi, intră în istoria culturii române prin editarea Arhivei Istorice a României – trei volume de documente, este numit director al Arhivelor Statului, aflate de un secol şi jumătate pe dealul Mihai Vodă. Acolo in incinta mânăstirii Mihai Vodă, îşi va petrece copilăria ultima descendentă a neamului Hasdeu, Iulia.

Copil precoce, deosebit de înzestrată, cu o memorie remarcabilă, citind de la vârsta de trei ani, martoră a discuţiilor ce se purtau în salon între redactorii de la ziar, profesori de la facultate, asistând la dezbaterile cu Tocilescu, Brătianu, Ionescu Gion, Delavrancea, Vlahuţă, informaţii grefate pe imaginaţia bogată a fetiţei care avea ca tovarăşe de joacă domnişorele cu câte 4-5 ani mai mari ca Florica Zaharescu, Mathilda Walch, Lilica (cum era alintată în familie), compunea piese de teatru pentru amicele ei, scenete jucate cu mult zel de către acestea. Erau piese moralizatoare: ***Lina cea lacomă, Leneşul şi zburdalnicul*** şi foarte multe altele aflate în manuscrisele indicate în Bibliografie. Examenele le-a trecut cumulat, la Liceul de băieţi „Sf. Sava“, cu calificative maxime, fiind pregătită de studenţi ai părintelui său (entuziasmaţi de inteligenţa Lilicăi). Scrie piesa istorică

Soldatul venit din bătălie, în versuri, şi ne propunem – din trei motive – să prezentăm mai pe larg romanul pentru copii ***Viaţa şi faptele lui Mihai Viteazul.***

Părintele Bogdan Petriceicu Hasdeu luase cunoştinţă de preocupările literare, dar şi istorice ale Lilicăi, mai ales după ce îi citise poeziile ***Oaselor*** lui Vlad Ţepeş şi Vlad Ţepeş şi o sfătuise să noteze data calendaristică atunci când scria. Manuscrisul se află în Arhivele Generale ale Statului, caietul, aşa cum este legat la cota 1427 are în alcătuire cel puţin 4 caiete dictando diferite.

Lipsesc fragmente, însă din punct de vedere stilistic, scrierea surprinde prin prospeţimea exprimării. Informaţiile pe baza cărora se face relatarea sunt filtrate prin mintea de copil, care le remodelează, nealterându-le.

Apoi dară în trâmbiţe şi timpane se încăerară. Curgea gloanţele din partea turcilor ca ploaea, iară fumul de la tunuri şi puşti întunecă văzduhul… Dumnezeu, ca să apere pe credincioşi prunci vântului să bată asupra păgânilor(…) Julia Hasdeu, 1976 noiembrie 20. Prima parte e datată 17 iunie 1876.

Influenţele sunt de netăgăduit, temele erau cele de succes în epocă, să amintim, ca nume, pe Alecsandri, Bolintineanu, chiar Ispirescu, culegătorul tipograf ce editase ***Isprăvile şi viaţa lui Michai Viteazul***

Intenţia noastră a fost de a pune în lumină ce lecturi erau recomandate copiilor de vârstă şcolară (Iulia B. P. Hasdeu născută în 1869), în timp ce programele şcolare de astăzi pentru clasa a cincea inserează (acesta este cuvântul potrivit!) în manualele de istorie de la Ed. Humanitas două pagini pentru cinci domnitori .

Sunt numeroase poeziile Iuliei Hasdeu (raportat la vârsta ei de18 ani şi la numărul lucrărilor în versuri) pe teme istorice, îndeosebi la aspecte din istoria neamului, însă acest aspect poate fi tratat separat întrucât ediţiile succesive le-au adus cititorului informaţia necesară. Romanul pentru copii, avându-l pe Mihai Voievod ca erou naţional trebuie să ocupe un loc aparte.

În anexe oferim lista lucrărilor pe teme istorice ale lui Tadeusz Hasdeu, a lui Alexandru Hâzdeu şi Bogdan Petriceicu Hasdeu, menţionăm şi subiectele pieselor istorice de teatru ale Iuliei (***Thomssine Spinola*** , L***ami de Trajan, Le fils de Fredegonde),*** scrise în perioada pariziană.

Restatornicirea legii (credinței) străbune în Domnia lui Mihai Viteazul

Prof. Maria IONESCU

În planurile marelui și viteazului voievod, **ortodoxia** română a avut un rol important în trezirea și dezvoltarea conștiinței naționale. Biserica ortodoxă din Țara Românească și Moldova deținea un rol fundamental în viața politică a țării, ea îndrumând întreaga activitate culturală și de asistență socială.

Între ierarhii Ungrovalahiei s-au remarcat personalități ca Mitropolitul Eftimie (1594–1602), omul de încredere al lui Mihai Viteazul, trimis de domnitor în câteva misiuni diplomatice. La începutul secolului XVII a păstorit Mitropolitul Luca din Cipru (1602–1609), fost episcop de Buzău (1583–1602), un talentat copist – miniaturist, care a fost trimis în misiuni diplomatice de Mihai Viteazul la principele Transilvaniei și la țarul Rusiei. Și încă mulți alții.

Și românii ardeleni aveau o organizare bisericească identică cu a românilor de la sud și răsărit de Carpați, în frunte cu un arhiepiscop sau mitropolit. O inscripție descoperită în biserica mănăstirii Râmeț (județul Alba) consemnează numele arhiepiscopului Ghelasie, anul 1337.

Biserica Ortodoxă Română din Ardeal a avut permanente legături cu domnitorii și ierarhii din Valahia și Moldova. Mitropoliții Ungrovlahiei aveau și calitatea de „exarhi ai Plaiurilor”, adică reprezentanți ai Patriarhiei Ecumenice în Ardeal („Plaiuri”) locuită de români ortodocși.

De-a lungul veacurilor, numeroși slujitori ai Bisericii au sprijinit lupta poporului român pentru dreptate socială, independență națională și unitate politică.

Lupta pentru unitate politică a Țărilor Dacice până la marele voievod este expresia unui plan de refacere a Daciei, iar Mihai Unificatorul, prin faptele sale, ne apare ca un „Restitutor Daciae” [1, 2].

În pofida capitulațiilor, „începură turcii a cuprinde Țara Românească și a-și face lăcașuri și meceturi”, depășind limita „începuse a călca țara și legea creștinilor ...”; „și începură a țiparea creștinii de nevoia turcilor și pretutindenea era vaet și suspine de răul turcilor [3]. În această situație dramatică, domnitorul convoacă pe boieri și Adunarea țării, sfătuindu-se „cum vor face să izbăvească Dumnezeu țara din mâinile păgânilor”. S-a hotărât că vor putea scăpa țara „numai cu bărbăția să ridice sabia asupra vrăjmașilor” (*ibid*).

În condițiile vremii cooperarea militară și, mai apoi, **Unirea Țărilor Dacice** reprezentau soluții îndrăznețe. Mihai a marcat epoca sa cu marea reușită din anii 1599 – 1600, înscriindu-se în planul dacic de Unire a lor sub un singur domnitor. Se contura începutul renașterii naționale moderne, geneza unei „partide politice autohtone”.

Mihai Viteazul, în multiplele sale activități, acordă o atenție deosebită Bisericii Ortodoxe Române ca factor unificator și de trezire a conștiinței naționale.

În primul an de cârmuire (1593 – 1594), Mihai își trimitea ierarhii - Mitropolitul Mihail și episcopii Partenie de Râmnic și Luca de Buzău la sinodul de la Iași (1594) prezidat de Nechifor dascălul (reprezentantul Patriarhiei de Constantinopol) spre a combate trecerea rutenilor ortodocși la catolicism. După stingerea din viață a Mitropolitului Mihail, este ales Mitropolit Eftimie.

În 1596 are loc și sinodul de la Târgoviște unde se adoptă măsuri pentru buna gospodărire a mănăstirilor și vieții monahale.

În acest context, în 1596, în plin efort antiotoman, survenea un act de conștiință națională și voință politică privitor la Biserică. Un hrisov domnesc, cu caracter de „circulară”, a fost trimis „tuturor sfintelor mănăstiri din toată țara domniei mele”; spre „învățătură” [4].

Domnul și Adunarea sesizară că „au început în sfintele mănăstiri niște obiceiuri carele nu sunt din porunca sfintei pravile pentru egumenii ce încap la egumenie cu mită, fără voia soborului, cum am zice streinii, fără nici o milă și nici o cruțare la sfintele case. Pentru aceia la multă risipă și sărăcie și slăbiciune au ajuns sfintele mănăstiri.”. Pentru reașezarea legii „stricată” de acești streini” se hotăra: (ibid)

- Domnul țării sau oricare alt boier, când vor merge la o mănăstire „să aibă a milui și a întări iar nu să caute să ia de la mănăstire sau să îngreuieze mănăstirea cu nimic, nici dar să nu ia fără știrea soborului și fără blagoslovenia tuturor”.
- Egumenul să fie ales de soborul mănăstirii și iarăși „cu vrerea tuturor”. În această regulă să nu se mai amestece nici boieri, nici dregători, nici mitropolitul, nici Domnul țării. Dacă nu se va găsi cineva volnic pentru a fi egumen dintre clericii mănăstirii, atunci să fie adus egumen din altă parte, dar „iarăși cu voia și cu sfatul soborului .. pre cine vor iubi”.
- Celui adus din altă parte pentru a fi egumen să i se dea un termen de probă până ce „să va deprinde” să fie instalat egumen după ce „va făgădui cu jurământ sfintei mănăstiri a lăcui până la moarte acolo.”
- Călugărul ce va cădea în vreo greșeală să nu fie volnic a fugi din mănăstire și nimeni altcineva (călugăr, egumen) să nu-l poată alunga, ci „să-l judece soborul după greșeala lui”. Dacă acest călugăr nu va fi mulțumit de judecata soborului, se va putea adresa la arhiereul locului aceluia și dupe cum îi va fi judecata el iarăși la postrigul lui să se întoarcă”. Numai dacă greșeala a fost mare depășind „pravila Bisericii”, atunci călugărul să fie adus la domnie „să se judece cu pravila împărătească”.
- Tot numai cu voia soborului mănăstirii să fie volnici călugării să locuiască singuri „în pustie” sau să plece la Sfântul Munte. Dacă va pleca un călugăr fără voia soborului, acela să fie exclus dintre clerici și nimeni să nu-l primească,

pentru a-l determina să revină la loc.

- Călugărul trimis „în poslușania mănăstirii pentru câștig” să nu rețină pentru el nimic, nici să fure și să ascundă. Dacă un mirean va fi trimis în slujba mănăstirii și acesta să slujească cu dreptate, „fără nici un furtișag”, iar ulterior „soborul să aibă a-l milui și socoti.” Și nici egumenul să nu ascundă sau să cheltuie din veniturile mănăstirii fără știrea soborului.

Domnul și Adunarea țării explică în document că: „Acestea le-am făcut și le-am tocmit pentru căci era rele obiceiuri în sfintele mănăstiri pentru veniții din altă parte cari încăpea la mănăstiri cu mite și cu fățărnicii și nu era vrednici de preoție, să o întărească, ci numai ce strângea tot venitul mănăstirii și dupe aceia fugea din mănăstire și lăsa mănăstirea în sărăcie (*ibid*).

Acest document relevă năravuri care bântuiseră viața bisericească de când țara căzuse sub suzeranitate otomană. Ele trebuiau înlăturate pentru revenirea Bisericii la legea străbună. În secolul XVII, de câte ori „streinii” vor strica „legea”, Domnul și Adunarea – opoziția pământeană, națională, vor face presiuni asupra Domnului grecizat, vor reașeza „legea bătrână” în Biserică, invocând această reașezare întocmită în vremea lui Mihai Voievod.

Prin Biserică, această instituție fundamentală a țării, epoca lui Mihai a transmis urmașilor un mesaj de conștiință națională și voință politică.

De la „Vatra Europei” la „Restauratorul Daciei”

Elisabeta IOSIF

În strădania cercetătorilor români prin faptele şi documentele ce se adună şi „s-au orânduit într-o Românie tainică, făcând să renască stratul tradițional ireductibil”, s-au aflat multe izvoare scrise şi nescrise atât despre națiunea matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic, cât şi despre spațiul din vechea Europă, condus de Burebista, națiune traco-geto-dacă a strămoşilor noştri. Acest demers al istoricilor noştri cu caracter pluridisciplinar am încercat să-l susțin atât prin popularizarea cercetărilor unor remarcabili specialişti cât şi prin opiniile unor personalități româneşti.

Din tematicile congreselor de Dacologie am reținut ideile prin care se subliniau, de pildă, la congresul închinat lui Mihai Eminescu „prima jertfă politică pe altarul Daciei Mari”(Aurel David), apoi aceea care vorbeşte de o adevărată mişcare dacologică susținută şi demonstrată cu dovezi de eminentul dr. Napoleon Săvescu, întemeietorul importantei societăți „Dacia Revival International Society” şi cea care subliniază tema actualului Congres Internațional de Dacologie despre care prof. dr. Gheorghe Iscru mi-a spus că e un congres „dedicat lui Mihai Viteazul, ca restaurator al Daciei, aşa cum este cunoscut, care în urmă cu 410 ani a reuşit să refacă Dacia, să unească cele trei țări dacice într-o singură țară. Toate congresele de Dacologie au vizat, de fapt, ideea de unitate, un vector important alături de cel de suveranitate”. Dar mi s-a părut important să văd opinia unor personalități, cum este cea a scriitorului şi patriotului Ovidiu Bufnilă, imagolog, în contact mereu cu tinerii, cărora le cunoaşte opiniile şi care vorbeşte despre „lentoarea istorică de care trebuie să ne descotorosim şi despre faptul că există mai multe istorii ale românilor”.

I-am amintit că o parte dintre istorici vorbesc despre consecințele ştiințifice şi politice ale tezei romanizării şi că în curând va avea loc cel de al XI-lea Congres Internațional de Dacologie, dedicat studiului istoriei vechi a României şi că cercetările interdisciplinare arată că traco-geto-dacii au constituit națiunea-matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic, vatra Europei. Ca specialist în imagine, l-am rugat să ne comunice cum pot „profesioniştii imaginii”, noul val, să corecteze, să ajute la realizarea răspunsului corect legat de unitatea națională: „Despre lentoarea noastră istorică au vorbit oameni inspirați atât de frumos încât ar fi o impietate să mai zic eu ceva. Pot doar să încerc să nu fiu cuprins de lentoare, de plictis, de dezamăgire şi de simț critic de dragul criticii şi... atât.

Lentoare Istorică trebuie sa fie atunci când Viziunea Istorică a unui Popor a murit. Viziunea Istorică a Poporului Român de-abia acum se naşte sau, mai exact, s-a născut de curând. Noile Generații au această frumoasă si perversă şansă de a se trezi Istoric într-o Istorie Vălurită, Complexă, Turbulentă, plină de Aparențe, de Pericole şi Amăgiri. Fiecare dintre cei care se revendică într-un fel sau altul a fi membri sau reprezentanți ai Noilor generații e însă permanent pândit de o eroare istorică: aceea de a refuza dialogul susținut cu cei de dinainte, indiferent ce au fost sau ce sunt aceia de dinaintea lor. Viziunea Istorică nu se construieşte decât pornind, plin de curaj, de la Adevărul Istoric, acel adevăr care nu e Adevărul Oficial, Oficializat, Adevărul Agreat din rațiuni geostrategice sau din interese personale sau de grup, Adevărul Partizan, oricare ar fi partizanatul, Adevărul Imaginat, construit ca Ficțiune Exemplară.

Adevărul Istoric nu se găseşte în manuale, ci în tumultul vieții. Se găseşte vălurit în Adevărul Vieții care spune, de exemplu, printre altele, că 1907 a fost o încercare de Rapt Teritorial. Când unui Popor îi sunt refuzate Adevărurile Istorice aşa cum sunt ele ca viața dură, tragică, ridicolă, bombastică, frumoasă, îngerească sau drăcoasă, atunci acel Popor se afla în Mare Pericol.....România este un Adevăr Simplu, dar în acelaşi timp e şi un Adevăr Complex. Ca Adevăr Mare, de Profunzime, România are o măreție a ei fără de margini care vine din destinul luminos sau umbrit, ridicol sau entuziast, tragic sau teribil, vălurit sau magic al acestui popor”.

Planul dacic care ne-a traversat istoria

Conf. univ. dr. G.D. Iscru

Cercetători din cadrul Mişcării noastre dacologice – componentă a ştiinţei istorice – au ajuns la rezultate remarcabile privind străvechimea şi autohtonia „rădăcinilor istorice" reale ale primei naţiuni a „Vechii Europe", cu primele ei State naţionale constituite, naţiunea traco-geto-dacă, reconfirmând bogatele descoperiri arheologice, pe care unii, azi, se străduiesc să le elimine din istorie. La vremea lui, Vasile Pârvan vorbea de daci la Troia, şocând, probabil, lumea academică, fapt pentru care studiul nu i s-a mai reeditat până de curând, când l-a republicat d-na Maria Crişan, cercetător care a adus, de asemenea, contribuţii importante privind vechimea, chiar prioritatea alfabetului traco-geto-dac în vasta sa arie etno-naţională, în „Vechea Europă". Dl. Silviu Dragomir, cercetând cu mare atenţie celebra *Iliada*, a definit-o, cu demonstraţia aferentă, ca prima istorie a acestei naţiuni – evident, şi a urmaşilor ei fireşti şi direcţi, care în Evul mediu au fost nominalizaţi ca valahi şi chiar ca daci. Dl. Gabriel Gheorghe şi d-na Maria Crişan au restabilit, ştiinţific, identitatea dintre geţi şi goţi, astfel urmând, de aici înainte, să se scrie istoria Antichităţii şi a mileniului marilor migraţii, care au început cu hunii lui Attila, în secolul IV.

Dacă d-na Maria Crişan a descoperit cuvântul valah (sub forma *olooson*) în *Iliada*, acum, în sfârşit, avem certitudinea că denumirea cea mai veche, consemnată în scris, a ţării numită îndeobşte DACIA, a fost aceasta: VALAHIA, descoperită în „Vechiul Testament" („Facerea", 2/8-12) şi demonstrată cu erudiţie, întregind autoritatea consemnării, de dl. Miron Scorobete în recenta sa carte *Dacia Edenică* (ed. Renaşterea, Cluj Napoca, 2006). Valahia, nume poate eclipsat după constituirea Daciei Mari sub Marele Rege Burebista dar revenit „în forţă" în Evul mediu şi în prima etapă a Evului modern.

După o existenţă milenară într-un Spaţiu vast etno-naţional şi cu o vitalitate puternic dovedită, este firesc şi logic ca naţiunea traco-geto-dacă să nu fi dispărut din istorie. Iar izvoarele istorice, analizate profesional (ştiinţific) nu confirmă exterminarea acestei mari naţiuni a Antichităţii în urma cuceririi *unei părţi* a Daciei de către Roma imperială.

În Antichitate a existat un plan şi un efort traco-geto-dac pentru unitate politică şi pentru independenţă, realizarea lui cea mai importantă având loc sub Marele Rege Burebista (82-44 î.Hs.). Marele Rege Decebal a încercat o „restaurare" a daciei Mari, dar regatul său a fost copleşi de cea mai puternică şi mai distrugătoare forţă a Antichităţii – Imperiul Roman.

Traco-geto-dacii din Spaţiul cucerit n-au suportat pasiv opresiunea şi exploatarea imperială şi la 271 d.Hs. Imperiul a fost silit să-şi retragă armata şi administraţia la Sud de Dunăre. Conducătorul acestei acţiuni eliberatoare a fost un strănepot al lui Decebal – Regalian. Spaţiul din sudul Dunării a rămas încă sub Imperiul Roman.

În continuare, în mileniul greu al marilor migraţii (sec. IV-XIII), geto-dacii – partea cea mai mare a naţiunii (din Nordul Dunării şi al Mării negre), în formaţiunile lor politice au realizat un *modus-vivendi* cu migratorii iar din secolul al X-lea încep a-şi reconstitui State naţionale pe Spaţii mai întinse, mai întâi cele numite în izvoarele istorice cnezate şi voevodate. Şi, conform Codului Rohonczy, în secolul XI-XIII, ar fi existat un mare voevodat al Daciei sub conducerea voevodului Vlad. Iar în secolul al XIV-lea, geto-dacii/valahii, îşi reconstituie *State naţionale* la nivelul marilor provincii istorice, începând cu *Valahia*, Statul dintre Carpaţii meridionali şi Dunăre, cu o Domnie desemnată prin acelaşi procedeu tradiţional traco-geto-dac, fapt care, odată în plus, pune în evidenţă persistenţa planului dacic autohton, împlinit în forma respectivă în aceste prime veacuri ale mileniului II.

În continuare, în conjuncturi politice grele, Statele naţionale ale valahilor s-au menţinut în provincii istorice mari, Valahia şi Moldova obţinându-şi independenţa, Ardealul fiind însă anexat prin cucerire, ca formaţiune autonomă, la regatul maghiar. Dar până în secolul XVI-lea, conform izvoarelor istorice, a existat – peste unele orgolii şi micimi regionale – un pla şi un efort de „restaurare a Daciei" („restitutio Daciae"), seizat de istorici dar demonstrat prima dată de istoricul Ştefan Andreescu în volumele sale puse sub această sintagmă: „*Restitutio Daciae*".

Impunerea suzeranităţii otomane către mijlocul secolului XVI, apoi primejdia rezultată din „competiţia" marilor imperii pentru supremaţie au adus Ţările Dacice la o mare cumpănă a existenţei lor, fapt pentru care s-a reactivat puternic planul dacic pentru independenţă prin unitate politică, plan împlinit, precum se ştie – şi noi încă îl omagiem azi – sub conducerea Domnului şi Voevodului Mihai Viteazul, una din cele mai de seamă personalităţi europene.

Chiar dacă această mare împlinire a rezisat foarte puţin (Mihai fiind asasinat, paradoxal, din porunca „Sfântului Imperiu" creştin!), mesajul său a motivat esenţial persistenţa acestui plan dacic în secolele care au urmat, plan care încă ne animă şi azi.

În secolul al XVII-lea au existat idei şi şanse de împlinire a acestui plan, zădărnicite însă de adversităţi externe dar şi de mari erori politice interne.

Chiar şi sub regimurile de *duble xenocraţii* sub care Ţările Dacice au intrat în secolul al XVIII-lea, regim pe care fraţii de peste munţi l-au suportat până la Marea Unire din 1918 –, au existat idei, pledoarii şi demersuri pentru împlinirea

planului dacic autohton – nu „planul dacic" diversionist şi nociv al Imperiului habsburgic şi ţarist! –, iar la începutul secolului al XIX-lea, în Valahia, ţara pivot a Unirii de la 1600, gândul Daciei era „la ordinea zilei" în rândul opoziţiei naţionale anti-turco-fanariote, inclusiv în gândirea şi expresia lui Tudor Vladimirescu, fapt pentru care, de pildă, s-a simţit nevoia unui „tratat" elaborat şi publicat de Dionisie Fotino, cu concursul amintitei opoziţii naţionale.

În continuare, gândul „partidei naţionale", al intelectualităţii patriotice, a fost dominat de ideea unui *Regat al Daciei*, inclusiv în revoluţia paşoptistă. „Dacia literară", „Magazin istoric pentru Dacia", ideea Daciei în Bucovina, sunt expresii importante ale acestui gând. N-a fost să fie!

În încrâncenatul deceniu postpaşoptist, când a revenit, după 1856, o relativă linişte, în pofida predominării în cvasitotalitatea intelectualităţii, a tezei false a „romanizării", revigorată de „Şcoala Ardeleană", gândul Daciei a revenit în Ţările Dacice Dunărene. Şi în entuziasmul efortului pentru Unitate, moldoveanul George Sion traducea în limba naţională amintita istorie a Daciei, a lui Fotino, dedicată de traducător deputaţilor care, în 1859, l-au ales pe Cuza Vodă Domn unic al celor două principate unite – prima mare împlinire, statornică, a Evului modern.

Dar, din păcate, peste marile împliniri ale Domniei lui Cuza Vodă planează şi prima mare eroare politică a acestei epoci, căci în loc să se atribuie celor două Ţări Dacice unite, DACIEI, parţial, iarăşi, „restaurate", numele ei firesc, după ce s-a mai domolit ostilitatea unor mari puteri, s-a atribuit numele de ROMÂNIA, chiar dacă nici cu acest nume, unificator, unele mari puteri „garante" n-au fost, ani la rând, de acord. Amintita greşită atribuire s-a datorat pe de o parte presiunii concertate a marilor puteri „garante", parţial şi speranţei factorului politic autohton în „ocrotirea" de aici înainte, din partea Occidentului politic, catolic, protestant şi... „romanizat" –, pe de altă parte marii erori a factorului politic intern şi a mentalităţii intelectualilor, aceea a „alinierii" la teza falsă a exterminării traco-geto-dacilor în urma cuceririi romane, mai „blând" spus a „romanizării" puţinilor autohtoni rămaşi prin păduri şi prin munţi.

Ulterior, speranţa factorului politic intern în occidentul politic s-a transformat în obedienţă iar furtul de identitate naţională n-a fost sesizat – deşi vinovăţia rămâne! În continuare, după cea de-a doua mare eroare politică – crima politică de la 11 februarie 1866, apoi uzurparea, în clandestinitate, a tronului –, în contextul în care după detronarea Domnului Unirii de la 1859 s-a deschis efectiv şi s-a adâncit continuu o prăpastie între ţara politică şi ţara reală – prăpastie sesizată şi afirmată, ferm şi cu dreptate, de Eminescu -, peste împlinirile care au fost - şi au fost! – a planat şi încă planează amintitul *furt de identitate naţională* iar manifestările pro-Dacia au fost „monitorizate" şi obstrucţionate, mergându-se până la asasinarea geniului nostru naţional, Mihai Eminescu, cel care a atenţionat puternic asupra amintitelor mari erori, a argumentat că o adevărată renaştere – cu înţelepciune dar cu perseverenţă şi fermitate – nu se va putea realiza decât prin „dacizare" şi sub numele şi reîmplinirea Daciei, Eminescu înţelegând să meargă, în acest sens, „până la capăt", chiar până la jertfa de sine. Iar pe marele său frate şi prieten, ardeleanul Nicolae Densuşianu, factorul politic l-a condamnat să se stingă în singurătate şi uitare, înainte de a-şi vedea el însuşi, editată, opera fundamentală, *Dacia preistorică*, oprită, după apariţie, să pătrundă în lumea academică şi universitară. A rămas deschisă calea cerectării întru „romanizare", la care însuşi Vasile Pârvan a trebuit oarecum să se „alinieze", s-a obstrucţionat şi s-a obturat drumul spre cercetarea zisă „indoeuropeană", care deschidea calea către primele izvoare scrise ale lumii – vedele ariene şi upanişadele.

La această politică neprielnică, chiar ostilă cercetării rădăcinilor reale ale naţiunii noastre, „replici" au fost, pe cale particulară însă, până la 1944 şi 1989, dar teza neştiinţifică a „romanizării" s-a menţinut dominantă.

Mişcarea Dacologică – cum pe drept o numim azi –, parte componentă a istorieografiei naţionale, s-a putut revigora începând cu anul 2000, după apariţia cărţii doctorului Napoleon Săvescu, *Noi nu suntem urmaşii Romei*, carte care a şocat lumea „ştiinţificilor" din Academie şi Universităţi, precum şi prin iniţierea Congreselor anuale de dacologie, ajunse azi la cel de-al XI-lea, sub coordonarea şi organizarea societăţii Internaţionale „Reînvierea Daciei, condusă de dr. Napoleon Săvescu. Şi această mişcare dacologică a mers ferm şi consecvent pe linia redescoperirii şi evidenţierii rădăcinilor istorice reale ale naţiunii noastre, a aportului civilizaţiei strămoşilor noştri autentici, traco-geto-dacii, la geneza şi evoluţia civilizaţiei Europei şi a lumii, precum şi a planului dacic care ne-a traversat istoria şi care încă ne animă, în sensul că mesajul istoric, puternic revigorat de Eminescu şi Densuşianu, este necesar a fi înfăptuit, iarăşi cu înţelepciune, fermitate şi perseverenţă. Numai printr-o asemenea împlinire putem depăşi *situaţia limită în care ţara ne-a fost adusă* – şi anume, printr-o NOUĂ RENAŞTERE NAŢIONALĂ, prin aceeaşi deviză sub care s-a realizat **România Mare: PRIN NOI ÎNŞINE!**

Dava – termenul strămoşilor noştri

Iurie MOISEI

În izvoarele anticilor găsim un şir de denumiri de localităţi (toponime) geto-dacice într-un spaţiu larg, departe de Dacia propriu-zisă. Toponimele tracilor nordici au o rădăcină comună, DAVA; ca exemplu voi reaminti unele din ele prezentate de autori antici:

CAPIDAVA, SUCIDAVA, PETRIDAVA, PELERDAVA, BURIDAVA, etc.

Istoricii-lingvişti, studiind toponimele dacilor, au ajuns la concluzia că DAVA din aceste toponime ar avea sens de *cetate, oraş, localitate, loc întărit*, etc.

Probabil în limba dacilor cuvântul de legătură "şi" se pronunţa "i", (actualmente la slavi, spanioli şi alţii).

Toponimele compuse sunt unite prin "i" dintre o rădăcină şi DAVA, ca în toponimele următoare:

CAPIDAVA : CAP-i-DAVA, SUCIDAVA : SUC-i-DAVA, ZIRIDAVA : ZIR-i-DAVA, SACIDAVA : SAC-i-

DAVA, ZUSIDAVA : ZUS-i-DAVA,
PATRIDAVA : PATR-i-DAVA, BURIDAVA : BUR-i-DAVA,
PETRIDAVA : PETR-i-DAVA, COMIDAVA : COM-i-DAVA,
RAMIDAVA : RAM-i-DAVA, DACIDAVA : DAC-i-DAVA,
ZARGIDAVA : ZARG-i-DAVA,
PIROBORIDAVA : PIR-o-BOR-i-DAVA, TAMASIDAVA : TAMAS-i-DAVA, SANGIDAVA : SANG-i-DAVA, CLEPIDAVA : CLEP-i-DAVA,
UTIDAVA : UT-i-DAVA, NEPIDAVA : NEP-i-DAVA,
TERMIDAVA : TERM-i-DAVA, MOLIDAVA : MOL-i-DAVA, etc.

Prima parte a toponimelor geto-dace, ca regulă, reprezintă o silabă cu o vocală în mijloc.

CAP	CAP-i-DAVA	4 silabe
SUC	SUC-i-DAVA	4 silabe
ZIR	ZIR-i-DAVA	4 silabe
SAC	SAC-i-DAVA	4 silabe
ZUS	ZUS-i-DAVA	4 silabe
PATR	PATR-i-DAVA	4 silabe
BUR	BUR-i-DAVA	4 silabe
PETR	PETR-i-DAVA	4 silabe
COM	COM-i-DAVA	4 silabe
RAM	RAM-i-DAVA	4 silabe
DAC	DAC-i-DAVA	4 silabe
ZARG	ZARG-i-DAVA	4 silabe
CLEP	CLEP-i-DAVA	4 silabe
TAMAS	TAMAS-i-DAVA	5 silabe
SANG	SANG-i-DAVA	4 silabe
UT	UT-i-DAVA	4 silabe
NEP	NEP-i-DAVA	4 silabe
TERM	TERM-i-DAVA	4 silabe
MOL	MOL-i-DAVA	4 silabe
PIR BOR	PIR-o-BOR-i-DAVA	6 silabe

Ulterior pronunțarea **toponimelor** a fost combinată fără accentuarea acestei particule de legătură **"i".** Este greu sau chiar imposibil de descifrat sensul primei părți ai toponimelor getice, numai unele se pot înțelege cu aproximație.

La fel şi **omonimele** geto-dacilor puteau fi compuse din două părți, două cuvinte unite cu particula „I". Ca exemplu, putem să luăm ominimele cunoscute:

BURIBISTA : BUR-i-BISTA, DECIBAL : DEC-i-BAL, COMOSICUS : COMOS-i-CUS, DROMIHETE : DROM-i-HETE, DECINEU : DEC-i-NEU, etc.

Astfel, vedem că omonimele de sus sunt compuse din 2 rădăcini.

Dar să revenim la DAVA antică. Care totuşi este sensul părții a doua DAVA ?

Pentru apărarea localității de războinici, fortărețele se înălțau pe malurile râurilor, râpelor, vârful dealurilor, pe un promontoriu pentru protejarea naturală şi îngreunarea accesului spre ele. Șanțurile de apărare artificiale, reaminteau cursurile râurilor naturale precedente lor. De regulă, localitățile de pe malurile râurilor purtau denumirea râurilor. Să presupunem că în limba dacilor sau chiar prototracilor râul se numea DAVA. Acest termen ulterior s-a extins şi asupra şanțului de apărare, apoi şi asupra localității de după şanț.

Deci să presupunem că:

DAVA - râu

↓

DAVA - şanț de apărare

↓

DAVA – localitate, loc întărit.

Voi exemplifica cu transformarea altui termen. În limba latină FOSA exprima groapă, adâncitură, fisură, şanţ. Şanţul de apărare la romani se numea FOSATUM. Acest FOSATUM se construia în jurul localităţii protejând-o. Cu scurgerea anilor, acest termen s-a redus, dar şi a căpătat un alt sens.

Astfel: FOSATUM → SATUM → SATU → SAT.

Deci *satul românesc actual* este forma transformată şi prescurtată a *şanţului de apărare*.

Să revenim la DAVA geto-dacică.

În limba română, dar şi în alte limbi, se pot întâlni cuvinte "fosile", arhaisme, relicte, cu forma transformată care fiind analizate, presupun cuvântul primar iniţial din care au derivat.

DAVA – TAVA – ŢEAVA – ŢEVIO, unde ŢEVIO în rusă înseamnă uluc.

DAVA – TABA – TOBA – TUBA – TRUBA, unde TOBA – ţeavă de eşapament al maşinii, TUBE (francez) – ţeavă, TRUBA(rus) – ţeavă.

DAVA – DOUVE (francez) – şanţ cu apă.

Se ştie că la tracii de sud, localităţile se numeau nu numai DAVA, ci şi *PARAE*, purtând denumirea de *părăului* sau *râului*. De exemplu, capitala bessilor unui trib tracic era BESSA-PARA.

O ipoteză privind forma originară, primară, a denumirii divinităţii dace consemnată de istoriografia greacă antică – Zalmoxe

Eugeniu LĂZĂRESCU

Studiile istoriografice atestă originea civilizaţiei aryene în arealul carpato-dunărean, în ţinutul hiperboreenilor. Cercetarea denumirii lui Zalmoxe, este justificată de această constatare şi de faptul că civilizaţia vedică a avut drept limbă limba sanscrită, de descrierile personajului istoric Zalmoxe şi a modului de desfăşurare al activităţii lui. Savantul suedez Carolus Lundius i-a consacrat prima monografie (1687, Upsala).

Fondul lexical al limbii române, dintre toate limbile europene de sorginte aryană, este cel mai apropiat de cel al limbii sanskrite. Este cunoscut faptul că dacii cunoşteau scrierea, aşa cum s-a demonstrat prin descifrările Tăbliţelor de la Tărtăria şi a Tabliţelor de la Sinaia (3) (Ştefanovschi). Este foarte important de relevat faptul că cunoştinţele cu caracter sacru ale dacilor se transmiteau, similar ca şi la vedici şi de către Pitagora, exclusiv pe cale verbală. În privinţa limbii greceşti antice, transpunerea scriptică a cuvintelor dace (cu rădăcini de cuvânt sanskrite, de unde proveneau), acestea au suferit modificări prin adaptarea lor la modul de pronunţie, respectiv de scriere, conform alfabetului grec antic. Consecinţa directă a fost că rezultatele obţinute de cercetători au fost diverse şi eronate. Este şi cazul denumirii zeului dac, numit de greci, Zalmoxe.

Analizând denumirea de Zalmoxe dată de istoriografia greacă antică, a rezultat că acesta s-ar compune posibil din doi termen: "Zal" şi „moxa"(„moxis"). Termenul sanskrit „sal", cuvânt ce apare în versiunea greacă „Zal", în varianta franceză, acest termen semnifică modul de exercitare al unei acţiuni cu caracter subtil, sub forme aparente, ca având drept efecte finale obţinerea unei stări de clarificare a propriei condiţii umane, de deschidere a unei noi viziuni, superioare, asupra lumii. În varianta engleză, acest termen ar semnifica o acţiune al cărei scop este o ascedere, o creştere, o evoluţie, o înaintare la un nivel superior a unei stări. În privinţa modului de manifestare, aceasta este spontană, neprevăzută, surprinzătoare, stimulatoare. Ambele variante au o aceeaşi semnificaţie ca a termenului Mokşa din concepţia vedico-brahmanică.

Cuvântul sanskrit „Mokşa", cuvânt ce apare în versiunea antică greacă „moxa", în varianta franceză, ar semnifică o stare care este efectul unei acţiuni prin care un individ, prin propria sa decizie, se separă de planul fizic; în versiunea engleză ar semnifica o acţiune care are ca scop final un act de eliberare de sub influenţa lumii fizice, printr-o evoluţie spirituală, în vederea eliberării fiinţei umane de o altă încarnare.

Pe baza analizei lingvistice a denumirii „Salmokşa", considerată a fi sanskrită, s-a ajuns la concluzia că forma dedusă a numelui conţine elemente care fac să emane o serie de concepţii comune cu cele ale doctrinei vedico-brahmanice.

-1. Zalmoxe este prezentat de istoriografie ca un reformator religios, motiv pentru care el a fost trecut de daci în rândul zeilor. Ca reformator religios, el întreprinde o serie de acţiuni care, prin natura lor, se încadrează în concepţiile şi practicile rituale vedice.

-2. Metodologia sa de lucru se aplica, teoretic şi practic, fiinţei umane. Domeniul său de operare se referea nu numai la partea fizică a fiinţei umane, la corpul mental şi fizic, ci şi la partea spirituală, „sufletul", cum este menţionat de istoriografia antică greacă, condiţii identice cu cele ale vedico-brahmanismului şi bioterapiei. Se relevează faptul că terapia pe baze bioenergetice se practica în arealul carpato-dunărean încă din mileniul V î.H. (1).

-3. În cadrul terapiei zalmoxiene, vindecarea sufletului era prioritară. Persoanei-subiect îi era solicitată îndeplinirea unor condiţii prealabile de gen psiho-comportamental, aceleaşi ca în vedico-brahmanism.

-4. Istoriografia greacă antică menţionează că personajul istoric Zalmoxe practica ascetismul şi sihăstria în peşteri, pe perioade mari de timp, devenită model pentru daci. În mod similar, brahmanii se retrăgeau în peşteri, ca pustnici.

-5. Existența principiului bipolarității politico-religioase în organizările structurilor statale, dacă și vedică. Similar în vedico-brahmanism ca Rajah-Rișî, respectiv Rege-Mare Preot, la daci.

-6. Existența unui proces educațional pe baze moral-religioase la nivel de masă, cu un caracter exclusiv verbal. În mod similar, la vedico-brahmani. Doctrina vedico-brahmanică menționează că numai vocea umană, pe baza reproducerii mai fidele a sunetelor limbii sanskrite poate realiza conexiunea și comunicarea cu celelalte planuri existențiale, superioare, prin intermediul stării Mokșa.

Limba primordială a Vedelor este limba aryenilor carpatici. Scrierea sanskrită este transpunerea în scris a sunetelor acestei limbi vorbite de către aryeni după ajungerea lor în India, aproximativ 1.500 î.H., după Max Müler (2-pg.19), înainte de mileniul II î.H., după Amina Okada. Alfabetul sanskrit a fost conceput în India la aproximativ 800 î.H. (4-pg.26), după sosirea acestora în India.

Concluzii

1. Denumirea originară a personajului mitico-religios pe care istoriografia greacă antică o prezintă a fi Zalmoxa (Zalmoxis), este Salmokșa. Nu este un nume, ci o calitate, ca și termenul *basaraba* (calitate superioară).

2. Denumirea de Zalmoxe, menționată de istoriografie, se datorează incompatibilității care exista între modul de pronunție originar, în limba sanskrită, și cel al limbii grecești antice.

Mihai Viteazul

Nicolae MARINESCU, New York

Existența așezărilor omenești pe malul stâng al Dunării, în ținuturile pe care le locuiesc românii astăzi, datează încă din epoca preistorică. Atacurile repetate ale cotropitorilor i-au determinat să se unească în triburi sau uniuni de triburi. Cea mai cunoscută uniune s-a închegat în jurul anilor 300 Î.H. în Câmpia Dunării, sub conducerea viteazului Dromichaites. Moartea acestuia a însemnat și destrămarea uniunii. Abia după circa 2 secole, un alt viteaz dac, pe nume Burebista, a pus bazele primului stat dac, așezat în arcul carpatic și cunoscut în istorie sub numele de Dacia.

Moartea lui Burebista în anul 44 î.H. a adus la dezmembrarea primului stat dac. În anul 87 î.H., un alt viteaz dac, numit Decebal, a preluat conducerea Dacilor. Romanii au ocupat doar 14 % din Dacia transformând-o în provincie romană, până în anul 271, data la care romanii, atacați continuu de dacii liberi, au fost obligați să renunțe la Dacia și să se retragă la sudul Dunării.

După Burebista și **Decebal** îl găsim pe un strănepot al lui Decebal, împăratul dac **Regalian** care a reunificat Dacia înainte de așa-zisa retragere aureliană. Din nefericire, vechile provincii dacice au fost obligate să suporte, până în 1877, asuprirea Imperiului Otoman.

La sfârșitul secolului XVI, Principatele erau într-o stare jalnică. În anul 1593, la cârma Valahiei a ajuns un boier viteaz, energic, hotărât, excelent strateg, unul dintre cei mai de seamă conducători de oști ai acelor vremuri, fost Ban al Mehedințului și Craiovei, Domnitorul Mihai Viteazul.

Mihai făcuse ceva avere printr-o căsătorie cu o văduvă bogată din părțile oltene. Ca toți domnitorii din acea vreme, și Mihai a obținut domnia plătind din greu bani Porții Otomane. A fost ajutat de unchiul său, Ban Iani, persoană cu trecere la Sultan.

Odată ajuns la cârma țării, proaspătul domnitor s-a întors împotriva turcilor și, împreună cu Sigismund Batory, Principele Transilvaniei, cu Aron vodă, Domnul Moldovei, a aderat la "Liga Sfântă", o ligă antiotomană. Bătălia de la Călugăreni a fost ultima bătălie câștigată de valahi împotriva turcilor până în anul 1877, an în care valahii i-au învins pe turci și și-au recâștigat definitv independența.

În ziua de 1 Noiembrie 1599, Mihai a intrat în Alba Iulia, unde a fost primit cu mare cinste.

La Suceava, Mihai s-a proclamat, în anul 1600, Domn al Țării Valahiei, al Ardealului și al Moldovei. Apoi a plasat la Suceava, ca locțiitori ai lui, pe Banul Udrea, Negrea Spătaru și pe Mitropolitul Rali de Târnova și s-a întors în Ardeal, la Alba Iulia, unde în 1600 a bătut o medalie comemorativă

în cinstea reunificării celor trei provincii dacice. Inscripția pe medalie spune: ”Mihai Domnul Țării Valahiei, Consilierul Sacrei Majestăți Imperiale şi Regale, Locțiitor în Transilvania, Comandant Suprem al armatei dincoace de Transilvania şi din ținuturile supuse ei, în anul Domnului 1600, prin prevedere, curaj şi arme a câştigat biruința". Între timp, boierii unguri potrivnici lui Mihai s-au refugiat în Polonia, iar alții s-au revoltat şi l-au chemat pe Basta în ajutor.

Duşman declarat al lui Mihai, Basta s-a reîntors în mare grabă în Ardeal şi, în lupta de la Mirăslau, pe Mureş, l-a învins pe Mihai. Vestea înfrângerii lui Mihai a declanşat intervenția Poloniei. Pe tronul Moldovei a fost repus Ieremia Movila iar la Bucureşti e aşezat ca domnitor Simion Movilă.

În ziua de 9 August 1601, pe Câmpia Turdei a fost răpus viteazul domnitor. Trupul sau a rămas acolo, sub o movilă ce se zice că dăinuie şi astăzi.

Deşi a domnit numai 8 ani, Mihai Viteazul a fost numit de popoarele balcanice "Steaua Răsăritului" iar de adversarii săi "Malus Dacus". Mihai Viteazul rămâne în istoria noastră ca primul reunificator al vechilor teritorii dacice, primul reunificator de Țară. Mihai Viteazul a stabilit şi unitatea religioasă a poporului nostru prin înființarea Mitropoliei Ardealului de la Alba Iulia.

Spiritul său a rămas o călăuză a tuturor minților luminate ale acestei țări.

„Partea noastră de cer“ sau „imperiul“ unui străvechi cuvânt autohton

Gabriela MACOVEI

Constantin Noica spunea că, dacă avem un cuvânt pe care alte limbi nu îl au, suntem obligați „să dăm sama” de el. Iată ce ne propunem să discutăm în comunicarea noastră. Este vorba de cuvântul **chiu** pe care l-am găsit într-o veche hotarnică a unui munte din Vrancea, unde se preciza că „hotarul merge pe chiu”. Acest termen, neatestat de dicționarele românești sau de lucrările de specialitate, este încă viu în Vrancea şi în vetrele cu „străvechime păstorească“, având un bogat semantism arhaic păstoresc şi vânătoresc. El a devenit obiectul unui experiment unic la nivelul anchetelor toponimice: am urmărit, în paralel cu celelalte obiective de cercetare, de-a lungul unui deceniu, un singur cuvânt: chiu, întrebând sute de vrânceni sau ciobani din alte regiuni păstoreşti despre acest cuvânt şi derivatele lui. Materialul adunat, mai ales din cele mai izolate cătune din Vrancea, în golurile munților, la stâne, în forfota mulțimii la bâlciuri etc. s-a structurat într-o amplă lucrare, care demonstrează ce bogăție enormă de toponime şi entopice există la nivelul graiurilor populare, aşteptând să fie culeasă şi salvată de la uitare.

Bogăția acestei "recolte" toponimice, culeasă cu mari eforturi, destinată să suplinească, într-o oarecare măsură, penuria totală de informație documentară, s-a concretizat într-un câmp lexical al termenilor geografici populari privind relieful muntos, impresionant prin numărul componenților şi variantelor fonetice (în jur de 500). Răspundem astfel unui vechi deziderat: necesitatea de a se face „un studiu asupra numirilor de înălțimi românești, studiu care ni se pare foarte important pentru trecutul poporului nostru“ (N. Drăganu, DR, I, p. 109).

Anchetele noastre pe teren, efectuate de-a lungul multor ani, ne-au oferit, prin nenumăratele comentarii „la obiect“ înregistrate de la remarcabilii bătrâni vrânceni, posibilitatea de a intui procesul de dezvoltare semantică, soldată cu impresionanta „carieră lingvistică“ a oronimului *chiu*. Deşi extrem de dificilă, refacerea drumului parcurs de dezvoltarea semantică a entopicului nostru a fost posibilă numai datorită acestor mărturii prețioase, care ne-au facilitat „detectarea“ treptelor semantice intermediare şi reconstituirea „constelației de sensuri“, în aparență „înstrăinate şi răzlețite“ unele de altele, ale cuvântului *chiu* .

Acest lucru ne-a permis, totodată, să strângem laolaltă cuvinte care se răzlețiseră semantic de nucleul acestui câmp oronimic, în atât de bogatul spațiu al vocabularului geografic vrâncean, cuvinte a căror afiliere la prodigioasa familie a lui *chiu* era barată de absența verigilor semantice, indispensabile „vize“ lingvistice pentru reîntregirea ei semantică şi lexicală.

Am folosit o metodă modernă de analiză, anume depistarea şi studierea „celulei lingvistice“ sau a formulei componențiale care stă la baza componenților acestui câmp. Altfel spus, un fel de „arheologie lingvistică”, care ne-a permis să ajungem, mergând pe verticala timpului, la forma şi înțelesul primar, la stabilirea „amplitudinii semantice” ale acestui cuvânt, a deplasărilor semantice petrecute de-a lungul sutelor de ani, a modificării învelişului fonetic, în deplină conformitate cu legile fonetice care au acționat în spațiul limbii române.

Oronimul *chiu* s-a alăturat acelor cuvinte despre care V. Bogrea spunea că sunt ca „nişte călători năzdrăvani care vin din negura vremurilor”. Din fericire pentru noi, *chiu* nu a venit singur, ci însoțit de un impresionant „cortegiu” de compuşi şi variante, care i-au permis să se „înşurubeze” statornic în spațiul istoric, geografic şi spiritual al poporului român.

Discutăm, de asemenea, şi despre <migrația> termenilor din zona înaltă a munților spre relieful modest al satelor, soldată cu mutații semantice dintre cele mai interesante, urmată de <migrația> multora dintre ei în limba comună, transformările fonetice, care, dată fiind vechimea incontestabilă a acestor cuvinte, au schimbat, nu o dată, aproape complet veşmântul sonor primar, originar, al lor, “potențialul” derivativ impresionant al acestor cuvinte, argument indubitabil al vechimii lor în limbă, dinamica sufixelor, un mare spațiu fiind rezervat celor “cu origine incertă”, foarte vechi şi foarte controversate, procedee vechi de formare a cuvintelor, cum ar fi formarea singularului nou de la forme de plural, specifică şi limbii albaneze, extensia spațială, în măsura în care studiile actuale de toponimie ne-o permit, fenomenele de “diacronie actuală”, reflexele lor toponimice, importanța pe care o prezintă în spațiul istoric, geografic şi spiritual al poporului român.

Ovid Densusianu spunea că atunci <când e vorba de un domeniu atât de vast ca al semanticei, dacă nu cauți să treci

peste anumite timidități și să fii cu oarecare cutezanță în ce privește mergerea mai departe, nu poți să ajungi la dezlegarea unor cuvinte>.

Cu atât mai mult se cere această atitudine când prezinți argumente pentru „nominalizarea" unui cuvânt autohton. O argumentație foarte bogată, din punct de vedere fonetic și semantic, indică o vechime ce nu poate fi pusă la îndoială, care ar justifica, printre altele, includerea lui *chiu* în rândul termenilor cu o posibilă origine autohtonă.

Toți termenii care formează atât de bogata familie a lui *chiu* au un semantism arhaic păstoresc și vânătoresc, evidențiat pe tot parcursul volumului, legat de cele două ocupații ancestrale ale românilor: păstoritul și vânătoarea. Grigore Brâncuși preciza în *Vocabularul autohton al limbii române* că romanii au venit în Dacia ca militari, constructori, meseriași etc., dar nu ca păstori. De aceea, e firesc ca geto-dacii, în procesul însușirii si practicării latinei, să rețină din limba lor maternă termenii legați de păstorit prin care ei erau superiori romanilor și care reflectau un specific de civilizație autohton.

Există foarte mult scepticism în privința găsirii de noi cuvinte autohtone dar, cum spunea Al. Philippide, <cu atât mai mult ar trebui să se aștepte cineva să găsească elemente lexicale autohtone în limba românească, care este limba romanică cea mai târziu născută, dezvoltată la niște neamuri de oameni asupra cărora agenții romanizatori au lucrat cel mai târziu si cel mai scurt timp". Un argument puternic din acest punct de vedere îl oferă caracterul conservator de excepție al Vrancei, care păstrează la un loc elemente arhaice nu numai din domeniul lingvistic, ci si din cel etnologic, arheologic, folcloric.

Zamolxe stă ascuns în peștera istoriei și noi nu-l vedem!

Luca MANTA, Sp. Telecom

1.0. – Premize istorice.

Ipoteza are ca punct de plecare un citat bine cunoscut din Herodot - Cartea IV-a, alin. 95/14, (Ed. Teora, 1999): «*În tot timpul cât îşi ospăta oaspeţii şi le cuvânta astfel* (Zamolxe), *puse să i se facă* ***o locuinţă sub pământ****. Când locuinţa îi fu gata,* ***se făcu nevăzut*** *din mijlocul tracilor, coborând în adâncul încăperilor subpământene, unde stătu ascuns* ***vreme de trei ani****. Tracii fură cuprinşi de părere de rău după el* ***şi-l jeliră*** *ca pe un mort.* ***În al patrulea an se ivi*** *însă iarăşi în faţa tracilor şi aşa îi făcu Zamolxis să creadă în toate spusele lui*».

Mitologia greco-romană păstrează aspecte din viața zeilor, ce erau adeseori întruchipați sau asociați cu lumea vegetală. Așa era, de pildă, cultul zeului Apollo sau Phoebus ce reprezenta *puterea tămăduitoare a ierburilor și buruienilor ce i se supun*. Demeter sau Ceres era zeița *agriculturii* iar zeul Dionysos sau Bachus se știe că era stăpânul viței-de-vie, a vinului ș.a.

2.0. Avea Zamolxe o întruchipare în lumea vegetală?

În acest scop am verificat cele 40 de plante geto/dace înscrise de **Dioscoride** și **Pseudo-Apuleius** și dintre care puține au fost identificate pe teren. Nici cele 40 de plante înscrise în Biblie și folosite de ortodocși la prepararea Sfântului Mare Mir nu ne spun nimic.

Am insistat în cercetare și răspunsul dorit are legătură cu ferma pe care am realizat-o prin anii "62, iar planta căutată ce stă ascunsă de 2.000 de ani se numește «**ceapă**».

În România ceapa de arpagic cultivată este **trianuală** (sămânță – orceag – ceapă) și numai acolo unde există umezeală este bianuală (sămânță – ceaclama ori răsad ceapă de apă / caba).

Prezentăm acum legătura între cultul zeului Zamolxe și ciclul cepei de arpagic, astfel:

- În primul an de cultură, din sămânță apare ceapa subțire de primăvară numită ceaclama care, lăsată peste vară, produce în pământ orceagul numit și arpagic.
- În al doilea an de cultură, orceagul pus în pământ va scoate ceapa verde (pentru stufat și consum), iar *după culcat*, în luna august, ceapa *învelită* pentru iarnă se coace.
- În al treilea an de cultură, ceapa de iarnă se pune în pământ în cuiburi de câte trei / patru bucăți (triunghi ori cruce) cu un tutore la mijloc, după care ceapa va face fuști și va înflori în iunie / iulie, când face o capsulă în vârf, ce poartă sămânța neagră.
- În al patrulea an, se pune din nou sămânța în pământ și ciclul se va repeta.

Iată că avem o dovadă concretă despre zeul Zamolxe și mesele de ospeție (preparate, desigur, cu ceapă). Zamolxe locuiește trei ani de zile într-o locuință subterană fiind htonian prin sămânță, orceag și ceapă, iar la dispariție / ocultație va fi jelit de traci (ceapa produce plânsul).

Fără ceapă nu se pot face mesele tradiționale de ospeție. De pildă, din mielul jerfit la Sfintele Paști se prepară stufat, drob ori friptură. Și la sărbătoarea de Crăciun din miez de iarnă nu se pot face sarmale în foi de varză fără ceapă în amestec cu carne tocată de porc și de vacă.

Herodot, în Cartea IV, alin. 94, descrie pe **geții** *athazotizontes*, care, tradus la participiu, ne indică: «***practicând rituri de nemurire***» (*Zalmoxis*, Dan Dana, Ed. Polirom, 2008, p.393). Farmacologia modernă a descoperit că Allium cepe posedă proprietăți benefice antisclerotice.

Virtuți terapeutice au plantele coapte / zemoase ca z(e)ama lui Zamolxe. Dacă tăiem ceapă, zeul ascuns ne produce plânsul – orbire temporară. C*eaiul de ceapă în spuză* este bun pentru tuse. *Foile din bulb coapte* se pun călduțe pe buboaie, ca să le spargă. *Ceapa crudă* dă urinare.

C*ojile uscate de ceapă* dau o frumoasă culoare cafenie pentru *încristat ouăle*,...și vopsit lâna. Ceapa pentru iarnă se păstrează împletită în *cununi / funii* (I. Simionescu, *Flora României*, Ed. Literatură - Artă, 1947, p. 353). O cunună tricoloră

se obține dacă se împletește ceapă roșie de Buzău, galbenă de Dărăști și violacee de Făgăraș). Un calendar agrar empiric se face pentru anul următor în luna decembrie, dacă se presară sare pe 12 foi de ce-apă !

Credința în nemurirea lui Zamolxe și evoluția vegetală a cepei are următoarele etape:

- Anul I. Naștere (din sămânță), Viață (ceaclama) și Maturitate (arpagic / orceag).
- Anul II. Renaștere (din arpagic), Viață (ceapă verde) și Moarte prin culcare / călcare.
- Anul III. Înhumare (primăvara – ceapa de iarnă), Înviere (ceapă verde), Înălțare (fuști – Îi-sus), Coborârea Sfântului Duh / Lumină solară (ceapa înflorește și capsula rodește).
- Anul IV. Zeul Zamolxe renaște din sămânță.

În creștinism, Mama-Glia Maria naște pruncul ceresc iar în Vinerea Mare se trece de trei ori pe sub masa de ospeție (Cina cea de Taină) și se prohodește: *În mormânt, Viață, Pus ai fost, Hristoase...* iar la Învierea lui Iisus se cântă: *Cu moartea pre moarte călcând!*

Încercăm acum să descifrăm dictonul antic: «**Iupiter Optimus Maximus Paternus Aepilofius**» și pe care Vasile Pârvan îl traduce: «***Iupiter cel prea bun și prea mare, cel părintesc, cel de pe înălțimi***» (*Dacia*, V. Pârvan, Ed. Științifică 1967, p.198).

Arheologul V. Pârvan atrage atenția că ultimul apelativ a fost transcris greșit și apelează la Epilofius sau Epilophius din greacă. În acest caz, Alexandru Busuioceanu ne spune: *Zeu ieșit din stâncă* (Dacia) *și adorat de străini* (de romani) – (*Zamolxis*, Ed. Meridiane, 1985, p.196).

Din scrierile antice aflăm că Iupiter era fiul lui Saturn, adică era *Deus Dacicus Saturn.*

La Alba Iulia s-a descoperit cea mai veche mărturie în legătură cu ceapa la geto/daco-valaho-români; astfel, într-un cimitir de înhumație din secolul IV s-a găsit o fibulă de bronz în formă de cruce, ce are trei bulbi de ceapă la capete (Ist. Rom., vol. I, Ed. Acad. RPR, 1960).

Revenim la dictonul I.O.M.P.A. și la apelativul **Ae–pilo–fius**, pe care îl desfacem în morfeme și încercăm să vedem dacă are vreo legătură cu ipoteza lansată: *Zamolxe, zeul cepei*.

Iată cuvintele descifrate din limba latină: (c)**aepa-ae** = ceapă, **pila-ae** = glob / bilă / capsulă (inflorescență), iar fius **(**phius) / **pius** = evlaviois / credincios. Dacă înlănțuim toate aceste cuvinte și suprimăm fonemele repetabile, rezultă (c)**aepilo***ph***ius** = **«*Celor evlavioși*** (ce cred) ***în globul*** (capsula) ***cepei*»**. Rezultă că Iupiter era un părinte „cepar" ca și Zamolxe. Q.E.D.

3.0. - Adaos.

În legătură cu descifrarea apelativului Aepilofius, iată câteva repere ale limbii latine despre care se cunoaște că nu este unitară nici cronologic, nici geografic. În raport cu latina vulgară (vorbită), limba literară (scrisă) a suferit destule inovații fonetice prin transcriere, confuzii între cazuri, căderea consoanelor finale, corupere prin influența limbii grecești și prin barbarisme ș.a. (Enciclopedia limbilor romanice, Ed. Șt. și Enciclopedicpă 1989, p. 174–179).

«În fondul limbii latine există destule cuvinte ce prezintă erori prin adăugare, scoatere ori înlocuire de litere » (Conferință prof. Gh. Sterpu – Getica, 23 nov. 1997).

În România există 13 toponime ce purtau numele de ceapă, de pildă: Cepari, Ceparii Pământeni / Ungureni, Cepănoasa, Cepelăuți, Cepelnița și Cepești, unde trăiau cultivatori de ceapă și posibili credincioși în cultul lui Zamolxe (Atlas A.C.R. – 1928).

Cărțile de bucate conțin un noian de rețete de artă culinară și numai destul de puține plante și legume nu se asociază cu ceapa la gătit (dovlecei, morcov, spanac, conopidă).

Iată acum, pe scurt, câteva date din tradiția altor popoare: în Egiptul antic, planta numită ceapă era cultivată pentru hrană, de mii de ani, ba chiar o puneau în abdomenul mumiilor amestecată fiind cu alte plante, căci era un bun conservant. Pliniu cel Bătrân înscrie ceapa și arpagicul între alte plante și mirodenii la romani. Supa de ceapă cu pâine prăjită și brânză rasă a devenit o specialitate în Franța.

Mihai Viteazul, Cantacuzin pe linie paternă

Prof.dr. Cristian MARIN

Moto:

„Mihai e în primul rând fiul faptelor sale."
(C.C.Giurescu)

Personalitatea puternică a lui Mihai Viteazul, faptele lui mari, au generat o atenție deosebită din partea istoricilor români și nu numai. Din păcate, nu există nici până astăzi un punct de vedere unanim referitor la paternitatea marelui voievod. În funcție de stadiul cercetărilor, au fost exprimate mai multe opinii în legătură cu problema care stă în centrul atenției noastre.

Un prim mod de abordare este acela că Mihai Viteazul a fost fiul legitim al Domnului Pătrașcu cel Bun care a cârmuit Valahia în perioada martie 1554 – decembrie 1557.

Mai târziu, cei mai mulți istrici au stabilit și au consimțit că domnitorul care a realizat prima unire a Țărilor Dacice s-a născut dintr-o „legătură neoficială" a lui Pătrașcu cel Bun cu Teodora din Târgul de Floci de la gura de vărsare a Ialomiței în Dunăre.

În sfârșit, al treilea punct de vedere, care se detașează de celelalte amintite, consideră că descendența paternă lui Mihai

din Pătraşcu cel Bun „este o imposibilitate morală”, fiind inventată atunci, cu bună ştiinţă, pentru a reuşi să preia Domnia Valahiei.

Într-un studiu bine documentat, autorii George D. Florescu şi Dan Pleşia au ajuns la concluzia pertinentă că Iane Epirotul şi Andronic au fost, fără îndoială, Cantacuzini. Dând crezare cronicii lui Baltasar Walther, care îl prezenta pe Iane Cantacuzino fratele Teodorei, deci unchiul lui Mihai, îl considerăm pe acesta din urmă „urmaş al împăraţilor bizantini, pe linie maternă”.

În expunerea de faţă susţinem cel de al treilea punct de vedere pe care dorim să-l întărim pe baza unei atente interpretări a documentelor şi a unor, relativ noi, apariţii editoriale.

Versiunea că Mihai Viteazul a fost fiul lui Pătraşcu cel Bun a fost răspândită de cronica lui Baltasar Walther apărută la Gorliz, în Silezia, în anul 1599. Alte cronici susţin această aserţiune: Letopiseţul Cantacuzinesc, Cronica Buzeştilor, Cronica lui Szamoskozi etc. Vornicul Radu Popescu, căruia i s-a atribuit paternitatea cronicii *Istoriile Domnilor Ţării Româneşti*, scrisă în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, considerat ca foarte bine documentat pentru perioada lui Mihai Viteazul, notează: *„Acest Mihai Vodă, după ce a luat domnia s-au numit că iaste fecior lui Pătraşcu Vodă iar cu adevărat nu se ştie, că nici un istoric de ai noştri (sau striin) nu adeverează din cine iaste şi cum au luat domniea fără cât din auz de la unul la altul aşa dovedim …*” Iată deci că Radu Popescu nu este sigur de originea lui Mihai, lăsând să planeze incertitudinea.

După ce a tăgăduit că este fecior de domn în faţa Domnului Alexandru cel Rău şi a celor 12 boieri din Divan, Mihai „*… au fugit la Poartă şi găsind pe tată-său acolo fiind om mare al Porţii, i-au scos Domniea în ţară, sau cum zic alţii, că fiind capichehaia un Iane <Cantacuzino>, care a fost ruda lui … i-au scos Domniea*”.

Ambasadorul Veneţiei la Constantinopol făcea cunoscut la 6 septembrie 1593, printr-un raport amănunţit situaţia din Valahia şi Moldova unde „popoarele erau atât de stoarse”. În continuare, Matteo Zane nota că Alexandru cel Rău a fost scos din Domnia Valahiei „*Căci au pus în locul lui un fiu al banului, agent al acestui voevod îmbogăţit aici pe cheltuiala lor (a celor două Valahii Dunărene n.n.…), care a fost primit cu condiţia ca şi Sinan să fie învoit cu alegerea*”.

Pentru a elucida problema paternităţii lui Mihai Viteazul se impune o analiză atentă a arborelui genealogic al familiei Cantacuzino care are o vechime de o mie de ani. De la începutul dinastiei, ale cărei baze le-a pus Ioan Cantacuzino în secolul al XII-lea şi până la sfârşitul secolului al XVI-lea când a trăit Iane Cantacuzino, au existat 16 descendenţi. Merită să fie remarcaţi Ioan Cantacuzino, împărat bizantin între anii 1347-1358, şi fiul său, Matei Cantacuzino, coîmpărat bizantin între anii 1355–1357.

Un descendent al familiei Cantacuzino, Dimitrie – mort la Pisa în anul 1536 – a avut patru copii şi anume: Constantin, duce de Naxos, Mihai Cantacuzino Şaitanoglu (1515–1578), o fiică, al cărei nume nu este cunoscut, căsătorită cu Muselim Paleologu şi Iane (Ioan) Cantacuzino. După cum se vede, *Teodora, mama lui Mihai Viteazul nu apare în această genealogie şi deci nu era soră cu Iane Cantacuzino, cum susţine Baltazar Walther*.

Putem conchide că în perioada respectivă, a secolului al XVII-lea, era cunoscut în mediul diplomatic, dar şi în afara lui, faptul că Mihai vodă era fiul lui Iane Cantacuzino şi nu al Domnului Pătraşcu cel Bun.

Contribuţia lui Mihai Viteazul la dezvoltarea conştiinţei religioase ortodoxe româneşti

Dr. Florica–Elisabeta NUŢIU
Georgică RAVECA
Biblioteca Centrală a Universităţii de Medicină şi Farmacie Târgu-Mureş

În istoria românilor două nume strălucesc fără posibilitatea de a fi vreodată egalate: Mihai Viteazul şi Alba Iulia. Şi fiindcă amândouă simbolizează realizarea ţelului celui mai scump al poporului român, urmărit cu perseverenţă şi necontenit de-a lungul secolelor: cel al unităţii de neam şi, mai apoi, al constituirii statului naţional unitar, în conştiinţa noastră ele au ajuns la un fel de simbioză, pomenirea unuia fiind suficientă pentru a ni-l reaminti şi a ni-l reprezenta şi pe celălalt.

În septembrie 1593, cu ajutorul patriarhului Constantinopolului, dar şi al otomanilor, Mihai Viteazul a ajuns voievod al Valahiei. La mai puţin de un an de domnie, aderă la alianţa antiotomană numită „Liga Sfântă“, din care făceau parte Statul Papal, Spania, Austria, Ferrara, Mantova şi Toscana. Mihai Viteazul a domnit în două rânduri: între anii 1593 şi 1600,

respectiv în anul 1601, pentru foarte puțin timp.

Domnia lui Mihai Viteazul a coincis, pe plan internațional, cu lupta acerbă între cele două lumi: creștină, reprezentată de Rudolf al II-lea de Habsburg, şi cea musulmană, care îl avea în frunte pe sultanul Mohamed al III-lea. Pe fondul acestui conflict ce apăruse între Liga Statelor Creştine şi puterea Semilunei, scopul războiului era câştigarea supremației asupra lumii, pentru sultan, iar pentru creştini, stoparea marşului turcilor spre inima Europei. Ca membru al Ligii Creştine, Mihai Viteazul a fost recunoscut de aceasta ca un apărător al credinței, inițiatorul Ligii, papa Clement al VIII-lea numindu-l „cavaler al lui Hristos şi apărător al creştinătății".

În 1594, Mihai Viteazul îl instala ca mitropolit al Munteniei pe Eftimie, cel care a fost egumen la Mănăstirea Cozia. Mihai Viteazul l-a trimis pe mitropolitul Eftimie în diferite solii peste hotare şi l-a ținut la Divan, oferind câteva moşii Mitropoliei. Acest mitropolit avea să fie alături de domnitor la semnarea acordului din 1595 de la Alba Iulia iar numele său este, de asemenea, consemnat în majoritatea actelor date de Mihai Viteazul. Încrederea de care se bucura mitropolitul l-a determinat pe domnitorul Mihai Viteazul să-i ofere dreptul de a judeca neînțelegerile, în special cele legate de problemele de moştenire şi stăpânire ale unor moşii.

În anul 1595, Mihai Viteazul trimite la Bălgrad delegația de boieri în frunte cu mitropolitul țării, Eftimie, şi episcopul Teofil al Râmnicului şi Luca al Buzăului, care la 20 mai încheia cu Sigismund Bathory tratatul de supunere momentană în care punea clauza, favorabilă sieşi, ca ,,omnes ecclesiae valachicae" să treacă sub ascultarea mitropolitului Ungrovlahiei spre a-şi putea păstra ,,vechile obiceiuri şi libertăți". Astfel, se restabilea vechea stare bisericească din secolul al XIV-lea, când mitropolitul Ungrovlahiei era ,,exarh al plaiurilor şi al întregii Ungarii".

La 30 decembrie, 1596, când este primit, cu mare pompă, de către Sigismund Bathory la Alba Iulia, îi cere acestuia îngăduința de a zidi acolo o biserică cu mănăstire, spre a-i servi ,,Arhiepiscopului şi mitropolitului Sfintei Mitropolii a Bălgradului, a Silvaşului, a Făgăraşului, a Maramureşului şi a episcopilor din „Țara Ungurească", vlădica Ioan de Prislop, ca reşedință. Călugării aduşi de Mihai în ctitoria sa aveau să-i furnizeze ştiri despre tabăra lui Andrei Bathory, îndrumând, concomitent, poporul în favoarea lui.

Popa Toader din Sângeorgiul Bistriței era chiar comandantul unei trupe numeroase răsculate, care a sprijinit şi uşurat intrarea lui Mihai în Alba Iulia. Dar el nu numai pe călugării transilvani îi folosea în întreprinderea-i măreață, ci şi pe preoții din Țara Românească.

După cucerirea Ardealului, cea dintâi grijă a sa a fost să înlăture umilitoarea nedreptate care-i socotea pe români ca religie tolerată. Prin solia pe care o trimite în această chestiune regelui Rudolf al II-lea i se răspunde, între altele: ,,Eu împăratul, rog pe Domnia Ta să nu laşi în acel loc mulți credincioşi, numai să laşi trei (ortodocşi) şi franci (catolici) şi lotreni (luterani)". În Muntenia, domnitorul a ctitorit Mănăstirea „Sfântul Nicolae" din Bucureşti, astăzi numită Biserica Mihai Vodă, iar în Oltenia, Mănăstirea Clocociov.

Pentru a consolida unirea, Mihai Viteazul a luat câteva măsuri urgente: adoptarea aceleiaşi steme pentru toate teritoriile (stema avea în vârf vulturul cu crucea în cioc), a construit o biserică ortodoxă la Alba Iulia, care a servit drept catedrală, a acordat anumite înlesniri preoților şi iobagilor români şi a numit ca mitropolit al Transilvaniei pe Ioan de la Prislop.

În Moldova, domnitorul a încredințat conducerea bisericească lui Dionisie Rally, omul său de încredere, până la alegerea noilor episcopi: Filotei, la Roman, şi Anastasie Crimca, la Rădăuți.

Se poate observa că domnitorul Mihai Viteazul, apărător al crucii şi al Bisericii Strămoşeşti, s-a implicat activ nu numai în viața politică, ci şi în cea religioasă, căutând permanent îmbunătățirea condițiilor de viață a clerului, precum şi a lumii de rând. În Ardeal, în timpul scurtei sale domnii, a pus sub protecția sa Biserica Ortodoxă de aici, protejând preoții români ortodocşi, conferindu-le aceleaşi drepturi cu celelalte confesiuni. Dincolo de munți, a construit trei biserici: una la Ocna Sibiului, a doua în satul Luşărdea de pe Someş, şi ultima, aflată în apropierea cetății Făgăraşului.

Acțiunea prin care Mihai Viteazul a urmărit independența şi unitatea celor trei țări române constituie, de fapt, o latură a mărețului său plan de realizare a unei cruciade a popoarelor creştine contra otomanilor. Şi, precum în lupta de cucerire a Transilvaniei, a folosit cu succes clerul ortodox român, la fel în intenția cruciadei a apelat la clerul superior al Bisericii Ortodoxe Române.

Mihai Viteazul deschide în istoria poporului român o nouă epocă măreață care se va desfăşura sub semnul marii lui înfăptuiri politice: *Unirea Țărilor Române*. Puternica personalitate a marelui domn şi faptele sale, de răsunet european, au dat un nou curs politic istoriei Țărilor Române.

Sacralitatea limbii traco-daco-române
OL, tartorul luminii

Ion NĂVĂLICI

<u>În majoritatea limbilor moderne, denumirea pentru "Soare" are o rădăcină comună "L" (OL - cel mai des, UL, IL , EL etc.), cu excepția limbii române şi finlandeze, în care rădăcina pentru "Soare" este "R", amintind de egipteanul RA.</u>

Oltul este singurul hidronim românesc care dă şi numele unei întregi regiuni istorice din România: Oltenia, locuitorii acesteia fiind printre cei mai mândri din teritoriul acestei țări față de apartenența lor, crezându-se încă un neam aparte. După ce au cucerit Dacia (poate şi ceva mai înainte, pentru a se orienta în război), romanii au fost nevoiți să rescrie, în dialectul lor, toponimele dacice. Aşa a ajuns ca în izvoarele istoriografice latine Oltul să fie denumit Alutus. Latinii aveau denumiri precum: altus, a, um – înalt; altum, i – cerul; regiunile înalte ale cerului, largul mării, adâncime, fundul mării; şi,

mai ales, alo, ere – a însufleți, a hrăni, a creşte, a mări, a dezvolta etc.

Sensurile lui «alo» ne demonstrează că la mijloc este vorba de ceva divin, motiv pentru care romanii nu au vrut ca, pentru ei, Oltul să reprezinte aşa ceva şi l-au stâlcit numindu-l Alutus. Că «alo, ere» ne vorbeşte despre sfinţenie aflăm din alte cuvinte latine înrudite cu el: alto, are – a ridica, de unde şi «altar» care şi în româneşte înseamnă acelaşi lucru, adică «mare sanctuar», altar; alte – sus, adânc; altitudo – înălțime; alti-tonans – care tună din cer; altor, oris – hrănitor. În plus, ala, ae înseamnă în latină aripă, dar este şi cuvântul care denumeşte încăperile aflate de o parte şi de alta a atriului bisericii, referindu-se la ideea de zbor spre înălțimi. Sensurile «înalt, cer» (dar şi «adânc») precizează că este vorba despre Soare, iar sensurile «a însufleți, a hrăni» îl desemnează pe OL ca fiind însuşi creatorul.

Oltul fiind cel de sus, cel aflat în înalt, românii au cuvintele simple «înalt, înălțime», dar şi cuvântul pentru conducătorul rege «Înălțimea sa» (sau «Înățimea voastră», în adresarea directă), căruia i-au spus dintotdeauna şi «domnitor», ca reprezentant divin (monarhic), sau – în preistorie – ca însuşi urmaşul sanguin al creatorului. Aşa cum francezii îi spun regelui «Altesse»**.**

Dincolo de toate astea, Tibrul, fluviul Romei pare să fie frate bun cu râul Olt, fiindcă se numea inițial Albula. La fel Elba, fluviul germanilor, a fost consemnat de romani drept Alba sau Albis. Tot romanii au numit insulele Marii Britanii Albion (Densuşianu explică această denumire prin faptul că în, „timpurile primitive, aceste insule au fost ocupate de *abii* sau arimii albi").

În epopeea *Ghilgameş*, eroul spune la căpătâiul lui Enkidu: "Să plângă pentru tine râul ULA", râu care pare omonimul lui OLT şi care – se înțelege – poartă un nume divin. Marduk, cel cu 50 de nume, este "fiul zeului Soare", dar şi "zeul-Soare" însuşi:

"Înconjurat de nimbul a zece zei, era puternic peste măsură;

Fiindcă ale lor impunătoare străluciri fuseseră îngrămădite peste el".

Marduk mai este, printre multe altele, "lumina zeilor", "strălucitul zeu care luminează căile noastre", "stăpânul zeilor cerului şi ai pământului", "cel care face să crească verdeața", "lumina tatălui".

Specialiştii în limbile semitice consideră că rădăcina L înseamnă, pe rând şi în acelaşi timp: ly, asirobabilonian – sfânt, o vreme chiar numele lui Baal cu acest sens; l'y, fenician – a fi puternic, a fi viteaz; il, fenician – divinitate; ilu, semit în general – zeul; elyon, ebraică – înalt, în sens fizic şi moral; eliş, babilonian - sus; ilah, arab – divinitate.

La fenicieni, în afară de folosirea frecventă a rădăcinii L, mai ales în formarea cuvintelor care denumesc zei şi prerogativele sau calitățile lor, exista şi divinitatea supremă EL, părintele întregii omeniri, stăpânul timpului, creatorul pământului etc.

La evrei, monoteismul sever autoimpus nu i-a împiedicat să folosească mai multe nume pentru a-l desemna pe Dumnezeul unic. În afară de aşa-zisul nume criptic YHWH, de Elohim şi Adonai, există şi o mulțime EL: El Elion – Dumnezeu Supremul; El Roi – Dumnezeu care mă vede (Atotvăzătorul); El Sadai – Dumnezeu Atotputernicul; El Ruah – Dumnezeu este Spirit; El Betel – Dumnezeu din Betel (al Betelului); El Elohe Israel – Dumnezeul lui Israel; Elohim Hoim – Dumnezeu este viu; Elohim Kodes – Dumnezeu este sfânt; El OLam – Dumnezeu cel Veşnic, al Eternității, al Scurgerii Timpului.

Sfântul Ilie este o altă față a lui El, este El de dinaintea lui El.

Apollo este tot un nume al lui OL, cu temple numeroase precum cel din Insula Albă (Leuce) zeul care readuce cultul pentru Ol în matca originară, lucru pe care avea să-l facă mai târziu şi Iisus. Apollo are ca apostili pe Olen şi pe Lin, cel lin. Ilios era unul din oraşele închinate lui Apollo-OL, şi pentru supremația sa a fost războiul troian, cu eroii săi AhiLE şi ULise.

OL poate defini mai clar legenda meşterului ManOLe, sau ne poate face să înțelegem mai bine ce înseamnă IALomita, ori ZamOLxis, ori Moldova.

La OL ne ridicăm ochii când ne lovim şi strigăm Aoleo.

Tot pe OL îl invocă şi participanții la coride strigând OLLE, OLLE.

Sacralitate limbii traco-daco-române ne este indicată cel mai puternic de articolul hotărât "L", limba romană fiind singura dintre limbile romanice care are acest articol inclus în structura cuvântului. Nici nu se putea altfel de vreme ce OL, ca divinitate supremă, se află în fiecare lucru pe care l-a creat.

Momentul Mihai Viteazul în istoria Cetății Oradea

Dumitru NOANE

I. Primele legături cu Cetatea Oradiei:

Cea mai veche mențiune documentară despre legăturile lui Mihai Viteazul cu aceste părți vestice ale Principatului Transilvaniei se leagă de participarea oştilor transilvănene la campania antiotomană din Țara Românească de după bătălia de la Călugăreni din august 1595.

Sigismund Báthori, principele Transilvaniei – obligat fiind prin clauzele tratatului semnat să dea ajutor domnului muntean care obținuse răsunătoarea victorie -, a ieşit din Alba Iulia la 21 august şi şi-a stabilit tabăra la Codlea, aşteptând venirea ajutoarelor din întregul Principat. O cronică contemporană aminteşte că: *„La început au sosit oştile orădene sub conducerea lui Ştefan Bocskai care a adus 800 de călăreți toți lăncieri şi 1 200 pedestraşi''*[18]. Aceştia vor lua parte la

[18] B. Decsi J., *Magyar Historiája*, 1592 – 1598, Budapest, 1982, p.254

eliberarea oraşului Târgovişte, la alungarea lui Sinan Paşa din Bucureşti şi la cunoscuta înfrângere a oştilor otomane la Giurgiu din octombrie 1595.

Într-un inventar al bunurilor aparţinând cetăţii Oradea, întocmit la 1632, este pomenit un tun despre care se precizează laconic: „*Tun cu numele **Micul Şoim**, al voievodului Mihai, de 5 funţi. Are ghiulele*''[19]. O cronică mai puţin cunoscută, a lui Baranyi Decsi János, aduce însă o precizare în acest sens atunci când, relatând asedierea cetăţii Ineu de către ardeleni, în octombrie 1595, menţionează următoarele: „*Comandantul oştilor orădene era Gheorghe Kiraly, fratele lui Albert, vechiul războinic, locţiitorul marelui căpitan, care în afară de multă pulbere şi tunuri **Micul Şoim**, a adus şi ghiulele mari ca să lovească cu acelea zidurile*''[20]. Or, se ştie că Albert Király a participat în subordinea lui Mihai Viteazul la bătălia de la Călugăreni. Este posibil ca acum să fi intrat în posesia orădenilor mai multe astfel de tunuri, din care, la 1632, inventarul cetăţii mai menţiona încă unul ca existent în uz. Probabil că Mihai Viteazul le va fi dăruit din captura de război, ca semn al recunoaşterii serviciilor aduse cu ocazia bătăliei din mlaştinile unde apele Câlnicului se vărsau în Neajlov.

În legătură cu acest tun se cuvin câteva precizări pe care inventarul nu le face. În artileria epocii acest tun se încadra în categoria celor numite Falconet, având următoarele caracteristici tehnice şi de luptă:- lungimea ţevii 185 cm

- greutatea ţevii 650 kg
- calibrul ţevii 5,2 cm
- diametrul ghiulelei 5,1 cm
- greutatea ghiulelei 1 libră (= 636,955 g)
- raza de bătaie 570 paşi (= 427,5 m)

Acest tun era deservit de un artificier şi de 2 până la 4 ajutoare. În caz de nevoie era tras de 4 cai.

Era considerat ca un tun ,,uşor'', de cetate, folosit mai ales de asediaţi pentru a stânjeni pe asediatori în acţiunile de minare a zidurilor şi săparea şanţurilor.[21]

«Scena secerişului» dinaintea bătăliei finale

Dr. Afrodita Carmen CIONCHIN
Prof. Ionel CIONCHIN

Pe Columna Traiană, Scenele CX şi CXI se referă la capitala Daciei. Pe Scena CXI este reprezentat un munte cu o cetate dacică bine fortificată şi cu turnuri cu etaje. În interiorul cetăţii, ostaşii daci (pileati şi comati) se aflau într-o mare agitaţie. De aceeaşi agitaţie par cuprinşi şi ostaşii daci, comatii, din exteriorul fortificaţiei dacice. Agitaţia dacilor se datora nu spaimei – doar era cunoscută vitejia lor – ci acţiunii ce se desfăşura în faţa lor, reprezentată pe Scena CX. Cu adevărat, Scena CX «Recoltatul cerealelor» (Scena secerişului dinaintea bătăliei finale) a fost una dintre cele mai controversate între exegeţii Columnei: în primul plan se observă un lan în care o parte din ostaşi (legionari) secerau grâul, alţii cărau snopi în spinare, iar ceilalţi, ţinând de căpăstru caii, aşteptau să ridice recolta adunată. Scena este una simbolică, reprezentând lucrările secerişului închinate zeiţei Segesta, numită şi Segeţia, de la substantivul latin *seges, segetis* ‘seceriş, recoltă’. Aceasta explică neconcordanţa dintre «SCENA SECERIŞULUI» şi zona de munte. La Roma, pentru vizitatorii Columnei, *seges, segetis* ‘seceriş’ semnifica «(Sarmi)seget(usa)» adică ‘distrugerea (secerarea)’ «capitalei Daciei».

Bătălia Sarmisegetusei a zguduit într-atât lumea antică, încât în Noul Testament, bătălia apocaliptică între forţele binelui şi răului din ziua Judecăţii de apoi urma să aibă loc la Armaghedon/Armageddon (prin afereză de la Sarmageddon) ‘ţinutul muntos de la Geddon’, evident, având aceeaşi etimologie ca şi toponimul dacic. Toponimul apocaliptic pare să dateze revelaţia lui Ioan Apostolul/Evanghelistul (Teologul), din Apocalipsă, după 106 p.Chr. (căderea Sarmizegetusei) şi nu în anii 94-95 p.Chr.

Nici coordonatele transmise de Ptolemeu, nici reliefurile Columnei nu au reuşit să localizeze capitala Daciei. În schimb, arheologii au descoperit la Grădiştea Muncelului o impresionantă cetate cu sanctuare ale dacilor, blocuri de piatră cu litere eline (fără a dezlega semnificaţia lor), un vas cu inscripţia «DECEBALUS PER SCORILO» (una din descifrări ‘Decebal fiul lui Scorilo’) care continuă să producă mari dispute între cercetători, dar nu s-a descoperit nicio inscripţie privitoare la toponim. La dezlegarea etimologiei Sarmizegetusei nu ajută nici denumirea Grădiştea Muncelului, dacă nu cumva denumirea va fi fost Grădiştea Muncelui/Muntelui, denumirea preferată de unii cercetători fiind Grădiştea de Munte.

În izvoarele literare, în inscripţiile din Dacia Romană şi din alte provincii, toponimul a fost ortografiat variat: ZARMIZEGETUSA, ZERMIZEGETUSA, ZERMIZEGETUZA, ZERMIZEGETE, SARMIZEGETUSA, SARMATEGTE, SARMAZEGE etc. Adeseori toponimul a fost menţionat prescurtat, SARMIZ sau SARMIS. Important este altarul onorific descoperit la Banloc, judeţul Timiş, în România. Interesant este drumul parcurs de acest altar: descoperit la Ulpia Traiana Sarmizegetusa în 1883, altarul a fost transportat la conacul lui N. Balint, apoi al lui Alexe Buda din Bretea Română (judeţul Hunedoara) unde a fost văzut şi de Theodor Mommsen, iar după 1900, groful Karácsonyi l-a dus la castelul din Banloc, după care în 1950 a fost achiziţionat de Muzeul Banatului (CIL, III 1457). Altarul onorific de marmură fragmentar, ridicat în metropola Daciei Romane în cinstea lui Quintus Axius Aelianus, procurator al Daciei Apulensis, locţiitor al guvernatorului, conţine inscripţia:

[19] AMN 1973, p.671 - 672
[20] B. Decsi J., *op. cit.*, p.277
[21] ,,Historia'', VIII, 1986, Budapest, p.37

Q AXIO Q F PAL A
EQ R LA VRENTI LAVIN
CVRATORI AD POPVL VI
TRAIANAE ET AVRELIAE
AECLANENSIS PROC AD ALIM
PER APVLIAM CALABRIAM LV
CANIAM ET BRVITTIOS PROC
RAT PRIV PROV MAVR CAES
ITEM PER BELGICAM ET DVAS
GERMANIAS PROC PROV
DAC APVL BIS VICE PRAESIDIS
ORDO COL SARMIZ
METROPOL PATRONO

Completat:
Q(uinto) AXIO Q(uinti) F(ilio) PAL(atina tribu) A[elian(o)]
EQ(uiti) R(omano) LA VRENTI LAVIN(ati)
CVRATORI AD POPVL(um) VI[ar(um)]
TRAIANAE ET AVRELIAE [et]
AECLANENSIS PROC(uratori) AD ALIM(enta)
PER APVLIAM CALABRIAM LV-
CANIAM ET BRVITTIOS PROC(uratori)
RAT(ionis) PRIV(atae) PROV(inciae) MAVR(etaniae) CAES(ariensis)
ITEM PER BELGICAM ET DVAS
GERMANIAS PROC(uratori) PROV(inciae)
DAC(iae) APVL(ensis) BIS VICE PRAESIDIS
ORDO COL(oniae) SARMIZ(egetusae)
METROPOL(is) PATRONO

Cu traducerea: **«lui Quintus Axius, fiul lui Quintus, din tribus Palatina, Aelianus, cavaler roman, Laurens Lavinias, comisar pentru popor al şoselelor Traiana şi Aurelia şi Aurelia şi Aeclanensis, procurator pentru alimente în Apilia, Calabria, Lucania şi Brutium, procurator al averii private în provincia Mauretania Caesariensis, asemenea în Belgica şi în cele două Germanii procurator al provinciei Dacia Apulensis locţiitor al guvernatorului pentru a doua oară, consiliul popular al coloniei Sarmizegetusa Metropolis patronului (său, a pus acest monument)»**[22].

Colonia **SARMIZEGEUZA** este prescurtată pe inscripţie **SARMIZ.**

Prezentăm etimologiile folclorice interesante: a) *Sarmi* ‘Zeu Solar, Soare’, *sege* ‘învingător, biruitor’ şi *tusa* ‘înălţime’, cu accepţiunea de ‘Vârful sau Înălţimea Soarelui Biruitor’ (Ion Ionescu); b) *sar* ‘soare’, *mis/miz* ‘lună, astru’, *sighet* ‘tărie, cetate’ şi *usa* terminaţie, sintagma având accepţiunea de ‘CETATEA SOARELUI ŞI A LUNII’.

La românii/valachii din estul Serbiei, dintre Morava şi Timoc, s-a păstrat un obicei în care există o îmbinare a scrierii pictografice cu cea alfabetică. Desenul a fost executat de românul Jica Boluţan din localitatea Bucovița, comuna Osnicea, Serbia de Est[23]. Specificăm că informatorul nu cunoştea nimic despre posibilitatea unui înscris, nu cunoştea scrierea cu caractere latine. Românul/valacul Jica Boluţan, în desenul de mai jos, desena: SOARE, LUNĂ, STRÂMBĂTATE, DREPTATE, SCARĂ ŞI FOARFECE[24].

Înscrisul a fost interpretat:

1. «SOARE» – pentru care se presupune existenţa în daco-getă a substantivului **sar* ‘soare’ (compară cu sanscrit *svar*, *sur* şi *arka* – afereză de la *sarka* – ‘soare’, armean. *arew* – afereză de la *sarew* – ‘soare’);
2. «LUNA», presupune un daco-get **miz* ‘Lună, Selena’;

[22] Marius Moga, Ion I. Russu, *Lapidarul Muzeului Banatului, Monumente epigrafice romane*, Timişoara, 1974, pp. 17-19.
[23] Românul/valacul Jica Boluţan s-a născut la 21 mai 1948, în satul Bucovița, comuna Osnicea, din Serbia de Est. Ancheta a fost realizată în misiunea ştiinţifică organizată de Asociaţia Istoricilor Bănăţeni în colaborare cu Universitatea de Vest Timişoara şi coordonată de prof. Ionel Cionchin, în august 1993.
[24] Ionel Cionchin, *Valaco-pelasgica, limba primilor scribi ai omenirii*, Editura Ando-Tours, Timişoara, 1996, p. 13.

3. «STRÂMBĂTATE», reprezentat prin litera «S» (sigma întors);
4. «DREPTATE», reprezentat prin litera «I» (iota);
5. «SCARA», reprezentată prin «Г/G» (gama) + «E» (epsilon), pronunțându-se «GE» sau «GHE»;
6. «FOARFECELE» reprezintă litera «T» (tau).

Înscrisul se citeşte: SAR – MIS – S – I – GET/SARMISIGET/SARMISIGHET,
evident: SARMISEGETUSA / SARMISEGHETUSA.

Obiceiul păstrat în memoria colectivă, transmis peste milenii, este argument al autohtonismului, permanenței şi continuității românilor/valachilor dintre Morava şi Timoc (nord-estul Serbiei), dar şi al apartenenței lor la spațiul daco-românesc.

Columna Traiană – Scena secerişului

Conştiința unității etnice şi dorința de unire politică a românilor, dintotdeauna şi de pretutindeni, în viziunea lui Mihai Viteazul

Prof. Dumitru LUCEC

Căpitan de oşti, celebru cârmuitor de țară şi neam, legendă istorică fără precedent, ctitor de aşezăminte creştine, iubitor de limbă şi cultură strămoşească română, mare patriot şi luptător neîntrecut pentru integritatea spațiului mioritic românesc, spirit înflăcărat pentru apărarea şi păstrarea independenței naționale, **Mihai Viteazul** portretizează imaginea unui mare român al timpului său şi al timpului nostru. Eroul legendar va fi măsura conştiinței unității etnice şi a dorinței de unire politică a tuturor românilor; va fi omul care a izbutit, în anul 1600, prima unire a celor trei țări române, sub sceptrul său: Muntenia, Transilvania şi Moldova, plătind marea înfăptuire cu propria-i viață (asasinat şi decapitat, în august 1601, pe Câmpia Turzii).

Pe urmele regelui geto-dac, Burebista (82-44 î.H.), marele erou al românilor, Mihai Viteazul, aflat la cumpăna secolelor XVI-XVII, reuşeşte să recompună harta etnogenezei vorbitorilor de limbă română. Din cuget şi simțire, din respect şi dragoste pentru obârşia poporului român, în cancelaria sa domnească, şi în relațiile diplomatice externe s-a vorbit limba dacă, româna de azi. Mărturie ne sunt izvoarele scrise ale timpului.

Spaimă a Imperiului Otoman, marele domnitor român şi-a demonstrat nu numai devotamentul pentru țara şi poporul său, ci şi măiestria de strateg militar, câştigând bătăliile cu turcii şi tătarii: la Putinei, Stănești şi Şerpătești, în 1595; cu trupele turceşti la Călugăreni şi Giurgiu, 1595; cu turcii, la Nicopole, Vidin şi Cladova, 1598; cu Andrei Batory, principele Transilvaniei, 1599; cu Ieremia Movilă, sprijinit de polonezi, 1600; cu generalul imperial Basta, la Mirăslău, 1600; alături de generalul Basta, împotriva nobilimii maghiare răsculate, la Gurăslău, 1601, când este învins, atacat prin surprindere de trupele austriece, asasinat (prin împuşcare şi decapitare). Capul a fost recuperat, ulterior, depus şi păstrat până azi, la Mănăstirea Dealului din Târgovişte.

Împăratul Rudolf al II-lea i-a apreciat capacitatea, iscusința şi virtuțiile militare, motiv pentru care l-a numit căpitan general şi consilier, locțiitor al său, în Transilvania. Considerându-l însă un pericol în împuternicirea dată acestuia de a fi guvernatorul Transilvaniei, ca o posibilă nesupunere imperiului, Rudolf al II-lea ordonă trupelor generalului Basta suprimarea eroului unirii.

Ideea de conştiință națională privind unitatea şi suveranitatea românilor a triumfat de-a lungul istoriei românilor. Lupta

împotriva celor două mari imperii ale timpului, otoman şi habsburgic, a antrenat poporul român în păstrarea cu sfinţenie a hotarelor patriei, având în frunte mari personalităţi istorice: Mircea cel Bătrân, Vlad Ţepes, Ştefan cel Mare, Iancu de Hunedoara, Tudor Vladimirescu .a., dar realizarea marelui ideal de unificare a românilor din cele trei ţări româneşti: Vlahia, Transilvania şi Moldova (1600) aparţine, chiar dacă nu a durat nici măcar un an, viteazului domnitor.

Prima încercare de unire a românilor are o importanţă covârşitoare pentru istoria României şi istoria universală. Marele eveniment va fi urmat, două secole mai târziu, de unirea principatelor române, Moldova şi Ţara Românească (24 ianuarie 1859), când s-a pus bazele statului modern, România. A urmat momentul istoric 1 Decembrie 1918, când românii sărbătoresc reîntregirea tuturor provinciilor etnice româneşti din perimetrul intracarpatic, danubian şi pontic, reaprinzând, din nou, în inimile românilor de pretutindeni flacara şi solemnitatea istorică, paternă românească, a unirii, visul de aur conştientizat de Mihai Viteazul, în viziunea sa istorică.

Mihai Viteazul va rămâne, de-a pururea, în conştiinţa noastră ca un **mare român,** puritan al notorietăţii etnice, patriotice, sacre, precursor al ideii de unire, de unitate, de românitate.

Titlul lui Mihai Viteazul în hrisoavele sale din vara anului 1600: "Io Mihail voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată ţara Moldovei".

1600 – Unirea tuturor românilor

Gina PARASCHIV, studentă, Buzău

Mihai Viteazul deschide în istoria poporului român o nouă epocă, care se va desfăşura sub semnul marii lui înfăptuiri politice: *Unirea Ţărilor Române*. Puternica personalitate a marelui domn şi faptele sale, de răsunet european, au dat un nou curs politic istoriei Ţărilor Române.

Ridicându-se împotriva regimului dominaţiei otomane şi biruind în raporturile cu Poarta, el a dovedit resursele puterii pe care Valahia le avea. Sporind prestigiul acesteia prin Unirea Ţărilor Române, *Mihai Viteazul* a pus sub semnul întrebării, deopotrivă, stăpânirea otomană şi tendinţele de dominaţie ale Imperiului Habsburgic şi ale Poloniei. Dar domnia lui *Mihai Viteazul*, şi mai cu seamă stăpânirea lui în Transilvania, au fost pentru nobilimea de aici un prim semn al prăbuşirii dominaţiei ei în viitor. Unirea din timpul lui *Mihai Viteazul* a devenit un simbol în epoca emancipării naţionale pentru unirea într-o singură ţară.

Ca urmare a războaielor purtate în Asia cu perşii şi, în Europa, cu puterile creştine, cerinţele Imperiului Otoman faţă de Ţările Române au sporit. Amestecul în treburile interne, abuzurile de tot felul şi ştirbirea autonomiei interne vădeau intenţia de a le transforma în paşalâcuri. Tributul Ţării Româneşti ajunsese la suma de 155.000 galbeni. Singura soluţie de a ieşi din acest impas era o angajare cu puterile creştine în lupta antiotomană.

În aceste împrejurări politice, o parte a boierimii pregătea înscăunarea lui *Mihai Viteazul* (1593-1601) pe tronul Ţării Româneşti. Înainte de a fi domn, a câştigat o vastă experienţă străbătând lumea Răsăritului. A parcurs toate treptele dregătoriilor, ajungând ban al Craiovei. Cu asentimentul sultanului, sprijinit de boieri, de puternica familie a Buzeştilor, de Cantacuzinii de la Constantinipol, în 1593 ocupă tronul. El a avut şi sprijinul principelui Transilvaniei, *Sigismund Báthory*.

Confruntat de la începutul domniei cu opresiunea şi exploatarea otomană, *Mihai* aderă, din proprie iniţiativă, la Liga creştină. Anterior, din îndemnul lui Rudolf al II-lea, împăratul Austriei, *Sigismund Báthory*, urmat de Aron Vodă s-au alăturat şi ei Ligii. În aceste împrejurări, declanşarea răscoalei antiotomane are loc la 13 noiembrie 1594. *Mihai* a adunat pe creditorii levantini la vistierie şi i-a ucis, lichidând şi o unitate otomană, cantonată în Capitală. În continuare, atacă cetăţile de la Dunăre: Giurgiu, Brăila, Nicopole etc. Între timp, la Putinei şi Stăneşti (Ilfov), *Mihai* învinge o oaste tătărească ce venea din Ungaria, iar la Şerpăteşti (Ilfov), o armată otomană. Cu excepţia Giurgiului, unde otomanii rezistaseră, toate celelalte cetăţi din stânga Dunării sunt cucerite de oştile muntene şi moldovene.

Încurajate de victoriile lui *Mihai*, popoarele asuprite din sudul Dunării ameninţau cu o răscoală generală. Pentru a o preîntâmpina şi, mai cu seamă, pentru a reduce Ţările Române sub ascultare, otomanii pregătesc o ofensivă împotriva Ţării Româneşti. În această gravă situaţie, *Mihai* trimite o solie la *Sigismund Báthory* pentru strângerea alianţei. Depăşind instrucţiunile domnului, delegaţia de boieri şi clerici a încheiat, la Alba-Iulia, la 20 mai 1595, un tratat cu condiţii nefavorabile, recunoscându-l pe Sigismund drept suzeran.

Cine a fost Mihai Viteazul?

Iuliana Păun, elevă, Liceul B.P. Hasdeu

„În ţara mea aş fi putut să rămân liniştit şi sigur, fără nicio teamă, dacă nu m-ar fi chemat credinţa mea faţă de creştinătate. Io Mihail voievod al Ungrovlahiei, al Ardealului şi al Ţării Moldovei" – Memoriu al lui Mihai Viteazul din anul 1601 către împăratul Rudolf al II-lea.

Personalitatea lui Mihai Viteazul s-a bucurat de o mare faimă în timpul vieţii sale, numele lui n-a fost uitat niciodată, iar când s-a pus problema unirii ţărilor române, numele marelui domn şi fapta sa politică au fost invocate ca un punct de sprijin pentru demonstrarea unei necesităţi istorice: unirea poporului român într-un singur hotar.

Şi totuşi cine a fost Mihai Viteazul?

"...era un bărbat vestit şi ales prin naştere, cât şi prin statura lui mândră. De asemenea era vrednic de lauda cea mai mare prin virtuţile cele mai alese, prin marea sa evlavie către Dumnezeu, prin iubirea de ţară, prin bunăvoinţa faţă de cei deopotrivă cu el, în sfârşit faţă de toţi, prin dreptate, adevăr, statornicie, mărinimie şi deprinderea altor virtuţi de acest fel. Pe lângă acestea, era drag tuturor celor buni pentru darurile înalte ale sufletului lui nobil cu adevărat, pornit chiar prin fire să săvârşească isprăvi grele, ca şi prin cuvântul sau, care, de câte ori era nevoie şi chiar fără pregătire dinainte, îi ieşea din gură blând şi înţelept."... Baltazar Walter Silezianul

Pentru multă vreme i s-a mai spus şi Mihai Pătraşcu, fiul voievodului Pătraşcu cel Bun (şi, implicit, frate al domnitorului Petru Cercel), atribuindu-i-se, în mod eronat, o filiaţie nobilă care să îi legitimeze prezenţa pe tronul Ţării Româneşti şi, apoi, al Ardealului şi Ţării Moldovei. Izvoarele istorice susţin însă falsitatea unei asemenea teorii. Cert este că Mihai s-a născut undeva în apropierea Ialomiţei, în localitatea Piua Pietrii de azi, în anul 1558, la un an după moartea lui Pătraşcu cel Bun. Chiar şi ideea că el ar fi fost un fiu nelegitim şi postum al domnitorului valah este puţin probabilă, atâta vreme cât Pătraşcu a murit în anul 1557 în urma unei grele şi îndelungate suferinţe, acesta fiind şi motivul pentru care a fost dus de către medicii săi la aerul curat al Vâlcei. Cunoaştem, în schimb, numele mamei sale, Tudora (sau Teodora) Cantacuzino, "o văduva frumoasă şi bogată din zona Ialomiţei", o femeie de neam grec din impresionanta familie a Cantacuzinilor.

Alţii au negat vreo înrudire cu Pătraşcu, afirmând că ar fi fost fiul Teodorei cu Iane Grecul, negustor bogat, ajuns în Ţara Românească. Pe când alţii susţin că Iane i-ar fi fost unchi, şi nu tata. Tinereţea lui Mihai este una marcată de treburile negustoreşti, acolo unde viitorul voievod dă dovadă de o abilitate înnăscută. O cronică polonă îl prezintă ca fiind negustor de vite, în timp ce o alta, spaniolă, îl arată ca pe un comerciant de bijuterii. Alături de influentul său unchi Iane Cantacuzino, zis şi Epirotul, Mihai învaţă turceşte şi greceşte şi dovedeşte un real talent pentru ştiinţele vremii. Tot prin unchiul său, Mihai începe o fulminantă ascensiune pe scara socială. Bazându-se pe averea strânsă în anii tinereţii şi pe relaţiile lui Iane, tânărul este numit bănişor de Mehedinţi în anul 1588, moment în care începe achiziţionarea primelor sate. Doi ani mai târziu, în 1590, el este numit mare stolnic, pentru ca după alţi doi ani, în 1592, să devină mare postelnic. Mai trec doar câteva luni şi ambiţiosul tânăr este numit mare agă. În tot acest timp, Mihai îndeplineşte şi funcţia de ispravnic în locul unchiului său care locuia la Istanbul. Sub domnia lui Alexandru cel Rău (1592–1593), acelaşi Mihai devine ban al Olteniei în locul lui Iane.

Mihai Viteazul

Nicoleta PĂUN, elevă, Şcoala "G.E. Palade", Buzău

Mihai Viteazul (n.1558, Târgul de Floci sau Drăgoeşti – d. 9 august 1601, Turda) a fost ban de Mehedinţi, stolnic domnesc şi ban al Craiovei, apoi domnitor al Ţării Româneşti şi, pentru o scurtă perioadă, în 1600, conducător de facto al tuturor celor trei ţări care formează România de astăzi: Ţara Românească, Transilvania şi Moldova.

Unirea de la 1 decembrie 1918 reprezintă evenimentul principal al istoriei României şi totodată realizarea unei cerinţe a locuitorilor graniţelor vechii Dacii, unirea Transilvaniei cu România. Ziua de 1 decembrie a devenit, după evenimentele din decembrie 1989, Ziua Naţională a României.

Alba Iulia, faimoasa cetate a Bălgradului, fusese aleasă de către Consiliul Naţional Român Central, care avea sediul la Arad, pentru a adăposti între zidurile ei pe reprezentanţii poporului românesc din Transilvania pentru două pricini. La 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul, biruitor la Şelimbăr, îşi făcuse intrarea triumfală în Alba Iulia în fruntea unui alai măreţ. Cetatea a fost capitala domnitorului în timpul scurt cât reuşise să săvârşească cea dintâi unire a Ţărilor Române.

Pregătirea politică a Adunării a întâmpinat dificultăţi. Şedinţele preparatoare din cele două zile care au precedat Adunarea, au fost foarte însufleţite. Discutându-se textul Rezoluţiei Unirii, redactat de Vasile Goldiş, unii susţineau ca Unirea să se facă pe baza proclamării autonomiei Ardealului. Tineretul, la care se adăugaseră şi delegaţii sosiţi din Bucovina şi Basarabia, susţineau unirea fără condiţii. Socialiştii, lucrând sub influenţa Budapestei, cereau republica şi-şi exprimau temerea de stările politice din vechiul Regat al României. În cele din urmă s-a stabilit o înţelegere, renunţându-se la toate părţile cu puncte de vedere prea intransigente şi adoptându-se formula unei autonomii provizorii. Iuliu Maniu a explicat că e necesară o epocă de tranziţie, deoarece "*nu se poate ca într-o singură zi, sau într-o singură oră, sau într-un moment dat, să punem la o parte o stare de lucruri veche şi să înfăptuim una nouă*". Deci, nu e vorba de a pune condiţii la Unire, ci a constata necesitatea unei epoci de tranziţie.

Adunarea de la Alba Iulia s-a ţinut într-o atmosferă sărbătorească. Au venit 1.228 de delegaţi oficiali, reprezentând toate cele 130 de cercuri electorale din cele 27 comitate româneşti, apoi episcopii, delegaţii consilierilor, ai societăţilor culturale româneşti, ai şcolilor medii şi institutelor pedagogice, ai reuniunilor de meseriaşi, ai Partidului Social-Democrat Român, ai organizaţiilor militare şi ai tinerimii universitare. Toate păturile sociale, toate interesele şi toate ramurile de activitate românească erau reprezentate.

Dar, pe lângă delegaţii oficiali, ceea ce dădea Adunării înfăţişarea unui mare plebiscit popular, era afluenţa poporului.

Din toate unghiurile ţărilor române de peste Carpaţi, sosea poporul cu trenul, cu căruţele, călări, pe jos, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, cu steaguri tricolore în frunte, cu table indicatoare ale comunelor ori ale ţinuturilor, în cântări şi plini de bucurie. Peste o sută de mii de oameni s-au adunat în această zi spre a fi de faţă la actul cel mai măreţ al istoriei românilor. Spectacol simbolic şi instructiv: cortegiile entuziaste ale românilor ce umpleau drumurile spre Alba Iulia se încrucişau cu coloanele armatei Mackensen care, umilite şi descurajate, se scurgeau pe căile înfrângerii, spre Germania.

Mulţimea imensă urcă drumul spre Cetăţuie printre şirurile de ţărani români înveşmântaţi în sumanele de pătură albă şi cu căciulile oştenilor lui Mihai Viteazul. Pe porţile cetăţuii, despuiate de pajurile nemţeşti, fâlfâie Tricolorul român. Poporul trece pe sub poarta lui Mihai Viteazul şi se adună pe Câmpul lui Horea. De pe opt tribune, cuvântătorii explică poporului măreţia vremurilor pe care le trăiesc.

În acest timp, în sala Cazinei militare, delegaţii ţin adunarea. Pe podium, între steagurile tuturor naţiunilor aliate, care au contribuit cu sacrificiile lor de sânge la desăvârşirea acestui act măreţ, iau loc fruntaşii vieţii politice şi intelectuale a românilor şi delegaţii Bucovinei şi Basarabiei, care au ţinut să aducă salutul ţărilor surori, intrate mai dinainte în marea familie a statului român.

Într-o atmosferă înălţătoare, în mijlocul aprobărilor unanime şi a unui entuziasm fără margini, Ştefan Cicio Pop arată împrejurările care au adus ziua de astăzi, Vasile Goldiş expune trecutul plin de suferinţe şi de glorie al naţiunii române de pretutindeni şi necesitatea Unirii, Iuliu Maniu explică împrejurările în care se înfăptuieşte Unirea, iar socialistul Jumanca aduce adeziunea la Unire a muncitorimii române, care se simte una cu întreg neamul românesc.

Marele voievod cu nume de arhanghel

Voinea PĂUN

În secolul al XVI-lea, pe plan economic se pun bazele unei lumi noi prin inovaţiile tehnice, prin creşterea producţiei de bunuri şi dezvoltarea comerţului, prin descoperirile geografice.

Din toamna anului 1594 şi până în toamna anului 1595, teatrul principal de operaţii se mută de la marginea Vienei în Ţara Românească, apare potenţialul economic şi uman al ţărilor române.

În 1593 haraciul crescuse la 155.000 de galbeni, de la 8.000 de galbeni în 1503; pe lângă acestea se mai adăugau şi alte dări ca peşcheşurile, o atenţie pentru sultan, pentru marele vizir; acestea erau aproximativ în sumă egală cu haraciul; în acelaşi timp, se bucurau de atenţii şi soţiile influente ale sultanilor, beilerbeiul Rumeliei, paşalele şi toţi cei care puteau să exercite o cât de mică influenţă la Poartă. Dar cu toate acestea, ceea ce afectează cel mai mult starea economică a ţărilor române este cumpărarea domniei; haraciul şi peşcheşurile încep să pară derizorii în comparaţie cu preţurile mereu crescânde ale acesteia: cine plăteşte mai mult, acela va avea tronul; pentru acesta, pretendenţii se iau la întrecere în a obţine domnia. La acestea se adăugau corvezile, oameni care să vâslească la corăbiile ce aprovizionau Constantinopolul sau armata, oameni care să meargă să lucreze la noi fortificaţii la cetăţile turceşti de la marginea hotarelor ţărîlor româneşti. Pe de altă parte, sunt puşi în înalte dregătorii greci din Constantinopol, apoi veneau turcii care sunt folosiţi la strângerea dărilor; aceştia jefuiesc, comit silnicii, după cum spunea Baltasar Walther **„ridică în chip nelegiuit, după un nou obicei, al zecelea copil, ca şi cum s-ar fi luat zeciuială de vite…şi pe deasupra, pentru a-şi satisface desfrânarea mai mult decât câinească, siluiau soţiile şi fetele, le ruşinau fără obraz sub privirile bărbaţilor şi părinţilor şi săvârşeau acest fel de grozăvii şi cele mai rele nelegiuiri cu mare cutezanţă şi continuau în voie fără a fi pedepsiţi de cineva”.**

În această perioadă, când toate acestea se petrec, apare omul care răzbună toate umilirile, face să tremure Stambulul, este omul potrivit la locul potrivit. Este domnitorul Mihai Viteazul, cum spunea Manole Neagoe **„Mihai e întruchiparea unui ideal politic, un simbol al aspiraţiilor către libertate ale unui popor, este strigătul de durere, izvorât din nedreptate şi împilare, al cărui popor se vede răzbunat prin fapta voievodului.”**

La putină vreme după urcarea sa pe tronul Ţării Româneşti (1593), a reuşit să atragă atenţia lumii europene asupra vitalităţii şi dragostei de libertate a poporului român, a fost un strălucit comandant de oşti, strateg desăvârşit şi abil diplomat, bun organizator şi strateg, călăuzit de un fierbinte patriotism şi caracterizat prin spirit de sacrificiu, cu un simţ ascuţit al anticipaţiei, prin hotărârea, dârzenia, energia, curajul său este neînduplecat şi neînfricat, aspru, înspăimântător şi înfiorător pentru duşmani. Mihai devine un simbol al luptei pentru independenţă, al vitejiei şi al demnităţii poporului român.

Mihai, marele conducător de oşti şi luptător pentru libertatea poporului român, a gândit şi a acţionat pe coordonatele generale ale politicii europene din epoca sa. **„Ceea ce am făcut –** scrie Mihai în iulie 1595 polonilor **– toate le-am făcut pentru credinţa creştinească, văzând eu ce se întâmplă în fiecare zi cu bieţii creştini. M-am apucat să ridic această mare greutate cu această ţară săracă a noastră ca să fac un scut al întregii lumi creştine.”**

Măreţia faptelor sale i-au adus preţuirea întregii Europe. Victoriile repurtate au născut în mintea domnitorului idei politice fecunde, planuri îndrăzneţe privite cu admiraţie sau temere de contemporanii săi. Henric al IV-lea, rege al Franţei (1593-1616) arăta:

„…se zice că Românul (Mihai Viteazul - n.n.) este foarte tare şi că planurile lui cresc potrivit cu izbânzile”.

Mihai Viteazul a fost una dintre marile personalităţi ale istoriei noastre din toate timpurile. Militar înzestrat cu calităţi excepţionale, a fost şi un diplomat care a ştiut să aprecieze momentele istorice grave pe care le traversa ţara. Soluţiile sale dovedesc un ataşament pentru ideea de apărare a civilizaţiei europene, pe care o şi exprimă, continuând o tradiţie a istoriei româneşti. În acest sens, nu numai că s-a integrat Ligii Creştine, dar a asociat ţelurilor acesteia elementul eliberării popoarelor din Balcani de sub dominaţia otomană, cu gândul la independenţa acestora.

La curtea împărătească se prețuiau în mod deosebit meritele domnului muntean. Arhiducele Maximilian, fratele împăratului Rodolf, îi aducea laude, spunând că el a fost **„zidul şi apărarea acestor țări”.**

Mihai a fost în primul rând un oştean, dar în acelaşi timp el a fost si un abil diplomat. Firea lui năprasnică nepotolită va da naştere la diferite aprecieri, după cum faptele sale îndrăznețe, capacitatea sa, dârzenia şi voința vor crea impresii de admirație şi respect, dar şi de teamă.

Misionarul franciscan la Constantinopol, Eustachio Fantena, (17 octombrie 1598) spunea:

„Nu pot să nu vă comunic că din zi în zi creşte teama atât în pieptul cât şi în sufletul fiecăruia din cauza marii valori pe care o demonstrează în aceste părți ale Europei acest nou Alexandru (cel Mare), căruia îi spune Mihai Voievodu”.

Personalitatea lui Mihai-Vodă este cu atât mai puternică şi mai singulară, cu cât îl caracterizează un temperament năvalnic, un genial instinct, ascunzând în adâncul sufletului său tumultoase şi nestăpânite forțe. La Şerpăteşti, zice cronicarul ungur Szamoskozy**, „înainte de răsăritul soarelui, în iarna aceea cumplită îi nimici, în vremea cât ar fierbe un ou, de n-a scăpat niciunul”**...victoria a fost atât de categorică asupra tătarilor încât la îndemnul turcilor aceştia refuză să continue lupta **”zicând că a văzut şi încercat puterile lui Mihai Vodă.”**

La rândul său, cronicarul Baltazar Walter, impresionat de puternica personalitate a domnitorului, nu ezită să afirme că Mihai e **„cel ce îşi pune capul în luptă cu puterile barbare; acesta este zidul creştinătății şi răzbunătorul ei. Mic, dacă îl socoți după numărul ostaşilor, dar mare la suflet şi prin tăria brațului”.**

Mihai însuşi încearcă să atragă atenția asupra faptelor sale, a cutezanței şi neodihnei spre binele creştinătății. În Memoriul pe care l-a adresat la Praga, între 12-17 ianuarie 1601, ducelui de Fonseca, spunea între altele: **„...oricine va putea cunoaşte câtă pagubă am făcut duşmanului şi câtă slujbă creştinătății ostenindu-mă zi şi noapte fără să fi avut pace şi odihnă, nici vara, nici iarna, necruțând cheltuială, nici primejdie de orice fel. Timp de şapte ani am obținut victorii asupra turcilor singur cu sabia în mână, fără să am nici întărituri, nici cetăți, şi aceasta nu de sila cuiva ci ca să am şi eu un loc şi un nume în creştinătate”.**

Înaintea acțiunilor militare şi politice din Transilvania, domnitorul a încercat şi a reuşit, în oarecare măsură, să realizeze punți de legături sufleteşti şi culturale cu românii de aici (Alba Iulia), mai întâi prin subordonarea Mitropoliei ortodoxe ardelene celei similare de la Târgovişte (1595) şi mai apoi, prin ridicarea ei la respectul cuvenit (1596). Noua biserică mitropolitană construită de el în afara cetății Bălgradului (1597) a fost dotată cu tiparniță, iar în incintă funcționa şi o şcoală românească.

El a realizat „visarea iubită a voievozilor cei mari ai românilor”, unirea celor trei țări române. La 1 noiembrie 1599 intra triumfal în Alba Iulia în fruntea unui somptuos alai.

Dieta convocată în aceeaşi lună l-a recunoscut ca principe pe învingătorul de la Selimbăr. Prima etapă a actului istoric al unirii țărilor române a fost înfăptuită. La începutul lunii mai 1600 oştirile lui Mihai intrau în Moldova pentru a-l înlătura pe Ieremia Movilă şi a desăvârşit lucrul început la Şelimbăr. Unirea era realizată pentru prima oară în istoria românilor. Mihai se intitula **„domn al Țării Româneşti, al Ardealului şi a toată Țara Moldovei”.**

Mihai Viteazul: recorduri, premiere, realizări

Prof. Ion C. PETRESCU, Ploieşti

Mihai Viteazul este singurul român comparat cu 16 personalități ale istoriei universale: Moise, Ahile, Hector, Hanibal, Epaminonda, Alcibiade, Temistocle, Alexandru Macedon, Caius Iulius Caesar, Leonidas, Belizarie, Wallenstein, Iancu de Hunedoara, Ştefan cel Mare, George Washington şi Napoleon Bonaparte. Este singurul cruciat care nu a fost învins niciodată de turci şi nici de tătari. Primul domn al tuturor românilor, singurul român care a plănuit o alianță cu Persia, alungarea turcilor din Europa, refacerea Daciei, refacerea Imperiului Bizantin, cucerirea Poloniei, eliberarea „locurilor sfinte”, eliberarea teritoriilor de la Nipru până la Buda, unirea celor două biserici creştine despărțite în 1054. Lui îi sunt consacrate cele mai multe pagini în manualele şcolare, în tratatele de istorie, în documentele vremii.

Cel care a trecut Dunărea de mai multe ori decât orice alt domnitor român şi a ajuns victorios până aproape de Constantinopol, a avut cele mai multe bătălii, cele mai multe victorii şi cele mai multe ctitorii pe unitatea de timp. Restitutor Daciae este singurul român căruia grecii i-au dedicat două poeme iar sârbii şi bulgarii mai multe creații populare decât românii. Singurul român care a reuşit să spargă încercuirea şi să învingă „monstruoasa coaliție” formată din creştini şi musulmani, este realizatorul celei mai valoroase medalii româneşti, al celei mai faimoase peceți (sigiliul Daciei româneşti, Iaşi, 3 iulie 1600).

Este primul român a cărui faimă a ajuns încă din timpul vieții până în centrul Asiei, nordul Africii, Europei şi dincolo de Oceanul Atlantic. Cel supranumit „Regele Daciei”, „sabia creştinătății”, „Steaua Răsăritului”, are 234 de recorduri, premiere, realizări, şi *a fost singurul român care a reuşit să schimbe planurile unui împărat german.* Este singurul român care a purtat tratative directe de trei ori cu un împărat german; în timpul „glorioasei pribegii” s-au realizat cele mai multe tablouri cu chipul unui domnitor român şi cele mai multe tipărituri în limba germană. *A refuzat cea mai mare sumă de bani oferită unui român pentru a trece la catolicism şi e singurul om din lume care i-a cerut unui împărat catolic să treacă la ortodoxism.*

Domnitorul român cu cea mai intensă activitate diplomatică, a încheiat primul tratat româno – german. „Cel mai mare erou al creştinătății” este singurul român a cărui stăpânire nu a fost întrecută niciodată în vest, nord-vest şi nord. De numele „celui mai mare şi mai vestit dintre voievozii românilor” se leagă cele mai multe documente emise în Polonia, Imperiul

Otoman, Imperiul German, Imperiul Spaniol, Imperiul Britanic, Franța, Statele italiene, și Sfântul Scaun. Singurul român care a fost numit „Dacul cel rău"; este primul român căruia un suveran spaniol i-a trimis o sabie și care a reușit să obțină sprijin militar de la italieni și germani.

„Cel mai mare român" este singurul domn care a locuit la Alba-Iulia, mai întâi ca pribeag, apoi ca domn al Valahiei și Ardealului. E singurul care a fost supranumit Viteazul încă din timpul vieții sale și chiar de către dușmani; este cel care a avut cea mai strălucită intrare în oraşul bimilenar Alba-Iulia. Singurul român care a reușit în doar câțiva ani să transforme cătunul Ploiești în capitala diplomației europene; este primul domn al Valahiei care a primit sprijin de la un împărat rus și a fost recunoscut domn și de împăratul turcilor și de cel al germanilor. Este singurul domn român care și-a riscat viața în fruntea oștenilor în zeci de bătălii purtate cu un număr record de state. Cel care reprezinta „culmea cea mai înaltă a istoriei românilor" a obținut, la Călugăreni, o victorie considerată de Nicolae Bălcescu „briliantul cel mai strălucitor al coroanei gloriei române".

Urmaşul celei mai strălucite familii din Valahia, dar și al împăraților bizantini din familia Cantacuzinilor, este singurul român care a reușit să medieze pacea între Imperiul turcilor, tătarilor și germanilor. *Primul român a cărui fiică urma să ajungă soția unui împărat german, este autorul primelor memorii din istoria literaturii române, iar pentru eternizarea memoriei primului român „de interes universal", au fost realizate un număr record de monumente istorice și mai multe localități, universități, colegii naționale, licee, școli, bulevarde, străzi îi poartă celebrul nume.*

Malus Dacus – Mihai Viteazul (1596 - 1601)

Laurențiu POPESCU

Este numit așa de cei din Apus, adică de cei care nu l-au înțeles și nu l-au ajutat în ceea ce a vrut el să facă în lume. El a vrut să facă o lume mai bună, mai dreaptă și mai sfântă. Cel rău de atunci era Generalul Basta și era om rău și negru din altă țară, nu era om de omenie, cel rău de atunci și cel bun de atunci au fost și ei oameni care stăteau unul lângă altul și se luptau unul cu altul în fel și chip. Omul cel mai bun de atunci era Mihai Viteazul care era om de omenie din fosta Dacie, cea care fusese țară-model pentru alte țări din lume. Cel rău era om din altă țară și era om fără inimă care făcea totul numai pentru sine, adică numai pentru plăcerile lui.

De aici a ieșit o luptă fără sens cu final tragic pentru cel bun, adică pentru Mihai Viteazul.

El , cel bun, a fost cel care s-a dat pe sine ca să fie bine pentru țara lui, cea numită Dacia Sfântă ca să o facă iar mare cum a fost, adică să o facă mare și sfântă. El era cel care a fost și este cel mare acum este Hisuv, regele Daciei sfinte mereu, cel unic, el era și este cel bun și este regele mereu sfânt adică Hisuv.

El, cel unic, este acela care este tatăl Daciei Sfinte, și a făcut ca ea să fie o țară cum nu mai este alta în lume, adică o țară bună și sfântă. Cel unic este cel care este tatăl ei și este regele sfânt al tuturor dacilor sfinți. El este lângă ea atunci când are nevoie de ajutor. Este tatăl Daciei sfinte pentru ca Hisuv este cel care a făcut-o țară sfântă și bună.

Hisuv este cel mai sfânt și bun om din lume, cel care este om de omenie și este mereu soarele tuturor dacilor sfinți.

Mihai Viteazul este cel care a vrut să fie om de omenie și să fie cel mai bun și sfânt om din lume. El este omul care s-a dat pe sine adică s-a dus la cel unic ca să fie cel mai mare din ceata lui care așteaptă să vină iar timpul ca să fie iar om de luptă și de onoare care să-l facă să fie iar om mare și sfânt cum a mai fost odată. El este acum lângă Hisuv, care mereu îi arată unde a greșit și ce trebuie acum să facă pentru a repara tot ce atunci nu a putut face, așa încât acum totul să fie bun și sfânt.

Acum Mihai este cel care este regele tuturor dacilor sfinți care vor veni pe pământ când va fi timpul optim pentru ei. Mihai este cel care va face iar Dacia mare cum a fost odată. Dar cel rău i-a luat alte părți din ea și le-a dat celor din jur ca să le stăpânească. El este cel care mereu i-a făcut rău Daciei sfinte care mereu era o piedică în calea lui de a face lumea rea și neagră.

Mihai va fi cel care va face iar țara mare și sfântă, așa cum a mai fost odată și o va face iar țară model pentru alte țări așa cum a mai fost odată. Cel unic îl va ajuta în tot ce are de făcut adică îi va da tot ce este necesar pentru a face tot ce trebuie pentru ca țara să fie iar cum a mai fost odată.

Monumente voievodale

Marius POPESCU

Monumentele și însemnele memoriale, fie că sunt de factură arheologică, istorică sau de cult, constituie una dintre bogățiile spirituale de o valoare inestimabilă ale romanilor.

Referindu-se la acestea, Nicolae Iorga aprecia că *«monumentele și însemnele memoriale reprezintă istoria vie a neamului românesc».*

În prima parte este necesar un scurt istoric al acestora și semnificația lor de-a lungul timpului .

Trec în revistă memorialele ridicate în cinstea și onoare lor, astfel:

Mihai Viteazul – aproximativ 30
Ştefan cel Mare – aproximativ 20
Alexandru Ioan Cuza – sub 20
Tudor Vladimirescu şi Nicolae Bălcescu

Numeroase localităţi din ţară l-au onorat pe marele unificator de neam şi ţară, Mihai Viteazul.

Statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul din centrul Bucureştiului, Piaţa Universităţii.

Mihai Viteazul şi „ideea Daciei româneşti”

Prof. dr. Mihai POPESCU
Biblioteca Militară Naţională

Renaşterea şi tiparul au permis publicarea şi repunerea în circulaţie a operelor antichităţii greco-latine şi au creat un univers cultural aparte, la fel de viu cum li se pare tinerilor de astăzi lumea complexă a universului virtual, creat şi promovat cu ajutorul computerului.

Deoarece umanistul Nicolaus Olahus (1493-1568), primat catolic şi regent al Ungariei, bun prieten al lui Erasmus din Rotterdam, a scris în cărţile sale despre rădăcinile dacice ale neamului românesc, multe cancelarii imperiale şi regale au localizat pe noile hărţi ale Europei (din ce în ce mai exacte, după introducerea proiecţiei Mercator) locul Daciei, regatul antic înfrânt şi distrus de Roma, după o rivalitate politică şi militară de aproape două sute de ani, în 106 d. Hr.

Zdrobirea regatului ungar în bătălia de la Mohacs (1526) şi ocuparea Câmpiei Panonice de către otomani au creat un nou raport de forţe între Casa de Habsburg şi nobilimea maghiară, care căuta să se regrupeze în Principatul Transilvaniei.

Vestea că o comoară dacică a fost descoperită în Transilvania, fiind recuperată şi folosită de guvernatorul Transilvaniei, cardinalul Martinuzzi, a ajuns la curtea împăratului Rudolf II de Habsburg, care l-a trimis la faţa locului, în anul 1551, pe generalul Castaldo, însoţit de trupe imperiale. Din corespondenţa generalului cu autorităţile imperiale, militare şi religioase, reiese intenţia acestuia de a constitui un „principat al Daciei”, sub autoritatea Sfântului Imperiu Roman de Naţiune Germană.

În timpul scurtei sale domnii în Moldova (1561-1563), sub numele de Despot Vodă, aventurierul grec Ioan Iacob Eraclidul a folosit, în corespondenţa sa cu personalităţi din Occident şi Orient, ideea reconstituirii unui regat al Daciei.

Principele Transilvaniei Ioan Sigismund II Zapolya, ajuns rege al Ungariei (în partea de est a vechiului regat maghiar), cu ajutor otoman şi polonez, le cerea diplomaţilor trimişi de el în Occident să-l prezinte drept restaurator al vechii Dacii.

Domnii Ţării Româneşti, Mihnea Turcitul (1577-1583, 1585-1591) şi Petru Cercel (1583-1585) şi-au prezentat, în peregrinările lor prin Europa, intenţiile de a reface regatul Daciei.

Însă toate aceste idei şi pretenţii de reconstituire a regatului Daciei, lansate sau sprijinite de diferite cancelarii imperiale, nu au depăşit nivelul unor scenarii politice fără sorţi de izbândă.

Urcarea pe tronul Valahiei a voievodului Mihai Viteazul a avut loc într-o perioadă în care regele Franţei Henric IV (1593-1616), Papa Clement VIII (1592-1605), împăratul Rudolf II (1576-1612) şi regele Poloniei Zygmund II (1587-1632) duceau tratative pentru încheierea unei alianţe creştine, care urmărea oprirea înaintării otomane în centrul Europei, în cadrul unei „cruciade defensive". Mihai Viteazul era conştient că se putea alătura acestei alianţe, după cum reiese dintr-o scrisoare adresată regelui Poloniei, în 1595: „M-am apucat să ridic această grea povară cu săraca mea ţară, ca să fac din ea un scut al întregii creştinătăţi" sau în scrisoarea adresată Marelui Duce de Toscana: „Doresc să am şi eu un loc şi un nume în creştinătate".

Tratatele semnate de Sigismund Bathori cu Mihai Viteazul, la 20 mai 1595, şi cu Aron Vodă, domnul Moldovei, la 1 iunie 1595, la Alba Iulia, i-au permis principelui ardelean să pretindă că a reînfiinţat Regatul Daciei, fapt consemnat de nenumărate surse diplomatice şi de unii cronicari maghiari (Stephan Szamosközy), germani (Baltazar Walter, Wolfgang de Bethlen), italieni (Ciro Spontoni, fost secretar al generalului Basta) sau greci (Stavrinos). Gheorghe Şincai consemna această manifestare de orgoliu astfel: „Şi aşa Sigismund Bathori, prinţul a toată Dachia Veche, mai pre urmă a rămas şi fără de Ardeal, carele e o bună parte a Dachiei lui Traian".

Nicolae Bălcescu aprecia chiar că Bathoreştii ar fi jucat în Transilvania rolul ucenicului vrăjitor în trezirea conştiinţei dacice a românilor: „Dar această nesocotită ambiţie a lui Bathori nu sluji la altceva decât de a deschide ochii românilor şi a le aduce aminte de vechea crăie a Daciei, moştenirea lor părintească. Astfel, ungurii înşişi lucrară şi făcură pe lume a crede într-o viitoare crăie a Daciei: fantomă îngrozitoare ce astăzi îngheaţă inimile lor de spaimă".

Nu s-au păstrat documente scrise care să ateste intenţia lui Mihai Viteazul de a întemeia un regat al Daciei, dar faptele sale sunt mai grăitoare decât orice text scris. Nu întâmplător, cronicarul maghiar Szamosközy, cel care a lansat celebra expresie latină „Malus Dacus" (Dacul cel rău), nu a scăpat prilejul să folosească în exprimarea urii sale faţă de Mihai Viteazul faptul că voievodul român întruchipa virtuţile strămoşilor săi daci.

Istoricii Aaron Florian, Nicolae Bălcescu şi August Treboniu Laurian au scos în evidenţă proiectul unificator de întemeiere a unui stat românesc, arătând că **Mihai Viteazu**l a ajuns „**domn peste cele trei ţări ale Daciei**". De fapt, Bălcescu şi Laurian vor realiza prima colecţie sistematică de documente istorice, intitulată „Magazin istoric pentru Dacia", iar Mihail Kogălniceanu va publica „Dacia literară". Delegaţia de intelectuali patrioţi ardeleni care a fost primită de domnitorul Alexandru Ioan Cuza i-a prezentat acestuia un plan de „unire a tuturor ţinuturilor Vechii Dacii", sub numele de Dacia.

La publicarea manuscrisului „Românii supt Mihai Voievod Viteazul", rămas de la Nicolae Bălcescu, în preajma războiului de independenţă, Mihai Eminescu îi făcea o cronică elogioasă în „Timpul" şi îndemna cititorii să-i acorde un loc de cinste în viitoarea edificare a statului naţional: „Fie aceasta Evanghelia neamului!", spunea el.

În studiile sale de istorie modernă, Nicolae Densuşianu îl prezenta pe Mihai Viteazul dreptul „învingătorul turcilor, cuceritorul Transilvaniei şi domn peste toate ţările vechii Dacii". De fapt, Densuşianu a adunat şi a publicat, în primele volume ale Colecţiei Hurmuzaki, numeroase documente româneşti emise de cancelaria domnească, ori străine, referitoare la evenimentele domniei lui Mihai Viteazul. Majoritatea istoricilor români (A.D. Xenopol, N. Iorga, P.P. Panaitescu, Ghe. Brătianu, Ioachim Crăciun, Constantin Rezachevici, Ştefan Andreescu) au căutat să analizeze sistemic şi istoric caracterul scurtei uniri a celor trei ţări române, realizată de Mihai Viteazul.

Unirea cea Mare, din 1918, după „Războiul Reîntregirii", a stat sub semnul lui Mihai Viteazul. Regele Ferdinand a fost încoronat la Alba Iulia, iar **Ordinul „Mihai Viteazul" a fost înfiinţat pentru a cinsti contribuţia eroică la edificarea României Mari.**

Într-o conferinţă ţinută la Iaşi, în 1918, Nicolae Iorga vorbea despre *Ideea Daciei Româneşti*, arătând că **Mihai Viteazul a aprins flacăra unităţii naţionale şi a creat pentru posteritate un adevărat model dacic**. Iorga exprima în haine noi ceea ce spunea la fel de clar, la 1728, Johann Filstich, rectorul gimnaziului german din Braşov, în *Încercare de istorie românească*: „Astfel, acest voievod, aşa cum nu-i fu dat cândva vreunui înaintaş al său, fu cinstit ca singur domnitor al vechii Dacii şi al celor trei ţări".

Zalmoxe, promotor al bioenergiei şi al inducţiei electromagnetice

Dumitru RĂDOI

Numele zeului-rege trac a fost preluat din istoria antică sub două forme: ***Zalmoxis*** şi ***Zamolxis.*** Cei mai mulţi eruditi moderni, printre care şi Grigore Tocilescu, au rămas la primul nume, transmis de Herodot, (*1) fără a se găsi un punct comun asupra etimologiei lui, care de fapt are originea şi rădăcinile ascunse, chiar în Dacia natală. Un substantiv arhaic din limba română folosit şi astăzi la denumirea unui sistem de prindere în lanţ şi anume: ***zaua,*** cu variantele, ***za, zală, zale***, de unde şi localitatea ***Zalău***, situată în partea nordică a Sarmisegetusei, îl găsim şi în Dicţionarul Etimologic al Limbii

Române cu sens de verigă, şi origine geto-dacă. (*2) Substantivu**l, *Zal-ă***, rămas ca o relicvă, în limba română, moştenitoare a limbii pelasge, protoromâna, ca şi toponimul ***Zalău,*** locul de origine al regelui-zeu, de unde îşi trage numele, confirmă într-adevăr spusele marelui istoric Herodot (Istorii, cap.96) că: ***Zalmoxe a fost şi om, născut pe pământ getic, dar şi zeu al geților.*** Această afirmație rămasă necombătută şi neştearsă în istoria lumii, duce la concluzia indubitabilă că adevăratul său nume ca şi calificativul sui-generis ***de zeu pământean şi rege,*** nu mai pot fi schimbate de acum, la voia întâmplării.

Din punct de vedere tehnic, ***zalele,*** formează prin îmbinare, un lanț imaginar, infinit, din za în za, ca viul nemuritor, care trece dintr-o viață-n alta. ***Zala,*** fiind un element al lanțului infinit, şi al teonimului ***Zal-moxe,*** prin asemănare, zeul-rege, a căpătat, şi prin nume, însuşiri de nemuritor. Herodot susține, ipotetic, că Zalmoxe a ucenicit la filozoful Pytagora. Dat fiind însă, apropierea mai mare a tracilor, față de indo-europenii sciți, (*3) fiind şi contemporan cu iluminatul lor Zarathustra, cu certitudine că s-a înțelepțit printre frygienii lui Priam. Reîntors în Dacia după mai mulți ani, şi-a ales, după busola geniului său, un Kogaion la poalele muntelui Godeanu, din Munții Orăştiei, unde cu vitejii şi iscusiții geto-daci, precum şi cu aurul şi bogățiile munților, şi-a construit un adevărat complex ştiințific, cu sanctuare, observatoare astronomice, furnale şi laboratoare chimice, dar şi catacombe subterane, pentru a cerceta tainelor pământului şi-ale cerului, care au dat în scurt timp naştere credinței în nemurire. Siturile arheologice de la Grădiştea Muncelu, precum şi catacombele de sub Zona Sacră a Sarmisegetusei, puse în evidență de satelitul american în anul 2006, sunt dovezi incontestabile care stau la dispoziția cercetătorilor şi arheologilor români. (*4) La Sarmisegetusa, iluminatul Zalmoxe a descoperit, împreună cu apropiații săi sacerdoți şi cărturari, proprietățile metalului nemuritor ce lucea din belşug în vadul Sargeției şi Arieşului. Cunoscând de la bătrânii traci semnificația ***spiralei plane,*** pictată pe ceramică ori incizată pe oase, piatră sau metale, a intuit că aceste desene sunt simboluri fără viață; reprezentări abstracte ale viului nemuritor, cărora trebuie să le corespundă o formă tridimensională, mobilă în spațiu, capabilă să asimileze, să producă şi să transmită o energie în corpul uman şi în afara lui. Această formă, Zalmoxe a descoperit-o chiar în mişcarea răsucită a vârtejurilor născute de furtuni şi în mişcarea sistemelor stelare, observată prin astrolabul de pe Kogaion. Imitând aceste legi care guvernează materia şi mişcarea ei în univers, Zalmoxe a conceput, ingenios, spirele din aur şi, dându-le forma de brățări şi inele, a constatat că ele generează în organismul uman un plus de energie, întărind convingerea în puterea lor de vindecare şi a credința în nemurire.

Pentru puterile vindecătoare ale brățărilor, tracii din sudul şi nordul Dunării, îl adorau pe regele lor, ca pe un zeu, *căci întocmai ca Apollo la celți, Zalmoxe era un zeu vindecător, deținător al unor puterii saturniene.* Atât pe el cât şi pe inițiații săi care făceau minuni, grecii şi romanii, neînțelegând puterea energetică a spirelor de aur, îi considerau vrăjitori .(*5)

Confecționarea brățărilor şi a inelelor spireliforme din aur, bronz şi argint, a luat amploare prin efectul lor miraculos şi s-au răspândit pe întreg spațiul traco-geto-dac, ca un adevărat ***brand ştiințific*** care legitima națiunea tracă şi credința în nemurire. Puterea de vindecare şi regenerare a lor s-a imprimat adânc în conştiința geto-dacilor, încă din mileniul al III-lea î.C.; mărturie vie este tezaurul cu brățări din aur, descoperit la Hinova, județul Mehedinți, datând din Epoca Bronzului, epocă în care au apărut cei trei mari iluminați ai lumii: Zalmoxe, Zarathustra şi Moise (*6)

Spirele din aur erau purtate împreună cu coifurile de aur în ceremoniile rituale ale Cultului Nemuririi, de către monarhi, patriarhi şi eruditii Kogaionului, numai în anumite locuri unde în subteran erau aşezate în diferite locații, brățări cu spire antagonice, care slăbeau câmpul magnetic al muntelui, şi creau un canal de comunicare cu Divinitatea. Numai aşa se explică devierea busolei în zona Sacră a Sarmisegetusei, Muchia Căprăreața, unde au fost găsite zeci de brățări de aur îmbinate şi suprapuse. Ele mai erau purtate şi de sacerdoți şi monahi, la ceremoniile ritualice, prilejuite de Legile Belagine, (Legile Naturii), cum ar fi: însămânțarea grâului, a roirii şi extragerea mierii, precum şi la ceremoniile sacre, când are loc fenomenul solar al echinocțiului de primăvară şi iarnă. Mai târziu după secolele II-III şi chiar până în secolul al VIII-lea, inelele şi brățările zalmoxeiene, generalizându-se, se purtau permanent de dacii care nu se lepădau de credința în nemurire, spre a se deosebi, pe timpul tranziției, de cei convertiți la creştinism.

Începând cu secolul al XVI-lea, pe întreg spațiul Daciei încep să fie descoperite de arheologi şi amatori, un număr impresionat de inele şi brățări spireliforme din aur, bronz sau argint, care reprezintă numai o infimă parte din cele ascunse încă, în pământ, distruse sau aflate în colecții particulare. În 1542, apare prima atestare documentară despre o brățară spireliformă, masivă, din aur, descoperită în vadul râului Strei, în apropierea Sarmisegetusei, la un loc cu mii de monede de tip Koson şi Lisimah. Seria descoperirilor de brățări şi inele din aur şi argint cu aceleaşi detalii şi decoruri a continuat până în zilele noastre. La Gyoma, pe actualul teritoriu al Ungariei, la Perecea, în Sălaj, Frighiaz, Măgura-Teleorman, Bavaria, Boemia, Moravia de azi, Elveția şi marele tezaur de la Hinova, județul Mehedinți; numărul mare şi analogiile detaliilor şi a formei, spune Vasile Pârvan: *devin specifice pentru întreg spațiul danubiano-carpato-balcanic.* (*7) După anul 1998, au mai fost descoperite de braconieri, la Sarmisegetusa şi în apropiere, peste 27 de brățări din argint şi peste 15 brățări din aur masiv, spireliforme, unele cântărind şi 2 kilograme de aur pur din Transilvania, toate cu aceleaşi decor şi detalii.

Cercetând pluridisciplinar, misterioasele inele şi brățări spireliforme purtate de traco-geto-daci, timp de peste un mileniu şi jumătate, caz unic în istoria omenirii (care poate inspira istoricilor o altă periodizare), se poate stabili pe baza unor legi fundamentale din fizică şi alte domenii, următoarele caracteristici:

1. Puritatea aurului, vechimea şi apartenența. Analizele de laborator ale Institutului Național de Fizică şi Inginerie Nucleară *Horia Hulubei* din București au confirmat puritatea şi proveniența aurului ardelenesc, iar cercetătoarea germană Barbara Depertz Lippitz, în 1994, îi convinge pe istoricii şi arheologii români reticenți să nu aibă nicio îndoială, pentru că ***brățările sunt ale dacilor şi au o vechime de 6.000 de ani.***

2. Semnificația codificată a decorului spirelor. La ambele extremități a fost redate, prin batere, capete de albină şi faguri, urmate de câte două cartuşe în care sunt reprezentate în relief prin poansonare, cinci şi şapte spice de grâu cu boabe, din soiul de primăvară. Decorul codificat reprezintă cultul păinii şi al mierii, alimente indispensabile vieții matusalemice.

Din numărul cifrat se deduc cele şapte zile care au dat durata unei săptămâni solare şi lunare, precum şi numele zeului-rege şi al zeiței-regină: Zalmoxe şi Zamolxa.

3. Sensul răsucirii spirei şi sacralitatea lor. Sensul răsucirii sau înfăşurării sârmei din aur este unul din marele mistere ale iluminatului Zalmoxe. Toate inelele şi brățările, fără excepție, au sensul de răsucire, de la dreapta la stânga, *dextrogiră*. Este unul din indiciile care dă ***brandul brățării***. Oriunde în lume s-ar găsi, ele pot fi recunoscute şi revendicate de români ca aparținând perioadei istorice zalmoxeiene şi Cultului Nemuririi. Columna de la Roma copiază forma spirei zalmoxeiene, la scară mărită, dar sensul de înfăşurare al metopelor, nesesizat de Apolodor, este invers, *levogir*. ***Sacralitatea*** brățărilor zalmoxiene este dată tocmai de sensul dextrogir, care aduce energia câmpurilor din eter şi o transferă viului uman, creând fluidul nemuririi, prin circuitul continuu sesizat de Marele Eminescu: *asemenea unui izvor, a cărui ape se întorc în el însuşi*, ca şi de voievodul Neagoie Basarab care a construit în anul 1512 biserica domnească de la Curtea-de-Argeş, cu două turle, răsucite, *dextrogir şi levogir*.

4. Fenomenul inducției şi detectarea. Energia mişcării eterne a materiei în Univers, sub imperiul câmpurilor gravitaționale, magnetice şi electromagnetice nevăzute, dar sesizate de iluminatul Zalmoxe prin spira de aur aplicată la inele şi brățări, stau azi la baza solenoidului. Acest sistem simplu şi fenomenul de inducție electromagnetică a solenoidului, redescoperit în 1831, cu aproape cinci milenii mai târziu, de către chimistul şi fizicianul englez Michael Faraday, stau azi la baza tuturor generatoarelor electrice. (*8)

Fenomenul de inducție a fost folosit de sacerdoții şi eruditii traci pentru amplificarea puterii musculare, a vindecării bolilor şi vitalizarea celulei embrionare umane sau vegetale şi la obținerea chimică, prin elemente de acumulatoare, a unei energii electrice, folosită în tehnologiile de galvanoplastie. Detectarea şi măsurarea câmpurilor magnetice şi electromagnetice, nevăzute în antichitate, se realizează astăzi cu un aparat german, Wuntronic Tesla Meter Gauss 4 care sesizează intensitatea câmpurilor până la 4kHz.

Zalmoxe, zeul-rege traco-geto-dac care a creat spira din aur cu proprietăți energo-terapeutice şi generatoare a unor câmpuri magnetice şi electromagnetice, poate fi considerat retroactiv, după mai bine de cinci milenii, promotorul bioenergiei şi al inducției electromagnetice, făcând ca omenirea să treacă în era nouă a sateliților şi a ciberneticii.

Taina dacului cel rău

Dorel RADU

În ultimul deceniu al secolului al şaisprezecelea, când Mihai Vodă se urcase pe tronul Munteniei, cele trei țări românești erau deja ”unite” prin dependența lor comună față de Înalta Poartă şi dezbinate datorită intrigilor puterilor creştine de la care îşi aşteptau izbăvirea.

Sosit la Bucureşti, escortat de creditorii care în curând urmau să îşi plătească cu viața lăcomia, proaspătul domnitor nu dăduse de înțeles că ar fi fost inițiat în taine străvechi, ca Ştefan cel Mare, de un Daniil Sihastru, iar ctitorirea în grabă a mănăstirii din Bucureşti, care îi poartă numele, şi a celei de lângă Slatina, la Clocociov, conectate la o rețea de tunele mai vechi, păruse fapta unui bun creştin.

Construirea unui refugiu într-o Capitală sumar fortificată aflată în apropierea raialei de la Giurgiu era pe deplin justificată, dar a celui de pe malul stâng al Oltului, aflat la peste o sută de kilometri, apare de prisos dacă nu luăm în calcul existența unui plan strategic secret cu axa orientată pe direcția EST-VEST.

Cu un secol în urmă, Vlad Țepeş , când se pregătise de război cu turcii, construise aparent fără nicio legătură între ele, mănăstirile Snagov, la nord de Bucureşti, şi Comana, la sud de Neajlov, în apropiere de Călugăreni, locul ales de Mihai ca să-l înfrunte pe Sinan Paşa.

Taina Viteazului nostru Voievod, căruia dușmanii îi spuneau Dacul cel Rău (Malus Dacus), se pare că era ascunsă chiar în numele Muntenia, dat cu totul nepotrivit unei țări alcătuite în primul rând din câmpii întinse.

Răspunsul aşteptat îl primim dacă ne întoarcem în timp până în vremea regelui get Burebista a cărui capitală, Argedava de pe râul Argeş, se afla exact în centrul unei țări care atunci se întindea de la culmile Carpaților, în Nord, până la cele ale Balcanilor, în Sud.

Mai întâi regii geto-daci iar apoi voievozii munteni au sesizat că pântecele moale al dispozitivului de apărare este câmpia şi au întărit-o până dincolo de Nistru cu fortificații la vedere sau tunele săpate pe sub pământ.

Se pare că reîntregirea Munteniei a fost primul obiectiv al lui Mihai, cu toate că la Târnovo a respins propunerea de alipire a ținuturilor stăpânite cândva de Asăneşti, propunere făcută de către episcopul Raly; se mulțumise în acel moment doar să-i stăpânească pe achingii de la sud de Dunăre.

Pofta cea mare îndelung poftită fusese dată în vileag ceva mai târziu, la Alba Iulia şi Iaşi, unde ridicase stindardul unității tuturor românilor moştenit de la marele rege Burebista.

Zamolxismul, înainte mergătorul creştinismului

Dorel RADU

Mormintele de incinerație apărute în spațiul Carpato – Dunărean în urmă cu circa 10 mii de ani constituie dovada că locuitorii din vatra primelor civilizații neolitice din Europa credeau în viața de după moarte.

Trupul decedatului era ars pentru ca sufletul său nemuritor, curățit şi eliberat din legăturile păcatului, să poată să se

întoarcă la RA, unicul Dumnezeu aflat în cer.

Resturile incinerării se strângeau într-un vas de lut, se îngropau în cadrul unui ritual pecetluit cu ocru roşu, culoarea apusului şi a răsăritului ce sugera trecerea prin moarte către o nouă viaţă.

Într-o perioadă anterioară erei creştine, pe măsura răspândirii Zamolxismului, o doctrină care extinsese şi asupra trupului şansa învierii, mormintele de înhumare se alăturaseră celor de incinerație adesea în cadrul aceluiaşi cimitir.

Cele două ritualuri funerare nu erau în raporturi antagonice deoarece arderea trupului sau depunerea lui ca o sământă în pământ erau deopotrivă privite ca nişte etape ale trecerii către o nouă viaţă.

Legenda grecească despre un Zamolxe, sclav al lui Pitagora, care, după ce fusese iniţiat, se întorsese printre ai săi şi răspândise o nouă învăţătură, pare exagerată deoarece la nordul Dunării spirala simbolului învierii inspirat de şarpele care la nivelul paralelei de 45 de grade, toamna, intră în pământ ca într-un mormânt din care iese viu, primăvara, apăruse cu mii de ani mai înainte.

Ancestralii agricultori din Hyperboreia observaseră legătura dintre soarele de pe cer şi şarpele devenit pentru ei un biotermometru care arăta fără greşeală că pământul s-a încălzit suficient de mult ca să-şi primească sămânța.

Nu avem certitudinea că a existat cu adevărat un Zamolxis care, aidoma şarpelui, s-a îngropat dispărând timp de trei ani şi apoi apărând printre ai săi, viu, dar mormintele de înhumare dovedesc gradul de răspândire al învăţăturii atribuite şi validate de Iisus când se asemănase pe sine cu şarpele înălţat de Moise în pustiu. (Ev. Ioan cap. 3-14.).

Vorbele Mântuitorului stârniseră nedumerire fără îndoială printre ascultătorii care erau urmaşii acelora care în vremea regelui Ezechia sfărâmaseră şarpele de aramă a lui Moise, dar bănuim că fuseseră pe deplin înțelese de adepții Zamolxismului poziționat în timp ca un curent religios înainte mergător creştinismului.

Mihai Viteazul

„Legitimus Princeps“ în dezbatere postumă a „moştenirii“ lui la secui

Ioan RANCA – doctor in istorie

Târgu Mureşul, capitala regnicolară a justiției transilvănene medievale, a găzduit ani în şir după moartea fulgerătoare a voievodului unificator – poate tocmai pentru acest gest îndrăzneț şi neuzitat până la el, a refacerii, fie şi numai pentru scurtă vreme a „Regatului vechii DACII“ – dispute şi dezbateri prin tribunalele epocii a efectelor juridice ale feluritelor lui privilegii şi îndreptări făcute unor hotărâri anterioare domniei lui, socotite de el inechitabile. Şi toate acestea în favoarea secuilor, neam privilegiat, component al „Unio Trium Nationum“ din 1437–1438 care i s-au adresat adesea cu încredere şi devotament lui Mihai, în ciuda campaniei etichetărilor permicioase iniţiate de cronicarul Szamoskozi Istvan de pe poziție oficială, ale cărui scrieri laudative până la intrarea lui glorioasă în Transilvania după victoria din 28 octombrie 1599 de la Şelimbăr au otrăvit realmente, cu cele mai fantasmagorice invective, toate sursele contemporane şi următoare chiar până în zilele noastre.

Începând de prin anii ’60 ai secolului precedent, aprofundând cercetarea surselor cunoscute deja, dar interpretate în pripă şi uneori unilateral de către istoricii de curte şi corelându-le cu documente sau numai menţiuni judiciare, de obicei nou descoperite prin arhivele din estul Transilvaniei, s-a conturat adesea o viziune contrară celei oficiale cunoscute, cu aprecieri şi etichetări ce contraziceau imaginea întunecată, sumbră chiar, cu care era etichetat Mihai de inamicii săi din sânul aristocrației Transilvaniei, pentru „vina“ de a fi ajuns, în împrejurările imprevizibile de la sfârşitul secolului al XVI-lea, „principe valah“, în scaunul domniei din vechea cetate voievodală de la Alba Iulia.

Menţiunile care-l califică drept Principe legitim „**Legitimus Princeps**“ sau îl îndreptățesc la întemeierea unui statut românesc, în viitor, Transilvaniei, provin, paradoxal, din surse cu statut diferit: atât nobiliare, cum fusese comitele suprem al Comitatului Turda, Iosif Huszar cu reşedința la Apalina (azi înglobat municipiului Reghin), fie ale unor orăşeni din Târgu Mureş, liberi sau doar secui liberi sau de rând.

O conexiune interesantă cu domnia lui Mihai Viteazul în Transilvania sub diferite aspecte este cea a comitelui Huszar (supra), care încă din primele zile ale ocupării jilțului princiar, devenit „tron“, i se adresează cerându-i, printr-o nouă diplomă, întărirea posesiunilor sale nobiliare de pe Câmpia Transilvaniei potrivit uzanței la schimbarea noului domn, ceea ce „cu destula grăbire“, cum s-ar fi exprimat cronicarul, a şi obținut.

O altă dovadă a recunoaşterii ca principe legitim a voievodului Mihai Viteazul în Transilvania şi care aruncă o punte certă din prezent spre viitor o constituie menţiunea despre urmările represive luate de Dieta transilvăneană ce s-a ținut după moartea voievodului, pentru a colecta, în vederea anulării, a privilegiilor emise în scurta, dar rodnica-i domnie, aici, a lui Mihai Viteazul şi refuzul motivat al aceluiaşi demnitar, comitatens Huszar din Apalina cu filozofia intimă de o impresionantă previziune pentru secolul al XVII-lea.

Cum este îndeobşte cunoscut, după impetuoasa-i intrare în Alba Iulia a victoriosului domn de la Şelimbăr, printre primele oraşe care-i recunosc domnia în Transilvania este şi târgul cu acest statut, pe atunci cuprins şi în denumire, Târgu Mureş. Apreciind acest gest , în 3 noiembrie 1599, abia la o săptămână după instalarea în capitala Apulensa, (probabil la solicitarea acestuia) ia sub protecția sa poruncind diecilor să scrie, în numele lui, că “Am luat sub apărarea noastră pe locuitorii din Târgu Mureş fiindcă le cunoaştem credința față de noi”.

Important pentru moştenirea mureşeană a lui Mihai Vodă este modul de a percepe legitimitatea voievodului de către nobilii petenți târgumureşeni din al căror proces s-a putut recupera următorul fragment:

Adăugăm menţiunile remarcabile descoperite într-un tratat, (de drept) din secolul al XVIII-lea, intitulat:

„Observationes de statu Siculorum“ în care se subliniază cu franchețe politică de protecție adoptată de Mihai Viteazul față de secui, dezvoltată pe larg de concitadinul nostru contemporan al epocii, Nagy Ferencz (1680- …..), surse care redau și restituția – cum se știe – imediat după intrarea triumfală în noua-i cetate de scaun, Alba Iulia, una din uzanțele tradiționale cu profund ecou în conștiința lor: „Taxa bovium“ (Okor sutes dictam), așa cum se precizează că a făcut-o Voievodul la 20 noiembrie 1599.

Referindu-se la capitolul domniei ardelene a lui Mihai Viteazul, istoricul ungur prolific ce nu poate fi bănuit ca părtinitor voievodului, Jakob Elek, scria în 1888, mult după eveniment, când secolele ce-l despărțeau i-au putut adânci reflecția selectând binele de rău, scria fără să greșească în bogata lui Istorie a Clujului (II ,434): „Urmările politice ale acestei nenorociri (sic), care au lovit țara sunt Titlul de drept și conștiința de sine a ROMÂNILOR câștigate aici.“

Semnal – câteva documente din Scheii Braşovului

Domnița RAȚIU

În Scheii Braşovului, veche vatră de cultură şi simțire românească, se înalță spre păstorirea creștinilor de aici **biserica Sf. Nicolae** ce păstrează şi astăzi amintirea eroului primei uniri- **Mihai Viteazul**. În pronaos, pe peretele din stânga, se află o frescă ce-l reprezintă pe Mihai Viteazul intrând în Braşov, pictată de Costin Petrescu în 1946, în locul celei dispărute, pictată de Nicolae Cretanul, pictorul grec care l-a însoțit pe voievod în Ardeal şi care a realizat portrete ale lui Mihai Viteazul la Alba Iulia, Râmeț, Ocna Sibiului, Târgu Mureş etc.

În Catastiful – protocol al bisericii, rescris la 1665, este înscris în limba slavonă pomelnicul: „Pomenește Doamne pe Io Mihail Voievod şi doamna sa Stanca, Io Nicolae Voievod şi sora sa Florica”. Acesta este înscris pe dosul filei cu pomelnicul Voievodului NicolaePătraşcu, tatăl lui Mihai.. Preoții bisericii îi pomenesc şi azi, după obicei, pe voievozii ctitori.

Numele Doamnei Stanca apare şi în catastiful de danii.

Moartea pe neașteptate a voievodului nu i-a permis să se revanşeze față de cei care i-au arătat credință, românii din Schei. De aceea urmaşii săi fac un gest demn de apreciat când, la 28 septembrie 1602, dăruiesc bisericii din Schei moşia Micşunești din Ținutul Ilfovului. Documentul în chirilică se păstrează.

S-a mai găsit un hrisov de danie pentru locuitorii din Râşnov prin care aceştia primesc muntele Baiul de la Banul Udrişte şi de la Toma Postelnicul, document întărit şi semnat de voievod.

Alături de biserica Sf. Nicolae se află o comoară: Muzeul Primei şcoli românești.

De această comoară se îngrijește de o viață pr. prof. Vasile Olteanu.

Multe din documentele deținute de muzeu au fost descoperite la ultima renovare a bisericii Sf. Nicolae, documente ce au fost păstrate într-o ascunzătoare după un perete fals. Tot atunci s-a găsit şi steagul de mătase țesut cu fir de aur de la încoronarea regelui Ferdinand.

Într-una din sălile muzeului sunt vitrine cu documente vechi şi rare, manuscrise, evangheliare, cronici, tipărituri vechi ca de exemplu:

– „Codex aureus” cu legături în piele de vițel şi scris cu aur;

– Cronica Transilvaniei de la 1420 la 1603 scrisă la Nurnberg în secolul XVII conținând 700 de pagini în care, printre altele, se vorbeşte şi despre Voievodul Mihai Viteazul – eroul. Lucrarea este în curs de traducere.

– 150 din cărțile apărute din porunca voievodului Constantin Brâncoveanu,

– O cronică din secolul XIV în care e descrisă Cetatea Târnovo înainte de a fi distrusă de turci în 1394.

– Însemnări despre Preda Buzescu – 1601

– Prima evanghelie rusească, ce a fost comandată la o tipografie românească şi încă multe altele.

Mihai Viteazul şi Braşovul

Domnița RAȚIU

Românii din Şcheii Braşovului aveau relații vechi şi puternice cu Valahia. Erau relații culturale şi spirituale ce nu țineau seama de granițe.

În scrierile vremii, este amintit protopopul Mihai de la biserica din Schei care fusese de multe ori delegatul scheienilor la curtea lui Nicolae Pătraşcu, tatăl lui Mihai Viteazul, pentru a cere sprijin spre terminarea lucrărilor bisericii Sf. Nicolae. El obține importante danii de la Nicolae Pătraşcu ca şi de la Petru Cercel, din timpul lor datând pictura exterioară a bisericii.

În documente săseşti sunt consemnate legăturile saşilor braşoveni şi ajutorul pe care l-au dat voievodului Mihai Viteazul. Au trimis un contingent săsesc ce a participat la bătăliile de la Giurgiu şi Călugăreni, au trimis medici când erau solicitați de voievod iar un senator braşovean a îndeplinit două misiuni diplomatice la curtea împăratului Rudolf al II-lea.

Mihai Viteazul poposeşte de câteva ori în Țara Bârsei, cronicile săseşti şi românești consemnând totul asemeni unui film:

20 oct. 1599 – Vine dinspre Valea Buzăului dar pentru că nu este primit în Braşov îşi organizează tabăra la Prejmer. Aici i-a primit pe reprezentanții orașului. A doua zi, în drumul spre Şelimbăr, face tabăra la Codlea.

Noiembrie 1599 – Are loc la Alba Iulia Dieta Transilvaniei, la care participă şi delegați braşoveni

10 ianuarie 1600 – Domnitorul acordă braşovenilor dreptul de a percepe taxă vamală la târgurile anuale din Braşov, Mediaş, Sighişoara, Aiud, Biertan, Rupea.

21 februarie – Pleacă din Alba Iulia, cu popasuri la Agnita şi Făgăraş.

La 1 martie 1600 îşi face intrarea triumfală în Braşov, însoţit de 600 de ostaşi, primit de data asta cu mare cinste de oficialităţi. Domnitorul este găzduit de judele Braşovului, Valentin Hirscher, chiar în casa lui aflată în Târgul Cailor, azi Gh. Barițiu nr.6. Armata lui Mihai are tabără aşezată la Pietrele lui Solomon.

A doua zi sosesc şi trimişii imperiali care sunt încartiruiţi în afara zidurilor cetăţii.

3 martie – Sosesc cancelarul Transilvaniei şi trimisul Poloniei. Domnul îi primeşte în audienţă, trimiţând după fiecare trăsura personală.

Oraşul devine în această perioadă centrul ţării, domnul guvernând de aici şi ducând tratative.

4 martie – Convoacă la Braşov Dieta Transilvaniei, singura Dietă ţinută la Braşov în toată istoria Transilvaniei.

7 martie – Confirmă vechile libertăţi pentru secuii din scaunele Ciuc, Gheorghieni şi Caşin, care se alăturaseră domnului la intrarea acestuia în Transilvania.

9 martie – Această zi constituie punctul culminant al prezenţei lui Mihai Viteazul la Braşov, când a sosit în oraş solia turcească ce aducea domnitorului şi fiului acestuia însemnele domneşti trimise de sultan. Întâlnirea cu solul turc impresionează pe saşi şi e pe larg relatată în cronicile lor.

14 martie – Dieta Transilvaniei are loc în Casa Sfatului iar dezbaterile s-au încheiat a doua zi.

În ziua de 16 martie, Mihai Viteazul şi trimisul turc părăsesc Braşovul. Fanfara militară turcă a dat onorul iar judele braşovean l-a condus pe domnitor până la hotarul oraşului.

1 mai – Revine în Ţara Bârsei şi în drumul său spre Moldova se opreşte din nou la Codlea; în 2 mai face tabără la Prejmer, dar nu mai intră în Braşov.

27 mai – Mihai Viteazul intră în Braşov victorios ca domn al Ţării Româneşti, a Ardealului şi a toată Ţara Moldovei, fiind foarte bine primit iar la 1 iulie pleacă spre Alba Iulia.

Dar după înfrângerea suferită în 18 septembrie 1600, când încearcă să se refugieze în Ţara Bârsei pentru a-şi reface oştile, nu se mai întâmplă acelaşi lucru, patricienii saşi care trecuseră între timp de partea lui Basta nu-i mai deschid porţile oraşului.

1 octombrie – Mihai Viteazul îşi stabileşte tabăra pentru cei 16.000 de ostaşi la Prejmer şi atacă Braşovul. În această acţiune este ajutat şi de românii din Şchei.

Atât de mult a însemnat pentru românii din Schei Mihai Viteazul, încât şi astăzi este omagiat de tradiţia Junilor braşoveni.

Reflectarea răsunetului stârnit de victoriile lui Mihai împotriva turcilor în anii 1594–1595, în unele lucrări din ţările Europei de Vest

Marin Mihail GIURESCU

Victoriile obţinute de Mihai, voievodul micului stat Valahia, în anii 1594 şi 1595, împotriva puternicelor armate ale Imperiului Otoman, comandate de vestitul conducător de oşti, Sinan Paşa, care începuse să devină o ameninţare pentru întreaga Europă, au constituit pentru locuitorii ţărilor din apusul Europei un fapt senzaţional, care s-a reflectat în unele lucrări, printre care s-au numărat: o hartă germană din anul 1595, harta lui Hulsius Levinius din anul 1600 publicată în atlasul NOVUS OPUS GEOGRAPHICUM din 1630, portretul voievodului întocmit de pictorul şi gravorul Aegidius Sadeler din Praga în anul 1601 ş.a.

Harta germană din 1595 este cunoscută în literatura de specialitate din ţara noastră cu denumirea de ***Harta luptelor lui Mihai Viteazul cu turcii***.

Sub această denumire, care mi-a atras atenţia, a apărut în câteva lucrări şi atlase, un fragment dintr-o veche hartă existentă în Colecţia Bibliotecii Academiei, la cota H-401-D-VII-42, în mărime de 65x28,5 cm, care se presupune, după scriere, că ar fi o hartă germană din anul 1595.

Iniţial, în dorinţa de a evidenţia chiar din titlu principalele considerente care fac din această hartă un important document pentru noi, pentru neamul nostru, formulasem următorul titlu: *„Harta germană din 1595, numită şi Harta luptelor lui Mihai Viteazul cu turcii, **expresia**, atât a **răsunetului** produs în ţările din vestul Europei de victoriile lui Mihai, voievodul Valahiei, împotriva turcilor, cât şi **expresia geografică** a **teritoriului** locuit în trecut de strămoşii noştri traco-geto-daci şi a **Principatelor** ce s-au format în Evul Mediu pe acest teritoriu”* , însă, fiind prea lung, am adoptat titlul celorlalţi, fiind consacrat, urmând ca cele evidenţiate în acest titlu lung, să le dezvolt pe rând în derularea textului acestui articol, cu rezonanţă datorită evenimentelor din anul 1595…

Pe lângă considerentele menţionate, harta a devenit şi o sursă de inspiraţie pentru aşezămintele cartografice ale vremii, creând un adevărat curent, cartografii întrecându-se în reprezentarea evenimentelor istorice care au marcat societatea feudală din Europa.

În atlasul „*NOVUS OPUS GEOGRAPHICUM*” din anul 1630, a apărut o **hartă** a bazinului Dunării, mult mai cuprinzătoare, mai exactă şi mai expresivă, întocmită de *HULSIUS LEVINIUS*, în care evenimentele ce au produs la vremea

aceea senzație în Europa vestică sunt reprezentate mult mai profesional din punct de vedere cartografic, prin semne mai adecvate care nu încarcă harta şi nu îi strică aspectul, lărgindu-se sfera acestor evenimente.

O altă lucrare care reflectă interesul stârnit de victoriile lui Mihai este însuşi **portretul voievodului** executat în anul 1601 de gravorul Aegidius Sadeler din Praga, aşa cum specifică Sacerdoțeanu şi Vîrtosu sub portretul reprezentat în figura alăturată; este vorba de o **gravură în aramă**, cu dimensiunile de 15, 5 x 23, 7 centimetri, lucrată după natură, adică a fost făcută atunci când voievodul s-a aflat la Praga.

Acest portret a făcut obiectul multor articole şi a apărut în numeroase lucrări dintre care 3 au fost menționate şi de noi.

Reflectarea în documentele cartografice ale vremii a evenimentelor istorice de atunci, care treziseră un interes deosebit, s-a datorat şi faptului că domnitorii Principatelor aderaseră în 1594 la alianța de luptă antiotomană, denumită „Liga creştină", inițiată de Papă care făcuse apel la statele creştine să se unească în jurul împăratului Austriei Rudolf al doilea pentru a stăvili înaintarea otomanilor, însă liga nu şi-a respectat angajamentele față de domnitorii Principatelor, Austria căutând sa tragă toate foloasele, mergând până la sacrificarea lui Mihai, care dusese tot greul luptelor.

Mihai Viteazul a fost singurul domn care, acum 410 ani, a reuşit să unească sub sceptrul său cele trei Principate, formate în Evul Mediu pe teritoriul Daciei. Deşi de scurtă durată, aşa cum spun şi istoricii C. C. Giurescu şi Dinu C. Giurescu, amintirea faptei nu s-a mai stins niciodată, rămânând îndreptar luminos pentru urmaşi.

Mihai Viteazul în viziunea americană şi globală

Flaviu RIȚIU

1. Condițiile internaționale, în special europene, din perioada 1550 până în 1650

Este perioada hegemoniei politice a Spaniei, care durează aproape un secol după pacea de la Cateau-Cambresis din 1559 până la pacea din Pirinei din 1659. Pacea din 1559 marchează înfrângerea Franței în intențiile ei de instaurare a hegemoniei asupra Italiei precum şi destrămarea Casei de Habsburg în încercările de a pune bazele unei monarhii universale asupra continentului european. S-a creat un fel de echilibru european, mai mult sau mai puțin stabil, prin acceptarea reciprocă a unei pluralități politice şi religioase. Hegemonia Spaniei a început să fie erodată foarte curând prin revolta din Țările de Jos începută în 1566.

În răsăritul continentului, după bătălia navală de la Lepanto, începe declinul lent al Imperiului Otoman, generat nu atât de pierderi de bătălii, cât de sistemul lăuntric economic-social-politic turcesc, bazat pe despotism şi asuprire, care generau stagnarea economică a regiunilor ocupate.

În Imperiul Otoman, sărăcirea economică tocmai din cauza despotismului, dublată de necesitatea unui aflux de bogăție necesar menținerii acestui despotism, generează creşterea cererii de tribut, apariția „bacşisului" şi a corupției progresive a aparatului administrativ şi militar până foarte aproape de pulpana sultanului.

Prin aceasta, aici, America se deosebeşte de alte puteri. Japonia, care devenise un duşman foarte periculos în al Doilea Război Mondial, este „potolită" cu 2 bombe.

Legile istorice, ca şi cele economice, le respecți, toți beneficiază de ele. Nu le respecți, legea vine şi îți dă ca o măciucă în cap, şi pierzi afacerea economică sau puterea politică.

Lupta popoarelor subjugate de Imperiul Otoman se manifesta în diverse forme şi pe căi pe cât de originale, pe atât de disperate, în funcție şi de situația internă şi externă a Imperiului. În a doua jumătate a secolului XVI, elemente greceşti se infiltrează abil în poziții-cheie din structura economico-politică a Imperiului Otoman, precum şi în atotcuprinzătoarea biserică ortodoxă din sud-estul Europei. Aşa ajunge Mihai, un membru al familiei Cantacuzino, să joace un rol economic şi politic ocult în zonă. Plateşte cu viața, fiind bănuit că a instigat tulburările din Moldova, în ajutorul mişcării de eliberare duse de Ion Vodă Viteazul. Fiul lui Mihai, Andronic, îl sprijină puternic pe Aron Voda şi Mihai Viteazul, împreună cu un alt mare negustor grec, Iani de Zagora.

Țările române reuşiseră să-şi păstreze mai multă independență, nedevenind niciodată paşalâc.

Bulgarii şi sârbii începuseră să se mişte, dar principalul oponent era Imperiul Habsburgic.

Mihai Viteazul şi Bisertica Ortodoxă Română

Pr. Prof. Dr. I.O. RUDEANU

Voievodul român Mihai Viteazul îşi are locul său, bine meritat în panteonul figurilor istorice româneşti şi europene. Din nefericire în aceste vremuri de criză a persoanei şi personalităților se găsesc purtători de condeie care, denigrează faptele eroice ale înaintaşilor, care minimalizează victoriile şi faptele lor de vitejie.

Aşa se întâmplă şi în cazul lui Mihai Viteazul. O revistă din spațiul de cultură românesc cu nume de „Historia" se întreabă: „A învins Mihai Viteazul la Călugăreni?". Din fericire istoricii au răspuns cu seriozitate şi competență la o asemenea provocare scoțând în evidență adevărul istoric. De fapt, istorici ca: N. Iorga, C.C. Giurăscu etc. au analizat cu seriozitate faptele de arme, politica interna şi externă, viata culturală şi religioasă din timpul domniei lui Mihai Viteazul – cel care pentru prima dată uneşte sub sceptrul său cele trei țări române.

Mihai Viteazul ca domn şi conducător de oşti, a folosit cu iscusință sceptrul şi sabia, dar mai ales crucea – simbolul credinței şi al biruinței. De aceea, Iorga considera că Mihai Viteazul a promovat o adevărată politică religioasă, în favoarea

Bisericii Ortodoxe Române.

Este cunoscut faptul că în istoria noastră Biserica Ortodoxă – unitară prin dogmă şi cult – a stat nu numai la baza culturii româneşti ci şi a unităţii de conştiinţă a neamului românesc. Conştient de faptul că este bine şi frumos a locui fraţii împreună, cum spune psalmistul, Mihai va acţiona pentru unitatea creştin românească ca bază a unităţii creştin europene, din care, Mihai dorea să realizeze un scut de apărare împotriva musulmanismului otoman.

Mihai acţionează pentru consolidarea vieţii bisericeşti şi mănăstireşti pe baza canoanelor şi cărţilor sfinte, organizează şi patronează sinoade atât în Ţara Românească cât şi în Moldova. Va avea relaţii cu Patriarhia de la Constantinopol, cu biserica greacă şi cu bisericile ortodoxe din zona învecinată. Va sprijini material cu moşii şi obiecte de cult biserici şi mănăstiri va ctitori noi locaşuri de cult la Bucureşti şi Mănăstirea Dealu. Pentru prima dată o mănăstire, Mihai Vodă din Bucureşti este închinată mănăstirii Simopetra de la Athos.

În timpul său se întăreşte disciplina în rândul preoţilor şi monahilor. A crescut rolul soborului cu atribuţii clare privind alegerea egumenilor în probleme de gospodărire şi disciplină interzicându-se amestecul din afară.

În timpul lui Mihai Viteazul Biserica Ortodoxă din Ardeal este recunoscută cu organizarea sa proprie aparţinând Mitropoliei Ţării Româneşti. Ioan de la Prislop a devenit mitropolitul Ardealului cu reşedinţa la Alba Iulia unde se va ridica şi o nouă biserică.

Astfel prin Mihai Viteazul „unitatea religioasă a românilor din Ardeal şi Ţara Românească, dorită şi, în cea mai mare parte, pregătită de Mihai Viteazul, ajunsese un fapt, şi unul din cele mai însemnate pentru dezvoltarea culturală şi politică a neamului nostru” – spune Nicolae Iorga.

Rezonanţe dacice

Andrei RUSEN
elev, cl. XI, Buzău

„ Foaie verde-a bobului
N-am putere să mă sui
În Munţii Buzăului....”

Plai de legendă şi dor, de farmec şi mister, zona Buzăului fascinează – după afirmaţia lui V. Voiculescu – prin aceea că este „ un ţinut virgin, cu adevărate mine folclorice neexplorate”. Prin locuri de o violentă arhaitate, aici, în creierii munţilor sunt încă sate pierdute, unde se mai păstrează, parcă, îndeletniciri ca în vechile legende – culegerea aurului în blăni de berbeci. Bântuie în aceşti munţi o lume care tânjeşte după dreptate şi libertate părăsind primele îndeletniciri sau iubiri şi credinţe, mânaţi de flacăra nestinsă a dorinţei de a fi liberi, liberi în impulsurile lor, adică fericiţi.

Născut pe aceste meleaguri ale cărui timp pare a avea alte legi, om al muntelui, Voiculescu trăieşte cu seriozitate şi profunzime legendele locului. La începutul veacului trecut, pe aici, oamenii încă se mai orientau după soare, credeau în biserică, dar şi în practici magice pentru că, pe aici, încă se mai întâmplau lucruri greu explicabile sau de neexplicat. Copilăria, prima etapă a evoluţiei, înlesneşte intrarea în fabulos şi miraculos, iar zona Buzăului este îmbelşugat dăruită din acest punct de vedere. În satul în care s-a născut, babele încă făceau vrăji, urşii răpeau fete şi se vorbea despre „luatul umbrei”. „Pe gorganii Buzăului – îşi aminteşte nepoata sa – era un neobosit căutător de comori. Nu era un avid de comori, le căuta mai mult ca un arheolog mititel. Era înnebunit de întâmplarea copilului care găsise „coiful de aur dacic”.

Urmele trecutului, fie ele vestigii rupestre, fortificaţii dacice – Dava dacica din Vernești, Cultura Monteoru sau costumul popular ale cărui origini se află în portul populaţiei dacice, ne îndeamnă la meditaţie pe marginea istoriei.

* *

Străveche vatră de istorie şi civilizaţie, cu nume dacic de legendă, Buzăul este prezentat de Nicolae Iorga ca „un ţinut de moşneni, unii din ei urmaşi ai războinicilor din vremile de necurmate lupte” care „au pe lângă aristocraţia vechimii pământului şi pe aceea a îndelungatei mânuiri a săbiei” (*Drumuri şi oraşe din România*).

Una din cele mai vechi aşezări româneşti, Buzăul păstrează, prin vestigiile descoperite, amintirea strămoşilor noştri. Spre sfârşitul neoliticului, de exemplu, în acest spaţiu s-a dezvoltat cultura **Gumelniţa**, ceramică pictată, una din cele mai reprezentative din Europa.

Organizaţi într-o importantă uniune de triburi tracice, băştinaşii au dat naştere celei mai interesante culturi a bronzului carpatic, **cultura Monteoru**, numită astfel după principala aşezare unde a fost cercetată, dar identificată şi în alte puncte ale judeţului, dintre care, mai importante sunt Cetăţuia, Aldeni, Berca.

Civilizaţia geto-dacică şi-a creat şi aici, ca şi în alte locuri din ţară, instituţii şi forme de manifestare în toate domeniile de activitate, iar cercetările arheologice întreprinse pe teritoriul judeţului nostru au dus la identificarea unui mare număr de dovezi.

Din epoca fierului, artefactele descoperite provin din morminte izolate datând din jurul anului 700 î.H., cum sunt cele din comuna Merei sau din secolul al V-lea, cele din Năieni – Colarea.

Un important centru politic, economic şi cultural-religios al geto-dacilor este dava getică de la Cârlomăneşti – Cetăţuia, comuna Vernești.

Un loc deosebit între descoperiri îl ocupă statuetele zoomorfe şi antropomorfe datând din prima jumătate a secolului I

î.H., descoperite la Cârlomăneşti, între care se remarcă, în mod deosebit, cea numită Lupul de la Cârlomăneşti.

Urme ale existenţei strămoşilor noştri pe aceste meleaguri sunt marcate şi de existenţa ruinelor unor „dave" . După fixările în teritoriu făcute de Ptolemeu, două ar putea fi identificate pe acest teritoriu – Cetatea de la Gruiu-Dării, Pietroasele, singura „davă" din zonă, apărată de un impresionant val de piatră, numită Comidava, şi cea de pe valea Câlnăului, identificată, după acelaşi autor, sub numele de Ramidava.

Zona Buzăului este legată, firesc, în timp, de numele domnitorilor – de la Dan al II-lea (care menţionează pentru prima data Buzăul), Alexandru Aldea, Radu cel Frumos, Ştefan cel Mare (care apelează la numeroasa şi înfloritoarea nobilime de ţară – „boierii de Buzău"), Neagoe Basarab, Ştefan Vodă cel Tânăr, Radu al IX-lea, până la Mihai Viteazul, Malus Dacus, cel care, acum 410 ani, a unit pentru prima dată cele trei ţări româneşti. În timpul domniei sale, Buzăul a jucat un rol însemnat în planurile sale politico – strategice, fără a neglija, însă, celelalte aspecte, cum ar fi grija pentru mănăstiri – hrisovul dat călugărilor Mănăstirii Banu cărora le dă libertatea de a-şi ridica o moară pe râul Buzău sau atenţia acordată mănăstirilor Bradu, Ciolanu şi Izvoranu.

Dacă Mihai Viteazul, şi nu numai el, acordă o deosebită atenţie zonei Buzăului, este pentru că ea, având o convenabilă poziţie geografică, reprezintă un punct de confluenţă al celor trei ţări, boierii buzoieni jucau un rol din ce în ce mai important în viaţa politică a Ţării Româneşti, dările şi vămile aduceau venituri considerabile. În afara acestor lucruri, în timpul domniei lui Mihai Viteazul, zona Buzăului are multe de suferit din cauza tătarilor – fapte consemnate de Erich Lassota von Steblau şi de cronicarul Baltazar Walter. Acesta este şi motivul pentru care, în afara unor importante trupe menţinute în zonă (o parte a armatei şi 80 de guri de foc „tunuri grele şi mici, pe care le-a adus la Buzău"), domnitorul creează şi două trupe de mercenari – una „pe lângă râul Buzău" şi alta „nu departe de Râmnic". Din raţiuni politice, dar, mai ales militare, domnitorul înfiinţează Bănia Buzăului al cărei prim ban a fost Mihalcea Cândescu, din neamul Pătârlăgenilor.

În memoria trecerii sale prin Buzău, celui care a refăcut pentru prima dată vechiul teritoriu al Daciei, buzoienii i-au ridicat, întru veşnică amintire, un monument.

Aşezare geto-dacă, neolitică

Şerbana GHEORGHE, Tulcea

Dobrogea, pământ geto-dac cu numeroase situri arheologice, puţin cercetate şi mai mult devastate, a fost prezentată adesea din punct de vedere al „importurilor culturale".

Conform cercetării mele în situl arheologic **„Mihai Bravu",** la nord de Babadac, am consemnat următoarele: aşezarea este geto-dacă fără nicio influenţă de „import", din neolitic şi până în prezent, când poartă numele de Mihai Bravu (Malus Dacus – restitorum Daciae).

Pe teritoriul comunei Mihai Bravu s-au găsit un topor de piatră din neolitic, ceramică neolitică- ceramică incizată cu figuri geometrice şi cu butoni sau note muzicale – şi ceramică Babadag 1 şi 2 (S.Morniţ). În apropierea sitului Mihai Bravu se găsesc vestitele cetăţi geto-dace: Nalbant (Atlant?!) – Trestenic, Babadac (Halmyris, Vicus Novus), Enisala (Heracleea), Cetatea Fetei (Ibida – Harada), Deniz Tepe (Dealul Mării) – unde localnicii spun, că în vârful dealului se găseşte un cerc de fier unde şi-a ancorat Noe arca, iar în apropiere se găseşte Lacul Sinoe! Tot în apropiere se mai găseşte situl Cap Dolojman (Argamum). Conform surselor scrise, marele Burebista, în anul 66 î.H. l-a învins la Tariverde (Ţara Verde) – Histria pe generalul roman Hibrida, alungându-i pe romani până dincolo de Macedonia şi pe celţii scorodişti, care se infiltraseră printre geto-daci. Au urmat Dobrotici (de aici şi numele de Dobrogea), Mircea cel Mare, „domn până la Marea cea Mare", Mihai Viteazu, care la 1590, împreună cu vitejii săi, i-a alungat pe turci, inclusiv pe paşa de Silistra. În 1877, un demn urmaş al lui Mihai Viteazul a scufundat, cu doar trei vedete torpiloare, la Măcin, în luna aprilie, flota turcească. Acesta era comandorul Ion Murgescu. În urma acestui război, România a dobândit, în 1880, Dobrogea, mai puţin cele trei judeţe la nord de Dunăre care fuseseră luate de ruşi.

Document-pergament vânzare-cumpărare de la 1615, cu referire la Mihai Vodă

Şerbana GHEORGHE

Document-pergament găsit la Stoica Papă din comuna Vlăşcuţa – Hârseşti, Argeş. Este vorba de un act de vânzare-cumpărare de ocine – pământuri, ape, vii – de pe timpul lui „Radul Voievod, domn a toată ţara Ugro-Vlahiei, fiu al marelui şi bunului răposatului Mihnea Voievod, care dă poruncă lui Voicu din Batia-Hârseşti şi fiilor" pentru cumpărarea şi vânzarea de ocine.

Acest document, scris în slavonă, tradus în 1972 de preotul Branişte din sat, a fost predat Academiei Socialiste Române cu nr. înregistrare 194 din 8 iunie 1972. Redăm integral paragraful care face referire la Mihail Voievod:

„Şi iarăşi a cumpărat Voicu ocină în Hârseşti, dar din partea Dadei, fiica lui Bârcă, jumătate din câmp şi din pădure şi din apa Codmenei şi cu livezi şi vad de moară, cât i se va alege cumpărătura, până în vâlceaua lui Muşat, căci a cumpărat Voicu de la Dedea, pentru 1750 de aspri gata, în zilele lui Mihail Voievod".

Concluzii:

Documentul, tradus pe trei pagini, face referiri şi la alţi săteni care au vândut şi cumpărat ocine cu diferite sume de aspri sau cu vite. De exemplu, un bou făcea cât 1.000 de aspri.

În timpul domniei marelui voievod „Malus Dacus" – „restitorum Daciae", ţăranii din Hârseşti aveau acte de proprietate şi puteau tranzacţiona ocinele în capitala ţării – Târgovişte, unde a fost emis şi documentul la care facem referire.

NB: Afirmaţia multor istorici că în timpul lui Mihail Viteazu ţăranii erau obligaţi la aşa-zisă şerbie sunt nefondate, iar în încheierea documentului, domnitorul Radul Voievod specifică „fost-au şi alte cărţi (documente proprietate) pe aceste ocine, dar s-au pierdut".

Consider că emiterea unor astfel de acte s-a făcut încă de pe timpul lui Mircea cel Mare, bazându-mă pe faptul că un ţăran din comună posedă un document din timpul domnitorului, tot pergament, în limba română, dar cu litere chirilice.

Mihai Viteazul şi oraşul Ploieşti

Sergiu Mihai GHEORGHE, elev
Muzeograf Luminiţa Camelia GHEORGHE
Muzeul Judeţean Teleorman

Domnia lui Mihai Viteazul a constituit unul din momentele de strălucire în istoria naţională. Ea a trezit un imens interes naţional dar şi universal, îndeosebi prin personalitatea domnitorului. El a influenţat în mod determinant soarta a trei ţări, supunând ca voievod al Valahiei sub sceptrul său, Transilvania şi Moldova. Şi nu trebuie subapreciat nici faptul că, după numeroase războaie norocoase cu sultanul turc Mehmed al III-lea, împăratul romano-german Rudolf al II-lea s-a străduit să-i câştige alianţa.

Mihai Viteazul a organizat armata şi a condus ţara din mai multe reşedinţe: Bucureşti, Câmpulung, Curtea de Argeş, Târgovişte, Gherghiţa, Ploieşti. În primăvara anului 1597, Mihai Viteazul înfiinţa un nou târg la "scoborâtul Prahovei şi Teleajenului din munţi". Este vorba despre târgul Ploieşti. La început, practic a acordat unei aşezări dreptul de a ţine târg o dată pe săptămână şi a înzestrat această aşezare cu o moşie şi cu drepturi care o făceau să depindă numai de domnitor. De fapt, a acordat în condiţiile vremii, acestei aşezări un statut urban. Momentul ales de domnitor era propice unei aşezări la poalele munţilor, pentru că în anul 1597 atenţia lui era tot mai mult solicitată de la linia Dunării la cea a Milcovului şi munţilor. Îi era necesar un târg domnesc la încrucişarea drumurilor spre Transilvania, spre Târgovişte şi spre Moldova, unde să se concentreze şi armata. De asemenea pe aici trecea şi cunoscutul "drum al oilor" şi aşezarea se găsea într-o regiune cu o bună producţie agricolă, pomicolă şi viticolă, cu remarcabile posibilităţi de aprovizionare. Ploieştii, chiar înainte de 1597, avea un început de viaţă urbană şi era deja o garnizoană de slujitori. Singurul hrisov emis de Mihai Viteazul poartă data de 20 mai 7105 (1597) fiind un document prin care înfiinţează şi înzestrează târgul. Luna mai a anului 1597 a fost una de acalmie şi în activitatea războinică şi în cea diplomatică. Localizarea târgului: spre răsărit moşia ţinea până la râul Dâmbu, pe o mică parte acesta mărginind chiar vatra aşezării, aflată în apropiere de Bucov, localitate veche pomenită în multe documente de întăriri de vii, mori sau moşii. Spre sud moşia oraşului trecea cam pe unde avea să se construiască peste secole, calea ferată Bucureşti – Buzău sau poate ceva mai departe , de unde se cunoaşte că începeau pământurile amintite în hrisoave ca întărite unor boieri, mai ales logofătului Coresi. Legea agrară din 1922 a mărit raza oraşului. Vatra oraşului în vremea lui Mihai Viteazul se găsea nu în mijlocul moşiei, ci într-o margine a ei, situaţie întâlnită şi la Târgşorul vecin.

Atenţia şi interesul lui Mihai nu s-au oprit numai la înfiinţarea târgului, ci au continuat să se manifeste şi după anul 1597. Domnitorul lega oraşul Ploieşti de noile sale planuri politico-militare. El a rămas la Ploieşti în anii 1597, 1598 şi 1599, perioade mai lungi sau mai scurte. Nu se poate vorbi în acea vreme de o capitală în sensul modern al cuvântului, ci numai de o reşedinţă domnească, locul unde rezida domnitorul, înconjurat de sfetnicii lui, unde avea cancelarie şi ţinea divan de judecată, de unde lansa poruncile scrise şi verbale, de unde emanau hrisoavele. În perioada 1597-1599 Mihai a făcut numeroase drumuri în diferite părţi ale ţării şi mai ales la Târgovişte. Se poate spune că la Ploieşti Mihai Viteazul a avut chiar o curte domnească. Din ea făceau parte dregători locali puşi de domnitor, marele vătaf al judeţului Prahova, pârcălabul, reprezentantul voievodului în conducerea oraşului, grămătici, slujitori, soli şi tălmaci. O parte din această curte rămânea aici, alta îl însoţea pe domnitor în deplasările sale chiar scurte. Construcţia curţii unde locuia domnitorul împreună cu familia lui, cu sfetnicii, unde se aflau dregătorii şi cancelarii, se găsea în centrul aşezării Ploieşti, în zona actualului stadion. Posibil că lângă curte să se fi aflat şi o biserică pentru nevoile sufleteşti ale celor ce le ocupau. Ar putea fi vorba de biserica Sf. Nicolae Nou, nu cea de azi, ci una mai veche de lemn, deoarece călătorul străin din secolul XVIII, Sulzer, îi găseşte pe ispravnicii judeţului Prahova, la Ploieşti, într-o căsuţă mică, ţărănească de lângă biserica Sf. Nicolae. Se presupune că aceştia aleseseră acest loc în virtutea tradiţiei care prezenta locul ca sediu al puterii domneşti. Construcţia propriu-zisă a curţii consta dintr-o clădire din lemn acoperită cu şindrilă, cu pridvoare, parterul ridicat şi un acoperiş înalt care să-i dea prestanţă.

Se cuvine subliniat rolul pe care l-a avut această curte în planurile lui Mihai Viteazul. Este vorba despre o nouă orientare care începea să se contureze şi anume o politică activă faţă de Ardeal. Ploieştiul a fost conceput ca un punct de concentrare a unei armate ofensive şi nu ca o fortăreaţă de apărare împotriva unei eventuale invazii dinspre nord. De aceea a şi ales Mihai acest loc şi nu pe culoarul Rucăr-Bran. Aşezarea Ploieştiului la capătul Văii Prahovei putea ascunde intenţiile ofensive ale trupelor sale şi chiar existenţa lor. Aceste intenţii nu se puteau realiza la Târgovişte, reşedinţa notorie a domnitorului, ci într-un târg recent creat care nu atrăgea atenţia. Curtea de la Ploieşti nu era prea reprezentativă, Mihai

primindu-şi soliile principale la Târgovişte. Aşa se explică lipsa de urme atât arheologice cât şi documentare. Ploieştiul a fost o reşedinţă şi pentru perioade mai lungi de timp; se poate presupune că avea aici mobilier, dar mai ales lăzi de haine, covoare, scoarţe, icoane care au dispărut în carele cu bagaje cu care Mihai a plecat din Ploieşti în campania din Transilvania. În perioada în care stătea în Prahova şi când reşedinţa sa era la Ploieşti, petrecea un timp destul de lung şi în apropiatul Târgşor unde avea o legătură de dragoste. În vara anului 1598 "locul de petrecere al voievodului" a fost moşia Datcu, la răsărit de comunele Tătaru şi Sângeru, după cum ne arată istoricul Ion Sârbu.

Stabilirea reşedinţei domneşti la Ploieşti pentru câţiva ani, a dus la dezvoltarea localităţii. Astfel, mai târziu, a crescut numărul de case şi gospodării datorită stabilirii în garnizoană a unor călăraşi, pe lângă roşiii localnici. Târgul de miercurea unde veneau ţăranii şi negustorii din satele vecine cu carele de produse a dus la formarea unui loc larg şi liber unde să se poată face comerţ. Locul acesta se afla probabil, pa malurile gârlei Izvoarele, unde este astăzi tribunalul. Concentrarea unor contingente militare din ce în ce mai importante a dus la apariţia unor hanuri, construcţii mai mari din lemn, cu curţi largi, împrejmuite, cu o animaţie deosebită. S-a înviorat şi paleta coloristă a veşmintelor deoarece au apărut cele în nuanţe vii ale orientalilor, balcanicilor, cazacilor, ungurilor şi nemţilor, alături de cele în general sobre ale localnicilor. Majoritatea populaţiei ţării ştia că cetatea de scaun este la Târgovişte şi îl căutau acolo pe domnitor pentru pricinile pe care le aveau. Hrisoavele din aceşti ani arată o vie activitate de reaşezare a stăpânirii pământurilor, de vânzări, cumpărări, danii. Multe întăriri vizau oşteni sau foşti oşteni pe care Mihai îi înzestra cu proprietăţi sau îi ajuta să le capete prin alte căi. Un document din 4 august 1599 în care Mihai Viteazul reia vechiul titlu al domnitorilor Ţării Româneşti de stăpânitor al "părţilor de peste munţi", dovedeşte spijinul pe care îl dădea el oamenilor de care avea nevoie. El întărea cu adevărat un domeniu imens lui Stoichiţă din Strâmba, cel pe care îl va folosi ca diplomat, nu întotdeauna suficient de abil sau inspirat, dar credincios şi harnic. Alături de cancelaria domnească unde a avut o importantă activitate la Ploieşti, Mihai cât timp a stat aici, a făcut ca noul târg să capete şi importanţa unui centru diplomatic. Astfel la 7 iunie 1598, din Ploieşti plecau două scrisori ale domnitorului. Una era adresată cardinalului Andrei Bathory şi cerea sprijin acestuia în lupta antiotomană, iar cealaltă era adresată comisarilor imperiali şi vorbea despre tătarii care făceau incursiuni, şi despre banii de care domnitorul avea nevoie în războiul său cu turcii.

Ridicarea Ploieştiului la rang de târg în anul 1597 este una dintre marile realizări ale domniei lui Mihai Viteazul a cărui personalitate ne apare după patru secole de istorie la adevărata ei dimensiune.

În perioada interbelică oraşul Ploieşti a fost ridicat la rang de municipiu; tot atunci s-a stabilit şi stema oraşului. A fost ales ca motiv doi lei, ridicaţi pe picioarele din spate smulgând din rădăcini un stejar evocând lupta cu pădurea a primilor locuitori. Pentru a aminti şi actul prin care Mihai Viteazul a ridicat aşezarea în rangul târgurilor, pe eşarfa albastră de sub motivul principal, au fost înscrise iniţialele "M.V.V." şi anul "1597". În onoarea domnitorului s-au atribuit unor străzi din oraş nume precum Mihai Bravu, Doamna Stanca, Baba Novac, precum şi Piaţa Mihai Viteazul dat unei pieţe construite în anii '90 în partea de nord-vest a municipiului. De asemenea, există în oraş două busturi ale domnitorului, dintre care unul la Liceul "Mihai Viteazul". La Muzeul de artă din Ploieşti există un frumos portret al domnitorului realizat de pictorul Gheorghe Tattarescu. Înainte de cel de-al Doilea Război Mondial, mai multe firme purtau nume legate de cel al voievodului. În jurul anului 1900 exista chiar un local care se numea "Calul lui Mihai Viteazul". Timp de trei decenii a funcţionat în Ploieşti, farmacia "Mihai Viteazul".

Dacii

George Cătălin SIMION

Dacii fac parte din marea ramură indoeuropeană a tracilor. Numeroşi istorici consideră ca ei sunt partea cea mai însemnată a acestei ramuri, datorită nivelului înalt de cultură şi de civilizaţie pe care l-au atins, precum şi datorită bogatei lor istorii politice. Vestitul Heredot spune că dacii sunt "cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci".

Bogăţiile aşezărilor Daciei

La temelia oricărei civilizaţii stau uneltele de muncă, deprinderea şi iscusinţa omului de a munci, de a produce bunuri materiale. Nesfârşită e gama uneltelor de fier descoperite în aşezările dacilor, mai cu seamă în cele din Munţii Orăştiei. S-au găsit aici, ca şi în alte aşezări din Dacia, felurite unelte agricole: coase, seceri, sape, săpăligi, greble, târnăcoape, cosoare pentru vii şi altele.

Mulţimea şi varietatea acestor unelte agricole de fier nu demonstrează numai dezvoltarea lucrării pământului, ci şi înflorirea metalurgiei: doar meşterii daci erau cei care le făureau. Minereul extras la Ghelar şi Teliuc ajungea la marele atelier de la Sarmisegetusa cu cuptoarele sale de topit şi redus minereul.

Din fier se confecţionau nu numai unelte, ci şi obiecte de uz practic: vase, cuţite, pinteni, "mate"(crampoane) pentru înlesnirea mersului pe gheaţă şi zăpadă. Din bronz, care îşi pierduse orice însemnătate în producţie, se făureau anumite obiecte de uz practice (vase, toarte de vase), dar mai ales podoabe: coliere, fibule, brăţări, inele.

În secolele III-II î.Hr., cultura materială a dacilor cuprindea două categorii de ceramică: vasele lucrate cu mâna într-o manieră moştenită din Hallstatt şi vasele făcute la roata olarului.

Religia dacilor

Dacii au stârnit admiraţia Antichităţii nu numai prin vitejie, ci şi prin originalitatea religiei lor.

Divinitatea supremă pe care o adorau era Zalmoxis, zeul pământului şi al naturii , dar si stăpânul tărâmului unde sălăşluiau morţi. Autoritatea acestuia era disputată de Gebeleizis, zeul cerului şi al luminii. În afara celor doi, izvoarele menţionează un zeu al războiului, corespunzător lui Marte de la romani, şi o divinitate Bendis, zeiţa lunii şi a pădurilor, fapt care ilustrează caracterul politeist al religiei dace.

Limba dacilor

Limba vorbita de daci nu este bine cunoscută. Se spune că ar vorbi aceeaşi limbă ca şi tracii. Partea cu mult cea mai bogată a resturilor limbii traco-dacice o constituie numele proprii de persoane, triburi, divinităţi, aşezări omeneşti, ape şi munţi. Puţine elemente de limbă traco-dacică au îngăduit, totuşi, specialiştilor să-i determine caracterul şi să-i precizeze locul în marea familie a limbilor indoeuropene. Aceste limbi se împart în două grupuri numite convenţional Kentum şi Saten. Din grulul Kentum făceau parte limbi ca: latina, greaca, celta, vechea germană. Iar din grupul Saten: sanscrita, scita, persana. S-a stabilit că limba traco-dacică face parte din grupul Saten, fiind înrudită cu limbile iranice, cu cele balto-slave.

Înfăţişarea şi portul dacilor

Dacii erau înalţi, robuşti, bărbaţii daci aveau, în general, pielea de culoare deschisă, ochii albaştri şi părul blond-roşcat. Oamenii de rând purtau părul retezat pe frunte şi lăsat în plete destul de lungi, pe umeri, cea ce le-a şi atras numele de comatii ("pletoşii"); la dacii nobili (tarabostes, pileati) e mai greu de stabilit portul părului din pricina căciuliţei de lână (pileum) pe care o purtau ca semn distinctiv al rangului. În orice caz, şi unii şi alţii purtau mustăţi şi barbă bogată. Femeile erau zvelte, înalte, aparent puternice, purtând părul pieptănat pe tâmple, cu cărare la mijloc şi strâns la spate într-un coc.

Îmbrăcămintea dacilor, destul de simplă, semăna cu portul popular românesc. Bărbaţii purtau pantaloni de două feluri: mai largi sau mai strâmţi pe picior, în genul iţarilor. Cămaşa, despicată în părţi, o purtau pe deasupra pantalonilor, încingându-se cu un brâu lat. O haină cu mâneci şi cu creţuri, o mantie scurtă fără mâneci. Femeile purtau o cămaşă încreţită, cu mâneci scurte şi o fustă.

Mihai Viteazul
Unirea de la 1600

Gina SONEA

Bătălia de la Călugăreni, 1595

Mihai Viteazul este făuritorul primei uniri politice a românilor, fiind un erou de epopee al luptelor pentru neatârnare şi libertate. Acesta s-a născut într-o aşezare de la gurile Ialomiţei, în anul 1558, avându-i ca părinţi pe Pătraşcu Vodă cel Bun şi Tudora, sora lui Iane Epirotul, Ban al Olteniei.

Potrivit cronicarilor vremii, Mihai Viteazul era un bărbat vestit şi ales prin naştere, cât şi prin statura lui mândră. Era un om cinstit şi înţelept ce îşi iubea ţara şi semenii, fiind apreciat pentru sufletul său nobil şi curajul de "a săvârşi isprăvi grele".

În ultimul deceniu al secolului al XVI-lea, Ţările Române cunosc cea mai puternică creştere a dependenţei lor faţă de Imperiul Otoman de până atunci.

Printre numeroasele sale lupte duse cu Imperiul Otoman, bătălia de la Călugăreni reprezintă o importantă victorie care consolidează poziţia românilor în faţa turcilor. Nicolae Bălcescu afirma că bătălia de la Călugăreni reprezintă "briliantul cel mai stralucitor al cununei gloriei române".

Bătălia a avut loc la 13/23 august 1595, într-o zonă mlăştinoasă a râului Neajlov. Mihai a obţinut o strălucită victorie. Potrivit datelor istorice, Mihai avea 10.000 mii de ostaşi, din care 2.000 ajutor transilvan, aflat sub comanda lui Albert Kiraly. Turcii aveau aproximativ 20.000 de mii de oameni. Armata otomană primise ordinul de a trece Dunărea. Mihai, ameninţat cu învăluirea pe la Oltenita, se retrage. Începând cu 4 august 1595, coloanele turceşti au trecut fluviul pe un pod de vase construit din vreme.

Faţă de superioritatea numerică a adversarului, Mihai nu poate lupta în câmp deschis. Ca şi Ştefan cel Mare la Vaslui, el a ales o poziţie care să nu îngăduie o desfăşurare prea mare de trupe şi, în acelaşi timp, să-l ferească de o eventuală învăluire. O asemenea poziţie, pe drumul de la Giurgiu la Bucureşti, se afla în zona satului Călugăreni. Aici s-a oprit şi Mihai. Dealurile acoperite de păduri formau un adăpost natural, iar în faţă se găsea valea mlăştinoasă a Neajlovului şi a Călniştei. Drumul ducea peste râu pe un pod de lemn şi continua între dealuri, astfel încât armata atacatoare nu putea înainta decât în coloană, cu un front redus.

Aşa cum consemna Nicolae Bălcescu, înaintea zorilor zilei de 23 august 1595, "Mihai Vodă trimise o seamă de pedestrime cu puşti de se aşeza la intrarea pădurii şi îşi puse tunurile într-o bună poziţie, pe o înălţime. În vremea aceea, turcii îşi luau poziţie în preajma podului, de cealaltă parte." Sfârşindu-şi pregătirile, Mihai înalţă împreună cu ostaşii săi rugăciuni către Dumnezeu. Apoi, îndreptându-se către dânşii, le zise să-şi aducă aminte de vechea lor vitejie, căci ocazia de acum este frumoasă şi, de o vor pierde, anevoie o vor mai căpăta.

În lucrarea sa "Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul", Nicolae Bălcescu scria despre bătălia de la Călugăreni: "Astfel fu acea vrednică, de o neştearsă aducere aminte zi de bătaie de la Călugăreni, în care românii scriseră cu sabie şi cu sânge pagina cea mai strălucită din analele lor. De zece ori mai puţin numeroşi decât duşmanii, ei câştigară asupră-le o biruinţă strălucită şi avură Gloria de a învinge un general până atunci încă neînvins. Munteni, moldoveni şi ardeleni, soldaţi

şi căpitani, se luptară toţi ca nişte eroi. Dar cinstea cea mai mare a biruinţei se cuvine cu tot dreptul viteazului domnitor." În timpul bătăliei, în locurile de primejdie se găsea însuşi domnitorul a cărui vitejie neasemuită îndemna la luptă pe soldaţii săi. După unele documente, în această luptă au pierit peste 7.000 de soldaţi turci iar tunurile acestora şi un steag verde al profetului au căzut în mâinile românilor. Chiar Sinan Paşa s-a aflat în mare primejdie, dar viaţa lui a fost salvată de către un ostaş rumelian, numit Deli Hasan, care l-a scos din mlaştină, punându-l la adăpost.

Prin victoria obţinută la Călugăreni, Mihai Viteazul a reuşit sa-şi atingă principalele obiective: a provocat pierderi importante duşmanului, l-a demoralizat şi a întârziat avansarea turcilor, a câştigat timpul necesar pentru concentrarea forţelor antiotomane.

Unirea de la 1600

Prima unire a Valahiei cu Transilvania şi cu Moldova a avut loc în 1600 sub conducerea lui Mihai Viteazul, aceasta având intenţii politice: crearea unei alianţe antiotomane puternice. Unirea din timpul lui Mihai Viteazul a devenit un simbol în epoca emancipării naţionale pentru unirea într-o singură ţară.

În fruntea unei armate, Mihai trece din pasul Buzăului pătrunzând în Braşov. A doua coloană a pătruns în Transilvania prin pasul Turnu Roşu. Cele două armate s-au unit la Tălmaciu, lângă Sibiu: astfel, Mihai dispunea acum de peste 20. 000 de ostaşi. Bătălia cu oştirea lui Andrei Báthory s-a dat la Şelimbăr (28 octombrie 1599). Lupta s-a sfârşit cu o strălucită victorie a lui Mihai. Acest succes a însemnat readucerea Transilvaniei la alianţe antiotomane şi unirea sa cu Muntenia.

Aceasta unire a fost de scurtă durată deoarece lui Mihai i s-au împotrivit unii boieri munteni şi moldoveni şi aproape toţi nemeşii ardeleni, care nu suportau cârmuirea unui principe valah. Mai mult, interesele marilor state (Imperiul Habsburgic, Regatul Polonez şi Imperiul Otoman) erau cu totul opuse principelui muntean. Întreaga opoziţie internă, inclusiv răscoala nobililor maghiari din Transilvania, n-ar fi putut desface unirea realizată de Mihai Viteazul în 1600 dacă în sprijinul acestei opoziţii nu s-ar fi produs intervenţia militară a puterilor vecine, prin trupele imperialilor conduse de George Basta şi prin cele polone, comandate de însuşi marele hatman şi cancelar Jan Zamoisky.

Pentru ca adversarii lui Mihai nu puteau vedea cum aceste alianţe ale ţărilor române se refac, vor recurge la soluţia de a-l ucide. Domnul Mihai Viteazul este ucis iar unirea politică a celor trei ţări române e destrămată. Deşi efemeră, unirea va constitui peste veacuri un ideal. Gândul şi fapta lui Mihai vor deveni, în timp, exemplu pentru românii din secolul al XIX-lea. Mihail Kogălniceanu şi Nicolae Iorga îl vor oferi pe Mihai, în perioada romantismului, ca personaj demn de luat ca exemplu pentru realizarea unităţii naţionale româneşti.

«Pelasgia este la originea Traciei, a Daciei, a României, a Europei? Suntem noi, românii, urmaşii pelasgilor?»

Ing. Alexandru D. STAN, Elveţia

În prezent noi suntem în plin lucru pentru realizarea unui nou site, anume www.pelasgia.org şi sperăm să-l inaugurăm în cinstea Congresului de Dacologie «Malus Dacus» - 2010, de la Alba Iulia.

Aici noi încercăm să realizăm un site de cercetare continuă, de informare, de comunicare între români, între aromâni trăitori azi pe teritoriul Europei, până după Nistru (Tyras), Bug (Hypanis), Nipru (Borysthenes), Don (Tanais) şi până în zona Munţilor Caucaz, adică pe fostul teritoriu al Pelasgiei de altadată.

De ce? Pentru că strămoşii nostri, Pelasgii, Tracii, Dacii, Geţii, TyraGeţii, Costobocii şi, mai recent, Muntenii, Moldovenii, Ardelenii, au încercat de multe ori să se unească.

Astfel, regele Burebista şi înţelepţii Daci, Geţi din secolul I, apoi Mihai Bravul (Viteazul) la 1600 precum şi luminatul domn român Alexandru Ioan Cuza, împreună cu politicienii admirabili de la 1859, dar şi Marea Unire de la 1918, concepută şi realizată de diplomaţii români patrioţi precum şi de familia regală Hohenzolern, sunt exemple concrete de dorinţă, de voinţă şi de reusiţă a noastră, a românilor, de Unire sau de ReUnire.

De ReUnire, dupa tragedii ca aceea din 1940 sau « tratatele » comuniste şi post-comuniste recente, cu subiecte cum sunt Insula Şerpilor (Leuke) sau Palanca în Estul Basarabiei etc.

Este evident că cercetările arheologice au evoluat din anul 1913, anul publicării cărţii «Dacia preistorică» de Nicolae Densusianu şi până azi, dar spiritul său de cercetare continuă, trebuie să continue azi şi mâine, în Cultura Română.

Spiritele de cercetare continua ale lui Vasile Conta, Nicolae Iorga, Nicolae Vlasa, Dumitru Berciu etc., trebuie să fie păstrate, cultivate din generaţie în generaţie de noi, românii.

Marele Imperiu Pelasg :

«Însă istoria acestor timpuri primitive, pelasge, este învăluită în o mulţime de legende şi mituri.».

Unul din marile merite ale lui Nicolae Densusianu este acela de a ne transmite nouă aceste mituri şi legende fascinante şi bogate în conţinut, ale Pelasgiei.

Citat din «Dacia preistorica» :

«Cei dintâi regi ai rasei pelasge au excelat cu deosebire prin virtuţile lor personale, prin meritele lor politice, şi peste tot prin binefacerile lor faţă de genul uman. Ei au fost cei de întâiu, care au adunat în societate familiile şi triburile răspândite prin caverne, prin munţi şi păduri, au întemeiat sate şi oraşe, au format cele de întâiu state, au dat supuşilor săi legi şi au introdus în modul lor de viaţă moravuri mai blânde; peste tot au îndreptat întreaga lor activitate spre o existenţă mai bună, fizică şi intelectuală, şi astfel au deschis o nouă cale pentru destinele omenirii pe acest pământ».

Cei care doresc să participe continuu la această aventură a Culturii lui Zalmoxe, sunt invitaţi să ne contacteze la adresa

e-mail: tiras@hispeed.ch precum ți pe parcursul zilelor Congresului de Dacologie de la Alba Iulia, România.

A fost Mihai Viteazul „Restitutor Daciae”?

Col. dr. Vasile STOICA

Până în veacul XVI, noțiunea Dacia a avut multe sensuri și înțelesuri geografice, politice și în parte literare, pornind de la statul dac și apoi provincia romană cu același nume. În 297 apare chiar sintagma **Dacia restituta**, exprimând, atunci, intenția Imperiului Roman de „restituție” a vechii provincii părăsite doar de nici un sfert de secol. Dar până la sfârșitul secolului XVI primează referirea la **Dacia traiană**, identificată însă, de obicei, începând cu relatarea istoricului Iordanes din 551, cu teritoriul Transilvaniei.

În vremea Renașterii, umaniști eruditi vorbesc din nou de Dacia (traiană) în deplină cunoștință de cauză, dar cum ei îi socoteau pe români urmașii daco-romanilor, numindu-i însă uneori, după moda arhaizantă a vremii, daci, au extins în veacul XV denumirea Dacia și la Țara Românească și chiar Moldova, unde locuiau aceștia.

Această tendință se amplifică în secolul XVI, când Dacia este adesea identificată cu întreg spațiul celor trei Țări Române, iar când se referă doar la una dintre acestea, privește în primul rând Transilvania, deoarece aici a fost centrul regatului dac al lui Decebal, dar și al provinciei romane Dacia. Urmează, în ordinea frecvenței identificării, Țara Românească și Moldova (în cazul acesteia de către scriitorii poloni până la sfârșitul veacului XVII).

Până târziu în secolul XVII, când încep să revină de la studii cronicarii moldoveni, școliți la colegiile înființate de iezuiți în Polonia, sau cei munteni din Italia, în Țările Române extracarpatice noțiunea de Dacia nu era, de regulă, prezentă în conștiința românească, în secolul XVI ea apare la umaniști ardeleni, cum e Nicolaus Olahus.

În paralel, devine o noțiune politică preluată de străini, de obicei conducători militari sau politici din Transilvania, Ungaria sau Imperiul romano-german. Aceștia, pornind de la semnificația mult răspândită în secolul XVI a noțiunii de Dacia, ca acoperind întreg spațiul românesc, s-au grăbit să o adopte ca pretext pentru impunerea stăpânirii lor în toate cele trei țări române.

Astfel, prin tratatul din 10/20 iulie 1595 de la Alba Iulia, acceptat de majoritatea delegației boierilor munteni, împotriva instrucțiunilor lui Mihai, Sigismund se declara principe al celor trei țări române, numea Țara Românească „principatul nostru Transalpin”, iar boierii îl recunoșteau „principe al nostru și domn al Țării noastre Transalpine și rege ereditar al nostru”. Mihai era „locțiitorul” său și urma să primească însemnele de învestitură.

În iulie 1595 Sigismund Bathory bate medalii cu titlul de „Serenissim principe al Transilvaniei, Valahiei și Moldovei”, portretele sale din această vreme, cum aminteam, poartă aceeași titulatură. Iar titlul de rege, pe care i-1 recunoșteau boierii munteni trădători față de Mihai Viteazul, nu era o vorbă în vânt, de vreme ce pe steagul de învestitură acordat lui Ștefan Răzvan (capturat de la acesta de poloni în bătălia de lângă Areni, la 3/13 decembrie 1595) apare semnificativă inscripția „Sigismundus Rex Ungariae”, ceea ce dovedește, de fapt, dorința de stăpânire în final a unui regat maghiar cuprinzând și Țările Române extracarpatice, ceea ce nu s-a remarcat cu adevărat până acum!

Ajungem astfel la ceea ce o parte a istoriografiei avizate socotea, fără a-i pătrunde cu adevărat sensul, planul înfăptuirii unei Dacii ungurești, cu Sigismund Bathory ce se dorea „unicul conducător al «Daciei»“ (I. Ionașcu), așezat pe „tronul dacic” (Veniamin Ciobanu), „o Dacie ungurească cu două (țări) vasale românești” (Alexander Randa). Încă din 1919, N. Iorga atrăgea atenția: „Izvoarele contemporane spun că Bathory se considera ca rege al celor trei provincii reunite într-o Dacie care n-ar fi fost românească, ci tocmai împotriva ideii naționale românești, o Dacie care, dacă ar fi rămas, Dacia noastră nu s-ar fi ivit, niciodată n-am fi trăit s-o vedem cum este acuma”.

Atâta cât a circulat cu sens politic (nu în accepțiunea umaniștilor), la sfârșitul secolului XVI noțiunea de Dacia a fost legată de planul lui Sigismund Bathory de instaurare a stăpânirii sale directe în toate cele trei țări românești, după care am văzut că ar fi urmat stăpânirea regatului maghiar. Și atunci de ce atâția istorici din secolul XX îi atribuie lui Mihai Viteazul intenția de a fi „restitutor Daciae”? Izvoarele vremii sale nu spun nimic despre aceasta. Chiar termenul restitutor nu era folosit în latina medievală.

Cele trei mențiuni „dacice” legate de numele lui Mihai Viteazul din vremea sa și imediat după aceea au un conținut topic: un mod arhaizant, renascentist de a numi cele trei țări române, respectiv doar Transilvania. Astfel, la 20 februarie/2 martie 1600, reprezentanții de frunte ai funcționarilor superiori imperiali din Boemia, într-o scrisoare de complezență adresată lui Mihai, înlocuiesc în titlul acestuia numele Transilvaniei cu cel al Daciei („supreme Exercitus in partibus Dacicis ductori et praefecto”), iar în text numesc Țara Românească Dacia („Thraciae et Daciae partibus”).

În sfârșit, înainte de 4/14 aprilie 1603, un oarecare Ioan Jezernyczky, aflat la Praga, adresează o cerere împăratului Rudolf II arătând că „după ce Mihai Voievod a redobândit Dacia (Daciam recuperraset), supunând-o sceptrului Maiestății Voastre”, începând tulburări, și-a părăsit casa din Teiuș, cerând acum guvernului imperial să i-o restituie sau să-i dea alta în același oraș. Camera Aulică, pe baza mărturiei episcopului Demetrius Napragi, certifică dreptatea petiționarului, arătând că Mihai a dat casa sa altcuiva. Toate cele trei mențiuni provin din mediul praghez, unde se pare că exista o înclinare pe atunci spre a numi Dacia îndeosebi Transilvania, dar și altă țară românească.

Câțiva ani mai târziu (înainte însă de 1617) și istoricul francez Jacques Augustin de Thou folosește, referitor la anul 1599, denumirea de Dacia pentru Transilvania sau pentru celelalte două țări românești. În a doua jumătate a secolului XVII, învățatul german Ioan Bisseli scria că, după supunerea Transilvaniei în octombrie 1599, Mihai „trimise împăratului și cheile Daciilor ca semn de deplină supunere”, simplă figură de stil, de unde nu rezultă, chipurile, „unirea celor trei țări

române sub Mihai Viteazul", cum s-a afirmat mai demult.

Este o mare deosebire între încercarea lui Sigismund Bathory din 1595 de a stăpâni cele trei țări române (uzând de asasinat, presiuni politice de tot felul, fără recunoaștere internațională etc.) și acțiunea militară, bărbătească, a lui Mihai Viteazul de a uni conducerea acestora, în nădejdea întemeierii unei monarhii românești ereditare, recunoscută de împăratul romano-german. Mihai nu a făurit planuri dacice, în felul în care i-au fost atribuite de istoriografia secolului XX și nici nu a luat drept model, culmea, acțiunea lui Sigismund Bathory din 1595, cum de asemenea s-a afirmat eronat.

Nici măcar principele Gabriel Bathory, care a încercat efectiv să stăpânească cele trei țări române, la sfârșitul lui 1610 și începutul lui 1611, nu a vorbit de un „plan dacic". A bătut însă monedă, în 1611 și 1613, la Cluj, cu titlul de principe al Transilvaniei și al Valahiei Transalpine.

Abia la 18/28 decembrie 1627, cardinalul P. Pazmany înregistrează declarația explicită a principelui transilvan Gabriel Bethlen, care s-ar fi dorit „rege al Daciei" (rex Daciae), înglobând Moldova și Țara Românească, sub autoritatea Porții.

Dacă în cursul domniei sale Mihai Viteazul a ajuns treptat la concepția unirii conducerii celor trei țări românești și întemeierea în acest cadru a unei monarhii ereditare, aceasta nu înseamnă că ar fi fost „restitutor Daciae" decât ca metaforă creată de istoricii zilelor noastre. În realitate, „Dacia" și stăpânirea „Daciilor" rămân legate efectiv de acțiunile abuzive ale lui Sigismund Bathory de a dobândi stăpânirea Țărilor Române extracarpatice.

Personalitatea lui Mihai Viteazul

Mariana SUDITU

I. Premisele luptei antiotomane

Angajarea Țărilor Române în războiul antiotoman de la sfârşitul secolului al XVI-lea a fost determinată de factori interni și externi.

Criza Imperiului Otoman în ultima treime a secolului al XVI-lea s-a manifestat și în Țările Române prin agravarea dominației otomane, iar aceasta a avut drept urmare înăsprirea suzeranității asupra Țărilor Române. A fost instaurat un regim politic controlat de Poartă, care încălca stipulațiile ahidnamelor (capitulațiilor), menite să reglementeze relațiile româno-otomane. Perioada ce a urmat după înfrângerea lui Ioan-Vodă (1572–1574) se caracterizează prin aprofundarea dominației otomane: este încălcată tradiția dinastică a succesiunii la domnie, iar tronurile sunt scoase la mezat, ceea ce a determinat o instabilitate politică și o creștere substanțială a obligațiilor financiare către Poartă. Obligațiile tradiționale - haraciul și peșcheșurile - au atins niveluri pe care nu le avuseră într-o perioadă anterioară. Cuantumul obligațiunilor economice depășea adesea capacitatea de producere a țăranilor, și ca urmare ducea la ruinarea lor, provocând o gravă criză demografică și o instabilitate a populației rurale[25].

De asemenea Poarta a favorizat stabilirea în Țările Române a elementului comercial greco-levantin, mai ales în calitate de cămătari, care contribuia la ruinarea nobilimii locale. În instituțiile reprezentative ale statului pătrunde un număr apreciabil de boieri greci, aflați în legătură strânsă cu cercurile fanariote din capitala otomană. Acestui element străin se opune boierimea nouă autohtonă, care susține domnul în lupta antiotomană. Boierimea autohtonă nu mai este satisfăcută de condițiile suzeranității otomane, așa cum era în secolul al XV-lea și mijlocul sec. al XVI-lea, deoarece evoluția regimului otoman prevestea o posibilă instalare a pașalâcului.

Hotărârea de a porni la luptă, adoptată de boierimea locală, era îndreptată atât împotriva elementului greco-levantin, cât și împotriva dominației otomane. Astfel, ideea unei revizuiri a relațiilor româno-otomane devine imperioasă. În această luptă antiotomană, domnul Țării Românești miza pe o susținere a popoarelor balcanice: a negustorilor și clerului din Balcani, a conspirației grecești antiotomane etc.

II. Victoriile împotriva Imperiului Otoman

În anul când noul domn al Țării Românești urca pe tron, Liga Creștină depunea eforturi pentru a atragere Țările Române în coaliție, deoarece așezarea și așezarea strategică și potențialul lor militar puteau fi decesive într-o confruntare cu otomanii. În august, 1594 Ligii i se alinia principele Transilvaniei Sigismund Bathory, apoi (prin intervenția acestuia) se alătură și domnul Moldovei-Aron Tiranul. Mihai Viteazul era ocolit de delegațiile Ligii, întrucât îl considerau fidel turcilor. Domnul muntean, însă, își oferă imediat serviciile militare; *…nevrând ca puterea turcească să crească cu oștile mele, m-am aliat cu Liga din propria mea voință* – scria Mihai împăratului Rudolf al II-lea.

La 13 noiembrie 1594 la București și Iași se declanșează insurecția antiotomană prin acțiunea asasinării garnizoanei otomane și a cămătarilor levantini.

Pe acest fundal, Mihai pornește o ofensivă generală împotriva Înaltei Porți, atacând cetățile turcești de pe ambele părți ale Dunării: Giurgiu, Hârșova, Silistra. Urmează o serie de victorii împotriva tătarilor și turcilor: Putineiu, Stănești și Șerpătești, culminată cu incendierea Rusciukului[26]. După modelul victorios al lui Mihai, Aron Vodă pornește o campanie similară. Datorită recunoașterii ca suzeran a lui Sigismund Bathory de către Aron Vodă și succesorul său, Răzvan Ștefan[27], Mihai trimite o delegație de boieri la Alba Iulia pentru a reglementa diplomatic relațiile munteano-transilvănene. Nerespectând porunca domnitorului, delegația de boieri condusă de mitropolitul Eftimie semnează un tratat cu Bathory prin care Mihai devenea locțiitorul acestuia pe propriul său tron.

[25] Petre P. Panaitescu, *Istoria românilor*, Editura Diactică și pedagogică, București, 1990, p. 171.

[27] http://www.e-scoala.ro/referate/istorie_unirea_1600.html

Amenințarea otomană se materializează în vara anului 1595[28], când o armată, inițial condusă de Ferhat pașa, apoi de rivalul acestuia, Sinan, aștepta la Dunăre începerea ostilităților. Pe malul celălalt al fluviului, Mihai își hărțuiește adversarul: „numai zi și noapte ne batem (…) și cel mult peste o săptămână sau două trebuie să dăm cu el bătălia", scria la 15 iulie 1595, din zona operațiunilor, marele domn. Trupele sale nu depășeau 10.000 de ostași, din care 2.000, mai vechiul ajutor transilvan, pus acum sub comanda lui Albert Kiraly, dar nici otomanii nu puteau avea cu mult peste 20.000 de oameni. Neputându-i reține la Dunăre, aceștia trec fluviul pe la Rahova și Giurgiu și-l urmăresc pe Mihai până la Călugăreni. Locul, reper în cursul luptelor de iarnă, oferea o poziție excelentă unei armate mici, dornică să-i țină piept unui dușman superior numeric: un drum strâmt, străjuit de păduri dese, mlaștinile Neajlovului și legendarul podeț de lemn în jurul căruia avea să se consume lupta.

Superioritatea numerică a forțelor otomane, care puseseră în mișcare doar avangarda, îl obligă pe Mihai să se întoarcă la Copăceni, pe Argeș, apoi la București, Târgoviște, în fine, la Stoenești, pe Dâmbovița, lângă Bran, unde aștepta la 12 septembrie 1595, ajutorul aliaților săi.

Moldova iese din coaliția antiotomană. Fără a putea interveni în favoarea aliatului său, Sigismund trece munții cu circa 23.000 de ostași, între care 13.000 de mercenari. Cum nici efectivele otomane nu erau foarte numeroase, armata creștina mătura tot ce întâlni în cale.

La 6 – 8 octombrie, Târgoviștea este recucerită; la 12 octombrie, Ștefan Răzvan intră în București, repede abandonat de otomani, nu înainte de a arunca în aer mica cetățuie abia ridicată la viitoarea Mănăstire Radu-Vodă. Cronicari otomani, precum Mustafa Naima, apreciază că lupta desfășurată aici a constituit „cea mai groaznică înfrângere din istoria turcilor, care se datorește exclusiv necredinciosului și afurisitului de Mihai".

Campania din 1594–1595 a dus la înlăturarea suzeranității otomane prin acțiunile unite ale forțelor muntene, transilvănene și moldovene. Între timp, coaliția se destramă: cancelarul polon Ian Zamoyski îl detronează pe Ștefan Răzvan, înlocuindu-l cu Ieremia Movilă (1595–1606). Ca urmare, Mihai, la propunerea vizirului, încheie pace cu Poarta, care îl recunoaște domn (ianuarie 1597).

III. Negocierile de pace cu Înalta Poartă

Pierderile suferite în urma campaniilor antiotomane, precum și dezastrele provocate de ostașii sultanului au adus Țara Românească la o stare critică din punct de vedere financiar. Cu visteria golită, Mihai se vede silit să aplice o soluție pe cât de nepopulară, pe atât de vitală supraviețuirii statale: „așezământul" sau „legarea țăranilor de glie" prin care rumânii (țăranii fără pământ din Valahia)[29] erau siliți să rămână pe moșia pe care se aflau în acel moment. După câteva confruntări pe linia Dunării, Mihai decide începerea negocierilor cu otomanii. Finalizate printr-o pace (1597–1598) prin care, în schimbul acceptării suzeranității otomane și a plății tributului, Înalta Poartă recunoștea domnia voievodului pe întreaga durată a vieții sale. În paralel, domnitorul valah încheie un tratat și cu Casa de Habsburg (Mânăstirea Dealu, 30 mai/9 iunie 1598) orientat împotriva turcilor. Prin dubla suzeranitate (otomană și habsburgică), se anula practic tratatul dezavantajos al boierilor cu Sigismund Bathory.

Mihai Viteazul – Strategie şi tactică de luptă

Valentin TABĂRĂ, student
Academia de Poliție „Alex. I. Cuza"

1. Situația internă și internațională la sfârșitul secolului XVI

1.1 Situația internațională în Europa centrală și de sud-est

După bătălia de la Mohacs (1526) și ștergerea Ungariei de pe harta politică a Europei, în urma transformării ei în pașalâc, se deschidea calea cuceririlor otomane spre centrul Europei și Dunărea de sus.

În Europa centrală și de est, la sfârșitul secolului al XVI-lea se acutizează rivalitatea dintre habsburgi și otomani, fiecare dorind supremația în această zonă geografică. La nivelul Europei, conflictul se desfășura în cadrul amplului raport de forțe de pe continent, al alianței dintre Franța și Imperiul Otoman, căruia i se opunea alianța dintre Imperiul Habsburgic, Spania și unele state italiene.

După victoria navală de la Lepanto (1571), unde forțele otomane au fost învinse, coaliția care îi avea în frunte pe habsburgi s-a destrămat. În fața pericolului otoman, Papa Clement al VIII-lea a avut inițiativa înființării unei noi ligi "sfinte" , în a cărei compunere au intrat : Statul Papal, Spania, Austria, Toscana, Mantova și Ferrara (Anglia și Polonia manifestându-și rezerva față de politica de cruciadă inițiată de Papă). Evoluția evenimentelor în defavoarea acestei ligi a făcut ca Viena și Vaticanul să încerce atragerea țărilor române la coaliția antiotomană (poziția strategică și efectivele acestora, greu încercate în timp în luptele cu otomanii, urmând să aibă un rol de prim rang).

Imperiul Otoman a încercat o întărire a controlului politico-militar asupra țărilor române, cu atât mai mult cu cât ele constituiau un punct-cheie în conflictul cu Liga Sfântă, o importantă sursă de hrană și financiară nu doar pentru purtarea războiului, ci și pentru alimentarea Porții, pentru cheltuielile de ansamblu ale acesteia.

Imperiul Habsburgic, împiedecat de Franța în expansiunea spre vest și de Polonia în expansiunea spre est, ți-a

[28] http://www.preferatele.com/docs/istorie/3/cadrul-international18.php
[29] http://ro.wikipedia.org/wiki/Mihai_Viteazul

îndreptat privirile tot mai insistent spre partea de sud-est a Europei, unde venea în conflict cu Imperiul Otoman. În această parte a Europei era vizat în primul rând spațiul românesc, habsburgii – în noua conjunctură internațională - continuându-şi planurile de cucerire a acestuia.

Polonia, îndeosebi după înfăptuirea statului polono-lituanian (1561), urmărea şi ea o politică expansionistă ce viza în special Moldova, dar şi Țara Românească. Adoptând o neutralitate binevoitoare față de Poartă în conflictul cu Liga Sfântă, Polonia făcea un joc care avea ca scop, pe de o parte, contracararea instalării dominației habsburgice asupra țărilor române, iar pe de altă parte, căuta să tragă foloase de pe urma slăbirii Porții.

Cei trei „vecini" (Poarta şi habsburgii se aflau în război, Polonia în expectativă) îşi manifestau deschis intențiile de cucerire a țărilor române, de anihilare a existenței lor politice autonome. România medievală, asa cum afirma marele istoric Nicolae Iorga (cu referire la alte vremuri), era „*o țară pândită*".

1. 2 SITUAȚIA INTERNĂ a poporului nostru în a doua jumătate a secolului al XVI-lea a fost puternic marcată atât de **factori externi** (amplificarea tendințelor expansioniste ale otomanilor, habsburgilor şi polonezilor; grava criză prin care a trecut Imperiul Otoman, criză care s-a răsfrânt şi asupra Țărilor Române prin **agravarea dominației otomane**), cât şi de **factori interni** (competiția ocupării tronului, care a generat slăbirea puterii centrale şi o acută instabilitate a domniei; nesocotirea gravă a tradiției dinastice interne, introducându-se arbitrariul în numirea domnilor).

Semnificativ în acest sens este faptul că între 1551-1593 în Țara Românească s-au succedat 12 domnii, cu 9 domni; în Moldova s-au succedat 12 domnii cu 10 domni; în Transilvania s-au succedat 6 domnii. Domnii români erau confirmați de Poartă, tronul cumpărându-se cu sume fără precedent şi în continuă creştere. De exemplu, Mihnea Turcitul, pentru ocuparea tronului a cheltuit 1.000.000 de galbeni; Petru Cercel a ocupat tronul Țării Româneşti după achitarea sumei de 1.160.000 de galbeni; pentru ocuparea tronului Țării Româneşti, între anii 1581-1590 au fost plătiți Porții 6.500.000 de galbeni (echivalentul a ½ din valoarea pe care o aveau toate satele Țării Româneşti la aceea dată…! A crescut foarte mult şi haraciul : în Țara Românească - de la 24.000 de galbeni în anul 1542, la 155.000 de galbeni în anul 1593; în Moldova – de la 30-35.000 de galbeni pe la mijlocul secolului al XVI-lea, la 65.000 de galbeni în anul 1593; în Transilvania (devenită Principat autonom sub suzeranitatea Porții, din 1541, evoluția haraciului a fost moderată – de la 10.000 la 15.000 de galbeni. Acestora se adăuga monopolul comercial otoman, ceea ce echivala, pe de o parte, cu obligația domniei de a asigura Porții cele trebuincioase, iar pe de altă parte, cu dreptul negustorilor otomani de a cutreiera Principatele şi de a aduna grâne şi animale la prețuri abuzive (extrem de reduse), pe care le transportau mai apoi în Imperiul Otoman, îndeosebi la Istanbul, pentru satisfacerea nevoilor de consum ale populației otomane.

Toate aceste au constituit căi prin care Poarta a secătuit şi sărăcit sistematic economia Țărilor Române, frânând dezvoltarea firească a acestora.

Strategii armate folosite

Strategii specifice Țărilor române în sec. XV-XVI

Apărarea strategică
Etapa apărării frontierei
Etapa hărțuirii permanente
Etapa bătăliei decisive
Urmărirea resturilor trupelor invadatoare
Lupta antiotomana condusa de Mihai Viteazul
Călugăreni
Şelimbăr
Acestea sunt capitolele şi subcapitolele care însoțesc comunicarea de față.

Despre marile etnonime ale lumii: valac, dac, român

George Liviu TELEOACĂ

Profund cunoscător a ceea ce se înțelege prin filologie elină şi latină, dar şi stapân pe domeniul lingvisticii şi filologiei comparate, marele istoric Theodor Mommsen (1817-1903), deținător al premiului Nobel, a arătat că: „*Limba în epoca de formare, este imaginea fidelă şi mijlocul de cunoaştere a treptei de civilizație atinsă de către un popor. Marile revoluții ale artei şi ale spiritului sunt păstrate ca într-o arhivă, din ale cărei acte viitorul nu va întârzia să se informeze despre acele timpuri asupra cărora orice tradiție nemijlocită a amuțit*." (Th.Mommsen, *Istoria romană*, Vol.I, p.26)

Urmând această cale a cuvântului trasată cu atâta precizie şi fermitate, vom face cuvenitele legături între cuvintele furnizate de istorie şi de mitologie pentru a arăta că etnonimul ***ROMÂN*** are propriile sale rădăcini autohtone, mult mai vechi decât venirea romanilor la Dunărea de Jos.

Administrarea probelor lingvistice porneşte de la faptul că nu numai dialectul istro-român, ci mai ales că necontestatul filon traco-illir al albanezilor păstrează pentru etnonimul ***ROMÂN*** forma rotacizată ***RRËMËR***. Or, referitor la formele

rotacizate, există un larg consens între lingviști (Émile Benveniste, *Origines de la formation des noms en indo-européen*, Paris, 1962, p. 3-22) conform căruia tipul nominal în ***r/n*** este considerat cel mai arhaic vestigiu pentru străvechea flexiune indo-europeană. De aici obligația de a scoate din discuție conceptul de „civis romanus" ca origine pentru etnonimul ***ROMÂN***, el fiind mult ulterior apariției formei rotacizate ***RRËMËR***.

Eliberați definitiv de legătura cu „romanus", cheia spre originea arhaică a etononimului ***ROMÂN***, care a avut inițial forma ***RRËMËR***, am aflat-o în Dicționarul de mitolorgie generală a lui Victor Kernbach, care consemnează că ritualul special al Fraților Arvali se numea Ambarvalia. De unde rezultă imediat că denumirea de ***Arvali*** provine din interiorul cuvântului Amb-***Arvali***-a. În mod similar se constată că forma ***RRËMËR*** se regăsește în interiorul etnonimului ***BARBAR*** atestat de un mare număr de autori antici (Homer, Herodot, Eniu, Amian, Quintilian, Plaut, Cato, Polibiu, Cicero, Ovidiu etc), dar și de unii autori din prima parte a Evului Mediu (Isidor de Sevilla, Papa Nicolae I, Suidas etc), care ne-au considerat barbarofoni.

Toată dezvoltarea pornește de la sintagma teonimică arhetipală ***Valac-Valac*** și de la trecerea ***B→M***, frecventă în limbile tracice, urmând schema:

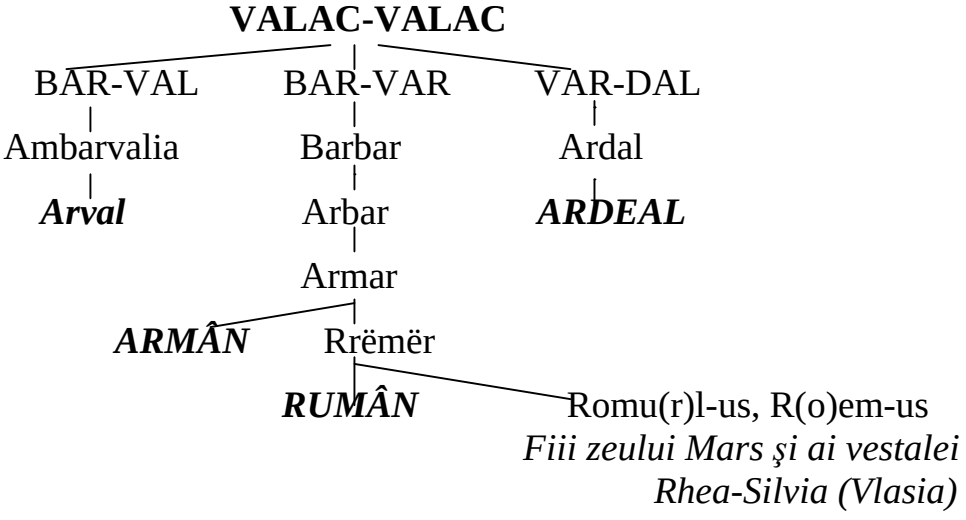

Malus Dacus e cu noi
– recunoștință și omagiu –

prof. Mariana TERRA, New York

O comoară inestimabilă a noastră, a acestui popor pașnic și iubitor de dreptate, este istoria lui unică și măreață pe care generații după generații, de mii de ani, viii și morții uniți întru Zalmoxis, au construit-o și o construiesc cu sânge și sudoare, cu bine și cu rău, cu certitudini și cu speranțe.

Căci ce poate fi mai înălțător decât visul reunirii neamului nostru, trecut prin foc și pară, visul reunirii într-un pământ mai mare și mai puternic decât ar putea vreodată privirea și gândul să cuprindă?

Și a fost Burebista. Și apoi a fost Decebal. Și, împreună cu ei pe glia dragostei de patrie, au fost dacii noștri întemeietori de țară și de destin, înaintașii noștri anonimi, cei care au un singur nume gravat pentru totdeauna în fibra esenței noastre biologice: daci.

Și apoi, cu peste 400 de ani în urmă, a fost Mihai Viteazul, acel superb dac-oltean care, prin vitejia lui nepereche ce a măturat dușmanii cum scuturi neghina de grâu, a speriat cancelariile Europei câștigându-și renumele de "Malus Dacus", căci rău a fost cu dușmanii și bun cu cei de-o limbă și de-o credință. Mihai a reunit cele trei țări-surori într-o unică inimă de pământ și de speranță, într-o diademă de limbă și de imn adus gliei străbune.

Prin actul lui măreț, Mihai rămâne viteazul al cărui simbol nu cunoaște moarte. Eternitatea lui o omagiem noi astăzi. Fiindcă nimic nu este mai înălțător pentru noi, urmașii dacilor de odinioară, decât certitudinea că visul lui Mihai Viteazul de a-i uni pe toți ai lui, răzlețiți arbitrar prin locuri ciudate, se va împlini cândva.

Și apoi a fost și este "Dacia Revival". De peste zece ani, cu pasiune și dăruire admirabile, "Reînvierea Daciei" a săpat pământul sfânt al Daciei cu intensitatea dragostei de neam și a scos la iveală dovezi ale milenarei noastre istorii, dovezi ale întâietății și continuității noastre ca popor pe aceste meleaguri. Dacă la început opinia unor conaționali a fost sceptică sau adversă, acum curentul dacic a devenit o forță care nu mai poate fi nici ignorată, nici înfrântă. Sub stindardul dacic și sub deviza "Noi nu suntem urmașii Romei", conduși fiind de către cel mai recunoscut, îndrăgit și temut dac al zilelor noastre, doctorul Napoleon Săvescu, nimic nu ne poate abate de la scopul nobil pe care ni l-am propus și spre care înaintăm cu credință: recunoașterea oficială a numelui de dac într-o țară pe care sufletul nostru o numește dintotdeauna Dacia.

În cea mai mare metropolă a lumii, New York, membrii Societății "Dacia Revival" se întrunesc în fiecare lună și dezbat multiplele aspecte ale dacologiei. Munca noastră este în plină desfășurare. De aceea, domnul doctor Napoleon Săvescu, președintele societății, este, cu siguranță, Malus Dacus al timpului nostru.

Şi mai este un Malus Dacus: domnul Vladimir Brilinski, redactorul-şef al revistei ”Dacia Magazin”. Prin pasiunea şi încăpăţânarea lăudabilă cu care se îngrijeşte de daci, dânsul îşi înscrie numele în galeria de onoare a dacologiei.

Când voci rău intenţionate sau ignorante încearcă să ne supere cu vorbe nechibzuite, noi găsim forţă sporită în conştiinţa pe care o ştim curată şi care ne spune mereu, cu mândrie transmisă din străbuni şi cimentată în zilele noastre: ”Noi nu suntem urmaşii Romei”!

Noi suntem copiii din copiii copiilor lui Burebista, Decebal, Mihai Viteazul. Suntem copiii ”Reînvierii Daciei”. Suntem o parte importantă din magnificul colier de diamante umane pe care Dacia aşteaptă cu încredere să-l vadă strălucind peste întregul ei pământ multimilenar.

Aşa să ne ajute bunul Dumnezeu!

Malus Dacus Maximus

Dr. Grigore UNGUREANU*

Mihai Viteazul a fost "... un bărbat vestit şi ales prin naştere, cât şi prin statura lui mândră. De asemenea, era vrednic de lauda cea mai mare, prin virtuţile cele mai alese, prin marea sa evlavie către Dumnezeu, prin iubirea de ţară, prin bunăvoinţa faţă de cei deopotrivă cu el, în sfârşit faţă de toţi, prin dreptate, adevăr, statornicie, mărinimie şi deprinderea altor virtuţi de acest fel. Pe lângă acestea, era drag tuturor celor buni pentru darurile înalte ale sufletului lui nobil cu adevărat, pornit chiar prin fire să săvarşească isprăvi grele, ca şi prin cuvântul său, care, de câte ori era nevoie şi chiar fără pregătire dinainte, îi ieşea din gură blând şi înţelept."[1]

1. Malus Dacus Maximus

Motto: „*Pe vodă-l zăreşte călare trecând*
Prin şiruri, cu fulgeru-n mână.
În lături s-azvârle mulţimea păgână.
Căci vodă o-mparte, cărare făcând,
Şi-n urmă-i se-ndeasă, cu vuiet curgând,
Oştirea română.....
Sălbaticul vodă e-n zale şi-n fier
Şi zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poart-o cupolă pe frunte,
Şi vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer,
Şi vodă-i un munte.” [2]

Avatar demiurgic, Mihai Viteazul a prefigurat o nouă constelaţie în istoria poporului român prin Unirea Ţărilor Române. Aceasta a călăuzit emanciparea naţională pentru reunirea daco-românilor într-o singură ţară.

În ampla sa operă, „*Istoria românilor subt Mihai-Voievod Viteazul*”, Nicolae Bălcescu l-a portretizat ca fiind „*un bărbat ales, vestit şi lăudat*”, atât prin frumuseţea trupului său, cât şi „*prin virtuţile sale alese şi felurite*” şi prin credinţa în Dumnezeu. Banul era înnobilat de sentimentul dragostei faţă de ţară, dar se remarca şi prin îngăduinţă, omenie, dreptate, sinceritate, statornicie şi dărnicie. Diplomat şi înţelept, cu „*sfat drept şi priceput*”, impresionant prin chip, dar mai ales prin fapte, Marele Voievod s-a bucurat de stima şi aprecierea poporului său, întruchipând nădejdea tuturor pentru un viitor mai bun.

Patriot iluminat, Bălcescu a fost însufleţit atât de ideea de a reconstrui, din punct de vedere istoric, epoca, personalitatea şi faptele acestui ilustru voievod legendar, dar, mai ales, de dorinţa de a revigora măreţul ideal al unităţii naţionale, pentru a dinamiza conştiinţa şi eforturile contemporanilor săi. La începutul Cărţii I, intitulată „*Libertatea naţională*”, Nicolae Bălcescu a scris: „*Deschid sfânta carte unde se află înscrisă gloria României, ca să pun înaintea ochilor fiilor ei câteva pagine din viaţa eroică a părinţilor lor. Voi arăta acele lupte urieşe pentru libertatea şi unitatea naţionale, cu care românii, subt povara celui mai mare şi mai vestit dintre voievozii lor, încheuară veacul al XVI-lea*”. Adresându-se contemporanilor şi urmaşilor săi, Bălcescu îi îndemna să acţioneze în spiritul măreţelor fapte ale strămoşilor: „*Moştenitori ai drepturilor pentru păstrarea cărora părinţii noştri au luptat atâta în veacurile trecute, fie ca aducerea aminte a acelor timpuri eroice să deştepte în noi sentimentul datorinţei ce avem d-a păstra şi d-a mări pentru viitorime această preţioasă moştenire*”.

Remarcând valoarea istorică şi patriotică deosebită a lucrării, la apariţia acesteia, Mihai Eminescu, în finalul recenziei publicate în ziarul „Timpul” din 24 noiembrie 1877, îndemna: „*Facă-se această scriere evanghelia neamului, fie libertatea adevărată idealul nostru...*”.

2. Redintegrate Malus Dacus Maximus?

Viaţa noastră de astăzi este îngândurată: « România nu mai ştim prea sigur ce mai e şi a cui. Ea a fost trădată şi vândută de mercenari nemernici, blestemaţi să fie în veci! Suntem sub ocupaţie, dar ocupantul se ascunde după gunoaiele naţionale. Suntem colonizaţi de o populaţie mizerabilă, invadatoare, venită de nicăieri şi urlând agresiv: “*am avere, am valoareee*…” E ca şi cum undeva, cineva din umbră ar fi pus în funcţiune o maşină de mocirlă umană care acoperă încet-încet naţiunea lui Eminescu, Sadoveanu, Caragiale, Eliade, Nichita Stănescu… Miroase a moarte prin sufocare: e ca şi cum o prezenţă

grea şi absurdă s-ar fi aşezat peste cerul nostru, peste felul nostru de a fi, peste ce credeam că e bine şi mai ales peste ce credeam că e frumos. Cefele groase nu mai sunt de mult buletinul de identitate al bulgarului: cetăţeanul român, cu lanţul de-un kil jumăte de aur la gât, îi bate acum obrazul profesorului care se căzneşte să-i educe odrasla: "*Bine, bre, crezi că eşti tu mai dăştept? Ia să văd ce maşină ai !*". Populaţia care ne înlocuieşte nu mai e nici măcar ridicolă. E dincolo de asta, în sensul cel mai rău şi primitiv cu putinţă. Scriitorul nu mai poate face nimic: e nevoie de etolog, de veterinar, de dresor… Marginea lumii s-a răzbunat dând buzna în centru, pusă pe jaful identităţii naţionale, întocmai ca barbarii care năvăleau în Roma, surprinşi că localnicii trădaţi nu mai aveau putere să lupte…» [3]. Şi noi ce facem ?

3. Redintegrate Spiritus Malus Dacus Maximus!

Demnitatea noastră de români, fii şi moştenitori ai gliei strămoşeşti, ne obligă să ne ridicăm cel puţin la nivelul înaintaşilor noştri.

Fie ca şi patriotismul lor să ne înbărbăteze iar spiritul Marelui Voievod Mihai Viteazul să ne lumineze şi să ne îndrume pe calea cea dreaptă!

Moleo Dava – cetatea care a dat numele Moldovei

Prof.univ.dr.ing. Viorel UNGUREANU

În a sa "Cronică getă … " publicată de Dan Romalo, există şi câteva tăbliţe în care se face referire la o anumită cetate numită Moleo Dava. Astfel, din placa cu nr. 117 redată mai jos dintr-o publicaţie de pe Internet, se poate obţine următoarea traducere:

În rândul de sus: ŢARA GE ILOR MOLE DAVIO A LUAT-O ÎN STÎPÂNIRE. În coloana din stânga: VĂZÂND PREOTUL (sau slujitorul) ALTARULUI CARE ERA PE SCAUNUL (sau la postul) SĂU ACELE DIVINE FALANGE A FUGIT PE FURIŞ. AL CETĂŢII MARE PREOT (De)CENEU. În coloana din dreapta: APOI, OAMENII (sau pământenii) AU PUS PE DOMNUL ARAMICILOR (sau aramilor), ZAMOLXIOY, CU ULTIMA SUFLARE A UNEI OI VII DE LA APA SFÂNTĂ, APOLO SĂ FIE (sau să-l reprezinte).

Dat fiind spaţiul redus disponibil, nu am redat decât traducerea fără a mai prezenta despărţirea textului în cuvinte, iar în traducere am respectat, în mare măsură, ordinea cuvintelor din textul original. Din conţinutul textului se pot obţine mai multe informaţii: În primul rând, se poate constata că Deceneu era mare preot la Moleo Dava atunci când aceasta a intrat sub stăpânirea lui Boerovisto. Nu este, totuşi, clar dacă cel care a fugit pe furiş la venirea armatelor gete a fost însuşi Deceneu sau un subaltern al acestuia. După cum vom prezenta mai jos, Deceneu a fost repus în funcţie de Boerovisto tot la Moleo Dava, apoi mai este menţionat la Genucla şi, în final, mare preot la Sarmigetusa. Din coloana din dreapta, mai aflăm că Zamolxe era domnul aramicilor şi că îl reprezintă pe Apolo sau că era însuşi Apolo. Prin aceea "ultimă suflare a unei oi vii" se înţelege că este vorba de un ritual prin care a fost sacrificată o oaie în cinstea lui Samolxe şi, implicit, a lui Apolo . Însă, nu numai informaţia textuală este importantă în această placă (ca şi în celelalte): în colţurile de sus se poate vedea chiar şi cum arăta cetatea Moleo Dava privită din două direcţii opuse. Este remarcabilă acurateţea cu care au fost realizate cele două vederi şi se poate vedea că a fost prevăzută cu două porţi, de mărimi diferite, pe cei doi pereţi opuşi, astfel încât pentru a trece de la o poartă la alta, prin interiorul cetăţii, aceasta trebuia traversată pe diagonală. De asemenea, se poate remarca existenţa unui turn înalt în interiorul cetăţii. Pe unul din pereţii laterali se poate observa o construcţie care ar putea avea rolul de templu cu o formă ca aceea prezentată în cartuşul central. Este remarcabilă, de asemenea, imaginea unui cal (probabil în relief) pe unul din pereţi.

În colţul din dreapta jos se poate remarca imaginea unui şarpe încadrat într-un triunghi şi a unui bovideu încadrat într-un dreptunghi. În corelaţie cu textul din coloana din dreapta, se poate presupune că imaginea şarpelui încadrat în triunghi îl simbolizează pe Samolxe iar imaginea bovideului (poate un bour) este o reprezentare simbolică a lui Apolo. Este remarcabil faptul că, până în ziua de astăzi, stema Moldovei este reprezentată de un cap de bour.

În colţul din stânga jos, deşi pe această imagine nu se vede cu claritate, totuşi, în cartea lui Romalo se poate observa că este vorba despre figura unui bărbat relativ tânăr, cu o privire impunătoare, având pe frunte imaginea unui cap de bour, iar textul din apropiere arată că nu poate fi vorba despre altcineva decât de însuşi Deceneu. Aceeaşi figură se poate vedea şi pe placa cu nr. 42 din cartea lui Romalo. Fără a prezenta traducerea în întregime a plăcii cu nr. 42, trebuie arătat că pe această placă este prezentată în jumătatea sa inferioară aceleaşi vederi ale Moleo Davei cu următoarea explicaţie conţinută într-un chenar: SAR MOGATO / DAV SKYT GET. În traducere: ŢARA (ţinutul, stăpânirea sau domnia) MOGATO, CETATEA GEŢILOR SCIŢI. De aici se poate constata faptul că zona geografică în care se găsea situată cetatea Moleo Dava se numea Mogato (sau Mon Gato, după cum apare pe alte plăci) iar locuitorii săi erau geţii sciţi.

În completarea celor prezentate mai sus, iată traducerea plăcii cu numărul 118 din cartea lui Romalo, realizată, probabil, de un preot cărturar admirator al lui Boerovisto, după înlăturarea acestuia de la putere: ORICINE VREA SĂ ÎNŢELEAGĂ (sau să citească) INIMA CETĂŢII GEŢILOR, CU REMUŞCĂRI VA CÂŞTIGA A CERULUI BUNĂVOINŢĂ (iertare) VĂZÂND FAPTELE CARE POVESTESC DESPRE CUM BOEROVISTO L-A ÎNTÂLNIT PE ANTONIU LA CETATEA POESTA A GEŢILOR. DACĂ AI LUI SFETNICI AU FOST LA BOEROVISTO CU REFUZUL CA (De)CENEU SĂ STEA AŞEZAT ÎN SCAUN, ÎNĂLŢIMEA SA, BOEROVISTO CU SOARE (adică cu bunăvoinţă) A MERS LA TEMPLUL DIN SAR MON GATO (adică la templul de la Moleo Dava) PE ÎNDOLIATUL ŞI ASPRUL

(De)CENEU SĂ-L PUNĂ LA LOC. ACEASTA SPUN MAI MARII CETĂȚII. Boerovisto este numit "Inima cetății geților", iar după aluzia la fapte și situații cunoscute în epocă, care au avut loc la întâlnirea dintre Boerovisto și Antoniu, se arată că, deși sfetnicii lui Boerovisto nu au fost de acord ca Deceneu să mai fie în continuare mare preot, Boerovisto s-a dus la templul din țara Mon Gato, adică la Moleo Dava și l-a reașezat pe Deceneu în funcție. Informațiile din această placă le completează pe cele din placa cu numărul 117 de mai sus.

În placa cu numărul 120, care conține o enumerare a posesiunilor lui Boerovisto cu numele generalilor sau reprezentanților săi pe întinsul stăpânirii sale, hiliarh la Moleo Dava este menționat Zurasie (sau Zuraseo). Apoi, într-o placă prezentată la pagina 290 a cărții lui Romalo, sunt descrise unele evenimente care au avut loc după înlăturarea lui Boerovisto, în care se vorbește despre Zurasie și Moleo Dava. La partea superioară, din cetatea Moleo Dava este prezentat numai turnul din interiorul cetății. Textul are următorul conținut: ZURASEO, EL ÎNSUȘI A MERS CĂTRE ROSYENO CA SĂ VINĂ CU AI SĂI SCIȚI ÎN LUNG (până) LA MOLIIO DAVO. EI L-AU LUAT ȘI PE MONGO EACINO ÎN CEATA A LOR SĂI ÎNSOȚITORI LA CETATEA SCIȚILOR CA SĂ FACĂ ESCHIBIȚII (demonstrații) CU AL SĂU CAL CA BOICERII SĂ-I ÎMPINGĂ (să-i alunge) PE ACEI ROMANI CARE AU PUS TABĂRA ÎN PĂRINTEASCA CETATE. ROSYANO I-A RĂSPUNS LUI ZURASEO CU BUNĂVOINȚĂ. FRAȚII ISTRUL ÎN TRACIA ALE SALE VALURI AU RECUT, APOI, ROMANII, GOLIND (părăsind) TABĂRA, PACE AU DAT RĂZBOINICILOR SCIȚI. TOVARĂȘII ȘI-AU VINDECAT (alinat) RĂNILE TUTUROR ACELORA MERGÂND ÎMPREUNĂ LA MOLYO DAVO HRANĂ (jertfe) DUCÂND LUI SAMOLXIY. MARE PREOT ADANYSE. Textul este însoțit în partea stângă de imaginea armatei scite cu explicația ARMOZO SKITO, cei doi comandanți, Zurasie și Rosyano sunt prezentați fată în față, în partea din dreapta este prezentată armata geților, iar călărețul singuratic din mijlocul plăcii este, îndemânaticul Mongo Eacino care l-a impresionat pe Rosyano ca să accepte să vină în ajutorul lui Zuraseo. Din păcate nu este dat numele cetății sciților unde domnea Rosyano, aceasta ar putea fi Polta Dava. Evenimentele au putut avea loc după înlăturarea lui Boerovisto de la putere când romanii și aliații lor din Tracia l-au obligat pe Zuraseo și pe marele preot Dapigeu să părăsească Genucla și să treacă Dunărea în nord. A urmat alierea cu Rosyano și alungarea (temporară până la urmă) a romanilor. Această menționare a Moleo Davei este ultima, în ordine cronologică, din conținutul tăblițelor de la Sinaia, ea nu mai apare nici în textele din timpul lui Decebal și nici pe harta întocmită de geograful Ptolemeu în sec. I-II î.H. O indicație despre locul în care ar putea fi situată această cetate se poate obține din placa cu nr.21 a cărții lui Romalo, în care este prezentat palatul lui Boerivisto de la Sarmigetuso care are în colțul din stânga-sus indicația: STRATOY LO MOLYO DAVO – Calea (drumul) spre Moleo Davo. Dacă se orientează placa cu partea superioară spre răsărit, atunci Moleo Dava ar fi situată spre Nord-Est față de Sarmigetuza, adică cam spre zona râului Moldova de astăzi. Acum, apa Moldovei curge liniștită, dar, probabil că, în urmă cu mai bine de 2.000 de ani, a surpat cetatea aflată pe unul din malurile sale căreia i-a luat numele și i l-a dat, apoi, și statului medieval Moldova. Motivul pentru care nu este menționată de Ptolemeu este că pe timpul vieții acestuia deja nu mai exista, la fel ca și alte cetăți menționate în timpul lui Boerovisto.

La gura sobei

ing. Dumitru VOCHESCU

La gura sobei, omul a fost întotdeauna vrăjit de flacăra și trosnetul focului, a ascultat poveștile bătrânilor și s-a gândit la viitorul său. Acolo au încolțit visele și au izvorât ideile ce au dat naștere unor invenții care au schimbat în bine viața oamenilor. Îngrijind primele animale domesticite, ei vedeau deja viitoarele turme de vite care le aduceau hrana mai bună decât rădăcinile și mai puțin periculoasă ca vânătoarea.

La gura sobei a izvorât ideea plugului și a carului cu boi de la care a început primul val al civilizației umane.

Al doilea val a început când, la gura sobei, un om care citea o carte cu povești s-a gândit să facă un car fără boi, mânat de forța focului. Așa a apărut civilizația industrială unde invențiile se brevetau.

Al treilea val, așa cum ni-l descrie Tofler, a apărut după inventarea computerului și s-a numit civilizația informațională. Câțiva oameni, aflați la mare distanță unul de altul și urmărindu-se la televizor, s-au gândit să înființeze un blog, acesta fiind ca o revistă electronică unde orice idee va fi cunoscută de către toți cei interesați și preluată imediat; să fie dezvoltată prin diviziunea muncii. Și acest blog s-a hotărât să fie numit " La gura sobei", în onoarea" Focului Sacru", păstrat pe vatra zorilor civilizației.

Miturile omenirii spun că Marea Neagră era odată un lac cu apă dulce iar în jurul ei, unde este și. teritoriul României, a înflorit o civilizație importantă.

Se zice că niște cataclisme au făcut ca apa sărată a Mediteranei să pătrundă în Marea Neagră, care a început să se ridice încet ocupând terenurile arabile. Oamenii au început să părăsească aceste terenuri.

Noi, românii, prin blogul " La gura sobei", trebuie să începem, prin contribuția tuturor limbilor, la studierea limbii dace și a limbii primordiale. Aici avem o mare greutate: noi știm din izvoare grecești și latine că dacii erau vestiți în Astronomie, Medicină, Legislație, dar până acum nu am găsit nicio lucrare scrisă în limba dacă. Se zice că în anumite biblioteci, cum ar fi cea de la Vatican, există astfel de documente, dar nu avem acces la ele. Desigur că în multe biblioteci există anumite părți în limba dacă, dar nu le putem recunoaște. Propun să formăm din limba romană – și alte izvoare – un test de cuvinte cheie care să fie regăsite prin citirea automată a scrierilor din lume. Așa ne vom apropia cu încetul de scrierea dacilor.

Macedonenii – primii europeni

Ing. Dima LASCU

Dacă s-ar scrie o istorie a Balcanilor de azi, ea ar trebui să înceapă cu istoria macedonenilor. Ei sunt autohtonii cei mai vechi, sunt pelasgo-tracii cei mai sudici care s-au născut primii în **Vechea Europă**…

Dar s-o luăm de la început.

Originea speciei umane a fost subiectul unor discuții și speculții de unde au rezultat două importante teorii:

Prima este că specia umană s-a dezvoltat în paralel în diferite părți ale lumii.

A doua, mai obișnuită, mai comună și mai acceptată în general este teoria că specia umană are originea cu câteva milioane de ani în urmă în Africa, ulterior mișcându-se în Asia, apoi Europa și, în final, în America.

Creșterea și dezvoltarea speciei homo-sapiens a avut loc cam cu 130.000 sau 200.000 de ani în urmă, când acești oameni timpurii trăiau ca vânători grupați. Este cunoscut și recunoscut că, în general, primele civilizații pe tera s-au dezvoltat pe văile unor mari fluvii, mai ales în zonele inferioare, unde se depunea un bogat sol aluvionar adus din împrejurimi ca rezultat al inundațiilor.

Principalele civilizațiile recunoscute la această dată sunt:

Civilizația Egipteană, pe fluviul Nil

Civilizația Mesopotamiană pe Tigru și Eufrat

Civilizația Indiană pe Gange

Civilizația Chineză pe Fluviul Galben

Civilizația Europeană, care s-a dezvoltat pe cel mai important fluviu al Europei, Dunărea, mai ales bazinul inferior Carpato-Dunărean căreia Dunărea îi culege cam toate apele. Modul de viață al acestor civilizații a rămas cunoscut prin desene și semne găsite (descoperite) până acum, cum ar fi cele din peșteri și situri arheologice, precum cele din Africa (Gambles Cave în Kenia) și Lascaux în Franța…ș.a.

Iată cum arată o hartă editată în **World History** din 2007 de către cunoscuta editură **Barnes** privind migrația umană:

World History

Analizând această hartă, rezultă că primele populații, după ce s-au extins mai întâi în Asia sud-vestică, vor înainta și înspre Europa sud-estică. După cum se știe, în această perioadă, Asia era legată de Europa în acea zonă prin uscat (deci o trecere ușoară), strâmtorile Bosfor și Dardanele apărând mai târziu (deci exact Macedonia Istorică).

Din cercetările moderne efectuate în ultimele decenii, cum ar fi arheologia moleculară și analiza cromozonală privind genomul uman, rezultă că în această zonă a Europei au apărut (au venit) primele ființe umane; zona a fost denumită **VECHEA EUROPĂ** de către cercetătoarea americană **Marija Ghimbuțaș (**de origine baltică).

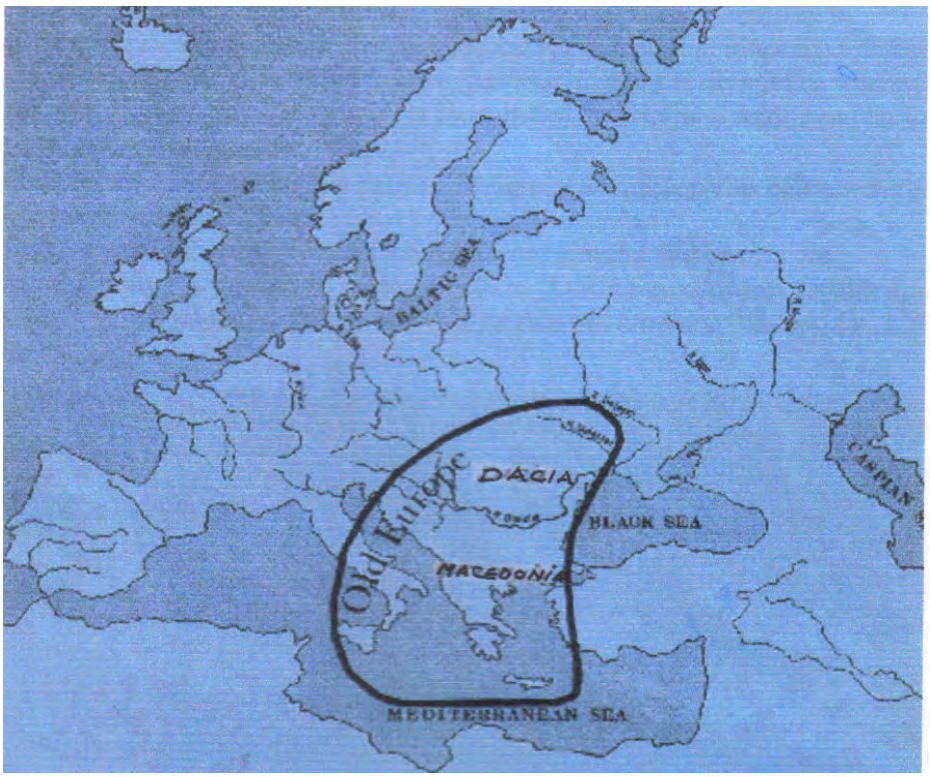

În această **Veche Europă,** în special în Balcani, este zona unde **se nasc primii europeni** și se dezvoltă Europa Noastră. Este locul **unde aromânii și românii (de azi)** s-au născut și evoluat, singurii care nu au venit de nicăieri **ca năvălitori**.

Pe acest teritoriu carpato-danubiano-pontic au trăit mai întâi arienii, apoi pelasgii care, înmulțindu-se, vor expanda în toate direcțiile pe la 5.000 î.Cr., (ei vor popula chiar și nordul Africii).

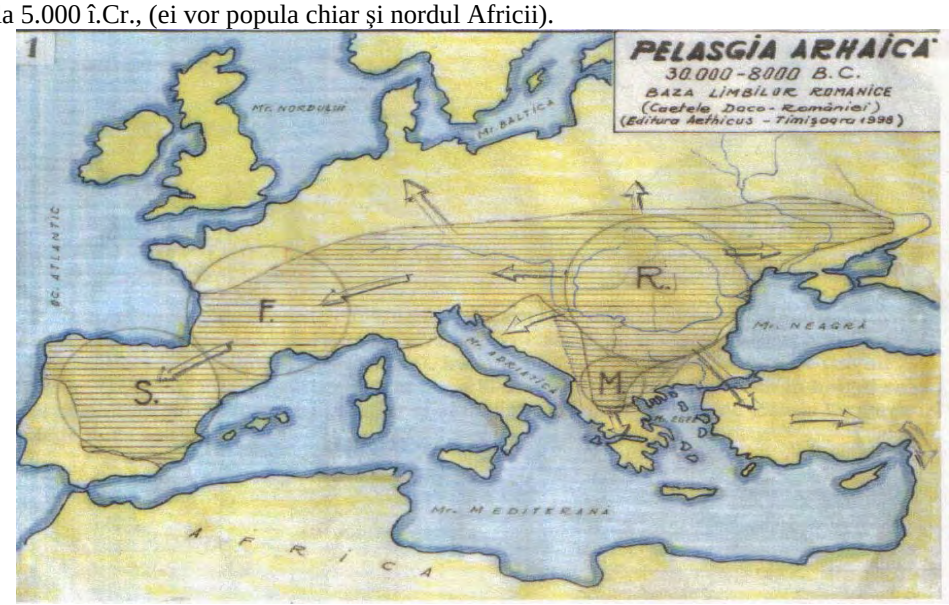

Urmașii pelasgilor vor fi tracii… cu toate ramurile lor, .. sarmații, burii (Vistula), boy (Boiemia), dalmații, panonii, moiesii, ...etc. Cei mai sudici sunt traco-macedonenii și traco-ilirii.

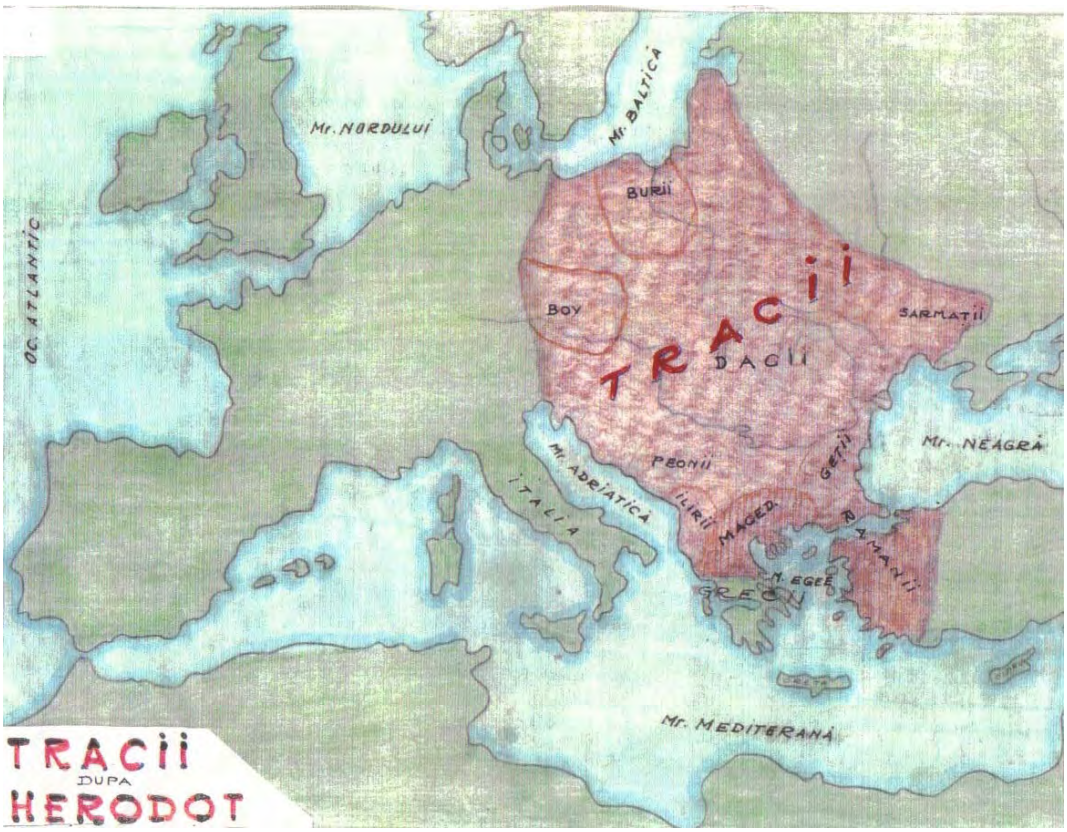

Herodot spunea despre aceşti pelasgo-traci că aveau o largă răspândire, că au avut aceeaşi părinţi - deci neamestecaţi încă cu nimeni -, vorbeau aceeaşi limbă, cu dialecte tribale, cum sunt şi azi marile popoare italienii, spaniolii, ca să nu mai vorbim de dialectele din India sau din China de azi. După cum aflăm de la N. Densuşianu, ei, pelasgo-tracii, aveau două dialecte principale destul de apropiate: unul latin prisc şi celălalt aramic sau arameic (latin popular vulgar) ce se vorbea în Tesalia, Epir şi Insulele Mării Egee, unde aceştia emigraseră.

Vechea Europă a fost locuită de arieni şi de alte populaţii (înainte sau după), dar de la Homer i Herodot încoace ştim mai precis că au fost **pelasgo-tracii**.

În lucrarea "**Istorii", Herodot** vorbe te despre primii locuitori ai regiunilor care acum se cheamă Elada din peninsula Hem (Balcani), ca fiind pelasgii, numele lor venind de la primul lor conducător care se chema Pelasg.

Homer folosea denumirea de **pelasgi** cu semnificaţie de **străvechi**.

Pausanie (sec.II) spunea…"Pelasg a fost primul care i-a învăţat pe oameni să construiască colibe, să facă haine din piele de oaie"…etc., etc.

N. Densuşianu (în *Dacia Preistorică* C/III) arăta că "înainte de civilzaţia greacă şi egipteană, o civilizaţie cu mult mai veche se revărsase asupra Europei; această civilzaţie a fost civilizaţia materială a rasei pelasge care a deschis un vast câmp de activitate a geniului omenesc. Influenţele acestei culturi pelasge au fost decisive pentru soarta muritorilor pe acest pământ, pelasgii au fost adevăraţii fondatori ai stării noastre actuale."

N. Densuşianu îi considera pe aromâni descendenţii vechilor locuitori din regiunile unde locuiesc şi în prezent: Tracia, Tesalia, Epir şi că vorbesc limba aromână care seamănă cu dialectul aramic al limbii latine vulgare.

În "Istorii", **Herodot** arăta: "Atena, marea cetate a grecilor, a fost fondată de pelasgi. Atât timp cât pelasgii erau stăpânii Eladei, locuitorii Atenei erau pelasgi"… Ei (n.n**. pe care grecii i-au găsit acolo, adică pe macedoneni)** au o civilizaţie mai veche decât cea elenă de la care grecii au avut multe de învăţat. "**Pelasgii care locuiau în regiunea Pindului se numeau macedoneni."**

Originea Macedonenilor este cunoscută încă din neolitic, pelasgo-tracii încep să prospere mai întâi în Vechea Europă şi îi vom găsi în cea mai mare concentraţie în jurul Mării Albe (Marea Tracică sau Egee de azi).

Macedonia Istorică

Macedonia este o creaţie a traco-macedonenilor, fiind primul stat din Europa Antică, organizat administrativ, politic şi militar, cu capitala la Pella, deci nu Atena, nu Sparta, nu Teba (cetăţi veşnic rivale între ele).

Pella era un puternic **centru** pelasg la 30-40 kilometri nord-vest de Salonic - cu menţiunea că Salonicul de azi poartă numele din antichitate de The Salonica, după soţia lui Casander, unul din generalii lui Alexandru Macedon, care a condus Macedonia după destrămarea Imperiului Macedonean.

Peter Green, istoric american contemporan, profesor la universităţile din Dallas şi Iowa, după ce a petrecut mulţi ani în Grecia cercetând documente originale, a scris cartea "**Alexander of Macedon**" despre viaţa şi campania marelui conducător de o ti în Asia. Debutul cărţii este semnificativ: **"Nu se poate vorbi despre Alexandru dacă nu vorbeşti mai**

întâi despre tatăl său, Filip II şi ţara sa, Macedonia".

Plutarh (istoric, filosof şi scriitor grec -46 B.C.) spunea: **"Alexandru vorbea curent greaca, cu toate acestea în relaţiile lui cu oştenii el vorbea macedoneana"** (asta pentru că paza lui Alexandru era formată din macedoneni care nu cunoşteau greaca).

N. Densuşianu arăta că aromânii şi-au continuat existenţa milenară ca popor în perioada Imperiului Roman, a Imperiului Bizantin şi a celui Otoman şi că ei şi-au păstrat limba, folclorul şi identitatea naţională.

Aromânii au împrumutat cuvinte de la toate civilizaţiile prin care au trecut, dar şi-au menţinut permanent limba lor.

Nordul şi sudul Dunării au fost răvăşite de multe popare migratoare, cărora li s-a uitat numele. Cât mai ştim de învazia mongolă din secolul 13? Nimic din ochii lor migdalaţi. Nici măcar din perioada Imperiului Otoman, care a ocupat atâtea secole această parte a Europei, nu au rămas decât câteva giamii în Dobrogea… Dar de cumani, avari, pecinegi şi despre alţii mai ştim ceva**?**

Unde sunt toţi ace tia comparativ cu aromânii şi românii din această zonă carpoto-balcanică?? Mai puţin vremelnica combinaţie româno-slavă (bulgară) dezastruoasă pentru români fiindcă li s-a răpit moştenirea strămoşească de la sud de Dunăre…

Nu pot să accept ideea că acest mozaic de rase şi naţionalităţi trecătoare puteau să modifice sângele şi sufletul traco-dacilor şi traco-macedonenilor din zona carpato-balcanică.

După cum la baza limbii franceze stă dialectul **"Il de France"(**zonă de circa 10 milioane de locuitori în jurul Parisului), tot aşa limba română cultă de azi are la bază (să zicem) **"Il de Muntenia"** (în jurul Bucure tiului). Limba vorbită în celelalte zone este aceea i, doar că există regionalisme (maramureşana, moldoveana, etc.) şi nu greşesc prea mult dacă adaug la regionalism chiar şi macedo- româna.

De menţionat un fapt deloc neglijabil: se poate vorbi aromâne te fără prea mari dificultăţi dacă eliminăm influenţele străine de limba aromână, dar nu se poate face aproape nicio frază inteligibilă dacă eliminăm cuvintele româneşti.

Macedonenii au fost oameni ai înălţimilor, ei au respirat întotdeauna libertatea, după spusele Epicopului Veniamin De Tudela (sec.12): **"ei au fost vlahi nestăpâniţi de nimeni"** (de aceea i-au păstrat identitatea).

O limbă nu dispare până nu-i dispar vorbitorii şi, cum ei nu au dispărut - **românii şi macedo-românii -,** nici limba lor nu a dispărut, pentru că în Imperiul Roman de Răsărit a existat un singur popor latin - **poporul român.**

Cu puţină dificultate, aromânii din **Tesalia, Epir, Pind şi Albania** se pot **înţelege încă** cu cei de la **Nistru şi de dincolo** - şi nu Imperiului roman i se datoreşte acest fapt, căci nu a călcat niciun picior de roman în **Basarabia.**

De ce grecii -în 641de ani-, evreii şi egiptenii -în 425 de ani-, germanii şi englezii -în 427 de ani- iar maltezii (acolo, sub nasul lor) -în 1.088 de ani - nu au reuşit să înveţe Latina? În schimb, potrivit opiniilor eronate ale unor romanofili, aromânii sau traco-macedonenii -în mai puţin de 400 de ani- iar românii -în doar 165 de ani şi în circa 12% din teritoriu ocupat- au învăţat latina şi încă ce bine (!!!)…, au învăţat-o chiar şi cei pe al căror teritoriu romanii nu au fost niciodată… Lipsa de logică este evidentă.

Aceasta nu ar avea (după mine) decât o singură explicaţie şi anume că şi românii şi aromânii au făcut parte dintr-un singur popor **pelasgo-trac-dac** şi că au trăit mult timp între aceleaşi graniţe ale **Daciei Mari.**

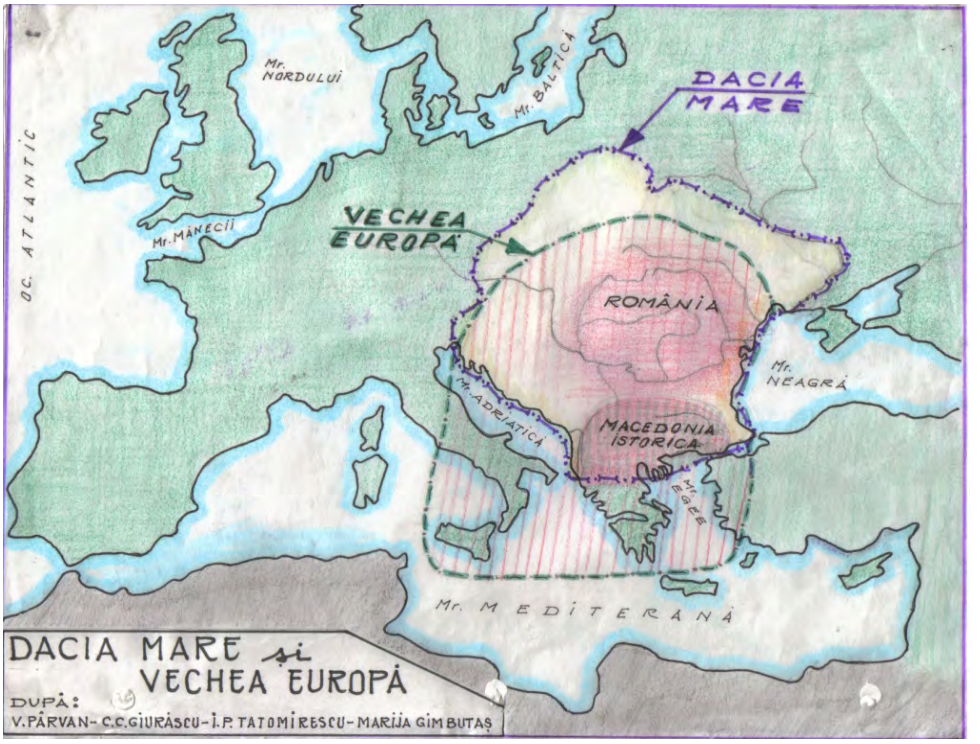

Vicisitudinile istoriei ce au urmat de după regatul şi Imperiul Macedonean i-au ţinut pe macedoneni fără graniţe proprii,

diluați în Balcani ca niște insule într-o mare greco-slavo-otomană. De aceea, când vorbim de limba aromână, de fapt vorbim de o limbă română neprotejată de granițele unui stat cum a fost cea a dacilor nord-dunăreni.

Exemple de asemănare între aceste două graiuri sunt multe, dar citez o strofă din cel mai cunoscut cântec aromânesc, "Părinteasca Dimândare", de fapt o marseieză a aromânilor:

"Di sum plocile di murminți
Strigâ a noștî buni părinți
Blâstem mare s-aibă-n casă
Cari limba lui ș-alasă."

Ce român, de oriunde se află el, nu înțelege această chemare, acest îndemn?

Asemănarea de limbă la o distanță de circa 1.000 de kilometri (dintre Pind și Bug**) și despărțirea în timp de peste 1.000 de ani, dovedesc că cea mai veche limbă a Europei - s-o numim "Latina Dunăreană" - nu a putut fi dezrădăcinată de pe această întinsă arie, pentru că ea are rădăcinile cel mai puternic înfipte în Vechea Europă.**

Dacă grecii i-au găsit aici (vezi Homer sec.9 î.Cr., Eschyl sec.6 î.Cr., Herodot sec.5 î.Cr.),

dacă perșii i-au găsit aici (în sec.5 î.Cr. Amintas I s-a aliat cu ei împotriva grecilor),

dacă slavii i-au găsit aici (care s-au asociat cu ei împotriva cruciaților iar mai apoi au și făcut Imperiul Româno-Bulgar în sec.12),

dacă turcii i-au găsit aici (și le-au dat drepturi la capitanate și armatoli și mai apoi la doi deputați în parlamentul Turciei, privilegii ce nu le-au avut alte popoare de sub ocupția otomană),

dacă toți aceștia și atâția alți trecători i-au găsit aici pe macedoneni - iar ei sunt aici și azi - este o dovadă că cei mai vechi locuitori din Balcani și din Europa sunt MACEDONENII.

======//======//======

Mihai Viteazul

Este primul care acum 410 ani a vrut să refacă Dacia Mare, a cărui faptă o aniversăm astăzi.

Dar cine este acest **Mihai Pătrașcu ?! macedonean după mamă !!**

S-a născut la Târgul de Floci (floace sau flocade) de la Gura Ialomiței, vad comercial important pe acea vreme în sud-estul Europei.

Teodora, mama sa era (hangiță), fică de negustori din **Zagori**, macedoneni din ținutul Macedoniei Istorice. Fratele ei **Iane Cantacuzino zis Epirotul**, a învățat carte și meserie la **Ianina,** puternic oraș și târg macedonesc, vine în țara Românească, întâi ca negustor de vite, avansând din dregătorie în dregătorie, până la rangul de mare ban al Olteniei, și apoi vistier al domnului Moldovei Petre Șchiopu (1576-91) și în fine marea funcție de **Capuchehaia** al domnitorilor români la Inalta Poartă la Istambul.

Pui de aromân după mamă, Mihai va crește sub aripa unchiului său Iane, cu ajutorul căruia capătă pe rând și repede titlurile de: bănișor de Mehedinți, Stolnic, Postelnic, mare agă și Mare Ban al Olteniei.

Cariera de demnitar o începe în 1588 la Cernești, când se și căsătorește cu Stana (Stanca) fostă soție a lui Postelnicu și nepoată a Marelui Ban Dragomir, ocazie cu care dobândește averi importante, înrudindu-se cu boierii Craiovești (frații Buzești și alții care-i vor deveni generali și oameni foarte dovotați lui până la moarte.

Până atunci Mihai a fost negustor de vite reușind bune afaceri.

Iane Cantacuzino-Epirotul declara: .."**m-am îngrijit și eu și am făcut pe banul Mihai domn al Vlăhiei, am judecat că este mai bun decât ceilalți șireți boieri și că este vrednic să păstorească un popor."**

- notă : Criticii, istoricii **Petru Panaitescu** și **Titu Maiorescu** au stabilit că domnitorul **Pătrașcu e** tatăl lui Mihai,astfel deși fiu nelegitim, avea dreptul la domnie fiind de **os domnesc.**

Cele trei alfabete ale dacilor

D. Mihai ZAMFIR

Atunci când nu știi ce spun alții despre tine, chiar nu știi pe ce lume trăiești. Atunci când nu știi cine ești tu și ce spui tu despre tine, este limpede pentru toată lumea că tu nu mai exiști de mult. Prima obligație a omului rămâne cunoașterea de sine și ea exprimă respectul omului pentru DUMNEZEU și părinții săi.

Mult timp a existat ideea că dacii ar fi fost o populație rudimentară care nu ar fi atins acel nivel de evoluție la care să fi existat documente scrise proprii. Printr-o simplă – fiecare ușor de înțeles din perspectiva efortului de a-i prezenta cu orice preț ca pe niște sălbatici, dar inadmisibilă din perspectiva unei cercetări istorice științifice, s-a trecut la afirmația nefondată și profund contravenientă realității că dacii nu au cunoscut scrierea. În fond, în mod corect, începutul cercetării îl constituie tocmai răspunsul la această întrebare: au cunoscut sau nu dacii scrierea? Așa cum cunosc și recunosc chiar și cei mai zeloși denigratori ai dacilor, dacii cunoșteau și foloseau scrisul. Cel puțin în relațiile lor cu romanii, în timpul conflictelor militare, faptul este stabilit cu certitudine. Din acest moment ideea că numai în această situație dacii au folosit scrisul apare ca ceva extrem de ilogic, deoarece folosirea oricărui bun este greu de conceput în afara unei anumite obișnuințe. Ideea folosirii

limitate a scrisului, strict în scopul comunicării cu romanii, ar trebui să fie susținută de fapte notorii. Cum acestea nu ne sunt cunoscute, vom renunța la a o mai considera ca posibilă. Ceva mai mult, regatul medieval al Daciei, după anul 1.000 p.H. este asociat folosirii unei scrieri dacice proprii. Această scriere descifrată de d-na profesor VIORICA ENĂCHIUC (eminent istoric- arheolog, lingvist şi etnolog, expert UNESCO) este, prin toate caracteristicile sale, o scriere de evoluție, deci una care trimite la o îndelungată folosire istorică pe al cărei parcurs au survenit cuvenitele transformări care au condus la apariția formei finale. Să mai reținem faptul că această scriere acoperea de asemeni cursul mijlociu al Dunării, adică Panonia (actuala Ungarie) şi vom avea imaginea unui fenomen de o notabilă vigoare şi extensiune geografică. În sens clasic, dincolo de încă multe aspecte care vor mai trebui cercetate, existența acestei scrieri nu mai poate face obiect de dubiu, dacă vom considera problema din punct de vedere ştiințific. Un aspect de foarte mare greutate al acestei probleme, a scrisului, rămâne cel al utilității şi, în consecință, acela al domeniilor în care există şansele de a găsi urmele formelor primare de scriere ale dacilor. În acest sens, indiscutabil că cele mai conservatoare aspecte ale existenței dacilor ar trebui să facă obiectul unor cercetări de mare profunzime şi acuratețe. Riturile funerare constituie, din acest punct de vedere, domeniul de cea mai mare densitate şi relevanță. În acest sens amintim obiceiul românesc al ştergarelor care se dau la înmormântare preoților, purtătorului crucii, groparilor precum şi altor participanți la înmormântare. În legătură cu acestea, reținem ca semnificative două fapte. Primul, legat de posibila origine a acestei practici, este conservat în folclorul românilor (daci, adică) şi spune că înaintea plecării omului la drum lung pe care putea întâlni moartea, acesta lăsa mamei sau iubitei sale, cele care urmau să se ocupe de ritualurile funerare, o năframă (basma) albă, pe care de vor apare trei stropi de sânge, este semn că el a pierit şi că deci să i se facă cele cuvenite mortului. Cel de-a II-lea fapt se referă la semnele de pe aceste prosoape, care azi au dispărut. Înainte însă, aceste prosoape aveau o broderie specială. În acest sens trebuie spus că la aceste broderii nimic nu era nici întâmplător, nici estetic, totul era semnificativ şi avea funcția cultică de a-l ajuta pe răposat să-şi găsească drumul, aşa cum se puneau la egiptenii antici şi la budiştii actuali texte cu rugăciuni de îndrumare a sufletului pe celelalte tărâmuri. Pentru aceste adevărate răvaşe de drum a existat un sistem de semne cu sensuri precise pe care, în calitatea sa de mijloc grafic de transmitere a informației, îl putem considera pe drept cuvânt un adevărat alfabet. Poate că, privind lucrurile astfel, se va găsi un cercetător care să-l identifice. În fine, tot legat de riturile funerare, menționăm un fapt notoriu care ține de cultura aluatului.

Este vorba despre pâinea morților, practică încă foarte bine conservată la românii din Serbia şi Bulgaria cărora sârbii şi bulgarii, în efortul de a-i deznaționaliza, le zic Vlahi, cu o impertinență şi rea credință mai mult decât evidente. În legătură cu acest obicei, cercetătorii sârbi (din păcate nu noi, românii) afirmă că este domeniul de existență al unui alfabet pe care anumite femei încă îl mai cunosc. Să nu uităm că aceste ultime două alfabete, ca şi alte ritualuri sepulcrale, au transmitere matriliniară, fapt care demonstrează existența la români a unui patriarhat de evoluție, nu a unuia resentimentar de izgonirea femeii la periferia societății. În esența ei, societatea dacică şi, prin ea, continuatoarea sa românească, era una în care în mod armonios femeia şi bărbatul păşeau înaintea bunului Dumnezeu ținându-se de mână, cu dragoste, ca adevărați copii ai Săi.

Cine a întocmit harta Daciei vechi – Dacia Vetus ?

Marin-Mihail GIURESCU

Ne-am obişnuit, când vorbim de harta **DACIEI** din Perioada Antică, să i-o atribuim lui Claudiu Ptolemeu, deoarece, din scrierile acestuia, oamenii de mai târziu au luat cunoştință despre Dacia din trecut, **DACIA VECHE**, care în unele lucrări din secolele XVI-XIX, a apărut cu numele latinizat **"DACIA VETUS".**

Grigore Tocilescu în lucrarea "**DACIA ÎNAINTE DE ROMANI**" (operă premiată de Societatea Academică la 1877 din fondul Odobescu), publicată de Academie în anul 1880, referindu-se la hărțile lui Ptolemeu, la pag. 438, scrie: II *Chestiunea dacă hărțile ce însoțesc obişnuitul tratat geografic al lui Ptolemeu, sînt de el făcute, sau sunt cu mult posterioare, nu e desăvârşit lămurită. Vivien de Saint Martin crede că ele au fost desemnate încă din timpul lui Ptolemeu, după hărțile lui Marinus de la Tyr şi că un oarecare Agathodaemon (în secolul V dupa Chr.) le-a refăcut numai (V. de Saint Martin, p. 209). Oscar Peschel susține din contră că acesta ar fi primul autor, iar că Ptolemeu n-a lăsat după el nici o hartă (Geschihte der Erdkmak, p. 52). Ne pare însă că opinia lui St. Martin e mai verosimilă, căci cartea întreagă mărturiseşte existența hărților, pe care Chr. Lassen, în lucrarea "**INDISCHE ALTERTUMSKUNDE**", p. 141-174, le-a ridicat la rangul chiar al unor documente istorice, rezemându-se pe ele a constatat: că nişte triburi şi caste ale Indiei de azi şi-ar fi schimbat locuințele.* Referitor la Agathodaemon din citatul anterior de Gr. Tocilescu, Ukert în Geographia sa, la p. 345, scrie că nu se poate determina timpul când a trait Agathodaemon.

După cum rezultă din citatul anterior, Marinus din Tyr a fost cel care a cunoscut cel mai bine Dacia din perioada antică, însă scrierile lui au ajuns până în zilele noastre numai prin scrierile urmaşilor care i–au folosit lucrările şi unul dintre aceştia a fost Claudiu Ptolemeu, fapt ce îl recunoaşte în fraza pe care o cităm în continuare *"Marinus din Tyrus, cel mai nou dintre aceia care în timpul nostru au cultivat geografia, pare a se fi ocupat de dânsa cu mult zel, deoarece se vede că el a avut cunoştință de un mare număr de locuri, afară de cele cunoscute mai înainte şi că a studiat cu grijă mai toate aceste scrieri anterioare, aducând corecturile necesare faptelor admise din greşeală ca sigure, nu numai de aceşti autori, dar şi de el însuşi pentru prima dată. Acestea se pot vedea din diferitele ediții ale corecturilor făcute de dânsul TABELEI GEOGRAFICE. M-am silit să păstrez de la Marinus din Tyrus tot ce n-a avut nevoie de îndreptare şi printr-o aşezare mai bună a localităților din hartă." (I, 11-24)*

În baza acestei declarații, consider că ar trebui să-l socotim și pe Marinus din Tyrus (Marin din Tyr), alături de Ptolemeu, autorul acelui așa-zis *Atlas Ptolemeus*, în care a fost reprezentată și Dacia din perioada antică.

Având acces la lucrările înaintașilor săi în domeniu, ca și Eratostene, a elaborat lucrări importante, dintre care două s-au impus cu precădere: Σύνταξις μαθηματιχή *(Compoziție matematică*) numită și Μεγάλη σύνταξις (*Marea compozițiune*) și Γεωγραφιχή ὑρήγησις (*Îndreptar geografic*), cunoscut mai mult cu numele simplificat de *Geographia*, pe care au tradus-o și arabii în Evul Mediu, numind-o *Almagesta* (Cartea cea mare)

Deși lucrările le-a scris după cucerirea Daciei de către Imperiul Romei, deoarece în anul 106 avea doar 16 ani, el ne-a prezentat Dacia în toată măreția ei dinainte de a fi cucerită, ceea ce ne întărește presupunerea că a folosit lucrările înaintașilor săi; acest fapt constituind o dovadă în acest sens.

În Evul mediu, când biserica a câștigat supremația în stat, scrierile anticilor au fost interzise pe motiv ca nu sunt conforme cu dogmele religioase și timp de un mileniu, societatea europeană le-a dat uitării, Evul mediu fiind considerat mai târziu, perioada întunecată a omenirii.

Prin intermediul arabilor, în secolele XIII-XIV, europenii au redescoperit scrierile anticilor printre care și lucrările lui Ptolemeu și au început să le traducă și să le multiplice.

Descoperirea scrierilor din perioada antică a constituit, pe lângă marile descoperiri geografice și inventarea tiparului, unul din factorii care au contribuit la renașterea mentalității societății europene, de aceea, desprinderea societății europene de mentalitatea Evului mediu a căpătat în Istorie denumirea de Renaștere.

Miron Constantinescu, Constantin Daicoviciu, Hadrian Daicoviciu, Traian Lungu, Ion Oprea, Ștefan Pascu, Aron Petric, Alexandru Porțeanu și Gheorghe Smarandache, autorii Istoriei României- Compendiu, apărută în 1969, la Editura Didactică și Pedagogică din București, pentru ilustrarea Compendiului au întocmit și 16 hărți anexe printre care harta nr. 5-Dacia (sec. I-II e.n), după geograful Ptolemeu, care reprezintă prelucrarea hărții Nona Evrope Tabvla.

La fel au făcut și Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu în *Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, ed. Albatros 1971, care în harta nr.2, *Dacia înainte de cucerirea romană*, au prelucrat harta lui Ptolemeu fără să menționeze.

Ziarul regional
nr. 1 în România

Premiul
"Dumitru Tinu"
2006

GAZETA de SUD
Cotidian al oltenilor de pretutindeni